

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\H\Harrison
Harry\Harrison_Harry-1-At_ziji_hvezdy.PDB

PDB Name: Harrison_Harry-1-At_ziji_hvezdy
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 27.2.2005
Modification Date: 27.2.2005
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Harry Harrison
Ať žijí hvězdy a pruhy

V této úchvatné knize z oblasti alternativní historie - působivé směsici faktů, fikce a strategických možností - Harry Harrison předkládá provokativní scénář, který by změnil výsledek americké občanské války - a tím i kurs historie. Výsledkem je vzrušující, dějem nabitý a velice čtivý román o válce a zbraních na obou stranách Atlantiku.

8. 11. 1861, v Bahamském průplavu poblíž Kuby, loď amerického válečného námořnictva zastavila britský poštovní parník, a když Američané vstoupili na palubu, zajistili dva konfедераční vyslance na cestě do Anglie, kde chtěli usilovat o podporu své věci. Anglie reagovala hněvem... a voláním po odvetě. Hrozící krize byla odvrácena mírumilovným princem Albertem.

Ale co kdyby zasáhl osud? Představme si, jak by jeho nepřítomnost v tomto kritickém okamžiku mohla všechno změnit. Jelikož Albertův klidný, soudný hlas nezasáhne, Británie se chápe příležitosti napadnout a podrobit si ochromenou, válkou souženou Ameriku.

Ulysses S. Grant právě zaujal pozice před útokem, který by mohl rozdrtit a prolomit jižanskou obranu. Abraham Lincoln ve Washingtonu uží první záblesk naděje, že by tato krvavá válka mohla brzy skončit. Pak zasáhne pohroma: anglická vojska vtrhla do Spojených států z Kanady.

Jelikož většina severských vojsk byla stažena, aby bojovala proti novému nepříteli, generál William Tecumseh Sherman se svou oslabenou armádou stojí sám proti konfederantům. Na moři mezitím dřevěná loď amerického námořnictva čelí hrozbě v podobě britské ocelové bitevní lodi Warrior.

Zatímco královna Viktorie a její ministerský předseda lord Palmerston usilují o totální zničení Ameriky, konfедераční prezident Jefferson Davis a prezident Lincoln musí pod drtivým tlakem učinit kritické rozhodnutí. Kniha Ať žijí hvězdy a pruhy... klade - a vzápětí fascinujícím způsobem zodpovídá - zásadní otázku: Mohla by rozdělená, krvácející Amerika porazit Anglii, anebo by Spojené státy přestaly navždy existovat?

Natu Sobleovi -
s připojením nesmírných děků

Není žádná privilegovaná budoucnost... Existuje nekonečný počet budoucností, všech stejně platných... V jednom každém okamžiku Času, ať vám připadá sebekratší, se linie událostí větví jako kmen stromu, z něhož vyrážejí dvojice větví.

André Maurois

Pohled na to, co se mohlo stát

V centru Londýna, v pompézním stylu imperiálního Říma, oděná v tóze a vytesaná do převzácného mramoru, trůní jeho socha. Je to princ Albert, manžel královny Viktorie, jehož památku ztělesňuje patrně nejohavnější monument světa, Albertův pomník.

Byl to laskavý muž a královna ho velmi milovala; přinesl jí skutečné štěstí. Vykonal však tento saxonský princ, který nikdy nepozbyl svůj silný německý přízvuk, někdy něco jakkoli důležitého? Kromě toho, že zplodil budoucího krále.

Určitě ano. Odvrátil totiž válku se Spojenými státy.

Rok 1861 byl teprve prvním z vražedných roků americké občanské války. Británie a Francie, k značné hrůze Severu, se chystaly uznat Jih jako samostatný státní celek. A britský poštovní parník Trent právě přivázel dva nově jmenované konfедераční vyslance, Jamese M. Masona a Johna Slidella, do Anglie, aby zde zastupovali prezidenta Jeffersona

Davise.

Osmého listopadu roku 1861 byl Trent na moři zastaven americkou lodí San Jacinto. Když velící důstojník kapitán Wilkes zjistil, že na palubě Trentu se nacházejí dva rebelové, nechal je na místě zatknout a odvést z britské lodi.

Anglie byla šíleně pobouřena. Stále měla v čerstvé paměti válku z roku 1812, kdy se Británie dostala do konfliktu s nově ustavenými Spojenými státy americkými. S pokračující severanskou bloádou konfederálních přístavů proudilo z Jihu jen málo bavlny a tkalcovny na Severu se ocitly před bankrotem. Ministerský předseda lord Palmerston pokládal vstup na palubu britské lodi a zatčení dvojice pasažérů za úmyslnou urážku britské suverenity. Ministr zahraničí lord John Russell v ohlasu na veřejné mínění zaslal prezidentu Lincolnovi depeši, v níž mu nařizoval, aby oba muže okamžitě propustil - jinak bude čelit následkům. Do Kanady byla vyslána britská vojska spolu s tisíci pušek a ta se zatím počala seskupovat u hranice se Spojenými státy.

A nyní přichází na scénu princ Albert. Tento muž, tou dobou již smrtelně nemocný plicním městnáním krve - ve skutečnosti tyfem, zdrojem téhle nákazy byl znečištěný vodovod a odpady na zámku Windsor - zmíněnou depeši přepsal, zmínil její znění a poskytl Lincolnovi čestné východisko ze situace. Královna Viktorie změny schválila a depeše byla odeslána do Washingtonu.

26. prosince prezident Lincoln nařídil, aby byli dva konfederální vyslanci propuštěni.

Bohužel princ Albert se již nedozvěděl, že odvrátil dost dobře možný tragický konflikt. Zemřel totiž čtrnáctého téhož měsíce.

Zvažme ale okamžik, co by se bylo stalo, kdyby osudnou depeši nebyl pozměnil?

Co kdyby byl Lincoln nucen, vzhledem k jeho drsnému znění, ultimátum ignorovat?

Co kdyby tehdy proběhla britská invaze do Spojených států?

Co kdyby tehdy došlo k válce?

8. listopadu 1861

USS San Jacinto se mírně kolébala v poklidných vodách jižního Atlantiku; modré vody pod sebou, modrá nebesa nad hlavou. Oheň v jejím kotli tlumeně hořel a z vysokého komínu stoupal jen úponek kouře. Bahamský průplav byl v tomto místě, poblíž majáku Parador del Grande, jen patnáct mil široký a utvářel tak úžinu, kterou proudil veškerý meziostrovní obchod. Na můstku americké bojové lodi stál kapitán Charles D. Wilkes, ruce sevřené za zády, a zachmuřeně hleděl směrem k západu.

„Kouř na obzoru," zvolala hlídka ve strážním koši. „Východojihovýchod."

Kapitán se ani nepohnul, když poručík Fairfax hlášení zopakoval. Loď, na kterou čekal, měla připlout od západu - a to již brzy, pokud byly jeho propočty správné. Dalo-li se věřit zprávám od unionistických zvědů na Kubě, muži, které hledal, by měli být na palubě. Stíhání bylo až dosud frustrující; honička po celém Karibiku. Od doby, co vyplul z Floridy, byli hledaní muži vždy o krůček před ním. Tohle bude jeho poslední šance zatknout je. Pokud by se mylil a Trent by tudy mezi ostrovy neproplul, nyní už by byl v bezpečí na cestě do Anglie a párek rebelů by mu unikl.

Jeho rozhodnutí umístit svou loď sem do starého Bahamského průplavu se ve všech ohledech zakládalo na spekulaci. Pokud oba muži vskutku nastoupili na palubu Trentu a pokud tento poštovní parník opustil Havanu podle lodního řádu - a pokud nabral kurs na St. Thomas, pak by tu měl být nejpozději v poledne. Už se chtěl natáhnout po hodinkách, pak se ale zarazil, protože nechtěl dát před posádkou najevo svoji nedočkavost či pochybnosti. Místo toho zamžoural proti slunci; určitě už je skoro na zenitu. Ještě pevněji sevřel ruce za zády a jeho zachmuřený výraz se o to více prohloubil.

Uběhlo pět minut - bylo to skoro jako pět hodin - než se hlídka znovu ozvala.

„Hola parník! U přídě na levoboku."

„Připustit páru," nařídil kapitán. Praštil pěstí do zábradlí. „To je Trent, já vím, že je to Trent. Tlučte na poplach."

Poručík Fairfax zopakoval povely. Ve strojovně se s řinkotem rozlétla kotelní dvířka a topiči házeli do ohně uhlí, lopatu za lopatou. Paluba duněla pod dusotem běžících nohou. Fairfaxovi se trochu ulevilo, když spatřil nepatrný úsměv na kapitánových rtech. Wilkes byl tvrdý muž, pod nímž se vždy hodně těžko sloužilo, nevrlý a nakvašený, že byl při povyšování tak často přehlížen. Bylo mu šedesát dva a už se zdálo, že bude napořád odsouzen k tomu, aby zůstal za kancelářským stolem jako předseda majákového úřadu. Před tím ho zachránilo pouze vypuknutí války. Byl přeložen do Fernando Po, aby tento vysloužilý dřevěný parník dopravil do státní loděnice, jenže hned jak doplul na Floridu a doslechli se o probíhající pátrání, porušil své rozkazy. Nikdy ani na okamžik neuvažoval o tom, že by plul do státní loděnice, alespoň ne potud, pokud ti dva zrádci byli na svobodě! Nepotřeboval rozkazy k tomu, aby je zatkl - stejně jako nepotřeboval rozkazy od nadřízených za oněch dávných dní, kdy zkoumal a mapoval zmrzlou antarktickou pustinu. Měl jen pramalou důvěru v oficiální velitelskou hierarchii a vždycky nejraději pracoval na vlastní pěst.

Paluba se otřásla, jak se lodní šroub roztočil, a u přídě se zpěnila menší vlna. Fairfax měl dalekohled nasměrovaný na blížící se loď, zdřáhaje se cokoli říci, dokud si nebude absolutně jistý.

„Tohle je Trent, sire, moc dobře poznávám jeho obrysy. A přesně jak jste říkal, jedenáct čtyřicet, krátce před polednem." V jeho hlase bylo znát víc než jen špetku bázně; Wilkes přikývl.

„Naši angličtí bratránci v přesnosti vynikají, poručíku. V hodně ostatních věcech už tak dobří nejsou." Byl teprve čtrnáctiletým kadetem, když britský Shannon napůl zničil první loď, na níž kdy plul, Chesapeake. Kapitán Lawrence, smrtelně raněný střelou z muškety, mu zemřel v náručí. Nikdy nezapomněl na poslední slova toho umírajícího muže: „Nenechte jim loď." Ale navzdory kapitánovým slovům šla vlajka dolů a loď kapitulovala, takže Wilkes a další členové posádky, kteří přežili, skončili v špinavém britském vězení. Od té doby nikdy nepozbyl svoji nenávisť vůči Britům.

„Vytáhnout vlajku," nařídil. „Hned jak budou moci vidět signál, že mají zastavit motory a připravit se na vstup kontroly na palubu."

Kormidelník provedl s lodí obrátku, až se dostali do souběžného kursu, plující v nevelké vzdálenosti od parníku.

„Lod' nezpomaluje, sire," řekl Fairfax.

„Dělová koule vystřelená přes příd' by měla kapitána přimět, aby se podle toho zařídil."

Pár okamžiků nato zahřmělo lodní dělo; na Trentu to museli vidět, ale rozhodli se to ignorovat.

„Tak dobře," pravil kapitán Wilkes. „Vypálit z otočného děla."

Dotyčné dělo bylo nabitó traskavým granátem, který vybuchl kousek za přídí britského parníku. Když se oblak dýmu rozptýlil, vlna u přídě Trentu poklesla, jak se motory zastavily. Kapitán Wilkes kývl zachmuřeně na souhlas.

„Spusťte člun, poručíku Fairfaxi. Vezměte s sebou četu mariňáků, muškety a bajonety. Bude-li to třeba, použijte je. Koho hledáme, to víte."

„Samozřejmě, sire."

Wilkes se jen mlčky díval, jak se vesla ponořila do vody a člun ladně vyplul směrem ke druhé lodi. Nedal najevo žádné z pochybností, které ho trýznily. Porušené rozkazy, zoufalé pronásledování, dohady a rozhodování, to už patřilo minulosti. Ale všechno, co vykonal, by stálo za to, kdyby byli hledaní muži na palubě. A kdyby nebyli... Raději ani nepomýšlel na následky.

Jakmile byl spuštěn žebřík, Fairfax se vyšplhal na palubu Trentu. Wilkes ho mohl jasně vidět, jak se tam baví s jedním důstojníkem. Pak se otočil směrem k americké bojové lodi a vytáhl z rukávu bílý kapesník. Mávl jím od brady k pasu a zase nahoru, dáváje smluvený signál.

Byli na palubě!

• • •

Eustin se protáhl dveřmi do kajuty a zabouchl je za sebou.

„Copak se děje?" zeptala se madam Slidellová. On pouze zavrtěl hlavou a přehnal se přes kajutu k přilehlé místnosti, do níž vzápětí vpadl.

„Jde o nás - jdou po nás Yankeeové!" Při řeči se zakoktával, tvář bledou strachy.

„Uvedli naše jména?"

„Ano, sire, řekli, že hledají Johna Slidella a Williama Murrye Masona. Nezmínili mne nebo Macfarlanda. Ale ten důstojník, on povídal též cosi o asistentech vás džentlmenů, takže vědí, že jsme na palubě také."

Slidellovi se to nelíbilo. Vztekla si mnul svůj velký rudý nos, rázuje po kajutě sem a tam. „To nemohou udělat jen tak, zastavit britskou loď na moři, vstoupit na palubu - takové chování - to je nepřípustné."

„To se snadno řekne, Johne," pravil Mason. „Ale jako že žiji a dýchám, už to tak vypadá, že k tomu došlo. Teď musíme myslet na papíry, které vezeme, na naše zplnomocnění - dopisy od Jeffersona Davise. Na všechny ty dopisy pro anglické a skotské loděnice ve věci korzářských lodí, jež tam pro nás stavějí. Mějte na paměti, že máme i osobní dopisy pro královnu a Ludvíka Napoleona. Těch se zmocnit nesmějí!"

„Hodíme je přes palubu!" řekl Slidell.

„Na to už je příliš pozdě - je poměrně velká možnost, že by vypluly a byly by objeveny. Potřebujeme lepší plán. A já ho mám." První nával strachu mezitím pominul a už to zase byl ten starý arogantní Mason, který si hřbetem ruky otíral své bujně šedivé obočí; gesto, které tak dobře znali jeho kolegové senátoři z Washingtonu.

„Johne, ty se svou rodinou zůstaneš tady a získáš pro nás čas - taková zdržovací akce."

„Proč?"

„Protože já vím, co si počít s papíry. Dej ty svoje okamžitě Eustinovi. Macfarlande, běž do mé kajuty a přines ty moje. Setkáme se v poštovní místnosti. Běž!"

A šli. Mason se chvíli zdržel, než se vydal za nimi, zatímco čekal, až rozrušený Slidell vyházeje papíry na postel. „Musíš něco vymyslet, nějak je zdrž - jsi politik, takže nabubřelost, zamlžování a průtahy, to by ti mělo jít samo od sebe. A zamkni za mnou ty dveře. Znáš se dobře s poštovním důstojníkem a jsem si vědom skutečnosti, že je to penzionovaný velitel královského námořnictva. Vskutku ostřílený námořník. Vedli jsme oba spolu dlouhé rozhovory při whisky a doutnících a já si od něj vyslechl spoustu námořnických historek. A on ty Yankeeje nemá v lásce zrovna jako my. Jsem si jist, že nám pomůže."

Potom vyrazil za Eustinem, těžce naložený dokumenty, a za dveřmi ještě uslyšel, jak v zámku za jeho zády zarachotil klíč. Vtom Eustin zakopl a svazek papírů se mu rozsypal v lodní uličce.

„Uklidni se, člověče," pravil Mason. „Ne, nech to být. Já to posbírám. Běž napřed."

Macfarland již čekal u dveří poštovní kajuty, tvář napjatou a bílou.

„Je zamčeno!"

„Zatluč na ně, ty idiote!" Vrazil mu do náruče papíry, které nesl, a zabušil na dveře pěstí. Když se otevřely, ukročil dozadu.

„Jakže! Pan Mason - copak se děje?" Dveře otevřel postarší muž s mohutnými licousy a snědou tváří, jež vypovídala o životě stráveném na moři.

„Yankeeové, sire. Stříleli po naší lodi a zastavili ji, sire."

„Ale - proč?"

„Je jejich výslovným přáním učinit z nás své zajatce, zatknout nás proti naší vůli, dát nás do želez a zavléci do nějaké špinavé cely. A možná ještě něco horšího. Ale vy nám můžete pomoci."

Tvář důstojníka se zachmuřeně stáhla vzteky. „Samozřejmě - ale co mohu dělat? Když se ukryjete -"

„To by byla zbabělost a my bychom byli objeveni." Mason popadl plnou hrst papírů a podával mu je. „Náš osud se už změnit nedá. Tady jsou však naše pověření, naše dokumenty, naše tajemství. Byla by to katastrofa, kdyby je Yankeeové objevili. Uschoval byste nám je?"

„Samozřejmě. Zaneste je dovnitř."

Zavedl je přes místnost k masivnímu sejfu, vyndal z kapsy klíč a odemkl ho.

„Dejte to sem dovnitř, mezi vládní poštu a peníze."

Když to provedli, dveře sejfu se zabouchly a byly znovu uzamčeny. Poštovní důstojník opět zastrčil klíč do kapsy a poklepal si na ni.

„Pánové, ačkoli jsem již v penzi, nikdy jsem nezanevřel na své povinnosti námořního důstojníka. Nyní jsem buldok k vašim službám. Pohružky smrti mne nezviklají. Ponechám si tento klíč v kapse, a dokud nebudeme v bezpečí přístavu v Anglii, nepůjde odsud ven. Než by vešli do této místnosti, museli by překročit mou mrtvolu. Vaše papíry jsou ve stejném bezpečí jako dopisy královské pošty."

„Děkujeme vám, sire. Jste důstojník a džentlmen."

„Konám jen svou povinnost..." Vzhledl za zvuky jdoucí z horní paluby, odkud se ozývaly tlumené pokřiky a dusot těžkých bot. „Teď musím zamknout dveře."

„Pospěšte si," pravil Mason. „A my se musíme dostat do kajuty dříve než modrokabátníci."

. . .

„Jsem nucen proti této akci protestovat, velice důrazně protestovat," řekl kapitán James Moir. „Vypálili jste na britskou loď, s pomocí děla jste ji zastavili na moři, to je pirátství -"

„To není pirátství, kapitáne," přerušil ho Fairfax. „Má země je ve válce a já jí horlivě sloužím, sire. Vy jste mi právě sdělil, že dva zrádci, Mason a Slidell, jsou na palubě tohoto plavidla. Vidíte, že jsem neozbrojen. Ptám se jen proto, abych se ujistil o jejich přítomnosti."

„A pak?"

Američan neodpovídal, protože dobře věděl, že kdyby cokoli dodal, pouze by tím podnítil kapitánův kypící hněv. Situace to byla příliš ožehavá, příliš nakloněná možnosti mezinárodních komplikací na to, aby se dopustil nějaké chyby. Kapitán se bude muset rozhodnout sám.

„Plavčíku!" zahřměl Moir a otočil se k poručíku nezdvořile zády. „Zaveďte tuto osobu dolů. Ukažte mu kajutu jeho krajanů."

Fairfax potlačil svůj hněv nad tak neslušným chováním a poté následoval mládence do podpalubí. Poštovní parník byl poměrně prostorná a komfortně vybavená loď. Uličky mezi kajutami byly obloženy panely z tmavého dřeva a na dveřích bylo mosazné kování. Plavčík ukázal na nejbližší z nich.

„Tady to bude, sire. Americký džentlmen jménem Slidell, on a jeho rodina."

„Rodina?"

„Žena, sire, a syn. Tři dcery."

Fairfax zaváhal pouze na okamžik. Přítomnost Slidellovy rodiny na tom nemohla nic změnit; odsud už nebyla žádná cesta zpátky. Hlasitě zaklepal.

„John Slidelle - jste tam?"

Přes dveře mohl slyšet šeptavé hlasy, lidi pohybující se po místnosti. Zkusil za kliku. Bylo zamčeno.

„Znovu vás vyzývám, sire. Jsem poručík Fairfax z námořnictva Spojených států. Vyzývám vás, abyste okamžitě otevřel ty dveře."

Odpověď mu bylo pouze mlčení. Opět zabušil na dveře, až se v rámu otrásaly. Ale neotevřely se a stále žádná odpověď.

„Zodpovědnost je na vás, Slidelle. Já jsem vojenský důstojník konající svou povinnost. Mám svoje rozkazy a budu se jimi řídit."

Když stále nepřicházela odpověď, Fairfax se prudce otočil a vztekle odkvačil zpátky na palubu, zatímco plavčík cupital před ním. Mezitím se zde sešla skupina pasažérů, kteří ho sledovali, jak jde k zábradlí, naklání se přes něj a volá do člunu rozkazy.

„Seržante - chci vaše muže okamžitě sem. Všechny."

„Protestuji!" zvolal kapitán Moir.

„To už tu zaznělo," řekl Fairfax a otočil se k němu zády tak, jako se kapitán prve otočil k němu.

Na palubě zaduněly těžké boty, když se modře uniformovaní mariňáci vyškřábali na palubu.

„Na rámě... zbraň!" zahulákal seržant a všechny muškety vyskočily do pozice.

„Seržante, ať si vaši muži nasadí bodáky," zazněl další Fairfaxův povel. Potřeboval vyvolat dojem co největší síly, aby tak předešel nečekaným incidentům. Seržant houkl své povely a ve slunečním světle se zatřpytily ostré ocelové hroty. Přihlízející námořníci se při tom pohledu stáhli dozadu - i kapitán nyní mlčel. Pouze jižanští pasažéři, kteří mezitím přišli na palubu, dávali najevo své pocity.

„Piráti!" křikl jeden z mužů a zahrozil pěstí. „Yankeeští vrazi a bastardi." Ostatní se připojili k povyku a vyrazili kupředu.

„Stůjte, kde jste!" nařídil jim poručík Fairfax. „Seržante, ať se vaši muži připraví k palbě, kdyby šli tito lidé blíž."

Tahle hrozba dost zchladila jižanský entuziasmus. Ozvalo se mumlavé reptání, jak pasažéři pomalu ustupovali před řadou bajonetů. Fairfax přikývl.

„Zůstaňte stát, kde jste. Seržante, já půjdu s desátníkem a se dvěma muži dolů."

Na schůdcích zaduněly mariňácké boty, jak po nich muži sbíhali do podpalubí. Fairfax šel v jejich čele a ukázal na dveře kajuty.

„Použijte pažbu muškety, desátníku. Ale ještě je nerozbíjejte - chci jim jen pořádně dát vědět, že jsme tady.“

Jednou, dvakrát, třikrát pažba zaduněla o tenké dřevo, než Fairfax muži pokynul, ať jde stranou, a hlasitě zvolal:

„Mám tu ozbrojené námořníky a ti budou konat svoji povinnost, jestli se tyhle dveře okamžitě neodemknou. Vím, že jsou tam ženy, takže nechci používat násilí. Ale použiji sílu, abych se do téhle kajuty dostal - pokud se dveře okamžitě neotevřou. Je to na vás.“

Ticho v uličce přerušovalo jenom mohutné oddychování čekajících mužů. Fairfax cítil, že jeho trpělivost je u konce, a už otevíral ústa, aby vydal rozkaz, když tu se za dveřmi ozvalo zarachocení. Otevřely se na šířku palce - víc však ne.

„Připravte si zbraně,“ nařídil Fairfax. „Použijte je, jenom když narazíme na odpor. Za mnou.“ Vrhł se na dveře, rozrazil je a vpadl dovnitř. Tam se prudce zarazil, když se ozval ječivý křik.

„Stůjte, kde jste,“ houkla vztekla ta žena, jež si ke svému bujnému poprsí tiskla tři dívky. Po jejím boku stál chlapec, třesoucí se strachem.

„Nechci vám ublížit,“ pravil Fairfax. Vřískot zatím přešel do žalostného fňukání. „Jste paní Slidellová?“ Odpověď bylo jen prudké, nakvašené kývnutí. Rozhlédl se po přepychové kajutě, uviděl další dveře a ukázal na ně. „Přeji si mluvit s vaším manželem. Je tam?“

• • •

John Slidell měl ucho přilepené těsně ke dveřnímu panelu. Když se z druhé strany kajuty ozvalo tiché zaklepání na dveře, jež ústily do uličky, přispěchal k nim a ochraptěle zašeptal:

„Ano?“

„To jsme my, John - ihned otevři.“

Dovnitř vpadl Mason, za ním spěchali Eustin a Macfarland. „Copak se děje?“ zeptal se Mason.

„Jsou vevnitř s mou rodinou. Jakýsi námořní důstojník, ozbrojení mariňáci, zdrželi jsme je, jak jen to šlo. A co papíry?“

„Jsou ve spolehlivých rukou. Tvoje zdržovací akce nám v této námořní bitvě zajistila jedno malé vítězství. Ten poštovní důstojník, penzionovaný velitel královského námořnictva, jak jsem ti říkal, převzal papíry pod svoji osobní kontrolu. Dal je pod zámek a říká, že nevytáhne klíč od sejfu, dokud neuvidí anglické břehy. Dokonce povídal, že ani pohružky smrti ho nezviklají. Naše papíry jsou ve stejném bezpečí jako dopisy královské pošty.“

„Dobře. Tak už pojďme tam dovnitř. Má rodina už si vystála dost velké ponížení.“

Když se dveře mezi kajutami otevřely, fňukání ustalo. Jeden mariňák namířil bajonet tím směrem a vykročil kupředu; poručík Fairfax ho pohybem ruky odvolal zpátky.

„Není důvod k žádnému násilí - pokud se zrádci budou řídit rozkazy.“

Fairfax chladným zrakem hleděl, jak čtveřice mužů vchází do místnosti. První z nich zavolal na hlouček žen:

„L'est-ce que tout va bien?“

„Oui, ca va.“

„Vy jste John Slidell?“ otázal se poručík Fairfax. Jedinou odpověď mu bylo strohé kývnutí. „Pane Slidelle, mám informace, že jste byl jmenován do Francie jako zvláštní vyslanec rebelů...“

„Vaše řeč je urážlivá, mladíku. Ve skutečnosti jsem člen vlády Konfederace.“

Poručík jeho protesty ignoroval a otočil se k druhému politikovi. „A vy budete William Murray Mason vyslaný do Spojeného království za účelem téže mise. Oba mě nyní doprovodíte, vaši asistenti také...“

„Na to nemáte žádné právo!“ zahřměl Mason.

„Právě že máme, sire. Vy jako bývalý člen americké vlády to moc dobře víte. Všichni jste se vzbouřili proti své vlajce a zemi. Všichni jste zrádci a všichni jste zatčení. Půjdete se mnou.“

Nebylo to ovšem tak snadné. Slidell poté vedl nekonečný a emotivní rozhovor ve francouzštině se svou kreolskou ženou z Luisiany, plný plačtivých přerušení ze strany jeho dcer. Jejich syn padl zády na zeď, bledý a rozechvělý, jako by se chystal omdlít. Mason vznášel hromové protesty, kterým nikdo nenaslouchal. Takhle to pokračovalo skoro celou hodinu a stále nebyl v dohledu žádný konec. Fairfaxův hněv mezitím vzrůstal, až si křikem vyžádal ticho:

„Tato vysoce vážná záležitost se začíná zvrátat ve frašku, a to já nestrpím. Budete se řídit mými rozkazy. Desátníku - ať vaši mariňáci doprovodí tyhle dva muže, Eustina a Macfarlanda, do jejich kajut. Tam si každý z nich sbalí jeden ranec s šatstvem a osobními věcmi, načež budou neprodleně odvedeni na palubu. Převezete je na San Jacinto. Až se člun vrátí, na palubě budou čekat další zajatci.“

Věci se daly do pohybu - ovšem teprve v půli odpoledne byly převozy uskutečněny. Mason a Slidell byli eskortováni na palubu, jenže nechtěli opustit loď, dokud nebyly sbaleny všechny jejich osobní věci a přineseny za nimi. Vedle svého šatstva trvali i na tom, aby se vzaly i tisíce doutníků, jež zakoupili na Kubě. Když už je přepravovali, kapitán Moir přišel s požadavkem, že pánové budou potřebovat i tucty lahví sherry, džbáneků, misek a dalších toaletních vymožeností, jež neměly na palubě válečné lodi co dělat. Došlo tedy k dalšímu zdržení, než byly tyto položky vyhledány a převezeny na palubu.

Bylo už po čtvrté hodině odpolední, když byli zajatci i se zavazadly konečně převezeni na San Jacinto. Válečná loď poté přidala páru a otočila se na západ směrem k americkým břehům.

Když se kapitán Moir na Trentu ujistil, že jeho zbylí pasažéři jsou v bezpečí svých kajut, vystoupil na můstek a nařídil, aby loď opět vyplula na cestu. Z amerického válečného plavidla byla tou dobou už jen tečka na obzoru a kapitán musel potlačit nutkání zahrozit jejím směrem pěstí.

„Tohle byl zatraceně špatný den," řekl svému důstojníkovi. „Anglie se nenechá ponižovat touhle vzbouřeneckou kolonií. Dnes se zde dalo do pohybu něco, co nebude jen tak snadné zastavit."

V tu chvíli ještě nevěděl, jak hluboce prorocká jeho slova byla.

Vládní sídlo Washington

15. listopadu 1861

Na okenních tabulích kanceláře vítr rozstříkával déšť; studený průvan proudil dovnitř přes starý netěsnící rám, až to hvízdalo. John Hay, tajemník Abrahama Lincolna, přiložil na oheň další uhlí a prohrábl jej, až vyšlehly vysoké plameny. Prezident vzhlédl od svého papíry posetého stolu a souhlasně kývl.

„Chladný den, John - ale ani z půlky tak mrazivý, mám dojem, jako poslední večer u generála McClellana doma."

„Ten muž, sire, s ním se musí něco udělat -" vzkypěl Hay vzteky.

„Dá se udělat jen velmi málo, co já vím. Ani generálové se nesmějí střílet za nezdvořilost."

„To byla víc než nezdvořilost - byla to vyložená urážka jeho vrchního velitele. Zatímco jsme seděli v té místnosti a čekali na jeho návrat, on si přišel a šel rovnou nahoru. Odmítl se s vámi vidět, s prezidentem!"

„Já jsem sice prezident, to ano, ale nikoliv absolutní monarcha, to ještě ne. A to ani absolutní prezident, poněvadž si jistě vzpomeneš, což mi demokratičtí politikové s takovou oblibou připomínají, že při lidovém hlasování jsem byl zvolen menšinou. Občas to vypadá tak, že mám větší opozici v Kongresu nežli v Richmondu. Jednání s haštěřivým Senátem a Sněmovnou má velmi blízko k práci na plný úvazek."

Lincoln si prsty prohrábl hustou hřívu vlasů a zachmuřeně vyhlédl oknem do poryvů deště. „Musíš mít na paměti, že důležité věci jsou vždy na řadě první - a že nejdůležitější věci ze všech je tenhle strašný konflikt, do něhož jsme tak hluboko zabředli. Abych tu nešťastnou válku vyhrál, musím se spoléhat na generály a vojáky. Je čas projevit velký díl trpělivosti a ještě větší množství prozíravosti - zvláště v případě tohoto mladého McClellana, vrchního generála, který je zároveň velitelem potomacké armády, která stojí mezi tímto městem a silami nepřítele."

„Stojí, to je vskutku to pravé slovo. Armáda, která se stále cvičí a cvičí a dostává další posily - a přitom se nehne z místa, dočista jako ledovec."

„Jen co je pravda. Tahle válka asi uvázla na mrtvém bodě. Je to už šest měsíců, co se rebelové zmocnili Fort Sumteru a propuklo otevřené nepřátelství. Od té doby mi skýtá důvod k radosti jen úspěch našich blokádních flotil. Tenhle rok započal ve znamení nepřátelských nálad a zlých předtuch. My budujeme armádu - a secesionisté dělají to samé. Po bitvách u Bull Runu a Ball's Bluffu došlo jen k menším šarvátkám. Přesto napětí neustále sílí. Tahle válka jen tak snadno neskončí, a já se děším strašných bitev, které ještě určitě přijdou." Vzhlédl od stolu, když se dveře do kanceláře otevřely.

„Pane prezidente, odpusťte, že vás ruším," řekl jeho druhý tajemník John Nicolay. „Ale je tu ministr námořnictva."

Abraham Lincoln byl unavený, velmi unavený. Papíry na jeho stole v přihrádkách se s každým dnem kupily. Neboť místo každého problému, který byl vyřešen, jako by vyskočily hned dva další. Položil si ruku na hlavu a dlouhými prsty si bezděčně čebral vlasy. Byl rád, že k tomu vyrušení došlo. „Mne to neruší, John. Pošli ho dovnitř."

„A jsou zde zprávy, které jste si vyžádal - a taky dopisy k podepsání."

Lincoln si povzdychl a ukázal na přeplněné přihrádky ve vysokém psacím stole. „Sem s tím zbytkem, Nico, a já slibuji, že se na to podívám."

Vstal, znaveně se protáhl a odšoural se kolem přísného portrétu Andrewa Jacksona k mramorovému krbu. Zrovna si nahříval záda u ohně, šosy fraku nadzvednuté, když Hay odešel a vstoupil ministr Welles. Prezident ukázal na papír, který nesl v ruce.

„Tuším, že to, co držíte v ruce, je depeše nějaké větší důležitosti," pravil Lincoln.

Za mohutnými lícousy na bradě a exotickou parukou Gideona Wellese - ministra válečného námořnictva - se tajila bystrá mysl. „Vojenský telegraf právě doručil několik vzrušujících a zajímavých zpráv z Hampton Roads." Už se mu chystal arch papíru předat, ale Lincoln ho gestem ruky zadržel.

„Prosím, raději mi o tom povězte a ušetřete mé znavené oči."

„To není problém, pane prezidente. Vrtulová šalupa San Jacinto se zastavila v přístavu Hampton Roads, aby doplnila palivo, a kapitán poslal tuhle zprávu. Mají na palubě Masona a Slidella."

„No ne, tak dobré zprávy jsou u nás zatraceně vzácné." Potlučené křeslo z javorového dřeva zavržalo, když se do něj Lincoln posadil a opřel se, přitlačiv špičky svých dlouhých prstů na rukou k sobě. „Věřím, že od nynějška budeme spát všichni mnohem lépe, když budeme vědět, že ti dva nekonspirují za oceánem v Evropě a nepáchají ohavnou neplechu."

„Obávám se, že situace není tak jednoduchá. Jak jistě víte, od doby, co uprchli z Jihu a prosmekli se blokádou na Gordonu, byli po celý ten čas o krůček před námi. Nejprve na Bahamách, pak na Kubě. Měli jsme vyčleněnou malou flotilu lodí na jejich stíhání."

„A ta nyní uspěla."

„To vskutku ano. Je tady však zádrhel. Rebelové nebyli zatčeni na pevnině ani odvedeni z konfederálního plavidla. To by bylo za současného válečného stavu naprosto legální. Zdá se však, že byli odvedeni z britského poštovního parníku Trent. Který byl zastaven na moři."

Lincoln se nad tím hluboce zamyslel, pak vzdychl. Jeho problémy se rozrůstaly jako houby po dešti. „Musíme poslat pro Sewarda. Státní tajemník, tedy ministr zahraničí, o tom bude chtít okamžitě vědět. Ale jak se to mohlo stát? Což nebyly vydány rozkazy týkající se stavění neutrálních lodí na moři?"

„Byly. Ale kapitán San Jacinta je nikdy neobdržel - a navíc se zdá, že měl naprosto odlišné rozkazy. Byl už nějakou dobu na moři a měl se s lodí vrátit z Fernanda Po a dopravit ji do státní loděnice. Nic víc. Musel se o pronásledování doslechnout, když byl na cestě zpátky a doplňoval palivo. Od té doby už jednal na vlastní pěst."

„To poukazuje na nezávislého ducha - ač snad trochu na nesprávném místě."

„Ano. Bylo mi sděleno, že kapitán Wilkes má velmi nezávislého ducha. Vlastně u námořnictva to někteří posuzují jako nekázeň a neurvalost."

Otevřely se dveře a vešel Seward.

„Přečtete si tohle, William," řekl prezident. „Pak se rozhodneme, co třeba udělat."

Státní tajemník očima zběžně přelétl depeši a přitom se zamračil. Byl to vždycky opatrný muž a nikdy se neuchyloval k unáhleným rozhodnutím, a tak si ji přečetl znovu, tentokrát pomaleji. Pak na ni poklepal ukazovákem.

„Okamžitě mne napadly dvě věci. Za prvé, tihle zrádci musejí být dáni pod zámek a bezpečně střeženi. Když už je teď máme, nechceme o ně přijít. Navrhuji Gideone, abyste zatelegrafoval veliteli San Jacinta, že jakmile jeho loď doplní palivo, má neprodleně pokračovat v plavbě do New Yorku. Tam na něho budou čekat další instrukce."

Lincoln přikývl. „Souhlasím. Zatímco loď popluje, my se můžeme vážně zamýšlet nad tím, co s těmi muži uděláme, když už je máme v rukou."

„S tím rovněž naprosto souhlasím," pravil Welles a vykročil k odchodu, aby vydal příslušný rozkaz.

Zpod prezidentova stolu se náhle ozvalo hlasité zaštekání, až Welles v úleku ustrnul. Lincoln se na něj pousmál.

„Nebojte se - tenhle pes nekouše," pravil Lincoln, když chlapec vyrazil ze svého úkrytu, rozesmátý od ucha k uchu, a objal tátovy dlouhé nohy.

„Náš Willie je úžasný hoch," řekl Lincoln, když chlapec vesele vystřelil z místnosti. „Jednoho dne z něj bude velký muž - cítím to v kostech." Potom jeho úsměv povadl. „Ale v těch samých kostech cítím určitý neklid ohledně té aféry s Trentem." Počáteční prezidentovo nadšení, jež následovalo po vyslechnutí zprávy, nyní ustoupilo pocitu temné předtuchy. „Umím si dost dobře představit, jaká bude vaše druhá úvaha. Jakých reakcí se musíme obávat, až zpráva dorazí do Londýna? Naši přátelé Britové mají už dost téhle rebelantské války, což nám také dost často podsouvají."

„Zrovna na to jsem myslel. Budeme muset čelit problémům, až vyvstanou. Alespoň však teď máme ty dva vzpurné buřiče."

„To máme. Dva ptáčky pěkně v hrsti. Už vidím, jak se diplomatické stížnosti a debaty povlečou svým obvyklým hlemýžďím tempem. Protesty doručované přes Atlantik loděmi, odpovědi odesílané nazpět ještě pomalejšími loděmi. Diplomacie chce vždycky čas. Snad když pro samé otázky, odpovědi a repliky uběhne dostatek času, mohla by být celá záležitost brzy zapomenuta."

„Modlím se, abyste měl pravdu, pane prezidente. Ale jak dobře víte, mezi Brity panuje již pěkně velký neklid, co se současného konfliktu týče. Straní rebelským státům a těžce nesou přetržky v lodních zásilkách bavlny způsobené naší bloádou. Máme zprávy, že některé tkalcovny v Lancashire zavírají. Obávám se, že tahle naše země není v současné době příliš populární, ať už v Británii nebo kdekoliv jinde na kontinentu."

„Na světě jsou mnohem horší věci než nebýt populární. Jako ten příběh o králíkovi, jenž dostal vztek na starého ohaře a šel a shromáždil k sobě všechny ostatní králíky, aby dali ohaři pořádný výprask. Ne že by to ohaři vadilo - tak dobře se už celé roky nenajedl."

„Angličané nejsou králíci, pane Lincolne."

„To opravdu nejsou. Ale náš starý ohař se bude problémy zabývat až tehdy, co přijdou. Prozatím nám byly z kožichu vytazeny dva hodně bolestivé trny. Teď musíme najít bezpečnou úschovu, kam je dáme, uzamkneme z dohledu ostatních, a pak na ně doufejme nadobro zapomeneme. Snad se celá tahle záležitost může přehnat a být rovněž zapomenuta."

• • •

„Bůh zniči a zatrat' všechny ty prašivé Yankeeje!"

Lord Palmerston, ministerský předseda Británie, rázoval po své kanceláři sem a tam. Na jeho stole ležela depeše ze Southamptonu. Popadl ji a ještě jednou si ji přečetl; jeho velké nozdry, roztažené jako ústí dělových hlavních, sálaly zuřivostí. Jeho lordstvo nemávalo moc dobrou náladu ani v těch lepších časech; nyní přímo bouřilo vzteky. Lord John Russell tu tiše seděl a čekal, aby raději zůstal nepovšimnut. Ale běda, to byla chyba.

Lord Palmerston papír zmačkal a zahodil ho, načež se otočil k Russellovi a vytrčil naň ukazovák, který se chvěl zuřivostí. „Vy jste ministr zahraničí, což značí, že tato záležitost spadá do vaší kompetence. Takže, sire - co v tom hodláte podniknout?"

„Ovšemže protestovat. Můj tajemník již připravuje koncept. Pak to zkonzultuji s vámi -"

„To ale ksakru nestačí. Dejte těm vzpurným Yankeeům prst, a oni vám ukousnou celou ruku. Co musíme udělat, je popadnout je za zátylek a pořádně s nimi zatřepat. Jako teriér s krysou. Tohle byl hanebný čin, na který se musí vmžiku odpovědět - a to s velkou rázností. Zbavím vás v této věci zodpovědnosti a ujmu se toho sám. Jsem pevně odhodlaný odeslat depeši, která ty Yankeeje přijde draho."

„Jsem si jist, že se k tomu najde nějaký precedens, sire. A pak se musíme poradit s královnou..."

„Čert vzal precedens - samozřejmě, ano, určitě s tou záležitostí musíme obeznámit královnou. Ačkoli se děsím dalšího setkání s ní po tak krátké době. Když jsem byl naposled v Buckinghamském paláci, měla zrovna jeden z těch svých ječivých záchvatů a lítala po chodbách jako divá. Alespoň ta nepříjemná zpráva upoutá její pozornost. Ale jsem si jist, že ji to ještě více popudí než nás, nemá ty Američany totiž vůbec v lásce."

„Nebylo by vůbec třeba scházet se s královnou, kdybychom byli obezřelejší. Možná by nebylo tak moudré

ostřelovat Yankeeje ze všech našich baterií náraz. Možná by bylo dobré nejprve postupovat korektními způsoby. Začneme s protestem, pak pošleme odpověď. A když ani potom nepřistoupí na naše zdvořilé žádosti, zapomeneme na všechnu laskavost a sladké domlouvání. Přestaneme se jich ptát. Řekneme jim, co musejí udělat."

„Možná, možná," zamumlal lord Palmerston. „Vezmu to v úvahu, až se sejde kabinet. Je naléhavě nutné, abychom okamžitě svolali zasedání vlády."

Tajemník zlehka zaklepal a poté vešel.

„Admirál Milne, sire. Rád by věděl, jestli se s vámi může sejít."

„Samozřejmě, uveďte ho dovnitř."

Když admirál vešel, lord Palmerston vstal a podal mu ruku. „Tuším, že tohle není zdvořilostní návštěva, admirále?"

„To sotva, sire. Mohu se posadit?"

„Samozřejmě. A co vaše zranění -?"

„Zhojilo se dobře, ale stále nejsem tak silný, jak bych potřeboval." Posadil se a šel rovnou k jádru věci: „Strávil jsem příliš dlouhý čas na souši, pánové. Ten nenadálý vývoj událostí mi tu skutečnost ostře připomněl."

„Trent?" zeptal se Russel.

„Ano, Trent! Loď plující pod britskými barvami - zastavená na moři cizí válečnou lodí... já nenacházím slov."

„Ani já ne, sire, ani já ne!" vzkypěl znovu Palmerston. „Vidím ten čin vašimi očima a chápu váš hněv. Čestně jste se bil za svoji vlast, byl jste v jejích službách raněn na území Číny. Jste admirál flotily nejmocnějšího námořnictva, jaké kdy svět viděl. A tahle záležitost, vím, jak se musíte cítit..."

Milne mezitím znovu našel řeč a celý se roztřásl vzteky, když se z něj hrnula následující slova: „Ponížen, vaše lordstvo. Ponížen a rozrušen. Tato tlupa kolonistů potřebuje dostat lekci. Nemohou si dovolit střílet na britskou loď, bože, na parník královské pošty, a nečelit poté následkům svého bídného činu."

„A jaké si myslíte, že by ty následky měly být?" zeptal se Palmerston.

„Není na mně, abych se k tomu vyjadřoval. Je na vás, pánové, abyste se rozhodli pro správný kurs v těchto záležitostech. Chci však, abyste věděli, že každý muž v královském námořnictvu stojí za vámi, a to v každém myslitelném ohledu."

„Tím myslíte, že vaše rozhořčení sdílíte?"

„Nemyslím - vím! Od nejnižšího matrose u lodního děla až po nejvyšší post v britské admiralitě zavládne znechucení a hněv. A dychtivá touha následovat vaše kroky."

Palmerston rozvážně kývl. „Děkuji vám, admirále, za vaši upřímnost. Dal jste našemu odhodlání novou morální sílu. Kabinet se neprodleně sejde. Buďte si jist, že ještě dnes budou podniknuta náležitá opatření. A jsem si jist, že váš návrat do aktivní služby bude oceněn a vaše nabídka přijata."

„Je zde nějaký důstojník z Trentu, sire," pravil tajemník, jakmile admirála vyprovodil. „Chce znát instrukce jak naložit s jistými dokumenty, které má v úschově."

„S jakými dokumenty?"

„Zdá se, že převzal do péče všechny papíry a dokumenty, které si pánové Mason a Slidell přáli ukrýt před americkou vládou. Byly bezpečně ukryty a on chce nyní znát instrukce, jak s nimi naložit."

„Znamenitě! Vezmi je sem a podíváme se, proč měli Yankeeové tak naspěch, aby ty dva pány sbalili."

• • •

Když San Jacinto vyplula na sever k New York City, počasí se dost zhoršilo. Kapitán Wilkes stál na otevřené palubě a déšť ho šlehal do nepromokavého obleku. Na moři se zvedaly vlny a déšť se nyní mísil se sněhem. Když poručík Fairfax přišel na palubu, otočil se.

„Strojník hlásí, že trochu nabíráme vodu, sire, neboť spáry v těchto nepříznivých vodách dost pracují."

„Pumpy fungují?"

„Výborně, kapitáne. Chce však snížit obrátky, aby trup nebyl tak namáhán. Tahle loď už má svoje odslouženo."

„To tedy má. Dobrá, 80 obrátek - ale ne méně než to. Naše rozkazy jsou naprosto jasné."

Při nižší rychlosti průsaký natolik poklesly, že bylo možné pumpy na pár minut vypnout, aby se v čerpadlové stoce dalo změřit vodní hladinu. Nicméně vítr stále sílil a San Jacinto se mohutně kolébala. Nebyla to moc příjemná plavba. V době, kdy dorazila do New Yorku, byla už viditelnost v oslepující sněhové bouři, jež se nyní ještě mísila s prudkým krupobitím, téměř nulová. Příjezd lodi zde byl očekáván a v úžině se potkala s remorkérem.

Kapitán Wilkes, s hlavou zabořenou v límci svého zimníku, hleděl z můstku. Přes palubu byla hozena lana a remorkér byl uvázán k boku lodi. Po provazovém žebříku se s jistými potížemi vyšplhali dva muži, kteří pak čekali na palubě, než jim zespodu podali jejich kožené vaky. Poručík Fairfax ohlásil na můstek:

„Jsou tu federální šerifové, kapitáne. S rozkazy, jež vám mají předat."

„Dobrá. Ať jsou zavedeni do mé kajuty. A co naši zajatci?"

„Vehementně si stěžují na počasí a ubytovací podmínky."

„To není důležité. Jsou v bezpečí pod zámek?"

„Ano, sire. U jejich dveří nepřetržitě hlídají strážé."

„Ať to tak zůstane i nadále."

Kapitán se poté odebral do své kajuty, kde počkal na federální šerify. Vpadli dovnitř, dva mohutní, statní muži; na těžkých pláštích jim tál sníh.

„Máte pro mě nové rozkazy?"

Vedoucí šerif mu předal koženou tašku. Wilkes z ní vytáhl dokument a zběžně ho přelétl očima. „Víte, co je to za

rozkazy?"

„Víme, kapitáne. Máme zůstat na palubě a držet přísnou stráž nad vašimi vězni. Pak má tato loď pokračovat v plavbě rovnou na Fort Warren v bostonském přístavu. Jedinou obavou ministerstva námořnictva bylo, že možná nebudete mít dost uhlí.“

„Mé bunkry jsou skoro plné. Vyplujeme okamžitě.“

Jakmile se dostali ze zákrytu přístavu, naplno je zasáhla běsnící bouře. Přes palubu se řinuly vlny a v palubních odtocích se pěníla voda. San Jacinto se kolébala a kymácela tak ošklivě, že když se pod zádi přehnaly vlny, šroub se nakrátko ocitl nad vodou. Byla to velice těžká noc i pro ostřílené námořníky; pro suchozemce pak učiněná pohroma. Čtyři zajatci byli zoufale sužováni mořskou nemocí, stejně jako federální šerifové. Slidell hlasitě sténal a modlil se, aby už loď buďto dorazila bezpečně do přístavu - nebo aby se potopila. Cokoli, jen aby ta muka skončila.

Teprve na druhý den odpoledne bouří pošramocená San Jacinto vplula do klidnějších vod bostonského přístavu a zakotvila u mola Fort Warrenu. Vyčerpaní zajatci byli odvedeni ozbrojenou četou vojáků, v patách za nimi klopytali federální šerifové. Poručík Fairfax zatím dohlížel na vykládání jejich zavazadel a zásob přivezených z Trentu. Fort Warren bylo bezpečné vězení na malinkém ostrově obehnaném vysokým kamenným opevněním. Když se Fairfax vrátil na loď, přinesl do kapitánovy kajuty denní tisk.

„Celá země jásá, sire. Zdraví vás jako zachránce národa.“

Wilkes nedal najevo radost, kterou při té zprávě pocítil. Vykonal pouze svoji povinnost, jak to sám viděl - ačkoliv představenstvo námořnictva by na to nemuselo pohlížet úplně stejným způsobem. Avšak úspěch je úspěch. Při té dobré zprávě se málem usmál. Jeho nadřízení důstojníci to budou mít těžké, aby ve světle veřejných ovací našli způsob, jak ho pokárat za jeho počínání. Přečetl si titulky s pochmurným zadostiučiněním.

„Je vidět, poručíku Fairfaxi, že v této zemi naše zajatce nemají zrovna v lásce. Koukejte tady. Masona nazývají lumpem, zbabělcem a surovcem... no tohle, no tohle. A ještě hůře - nabubřelým snobem jakož i ješitným a povrchním zrádcem.“

Fairfax rovněž pročetl noviny. „Tady v The Globe si berou na mušku zase Slidella. Je prý upjatý, mazaný, sobecký, chamtivý a zkorumpovaný.“

„A my jsme si mysleli, že zatýkáme jen párek politických zrádců. Jen si říkám, budou anglické noviny na tuto záležitost pohlížet v tomtéž světle?“

„O tom silně pochybuji, kapitáne.“

• • •

Lord Palmerston pročetl londýnský tisk, zatímco čekal, než se sejde jeho kabinet, a jen zachmuřeně pokyvoval na souhlas při těch bombastických a zuřivých výlevech.

„Shoduji se s každým slovem, pánové, s úplně každým slovem,“ zvolal a zamával hrstí novin nad vládním stolem. „Země je při nás, veřejnost je pobouřena. Musíme jednat s uváženou rychlostí, aby si tihle vzpurní kolonisté nezačali myslet, že jim ten zbabělý čin projde. A teď - měli jste všichni možnost nahlédnout do dokumentů z Trentu?“

„Prošel jsem si je dost obšírně,“ řekl William Gladstone. „Samozřejmě až na osobní komuniké pro královnu a francouzského císaře.“

Palmerston přikývl. „Ta budou předána dále.“

„Co se týče instrukcí pro loděnice a ostatních dokumentů, ty jsou naprostým důkazem legitimacy těchto ambasadorů. Vím, jak odpoví Francouzi - avšak pokud jde o mne, jsem udiven tou yankeeskou drzostí, s jakou je zajali přímo na moři.“

„Já vaše pocity sdílím,“ řekl Palmerston.

„Jaký tedy navrhuje postup, mylord?“ zeptal se Russell.

„Po patřičné úvaze a s ohledem na veřejnou podporu mám pocit, že je třeba udělat něco drastického, podniknout rázný krok. Tady před sebou mám koncept oné depeše,“ odpověděl Palmerston a poklepal na dopis ležící na stole před ním. „Původně jsem si myslel, že postačí protest doručený běžnými diplomatickými cestami, a právě proto jsem vás dnes svolal. Mezitím jsem ale dospěl k názoru, že tento všeobecný výlev národního hněvu nelze ignorovat. Musíme mluvit za naši zem - a to se spravedlivým rozhořčením. Připravil jsem depeši pro americkou vládu a vyjádřil se v těch nejsilnějších výrazech. Vydal jsem instrukce, aby v Southamptonu čekal poštovní parník, až komuniké dorazí. Královna se s ním ještě dnes seznámí a nepochybně bude s každým slovem souhlasit. Až to schválí - pak to půjde pryč.“

„Sire?“

„Ano, pane Gladstone?“ odvětil Palmerston s úsměvem. William Gladstone, jeho ministr financí, mu byl v těžkých dobách vždycky oporou.

„Mám tu radost sdělit vám, že moje žena a já dnes povečeříme s královnou a princem Albertem. Snad bych jí při té příležitosti mohl předložit depeši a zdůraznit jednotný postoj její vlády v této záležitosti.“

„Úžasné!“ Palmerstonovi se ulevilo, málem by Gladstona poplácal po zádech, jak byl potěšen tím, že se vyhne setkání s královnou. „Za tu službu vám budeme všichni zavázáni. Memorandum je vaše.“

Ačkoli Gladstone opustil zasedání vlády v nejlepší náladě, dychtivý být nějakým způsobem nápomocen své straně a své vlasti, notnou dávku onoho nadšení pozbyl, když si našel čas, aby si přečetl dokument, k jehož doručení se dobrovolně přihlásil. O něco později toho večera, když jejich kočár rachotil po kamenném dláždění skrze bránu Buckinghamského paláce, si jeho žena s jistými obavami povšimla zachmuřeného výrazu v jeho tváři.

„Něco se děje, William? Neviděla jsem, že by ses tak hrozně tvářil od doby, co jsme byli v tom strašném Neapolském království.“

„Musím se omluvit. Moc mě mrzí, že si vezu své problémy s sebou." Vzal ji za ruku navlečenou v rukavici a stiskl ji. „Stejně jako v Neapoli jsou to státní záležitosti, které mě tak zneklidňují. Nenecháme si však jimi zkazit dnešní večer. Vím, jak moc ses těšila na tuhle večeři s Jejím Veličenstvem."

„To opravdu ano." Hlas se jí při těch slovech trochu zlomil. Váhavě se zeptala: „Je na tom královna v poslední době dobře? Upřímně doufám, že ano. Povídalo se, ne že bych tomu samozřejmě věřila, něco o jejím, jak to říci... mentálním rozpoložení. Koneckonců, je to vnučka šilného krále Jiřího."

„Nesmíš se, má drahá, zneklidňovat zvěstmi, které šíří lůza. Je to přece královna."

Byli uvedeni do zasedací místnosti, kde se poklonili královně Viktorii.

„Albert tu bude za okamžik s námi, pane Gladstone. Nyní odpočívá. Obávám se, že můj drahý muž je už po nějakou dobu strašlivě unavený."

„Zkruhuje mne, že se dozvídám takové věci, madam. Ale jsem si jist, že se mu dostává té nejlepší péče."

„Ovšemže! Sir James Clarke ho denně navštěvuje. Dnes mu předepsal éter a hofmanské kapky. Ale poslužte si. Na servírovacím stolek je sherry, máte-li chuť."

„Děkuji vám, madam." Chuť opravdu měl, protože nebyl ve své kůži; poklepal si na hrud', kde měl ve vnitřní kapse uschovaný dokument. Zrovna si naléval sherry, když vešel princ Albert.

„Pane Gladstone. Přeji vám překrásný večer."

„Vám také, sire. Hodně zdraví a štěstí."

Štěstí princ Albert určitě měl - v podobě milující ženy a početné rodiny. Ale přání dobrého zdraví mu přišlo každým douškem vhod - protože rozhodně vypadal nemocně. Čas k němu nebyl zrovna laskavý. Z elegantního a půvabného mladíka byl nyní břichatý a plešatý čtyřicátník, předčasně zestárlý. Měl bledou a vlhkou kůži a pod očima tmavé kruhy. Roztřeseně se přidržel opěrek a sesul se do křesla. Královna se na něj ustaraně podívala, ale on její obavy odbyl mávnutím ruky.

„Však víš, je to jen plicní městnání, jak přijde, tak odezní. Po dobré večeři to bude mnohem lepší. Prosím, nedělej si starosti."

Po tomhle ujištění převedla královna řeč na ostatní záležitosti: „Pane Gladstone, můj tajemník mi sdělil, že se na nás chcete obrátit ve státních záležitostech."

„Jedná se o depeši, kterou chce ministerský předseda zaslat Američanům, madam, v souvislosti s aférou okolo Trentu. S vaším souhlasem, samozřejmě. Jsem si však jist, že to může počkat, než se navečeříme."

„Možná. Nicméně se na to podíváme hned. Ta záležitost mne velmi rozrušila - ba víc než rozrušila, měla bych říci, přímo poděsila. Nebereme na lehkou váhu fakt, že na moři nejen zastavili britskou loď, ale dokonce vstoupili na její palubu."

Když Gladstone vytáhl dopis, ukázala na prince manžela. „Albert to přečte. Bez porady s ním by mě nenapadlo napsat ani dopis. V této i v mnohých ostatních záležitostech je mi velikou oporou."

Gladstone kývl hlavou na souhlas, dobře si vědom obecně známé skutečnosti, že královna by se bez porady s ním ani neoblékla. Předal obálku princovi Albertovi.

Princ rozložil arch papíru, natočil ho lícem na světlo a jal se nahlas předčítat:

„Ve věci záležitosti vynuceného odsunu čtyř pasažérů z britského plavidla na otevřeném moři. Vláda Jejího Veličenstva si umí jen velmi těžko představit, že by vláda Spojených států amerických sama od sebe nevyvinula patřičné úsilí, aby poskytla hojně odškodnění za tento pošelý čin."

Královnini ministři očekávají následující. Za prvé. Propuštění všech čtyř zajatých džentlmenů a jejich dopravení k lordu Lyonsovi, britskému velvyslanci ve Washingtonu. Za druhé. Omluva za urážku britské vlajky. Za třetí..."

Zhluboka zakašlal. „Omluvte mě, prosím. Tohle jsou příliš silná slova, a je jich tam ještě víc, obávám se. Velice silná slova."

„A proč taky ne," pravila královna okázale rozhořčeným tónem. „Já nejsem obdivovatelkou Američanů - a upřímně pohrdám panem Sewardem, který učinil už tolik nepravdivých poznámek na adresu této země. Ale přesto, máš-li pocit, že je v tom třeba provést změny, Liebchen..."

Albertova usouzená tvář se při tom německém něžném oslovení stáhla do letného úsměvu. Věřil, že jeho manželka je Vortrefflichste, žena, které není rovno, matka, královna. Možná trochu náladová, jednoho dne na něj křičí, druhého dne překypuje láskou. A on cítil neustále potřebu poskytovat jí své rady. Pouze chatrné zdraví mu bránilo v tom, aby jí byl více nápomocen v nikdy nekončící práci vládnoucí panovnice. A teď tohle. Palmerston vznesl své požadavky nanejvýš bojovným a výhruzným způsobem. Kterákoliv hlava státu by byla hluboce uražena způsobem, jakým byla formulována ona depeše.

„Tolik změn zas ne," pravil, „neboť ministerský předseda má ve svých požadavcích naprostou pravdu. Byl tu spáchán mezinárodní zločin, o tom není pochyb. Avšak snad by měl být z incidentu obviněn kapitán oné americké lodi. Musíme přesně zjistit, co se stalo a proč, než začneme vyhrožovat. Tato záležitost se nám nesmí vymknout z ruky. Proto věřím, že se snad nabízejí nějaké alternativy. Ani ne tak co se týče obsahu, spíše tónu. Suverénní zemi nelze takto nařizovat jako vzpurnému dítěti." Rozechvěle se vystrachal na nohy.

„Myslím, že bych na tom měl trochu zapracovat. Prozatím hlad nemám. Najím se později, jestli mě omluvíte."

„Necítíš se dobře?" zeptala se královna, užuž se zvedajíc ze sedačky.

„Mírná nevolnost, nic vážného, prosím, ať vás neruším při večeři."

Princ Albert se poněkud roztřeseně zvedl na nohy a pokusil se o úsměv. Vykročil kupředu - pak zřejmě zakopl. Podlomil se v kolenou a zhroutil se. Hlavou se prudce udeřil o podlahu.

„Alberte!" vykřikla královna.

Gladstone byl okamžitě u prince, obrátil ho a dotkl se jeho bledé kůže.

„Je v bezvědomí, madam, ale dech má pravidelný. Snad bychom měli poslat pro lékaře...”

Královna nepotřebovala pobízet, aby svému drahému Albertovi zajistila pomoc. Odevšad se vynořili sluhové, někdo zaběhl pro pokrývkou, přikryli mu nohy a dali mu pod hlavu polštář, jiný utíkal pro nosítka, pak poslali lokaje pro sira Jamese. Královna jen lomila rukama a nedostávalo se jí slov. Gladstone pohlédl na Alberta v bezvědomí a poprvé si povšiml, že v zaťaté pěsti stále svírá depeši.

„Mohu, madam?” zašeptal, poklekl a jemně ji vytáhl. Poté zaváhal. Teď to bylo nemístné, nebyl na to čas. Přesto měl nutkavý pocit zmínit se o tom:

„A co ta depeše, snad zítra?”

„Ne! Odneste to pryč. Podívejte, co to způsobilo! Co ta mizerná věc udělala s mým drahým Albertem. Rozrušilo ho to, vidíte to sám. V jeho choullostivém stavu to na něj bylo příliš. Zase ti Američané, je to všechno jejich vina. Chudák, měl takovou starost... odneste to, ať už to nevidím. Udělejte si s tím, co chcete. Konečně - doktor!”

O večeri už nepadla žádná další zmínka. Královna odešla spolu s princem. Když se za ní zavřely dveře, Gladstone poslal pro pláště a požádal, aby jim přistavili kočár.

Nebyl to dobrý večer.

Depeše měla být odeslána v původním znění.

Kostky byly vrženy.

Válečné zbraně

Když prezidentský vlak zastavil v Jersey, aby lokomotiva doplnila vodu do nádrží, zastihly ho zde nejnovější zprávy: doručil je prezidentův osobní tajemník. Abraham Lincoln, dočasně oproštěný od neustálého tlaku a požadavků v Bílém domě, se právě kochal zamrzlou zimní nádhrou Hudsonova zálivu. Sálající kamínka naládovaná uhlím udržovala chlad zimy venku. V sedadle naproti podřimoval Simon Cameron, prezidentův ministr války. Bylo to poklidné útočiště, na hony vzdálené od Bílého domu, kde byl v každém denním okamžiku v obležení nejrůznějších vtíravců. Poprvé po mnoha týdnech si užíval klidu a pohody. Ba ani pohled na tlustý svazek papírů ho nerozrušil.

„Vidím, že válka je mi všude v patách, Nicolayi.”

„Válka se secesionisty a Kongresem. Občas mám dojem, že ta druhá je horší. Kongresmani v...”

„Dej mi teď pokoj s politiky. Kanonáda a granáty jsou mi milejší.”

John Nicolay kývl na souhlas, probíraje se papíry s čerstvými zprávami, které mu předal Hay. „Tady je jedna, která vás potěší. Vylodění na Tybee Islandu v ústí řeky Savannah proběhlo velmi úspěšně. Velitel hlásí, že dalším cílem útoku bude Fort Pulaski. Jakmile si ji podrobíme, určitě se nám podaří dobýt Savannah. A dále, náš tajný agent z Norfolků hlásí, že již dorazily další pancéřové pláty pro Merrimack. A dělá také. Přejmenovali loď na CSS Virginia3.”

„S tím si ještě nebudeme dělat starosti. Ale dohlédni na to, aby kopii zprávy dostali lidé pracující na Monitoru. Měli by odtědka fungovat v nepřetržitém provozu.”

Prezident zalistoval papíry. Bylo vidět, že on a také jeho administrativa jsou v tyto dny vystaveni vytrvalému tlaku. Abolicionisté na něj znovu zle doráželi - jakýkoliv cíl, jenž nepočítal s pobitím všech žižanů a osvobozením všech otroků, byl podle nich nesmyslný. Vtom jeho zrak upoutal jeden článek a on si ho s úsměvem přečetl, načež do papíru praštil hřbetem ruky.

„No to je učiněný žurnalismus, Nicolayi. Naši strážci zákona a pořádku zaznamenali vynikající vítězství na parníku v Baltimore. Poslouchej... Jejich podezření podnítila jistá dáma, jež působila dost nervózním dojmem a snažila se jim vyhýbat. Když byla prohledána její kabelka, bylo nalezeno množství rukavic, punčoch a dopisů, všechny adresované na Jih. Byl rovněž odhalen jeden malý chlapec, který u sebe měl kvantum chininu. Oba byli propuštěni poté, co byl náklad zabaven. Naši ochránci nikdy nespí.”

Když měli celý svazek probraný, vlak zrovna vjížděl do stanice West Point a lokomotiva s hvízdáním ohlašovala příjezd. Lincoln si oblékl zimník a šál, narazil si na hlavu svůj vysoký cylindr a vystoupil z vlaku, aby se sešel s armádními důstojníky a představenstvem slévárny. Cameron a oba tajemníci ho následovali. Všichni se odebrali k pramicí, která je měla přepravit přes řeku do Cold Springu. Na palubě byla zima, ale plavba trvala jen krátce, a když vystoupili, čekaly už na ně v doku kočáry. Koně zvonili podkovami a ve stojatém mrazivém vzduchu jim šla z nozder pára jako dým. Když se přiblížili, vedle prvního kočáru uviděli stát vážně se tvářícího muže v redingotu.

„Pane prezidente,” spustil Cameron, „dovolte, abych vám představil pana Roberta Parkera Parrotta, vynálezce a zbrojaře, majitele West Point Foundry.”

Lincoln přikývl, když Parrott potřásl rukou na pozdrav nejprve jemu a pak Cameronovi.

„Je mi velkou ctí, pane Lincolne, že jste zavítal do mých sléváren, abyste se přesvědčil, čím se tu zabýváme.”

„Nemohl jsem tu příležitost odmítnout, pane Parrotte. Moji velitelé neustále volají po dalších a dalších dělech a jejich přání je třeba respektovat.”

„Snažíme se ze všech sil, abychom těm přáním vyhověli. Připravil jsem test naší nově dokončené třisetlibrovky. Pokud by vám to vyhovovalo, mohli bychom se nejprve odebrat do zkušební zóny - a potom rovnou do továrny na děla. Mohu vás ujistit, že tenhle kanon je ta nejúžasnější a nejmocnější zbraň, jakou jsem kdy sestrojil.”

A byla to pravda. Černá a zlověstně vyhlížející přišera byla pevně přimontovaná k masivní testovací dělostřelecké platformě. Lincoln uznale pokyvoval hlavou, když dělo obcházel, a navzdory své výšce stěží nahlédl do ústí hlavně, aby si prohlédl závity a drážky uvnitř.

„Nabitý a naládovaný, pane prezidente,” prohlásil Parrott. „Když kousek poodstoupíte, uvidíte, co tohle dělo dokáže.”

Když se skupina ocitla v bezpečné vzdálenosti od zbraně, byl vydán povel a aktivován odpalovací mechanismus. Země se otřásla silou exploze, a i když přihlízející měli ruce přitlačené na uších, zjistili, že je zvuk dočista ohlušil. Z hlavně vyšlehl mohutný plamenný jazyk a Lincoln, který stál u voje zbraně, uviděl tenkou tmavou stopu za granátem odpáleným přes řeku. Okamžik nato se mezi stromy na druhém břehu řeky ozvala exploze. Z roztříštěných větví se do výše vyvalil kouř a po několika vteřinách k jejich uším dolehl zvuk výbuchu.

„Úžasná podívaná, pane Parrotte," pravil Lincoln, „na to vskutku nikdy nezapomenu. A teď mi musíte povědět něco bližšího o vaší práci - ale až v teple slévárny, budete-li tak laskav."

Od zkušební zóny ujeli jen kousek a pak už všichni zaběhli do přívětivého tepla, které vycházelo z hučících pecí. Tam na ně čekal jeden armádní poručík, a když se přiblížili, vzorně zasalutoval.

„Generál Ripley mě poslal napřed, pane prezidente. Je mu velice líto, že povinnosti ve West Pointu mu zabránily, aby se k vám připojil dříve. Teď už je však na cestě sem."

Lincoln přikývl. Brigádní generál James W. Ripley byl šéfem oddělení vojenské zásobovací správy a měl na starost výrobu zbraní, ale také zavádění nových modelů. Na prezidentovo naléhání neochotně souhlasil, že zanechá kancelářské práce a připojí se ke skupině ve slévárně. Prezidentská inspekční skupina v čele s Parrottem se jala procházet slévárnu. Práce se nezastavila: muži pracující s roztaveným železem neměli ani čas prohlížet si prominentní návštěvníky. Dvě desítky budov byly zaplněny kanony snad všech rozměrů a ve všech výrobních fázích: od hrubých odlitků až po finální smontované výrobky. Všechny byly označeny iniciálami WPF and RPP. West Point Foundry a Robert Parker Parrott. Lincoln rukou poplácal hlavě jedné třicetilibrovky.

„Mí inženýři tvrdí, že obruč na komoře vašich děl je základem úspěchu. Je to pravda?"

„V určitém smyslu ano, ale je to poměrně technická záležitost, pane prezidente."

„Jenom se nebojte sdělit mi podrobnosti, pane Parrotte. Musíte mít na paměti, že předtím, než jsem se stal politikem, jsem býval geometrem a velmi dobrým matematikem. Pokud vím, drážkování kanonů je zdrojem současných problémů."

„Máte naprostou pravdu, sire. Kanony s hladkým vývrtem hlavně jsou už teď minulostí. Závitové drážkování uděluje střele točivý moment, a tudíž mnohem lepší přesnost a dostřel. Ale to způsobuje rovněž problémy. Drážkované granáty při odpálení v hlavní mnohem více těsní než plné dělové koule, a právě to má za následek mnohem větší nárůst dostřelu. Bohužel tento větší tlak může rovněž přivodit, že dělo exploduje. Z toho důvodu je komora zvnější opatřena železnou výztužnou obručí, aby kompenzovala větší tlak. Takové užití obručí ale není novinkou. Můj přínos ovšem spočívá v konstrukci lepší a mnohem pevnější obruče, jak vám nyní demonstruji. Táhle, sire, dovolíte-li."

Na ocelových válcích spočívala právě vykováná a vydrážkovaná hlavě dvacetilibrovky, jejíž nabíjecí komora měla boční vyústění. Na Parrottův signál dva mohutní kováři popadli kleště a vytáhli z hučící pece dobřela rozžhavenou ocelovou obruč. Zručnými pohyby ji nasadili na komoru čekající hlavě. Byla jen malinko větší než obvod hlavně a muži se tedy pořádně zapotili, než ji kladivem natloukli na správné místo.

„Tak to bychom měli - roztočte ji!"

Když nově opásaná hlavě začala rotovat, do jejího ústí byla vražena dutá tyč, skrze kterou se pumpovala voda, aby ji zevnitř zchladila.

„Když je kov nažhaven, roztahuje se," vysvětloval Parrott. „Obruč je nyní po obvodu větší než před nažhavením. Jak můžete vidět, voda komoru a obruč během rotace ochlazuje. Jak se obruč ochlazuje, rovnoměrně se stahuje a pevně hlavě svírá po celém jejím obvodu. Obvyklé postupy při vyztužení kanonu obručí, uplatňované dříve, nebyly tak účinné a nezařušovaly takovou pevnost. Hlavě tak byla svírána nerovnoměrně a jenom na několika místech. U hlavní zhotovených tímto způsobem se musely používat mnohem menší náboje, jinak by explodovaly."

„To je úžasné. A kolik takových nových děl v současnosti produkuje?"

„V současné době vyrábíme deset těžkých děl týdně. Spolu s dvěma tisíci granátů příslušné munice."

„V dopise jste ovšem říkal, že ten počet můžete zvýšit, nemám pravdu?"

„To mohu - a taky ho zvýším. S novými pecemi a soustruhy mohu za tři měsíce rozšířit výrobu natolik, že dokážu vyrábět přinejmenším pětadvacet děl a sedm tisíc granátů týdně." Parrott se na chvíli zarazil a zatvářil se znepokojeně. „Podrobnosti již byly vypracovány a jsou pro vás připraveny k nahlédnutí. Avšak bylo by možné... pohovořit si s vámi v soukromí?"

„Pan Cameron a moji tajemníci se těší mé plné důvěře."

Parrott se teď potil, a nebylo to žárem ve slévárně. „O tom nepochybuji. Ale je to vysoce tajná záležitost, jen pro..."

Jeho hlas vyzněl do ztracena a on sklopil oči k podlaze, jak se snažil ovládnout. Lincoln se zamyšleně drbal ve vousech; poté se obrátil na Camerona a své tajemníky. „Pánové, omluvíte nás na chvíli?"

S velikou úlevou zavedl Parrott prezidenta do své kanceláře a zavřel za sebou dveře. Když přecházeli místnost, Lincoln se zastavil před zarámovaným výkresem na zdi. „Pane Parrotte, na okamžik, prosím. Co je to proboha za neuvěřitelný stroj?"

„To je kopie výkresu, který byl přiložen k jisté žádosti o patent. Jsem velký puntičkář a hledím své dílo konfrontovat se všemi patentovými žádostmi, jež mohou být pro mou práci důležité. Narazil jsem na to před pár lety při jedné návštěvě Londýna. V roce 1855 se dva pánové, jmenovitě Cowen a Sweetlong, pokud mi paměť dobře slouží, pokusili patentovat tento obrněný bojový vagon."

„Jde z toho až hrůza, jak se to ježí samými děly a ostny."

„Je to však vysoce nepraktické, pane prezidente. Se všemi těmi děly a vahou pancéřování by to potřebovalo parostroj větší než vagon sám, aby se to hnulo. Pokoušel jsem se návrh revidovat, dát tam jedno dělo a lehčí pancéřování, ale stále to bylo nepraktické."

„Díky bohu za to. Válka je dost strašná i bez ďábelských vynálezů jako tenhle, které by to ještě zhoršily: Ačkoli by to mohlo znamenat konec všech válek, kdyby se něco takového objevilo na bojišti. Vy jste ale říkal, že je stejně nemožné

to sestrojít, nemám pravdu?"

„V současnosti je to tak. Ale parostroje jsou dneska stále menší a výkonnější - a já už četl i o úspěších s motory na petrolej. Takže by to nevylučovalo možnost, že jednoho dne by mohl být sestrojen obrněný vagon jako tenhle."

„Kéž by ten temný a zlý den nikdy nepřišel. Ale vy jste mě sem nepozval proto, abychom se bavili o tomhle podivném stroji, vidíte?"

Parrott se opět zatvářil ustaraně. Když se posadili, spustil:

„Mohu se vás zeptat, pane Lincolne, jestli se znáte s důstojníkem ruského carského námořnictva jménem kapitán Schultz?"

„To je mi podivná otázka. Skoro tak podivná, musím dodat, jako ne moc rusky znějící jméno onoho kapitána."

Parrott očividně zápolil se slovy. Sundal si brýle s kovovými obroučkami, otřel jim skla a zase si je nasadil. „Jsem poctivý muž, pane prezidente, a třebaže se ze svých úspěchů těším, nechci si připisovat zásluhy za práci někoho jiného."

„Vysvětlíte mi to?"

„To rozhodně ano. Tenhle džentlmen navštívil loňského roku slévárnu a požádal mne, jestli bych nevyrobil dělo pro ruskou vládu. Souhlasil jsem a zeptal se ho, jaké má požadavky. On byl velmi přesný. Chtěl, abych mu zhotovil kopii britského drážkovaného kanonu Armstrong. Připadlo mi to krajně neobvyklé a taky jsem mu to řekl. Rovněž jsem mu řekl, že nemám přístup k tajným plánům Britů. To ho nijak nevzrušilo, pouze kývl na souhlas - a předal mi kompletní sadu modrotisků k armstrongovi."

„A vy jste to dělo sestrojil?"

„Ano. Armstrong je unikátní stolibrovka, která se nabíjí zezadu, takže dělo se výtečně hodí pro válku na moři."

„A to proč?"

„Když porovnáte rozdíly mezi pozemním dělem a námořním dělem, pochopíte. Na pevnině, když se vystřelí z děla, jdou dělostřelci dopředu, aby vymetli hlaveň a znovu nabili. Ovšem na lodi se z děla pálí skrze střílnu, otvor v trupu lodi. Takže po každém výstřelu se dělo musí vtáhnout dozadu, což jsou tuny oceli, rozumíte, vymést a znovu nabít. Pak je s pomocí kladkostroje opět namáhavě vysunuto do palebné pozice."

„Začínám to chápat."

„Přesně tak. Má-li dělo nabíjení zezadu, není třeba ho po každém odpálení vtahovat dovnitř lodi a zase vysouvat ven.

Jako teorie to zní hezky, ale komora u tohoto konkrétního kanonu špatně těsnila, unikaly z ní výpary, a byla rovněž nespolehlivá. Když se podíváte na tyto výkresy, uvidíte proč.

Má velice nešikovné nabíjení. Nejprve je nutné u komory povolit tenhle šroub, aby se upustil tlak působící na zátravku. Otevřenou komoru dělové hlavě uzavírá pevný ocelový plát. Je poměrně těžký a je zapotřebí síly dvou statných chlapů, aby ho popadli za úchytky a vyzvedli do sedla. Takže jakmile je ústí vymeteno a průchod v zátravce vyčištěn a opatřen novou odpalovací trubicí, dutou komorou je do hlavě vložen projektil. Za něj přijde mazivo, jež utěsní nálož černého prachu. Pak se zátravka usadí na místo a šroub se zase utáhne. Dělo je nyní připraveno k palbě."

„Složité, souhlasím, jistě to však skýtá velkou výhodu oproti postupu smýkání děla dozadu a zase zpátky do pozice."

„Souhlasím, sire, jenže brzy vyvstanou potíže. Po pár výstřelech se dělo nažhaví a jeho části se roztáhnou. Spálený prach se hromadí, ulpívá na zátravce a ta propouští množství hořícího plynu. Jen po pár dalších výstřelech je dělo inoperabilní. Na základě testování této zbraně předtím, než byla doručena Rusům, jsem byl nucen uvěřit, že tohle není způsob, jak úspěšně zkonstruovat dělo s nabíjením zezadu. Moji pozornost však upoutalo další vylepšení na tomto děle. Mělo komoru opásanou obrubou za účelem vyztužení nabíjecího mechanismu. Výkresy obsahovaly podrobné instrukce o tom, jak se to provádí."

Parrott se pomalu začal zvedat, pak se zamyslel a zase se posadil. Usilovně si mnul ruce na stole před sebou, jak se ze sebe snažil vysoukat následující slova:

„Bylo to... o pár týdnů později, kdy jsem si osobně nechal vystavit patenty na první Parrottovo dělo."

Lincoln se naklonil kupředu a zlehka spočinul rukou na paži usouzeného muže.

„Nemáte si co vyčítat. Udělal jste tu pravou a správnou věc. Je mnoho způsobů, jak sloužit své vládě. Zvláště v době války."

„Pak - jste to věděl?"

„Řekněme, že kapitán Schultz je na těch správných místech znám. Proto si myslím, že bychom celou záležitost měli raději nechat v klidu, souhlasíte-li."

„Ale..."

„Sloužíte své vlasti dobře, pane Parrotte. Máte-li z té služby užitek, tím lépe. A možná by vás zajímalo, že Britové kanony Armstrong stáhli z výzbroje právě z toho důvodu, který jste před chvílí uvedl."

„Tím jsem si jist. Avšak já mezitím model závěrové komory vylepšil přerušovaným závitem, jak tomu říkám. První experimenty byly velice úspěšné."

„Vy jste se obešel bez zátravky?"

„Ano. Jenom prosím uvažte, jak bezpečná by komora byla, kdyby se tělo závěru mohlo na místo zašroubovat. Přerušované závity, v komoře i v závěru, by po obvodu přiléhaly těsně na sebe a zadržovaly by uvnitř tlak i plyn."

„To zní velice prakticky. Nebylo by však zapotřebí velkého úsilí, aby se tento velký kus kovu dal zašroubovat a zase odšroubovat?"

„Máte naprostou pravdu! Právě proto jsem vymyslel, jak to nazývám, přerušovaný závit. Do těla závěru i komory jsou vysoustruženy příslušné drážky. Při obsluze je závěr na místo nejprve zasunut - a pak pevně utažen."

„A funguje to zařízení?"

„Jsem si jist, že bude - ale spárovat přesně drážky je obtížné a konstrukce je stále v počátečním stadiu.“

„Rozhodně ve svém úsilí pokračujte. A průběžně mne informujte o dalším vývoji. A nyní - připojíme se k ostatním. Bylo mi řečeno, že u vašich třaskavých granátů vylepšujete roznětky, abyste zaručili větší přesnost při načasování...“

Inspekce ve slévárně sotva začala, když tu se přihnal jeden armádní důstojník a odvedl Nicolaye kousek stranou, aby mu v rychlosti něco sdělil. Parrott mezitím vysvětloval funkci nové roznětky, když vtom ho Lincolnův tajemník přerušil:

„Je mi líto, sire, ale došlo k nehodě. Je to generál Ripley, pane prezidente. Tenhle důstojník nezná žádné podrobnosti, ale přišel s žádostí, abyste se dostavil do vojenské nemocnice.“

„Samozřejmě. Půjdeme ihned. Děkuji vám za vše, pane Parrotte - za všechno.“

Pramice zůstala u břehu, aby počkala na jejich příjezd. V doku již stály dva kočáry. V prvním čekal generálporučík Winfield Scott, aby je do nemocnice doprovodil. Cameron a tajemníci nasedli do druhého kočáru. Když se prezident nemotorně vyhoupl do dveří Scottova kočáru, nastal rozpačitý okamžik.

„Jak se daří, Winfelde?“

„Jak by se dalo v mém věku čekat, pane Lincolne.“

Někdejší vrchní generál unionistické armády, který byl nahrazen mladším a průraznějším McClellanem, nemohl ve svých slovech zastřít náznak trpkého hněvu, když zachmuřeně pohlédl na muže, který vydal rozkaz k této výměně. Tento impozantně tlustý a prošedlý muž sloužil své vlasti v mnoha válkách a po mnoho desítek roků. Namísto odchodu do penze se rozhodl přijmout místo velitele West Pointu, jenže dobře věděl, že roky jeho služby jsou již fakticky sečteny. A ten vysoký neohrabaný muž v ošklivém vysokém klobouku, který se teď naproti němu škrábal do kočáru, byl oním strůjcem jeho pádu.

„Povězte mi o Ripleyovi,“ řekl Lincoln, když se dal kočár do pohybu.

„Tragická nehoda, nesmyslná a nepochopitelná. Byl v sedle a jel k směrem k přivozu, aby se k vám připojil - či to mi alespoň řekl. Cesta, po níž se ubíral, se kříží s železniční tratí nedaleko stanice. Když se blížil, vlak už se zřejmě chystal vyjet ze stanice a strojvedoucí zapískal na znamení odjezdu. Generálův kůň se splasil, vzepjal se a vyhodil ho ze sedla. Generál dopadl na koleje a byl vážně raněn. Já nejsem žádný doktor, jak dobře víte, takže vysvětlení necháme na vrchním lékaři. Čeká na vás v nemocnici, u sebe v kanceláři.“ Scott spočinul na Lincolnovi krajně pronikavým pohledem. „Jak pokračuje válka? Předpokládám, že vaši generálové utahují smyčku mé anakondy stále těsněji kolem rebelů.“

„Upřímně v to doufám. Ačkoli zimní počasí, jak se dá čekat, operace značně ztěžuje.“

„A poskytuje Malému Napoleonovi další záminku k váhání.“

Jeho hlas byl zatrpklý, hněv špatně maskovaný. Od doby, kdy ho McClellan nahradil v čele potomacké armády, všechny pohyby kupředu ustaly, všechny útoky uvízly na mrtvém bodě. Scottovo každé slovo a gesto naznačovalo, že kdyby se armáda stále nacházela pod jeho velením, byli by už teď v Richmondu. Lincoln o tom nehodlal spekulovat.

„Zima je špatné období na vojákování. Ach, konečně nemocnice.“

„Můj pobočník vás zavede dovnitř.“

Scott byl tak otlý, že bylo zapotřebí tří mužů, aby ho vysadili do kočáru; určitě nebyl s to vyjít schody v nemocnici.

„Rád jsem vás znovu viděl, Winfelde.“

Generál neodpovídal, když prezident vystoupil z kočáru a připojil se k ostatním, které tu vyzvedl jeden čekající důstojník a zavedl je do nemocnice. Vrchní lékař byl postarší muž s velkým bílým plnovousem, za který se při řeči bezděčně tahal.

„Traumatické poranění páteře, tady.“ Sáhl si rukou přes rameno a poklepal se na místě mezi lopatkami. „Zdá se, že generál přistál zády na kolejnici. Soudím, že to bude velmi těžké poranění, asi jako kdyby utřil do páteře zásah perlikem. Přinejmenším dva obratle se zdají být zlomené - to ale není příčina generálova současného stavu. Jde o to, že byla rozdracena mícha a přerušeny nervy. To způsobuje paralýzu, kterou všichni dobře známe.“ Povzděchl si.

„Tělo je ochromeno, končetiny definitivně znehybněny a on dýchá jen s krajními obtížemi. Ačkoli je obvykle možné pacientům v tomto stavu podávat stravu, ve většině případů je to nestačí udržet při životě.“

Možná je jen dobře, že pacienti s tímto typem poranění nevyhnutelně umírají.“

. . .

Návštěva West Pointu, která začala tak slibně, skončila velice nešťastně. Když vlak vyjížděl ze stanice, jenom mlčky seděli. Cameron seděl zády k lokomotivě a hleděl z okna na zasněženou krajinu ubíhající kolem. Lincoln seděl naproti němu a díval se rovněž, ale viděl jen nekonečné problémy této války, které se na něj neustále sypaly. Jeho tajemníci seděli naproti přes uličku a probírali se svazkem zápisů pořízených při návštěvě zbrojovky.

„S generálem Ripleyem se nevycházelo zrovna nejlépe,“ poznamenal Lincoln, když uběhlo několik dlouhých minut po odjezdu vlaku ze stanice. Cameron mlčky kývl na souhlas. „Měl ale ohromnou zodpovědnost, kterou zastával jako učiněný profesionál. Říkal mi, že musí zajišťovat náboje a granáty pro více než šedesát odlišných typů zbraní. To, že bojujeme - a snad i vítězíme - v této válce, je v mnoha ohledech zásluhou jeho práce. Co však bude teď?“

„Generál Ramsay byl nějakou dobu jeho asistentem,“ pravil ministr války. Lincoln přikývl.

„Jednou jsem se s ním setkal. Zodpovědný důstojník. Má však na ten post kvalifikaci?“

„Víc než to,“ řekl Cameron. „Když jsem s ním byl v kontaktu na ministerstvu války, viděl jsem všechny jeho zprávy a předával je vám, když byly důležité. Prosím, neberte to tak, že jsem opovážlivý - nebo že mluvím špatně o mrtvých - ale Ramsay je moderní voják z moderní školy.“

„Zatímco Ripley byl velmi konzervativní, jak všichni víme.“

„Víc než konzervativní. S velkou nedůvěrou pohlížel na všechny nové zbraně nebo vynálezy. Znal druhy děl a věděl, jak se používají. Věděl, že s těmito zbraněmi se dosud válčilo a vyhrávalo, a to mu stačilo. Nevěřím, že měl rád jakékoli změny. Musíte se však s generálem Ramsayem setkat, dřív než se rozhodnete, pane Lincolne. Pak si utvoříte názor. Myslím, že jeho přístup se vám bude víc než zamlouvat.“

„Promluvte si s mým tajemníkem a domluvte to. Hned na zítra. Tohle důležité místo nesmí zůstat prázdné ani o chvíličku déle, než bude nutné.“

Ultimátum z Británie

„Paní Lincolnová říkala, že vaše včerejší večere nestála za řeč - a že se teď máte jít nasnídat dolů.“

Keckley byla v tyto dny více než jen černou služebnou; prezident mohl v jejích slovech slyšet pohotovou ozvěnu hlasu své ženy. Mary si ji původně najala jako švadlenu, ale jejich vztah se přenesl do jiné roviny a proměnil se, takže Keckley zaujala poněkud problematické, ale důležité místo v jejich rodině.

„Budu tam za minutku...“

„Povídala, že i tohle mi řeknete a že tomu nemám věřit.“

Keckley stála v otevřených dveřích, tichá a naprosto nehybná. Lincoln si povzdechl a vstal. „Běž napřed. Spoléhám na tebe, že doručíš mé prezidentské slovo, že jdu těsně za tebou.“

Jako obvykle byla chodba plná prosebníků, kteří usilovali o práci ve vládě. Lincoln se prodíral jejich davem, jako by se brodil rozběsněným mořem. Kdyby byl oslovil jednoho, musel by se pak zabývat všemi. Nikoliv poprvé se pozastavil nad zavedeným pořádkem, který umožňoval každému - snad naprosto každému - snadný přístup do prezidentského sídla. Samozřejmě Amerika byla rovnostářskou společností. Ale naprostá otevřenost, jak si začínal uvědomovat, obnášela určité nedostatky. Povzdechl si, otevřel dveře do jídelny a s gulem je za sebou zabouchl.

Když vešel, stůl byl již prostřený; máslové sušenky s medem, tradiční pochoutka jeho rodiny.

„Začneš s tímhle, otče," pravila Mary. Ozvalo se dupání, jak vtrhli dovnitř jeho chlapci.

„Papá!" zvolal Tad, jenž vrazil do otce a objal ho okolo nohy. Willie, jenž byl vždycky zdrženlivější, se posadil za stůl.

„Tade - přestaň s tím," nařídila Mary, jenomže bezvýsledně. Chlapec se plazil po otcí, jako by to byl strom, a přitom mu mačkal již tak dost zmuchlané kalhoty a vestu. Nepřestal, dokud se triumfálně neusadil otcí na rameni. Lincoln s ním dvakrát obešel stůl, zatímco Tad řičel radostí, načež chlapce spustil rovnou na židli. Willie si již namočil sušenky v medu a nyní s přeplněnou pusou přežvykoval.

Keckley a Mary nosily dovnitř další jídlo a také horkou, právě uvařenou kávu. Lincoln si nalil šálek a pomalu z něj uskrával, zatímco stůl se plnil stále lákavějšími pokrmů. Pod bdělým okem Mary si vidličkou nabral na talíř pikantní virginský salám, naložil si trochu kukuřičných otrub a zalil to fazolovou omáčkou. Jedl dost pomalu, v myšlenkách na míle vzdálen od této domácí přívětivé scény. Válka, ta nekonečná strašlivá válka. Mary to na něm jasně viděla a mlčky mu přitiskla ruku na rameno, načež se připojila k ostatním v jídle. Jedla vydatně, až příliš vydatně, pokud se dalo soudit podle jejího obepnutého šatstva.

Pak šla chlapcům pro další mléko, a když se vrátila, on už byl pryč, aniž se pořádně dotkl talíře. Pracuje moc tvrdě a jí příliš málo, pomyslela si. A ustavičně ztrácí na váze. Válka ho stravuje. Teď už bude zpátky v úřadě a možná uběhne celý další den, než ho znovu uvidí.

. . .

„Johne," pravil Lincoln, „chci, abys mi napsal dopis.“

Hay měl svůj vlastní těsnopisný systém při zapisování Lincolnova diktátu. Nyní to bylo další prezidentovo memorandum určené pro generála McClellana, v němž ostře zazněly jisté otázky týkající se eventuálního postupu potomacké armády. Když Lincoln končil, v jeho hlase byla znát podrážděnost:

„A jak dlouho bude trvat, než se dá opravdu do pohybu? Máte k dispozici armádu a máte rekruty a všichni jsou dobře vycvičení, mohu-li věřit doručeným zprávám. Abychom však vyhráli tuhle válku, musí být tato armáda nasazena do boje a musí být dobyt Richmond.' Tady skončete a okamžitě mu to dejte zatelegrafovat. A teď mě trochu povzbud', Johne. Pověz mi nějaké dobré ranní zprávy.“

„Dobré zprávy, jen co je pravda, sire. Nyní už okupujeme Ship Island a veškerý odpor je u konce. Kousek od tohoto ostrova se nachází ústí Mississippi, takže část blokádní flotily bude dobře zásobena a zaopatřena. Další zprávy z moře. Americká bojová loď Santiago de Cuba zastavila britský škuner Eugenia Smith poblíž ústí řeky Rio Grande.“

„A jsou udány nějaké důvody proč?“

„Ano, to jsou. Velitel Daniel Ridgely vysvětlil, že britské plavidlo předtím zavítalo do texaského přístavu. Jeho podezření se potvrdilo, když byl na palubě objeven dobře známý konfедераční nákupčí J. W. Zacharie, obchodník z New Orleansu. Byl ze škuneru odveden a ten pak mohl pokračovat v plavbě.“

Lincoln znaveně potřásl hlavou. „To jen přilije oleje do ohně, který tu už máme kvůli Trentu. Je to všechno?“

„Ne, sire. Rebelové jsou si natolik jisti, že Savannah zakrátko padne do našich rukou, že v docích a na polích pálí veškerou bavlnu. Dělový člun Penguin na moři dopadl prorážecí blokády, jenž se pokoušel dostat do Charlestonu. Skutečně skvostný náklad. Seznam uvádí ruční zbraně, munici, sůl, zásoby všeho druhu. Nejen nádherné látky z Francie, ale též sedla, uzdy a jezdecké vybavení v hodnotě sto tisíc dolarů.“

„Úžasné. Ztráta pro ně, zisk pro nás. Je zde ještě ministr spravedlnosti?“

„Půjdu se po něm podívat.“

Lincoln vzhledl od papírů rozesetých na své pracovní desce, když dovnitř vešel Edward Bates.

„Rád bych, abyste mi věnoval chvilku z vašeho času," pravil Lincoln. „Musím zítra oslovit Kongres jménem státu Unie. Musejí vědět, že stát je v nebezpečí, ale zároveň jim musím poskytnout nějakou naději do budoucna. Mohu vám přechist něco z toho, co jim hodlám říci, a zeptat se na váš názor?"

„Této povinnosti se ochotně zhostím."

Prezident si zlehka odkašlal, načež spustil:

„Unie musí být zachována, a za tím účelem musí být nasazeny všechny nezbytné prostředky. Neměli bychom se nijak unáhlit s rozhodnutím, že radikální a extrémní kroky, jež mohou zasáhnout loajální stejně jako neloajální, jsou nepostradatelné. Abychom vytrvali a vybojovali tuto válku, odvádění prostředků je stejně tak nevyhnutelné jako nutné." Lincoln vzhledl a Bates přikývl.

„Souhlasím. Daně, předpokládám. Abychom zaplatili tuhle válku, musí být odváděny stále vyšší daně. A do armády musí být odvedeni další muži. Navzdory tomu, že odvody pobuňují irské emigranty v New Yorku, musíte trvat na svém."

„Vaši podporu oceňuji. Musím rovněž trochu pohovořit o populárních institucích, poněvadž si musíme být vždycky vědomi důvodů, proč tuhle válku vedeme." Prezident otočil na další stranu. „Práce je prvořadá a nezávislá na kapitálu. Kapitál je pouze ovoce práce a nikdy by nebyl existoval, kdyby jako první nebyla existovala práce. Ovšem kapitál má svá práva, která si zaslouží ochranu stejně jako každá jiná práva."

Bates, sám bystrý politik, dobře věděl, že musí být usmířeny všechny strany. Dělníci, kteří svou práci a svá těla dávají do služeb válečného programu, se rozhodně musejí dočkat uznání za vynaložené úsilí. Avšak obchodníci zároveň nesmějí mít dojem, že pouze oni nesou břímě v podobě odvodu daní na válečný program. Když ale Lincoln poté četl o černošském problému, Bates nesouhlasně potřásl hlavou a přerušil ho:

„Znáte dobře mé postoje v této záležitosti, pane prezidente. Možnost vysídlení svobodných černochů je podle mého názoru velice malá."

„Tak byste smýšlet neměl. Dala by se najít nějaká lokalita, snad v Americe na jihu, kde by bylo možné založit nezávislou kolonii. Kdyby z této rovnice vypadli černoši, nebyl by už žádný důvod pokračovat ve válce."

„Já však mluvil se svobodnými černochy tady na Severu a těm to připadá nerozumné. Pokládají se za Američany stejně jako my a necítí potřebu odjíždět na nějaké vzdálené pobřeží. Až se střetnete s tou delegací svobodných černochů, řekám vám, že vám poví totéž."

Ještě než Lincoln stačil odpovědět, zaklepal a vešel Nicolay.

„Odpusťte, že ruším, ale dorazil generál Ramsay. Chtěl jste se s ním vidět co nejdříve. Čeká venku."

„Výborně. Hned jak tu skončíme, pošli ho dovnitř." Obrátil se k ministru spravedlnosti: „Musíme si o tom později promluvit detailněji. Já pevně stojím za svým přesvědčením, že tohle je skutečné řešení našich problémů."

„Těžko se mi to říká, pane prezidente. Ale myslím si, že v této věci jste sám. Snad by to nebyl špatný nápad, najít někde ty kolonie - ale kdo by tam šel? Černoši se dobrovolně nepohrnou; zdá se, že v tomhle jsou naprosto zajedno. Ale copak je tam můžeme přepravit v okovech? V prvé řadě by to bylo stejné, ba ještě horší, než obchod s otroky, který je do této země přivedl. Co nejuctivěji vás žádám, abyste tuto otázku ještě zvážil, a to ve všech jejích aspektech."

Když Bates odešel, byl uveden Ramsay. Generál byl úctyhodný muž, vysoký a vzpřímený. Ovšem na sobě měl jenom prostou modrou uniformu, bez prýmků a ozdob, které upřednostňovali ostatní štábní důstojníci. Byl to inženýr a technik a rovněž bylo zřejmé, že místo třípytí uniformy si zakládá spíše na svém oboru a na tom, jak tyto své znalosti uplatnit ve válce. Postavil se do pozoru a sedl si, teprve až mu Lincoln pokynul směrem k židli.

„Tahle Ripleyova nehoda, to je tragická záležitost, generále, velmi tragická."

Ramsay přikývl a na okamžik se zamyslel, než promluvil. Byl to muž pevných rozhodnutí, ale nikdy ne unáhlených. „Byl to dobrý důstojník, pane prezidente, a taky statečný voják. Takový způsob odchodu by si nevybral."

„Jsem si jist, že ne. Jsou nějaké další zprávy o jeho stavu?"

„Pouze to, že slábne a nemůže pořádně dýchat. Lékaři mu nedávají moc času."

„To mě zarmucuje. Avšak navzdory našim ztrátám musí válka pokračovat. A vysoce důležitá práce generála Ripleye musí být vykonávána dál. Vy jste byl nějakou dobu generálovým pobočníkem?"

„Ano, byl."

„Pak vám nemusím nic vykládat o důležitosti vojenské zásobovací správy ani o tom, jak je pro naši zemi nepostradatelná?"

„Samozřejmě že nic, pane prezidente. Oba velice dobře víme, že válka se nedá vést bez nepřetržitého přílivu zbraní a munice. Jsme také pokaždé lépe zásobeni než nepřítel, a na tom se nesmí nikdy nic změnit, pokud nám má patřit vítězství."

Lincoln vážně přikývl. „Kéž by to tak vždycky bylo. Právě jsem se o této věci bavil se svým kabinetem. Ministr války Cameron o vás mluví velice pochvalně. Má dojem, že se ideálně hodíte do čela zásobovací správy. Co si o tom myslíte?"

„Vím, že tu práci mohu vykonávat, sire. Avšak než bude odsouhlaseno nějaké jmenování, měl byste myslím vědět, že generál Ripley a já jsme si v mnoha věcech nerozuměli. Především jsme se naprosto rozcházel v minimálně jedné věci větší závažnosti. Když jsem byl jeho podřízeným, čest mne zavazovala, abych se o tom nezmiňoval. Cítím však, že to musím udělat teď. Nemluví ze mne vztek nebo závist. Mám dojem, že jsem byl generálovi dobrým a loajálním zástupcem. Když byl naživu, nikdy jsem si netroufal mluvit nahlas o našich neshodách. Teď se však všechno změnilo. Pokud mám zastávat dotyčné místo, musím provést změny, ve které věřím."

„Obdivuji vaši upřímnost, s jakou jste to prezentoval. A co bylo tou hlavní příčinou vašeho sváru?"

Na několik dlouhých okamžiků se důstojník zatvářil rozpačitě. Nejprve hleděl na podlahu, pak z okna. Pak se vsedě

ještě více napřímil a s vážným výrazem řekl:

„Generál pevně věřil v přednosti standardních pušek s nabíjením vepředu. Jsou osvědčené, spolehlivé a při náležitém výcviku zaručují dobrou palebnou četnost.“

„A vy s tím nesouhlasíte?“

„Samozřejmě že ano, pane prezidente. Žijeme však v pokrokovém věku. Skoro každý den přicházím do styku s novými vynálezy. Věřím, že by se všechny tyto vynálezy měly prověřit - ale ještě více věřím v přednosti pušek zadovek. Nesčetné vzorky jsme nechávali testovat, a abych řekl pravdu, většina z nich byla k ničemu. Ucpávají se a explodují, často mají poruchy a jejich údržba je obtížná. Existují však dvě zadovky, jež jsme prozkoušeli a konečně zastříleli, pozoruhodné zbraně, které se mezi ostatními vyjímají. Jsou to pušky Spencer a Sharps. Chtěl jsem jich objednat pořádné množství, ale generál Ripley energicky nesouhlasil. Proto se v této věci nic nestalo.“

„Řekl vám, proč nesouhlasí?“

Ramsay s odpovědí váhal. Když nic neřikal, Lincoln mlčení přerušil: „Oceňuji vaši poslušnost vůči nadřízenému důstojníkovi. Když ale nyní poctivě a upřímně promluvíte, neškodíte mu - a podpoříte tím mohutné úsilí, které všichni s takovým vypětím vynakládáme. Pokud vám to pomůže, já, jako váš vrchní velitel, vám mohu nařídít, abyste mi pověděl, co víte.“

Ramsay s velkými obtížemi odpověděl: „To nebude třeba, sire. Byla to otázka, řekl bych, názoru. Generál měl dojem, že zadovky by vojáky podněcovaly, aby plýtvali municí. Já to však nepokládám za plýtvání, protože úkolem vojáka je střílet na nepřitele.“

„Souhlasím, Ramsayi, vážně souhlasím. Při nejbližší příležitosti musíte zorganizovat ukázkou účinnosti vašich báječných pušek. To bude váš první rozkaz na postu šéfa zásobovací správy. Měl bych vědět ještě něco?“

„Inu - je to plukovník Berdan a jeho pluk ostrostřelců. Slyšel jste již o něm?“

„Ovšem, v jakémsi hlášení kdesi na mém stole. Nepoužil snad vlastní peníze, aby pluk vytvořil? Každý muž, excelentní střelec.“

„To opravdu udělal. Ale zase jsme u toho, přičemž já neviním generála Ripleye za to, že se pevně držel svých hodnot. Ale Berdanovým mužům byly podstrčeny revolverové pušky Colt. Ta věc je jako bubínková pistole s dlouhou hlavní. Často selhávají a vůbec, nedá se o nich říci pranic dobrého. Byla to špatná volba druhořadé zbraně. To, co chtějí, to, co potřebují, jsou zadovky Sharps. V rukou dobrého střelce je to vysoce přesný nástroj.“

„Dohlédněte na to, ať je mají.“

Generál zasalutoval a odešel. Ramsay byl skvělý člověk a bude určitě odvádět vynikající práci. Lincoln zapudil nepříjemnou myšlenku, že tragická nehoda generála Ripleye možná byla dílem božím. Zásahem Toho, který vládne nade vším, menší intervence v této válce. Smrt jednoho člověka, aby byli zachráněni nesčetní další. Pokud by však Nejvyšší Bytost byla opravdu na jeho straně, jemu, Lincolnovi, by to určitě nevadilo. Být prezidentem Spojených států obnášelo nekonečné obtíže, a nejhorší z nich byla tato velká válka, která začala hned poté, co byl zvolen. Prvořadé bylo vybojovat a vyhrát tuto válku, a jakákoli pomoc - zvláště ze strany Všemohoucího - by byla velmi vítána.

• • •

Šedesát mil snadné cesty odsud, ve městě Richmond ve Virginii, byl prezident Konfederace zavalen stejnými svízelnými problémy a prioritami jako prezident Spojených států. Avšak Jefferson Davis postrádal výhodu Lincolnovy síly a energie. Neustále byl oslabený následkem krutého zápalu plic, který prodělal před léty, a jeho zrak byl silně přecitlivělý na světlo. Každý den pro něj znamenal boj s nekončící bolestí. Ale nikdo od něj nikdy neslyšel slůvko stížnosti. Džentlmen se před nikým neponižuje. Dnes jeho koncentraci narušovala ušní infekce a on měl co dělat, aby potlačil jakoukoli viditelnou reakci na bolest.

Jih byl stejně nemocný jako jeho prezident. Byla studená zima a veškeré zásoby se postupně ztenčovaly. A seznam mrtvých v boji narůstal. Avšak jižané se snažili nebrat to na vědomí, snažili se zachovat naději a udržet vysokou morálku. Skládaly se písně a pořádaly se manifestace, přičemž se zdálo, že to pomáhá. Jenže blokáda je hluboce nahlodávala a všeho byl nedostatek, všeho kromě odvahy.

Davis měl nového ministra války. Doufal, že mu pomůže vypořádat se s nekonečnými trampotami při zásobování bojových sil. Jefferson Davis poklepal na tlustý svazek papírů, který spočíval na stole před ním.

„Judahu - víte, proč jsem vás jmenoval na místo LeRoye Walkera?“

Judah P. Benjamin to vzal jako řečnickou otázku, takže se jen usmál a trpělivě čekal na odpověď, zatímco založené ruce mu zlehka spočívaly na objemném břiše.

„LeRoy je výborný člověk a neúnavný dřič. Udělal si však ve vládě spoustu nepřátel. Myslím, že půtky s nimi ho musely stát více času než boj s Yankeeji. Tady.“ Davis mu přistrčil svazek přes stůl. „Koukněte se na to a zjistěte, zda nový ministr války může přijít s nějakými novými odpověďmi.“

Právě proto jste tu práci dostal. Jste trpělivý muž, Judahu, postarší státník, který má mnoho přátel. Můžete zastavit to hašteření a zajistit, aby každý v postroji táhl stejným směrem. Až se na ty zprávy podíváte, zjistíte, že se nám nedostává prakticky všeho - ale ze všeho nejvíce děl a prachu. Kdybychom nebyli zemědělský národ, byli bychom v děsné kaši. Zatím je to tak, že skoro každý dobrovolník, který narukuje, si s sebou přináší vlastní zbraň. Potřebujeme ale více než jen muškety. Musíme sehnat kanony - a střelný prach - máme-li tu válku vyhrát.“

„Bylo mi řečeno, pane prezidente, že po bitvě u Ball's Bluffu bylo ukořistěno množství zásob.“

„To je pravda. Bylo to velké vítězství a modrokabátníci na ústupu odhazovali zbraně. Naše první vítězství od Bull Runu. To nám pomohlo - ale ne nadlouho. Máme též zprávy o dopadených nájezdových skupinách Yankeeů, to vše je dobré - jenomže stále to nestačí. Nelze se spoléhat na to, že Sever bude naším jediným zdrojem zásob. Vojenská fronta

je prozatím velmi statická a my musíme této přestávky využít v boji. McClellanovy yankeeské armády zatím držíme v odstupu, ale až udeří jaro, určitě se můžeme těšit na nějakou akci tam na tom poloostrově. Co nás však bolí, to je námořní blokáda, a ta bolí opravdu zle. Právě proto jsme odváděli všechny prostředky na to, abychom připravili obrněnou Virginii k boji. Až vypluje, naše modlitby ji budou provázet, aby prolomila blokádu a potopila severňanskou flotilu. Až k tomu dojde, můžeme zase dovážet zásoby na lodích. Po naší bavně je v Británii dychtivá poptávka a za finance utržené za bavlnu nakoupíme střelný prach, kanony a zásoby, které tak zoufale potřebujeme."

Zatímco prezident mluvil, Benjamin pomalu listoval svazkem papírů. Vytáhl hrst novinových výstřižků.

"Ty jsou ze Severu," řekl Jefferson Davis. „Kokrhají tam nahoře jako kohouti, všichni se vítězně naparují, že uvěznilí Masona a Slidella. Jen ať se kochají. Začínám mít dojem, že tohle všechno by mohlo být skrytým požehnáním. Prohlašuji, že tihle dva jižanští džentlmeni svým sezením v tom yankeeském vězení dělají pro Konfederaci víc, než by někdy vykonali v Evropě. Britové jsou všichni pěkně nakrknutí, že bylo narušeno jejich teritorium. Věřím, že v každé loděnici tam teď pro nás staví protiblokádní a přepadové lodě. A nejkrásnější na tom je, že si to Yankeeové způsobili sami. Nic z toho, co bychom mohli udělat my, by nemohlo být prospěšnější pro naši věc."

"Souhlasím, pane prezidente, zcela souhlasím. Naši ambasadoři v Bostonu se činí vskutku báječně. Děkujeme Bohu a modleme se k Němu, aby v tom vězení zůstali, zatímco Britové se budou stále více dostávat do varu. Mělo by se jim gratulovat za tu chytrost, s jakou se nechali dopadnout Yankeeji."

• • •

Lord Palmerston seděl v ušáku před plápolajícími uhlíky, pravou ruku měl nataženou a položenou na hromadě polštářů. Oči měl zavřené a vroubené vráskami bolesti. Když vrchní sluha ohlásil lorda Johna Russella, pomalu je otevřel.

"Ach, Johne, jenom pojďte dál. Nalijte si portské - a taky jednu pro mne, mohu-li prosit. Velkou, budete-li tak laskav."

Usrkl a zamlaskal zálibně rty, pak se zašklebil a ukázal na podepřenou nohu.

"Dna. Ztracené svinstvo. Bolí to jako v plamenech pekelných. Felčari si s tím nevědí rady. Pijí ty jejich odporné všeléky a vůbec nic se nelepší. Pokoušejí se můj zdravotní stav svést na portské, poťouchlí hňupové. Portské je jediná věc, po které se to alespoň trochu lepší. Ale dost už o tom. Pojďme k důležitějším věcem. Povězte mi. Jak to proběhlo v paláci?"

"Báječně. Její Veličenstvo souhlasilo s tím, abychom podnikli všechny přípravy za účelem zvýšení tlaku na Američany - a to ještě předtím, než dostanou šanci odpovědět na ultimátum. S lítostí oznamuji, že princ Albert je na tom velmi špatně. Lékaři už mají jistotu, že jeho plicní městnání je mnohem závažnější, než prve konstatovali. Věřím, že má všechny příznaky tyfu."

"Propána! Ale vždyť on na jihu nebyl, vůbec neopustil Londýn."

"To ani nemusel. Cítil jste ty odpady na hradě Windsor. Jak smrduté! V jejich útrobach může číhat cokoli. Nikdy se nic neudělalo s tím, aby se zlepšil stav těch různých klozetů a kanálů. Z toho starého odpadu unikají škodlivé výpary - kvůli zápachu žump jsou části hradu téměř neobývatelné. Jenom se dívím, že nejsou nakaženi ještě další lidé."

"Chudák Albert, chudák starý."

"Pokud z jeho nemoci vzešlo něco dobrého, je to královnin hněv. Má dojem, že ve svém podloměném stavu se neměl vůbec pouštět do práce na naší depeši. Je přesvědčena o tom, že Albert své síly obětoval pro dobro své vlasti, a obává se, že by snad mohl, hrůza pomyslet, obětovat i svůj život. Američany potom viní ze všeho, ze všeho. Žádný čin, který podnikneme, nebude tudíž příliš drastický."

"Taková jemná žena - a přitom učiněný drak připravený bránit svatého Jiřího. Takže co podnikneme nejdříve?"

"Ze všeho nejdříve Yankeeům demonstrujeme pevnost naší vůle."

"Která je vskutku z nejpevnějších."

"Přehodnotíme náš neutrální postoj ohledně věci poskytování vojenských zásob oběma protivníkům v tomto konfliktu. Můžeme uvalit embargo na všechny lodní zásilky ledu směřující na Sever - což je důležitá složka střelného prachu."

"Krásný začátek. A když to uděláme, musíme rovněž zakázat zásilky munice a ostatních bojových prostředků. Zasáhneme je tam, kde je to pořádně zabolí."

"A musíme se nachystat, abychom jim sami předvedli naši bojovnou náladu. Dnešního dne vypluly do Kanady dvě lodi s vojáky. Bylo mi řečeno, že to byl docela parádní odjezd, kapela hrála 'Britští granátníci' a vzápětí 'Dixie'. Vyšla však najevo ještě jedna maličkost. Určitě si vzpomenete, že máme ještě jeden pluk a dělostřeleckou baterii, které měly být přepraveny do Kanady."

"Ovšem, vzpomínám si," pravil Palmerston a zamračil se. „Předpokládal jsem však, že touto dobou jsou už dávno na moři nebo přímo v provincii."

"Jsou stále v kasárnách. Kanadčané tvrdí, že pro ně nemají žádné ubytování ani stany..."

"Nesmysl! Jsou to zocelené jednotky uvyklé životu a boji v jakkoli extrémních podmínkách. Ať jsou okamžitě vydány rozkazy k jejich přepravě. A navrhuji, abychom nečekali na námořnictvo a jeho dopravní lodě. Už slyším ty jejich zdráhavé řeči a argumenty. Najměte parník společnosti Cunard. Jaký je stav našich sil v Kanadě?"

"Obávám se, že v současné době tam máme umístěných nějakých pět tisíc aktivních vojáků."

"To se musí změnit. Bože, měli jsme to s těmi kolonisty skoncovat už v roce 1814. Měli jsme na to dost sil. Vypálili jsme jim města Buffalo a Washington, nemám pravdu? Byli bychom vyhráli, nebýt Francouzů. Ale co, je to jako s tím rozlitým mlékem. A jak jsme na tom na moři? V jakém stavu se nachází naše flotila na severoamerické základně?"

"Je to docela ucházející, dobře přes třicet plavidel. Jsou tam tři bitevní lodě, také fregaty a korvety."

„To je dobré, ale ne zas moc. Musí být posíleny o další bitevní lodě. Američané musí vidět, že v této věci to myslíme velice vážně. Ti dva jižanští zástupci musí být vydáni zpátky, musí být vznesena omluva. V tom budeme neoblomní. Když celá země stojí jednotně za námi, nesmí se na nás pohlížet jako na slabochy či ustrašence. Kolikátého je dnes?"

„Jedenadvacátého prosince."

„Právě v tento den má lord Lyons Američanům předložit naši depeši. Jsem si jist, že je to mimořádně významná příležitost. A teď bych si dal ještě trochu portského, mohu-li prosit."

• • •

Lord Lyons washingtonské počasí nenáviděl. V létě tropicky horké a vlhké, v zimě arktické. Jeho kočár se kodrcal a klouzal po ledu a rozbředlém sněhu a natrásal ho jako suchou makovici. Když byl konečně u svého domu, vystoupil z kočáru, těžkopádně prošel mokrým sněhem a zabouchl za sebou dveře. Sluha od něj převzal zasněžený kabát a otevřel mu dveře do pracovny, kde už v krbu praskal oheň.

„William," zavolal Lyons, když si ohříval ruce nad plameny. Jeho tajemník vklouzl mlčky dovnitř. „Přines si pero, inkoust a papír. Sešel jsem se s Američany a musím ihned napsat zprávu lordu Palmerstonovi. Bylo to hrozné dopoledne. Ten Seward je opravdu studený jako psi čumák. Přečetl si naši depeši, aniž hnul brvou při těch požadavcích a příkazech, které obsahovala. Dokonce se zatvářil znuděně, když jsem mu řekl, že do týdne musíme mít odpověď. Pokud našim požadavkům nevyhoví, ujistil jsem ho, že si sbalím své papíry a vrátím se do Británie. On se tomu jen usmíval - jako by se mu ten nápad zamlouval!"

Tajemník chápavě přikývl při vědomí, že je v konverzaci pouhým svědkem, nikoli účastníkem.

Lyons pocházel před krbem sem a tam a pečlivě volil znění zprávy. Byl to malý a buclatý muž uhlazeného chování, které zastíralo jeho složitou povahu. William mlčky seděl, brko přichystané nad papírem.

„Obvyklé zdvořilosti, však víš. A pak: Dnešního dne jsem předal státnímu tajemníkovi Sewardovi vaše požadavky týkající se propuštění konfедераčních zmocněnců pánů Masona a Slidella. Jsem přesvědčen, že pokud našim zdejšími přátelům tentokrát neudělíme pořádnou lekci, budeme s nimi ve velmi brzké době mít opět ty samé problémy. Záhy zjistí, jak si počínali nerozumně, až si přečtou tohle ultimátum. Kapitulace či válka na ně bude mít velmi ozdravné účinky. Třebaže musím říci, že našim požadavkům se dostalo naprosto chladného přijetí."

Oheň v místnosti praskal; jediným dalším zvukem bylo škrábání pera po papíře. Lyons si nad ohněm zahříval ruce, vědom si náhlého ochlazení. Bude válka? Dospěje to až k tomuto konci?

Byla to jistě vzpružující, ačkoli zároveň velmi skličující myšlenka. Válka proti domorodcům byla jedna věc. A proti ozbrojenému a nebezpečnému nepříteli, to už bylo něco jiného. Tahle země však byla rozdělená a Unie již v podstatě bojovala o život. Zatímco Británie, která žila se zbytkem světa v míru, se mohla spolehnout na mohutnou sílu svého Impéria, kdyby došlo k boji. Nejbohatší impérium, jaké kdy svět viděl. Americe se podařilo vyklouznout z britského sevření - ale to by se dalo napravit. Tady tohle byl kontinent překypující bohatstvím, které by Impériu pouze přidalo na lesku.

Snad by válka, koneckonců, nebyla tak špatná vyhlídka.

Na pokraji

Doktor Jenner za sebou zavíral dveře od ložnice prince Alberta, jak nejtíšeji to šlo, otáčeje klikou, aby se neozvalo sebemenší kovové cvaknutí. Královna Viktorie ho pozorovala, oči rozšířené strachy a neblahou předtuchou; plamen svíčky na svícnu v její rozechvělé ruce se mihotal a dýmil.

„Tak mluve..." řekla, takřka bez dechu.

„Spí," pravil doktor. „Velmi dobré znamení."

„No samozřejmě!" Viktorie cítila, jak se jí nepatrně zvedla nálada. „Je to už nevím kolik dní a nocí, co spí jen málo anebo vůbec."

„Stejně jako vy, pokud jde o to."

Jeho slova odbyla mávnutím své buclaté ruky. „Já nejsem nemocná, to o něj se vy a sir James musíte strachovat. Já spávám tady na té provizorní posteli v jeho šatně. On ale pochází kolem, ani si nelehne - a je tak vyzáblý. Jsou noci, kdy podle mne vůbec oka nezamhouří. Ani nejl! Rve mi to srdce, když ho takhle vidím."

„Jeho žaludeční nevolnost musí proběhnout zcela obvyklým způsobem, takže musíme být trpělivi. Vy můžete být nesmírně nápomocná tím, že uděláte to, co nikdo jiný udělat nemůže. Musíte dohlédnout na to, aby každý den něco pojedl. I kdyby to měla být jenom ovesná kaše, jeho tělo musí obdržet veškerou pomoc, aby se s tou nemocí vypořádalo." Jenner vzal svíčku z její rozechvělé ruky a postavil ji na stůl vedle pohovky. „Raději se posaďte, madam."

Viktorie si sedla, jak jí přikázal, a sukně se jí doširoka rozprostřely. Ruce složené v klíně se snažila udržet v klidu, ale místo toho si je ustavičně hnětla.

„Dneska jsem se viděl s lordem Palmerstonem," spustil Jenner. „Projevil velikou obavu o princovo zdraví a nadnesl podle mne velice užitečný názor. Já mám sice všechnu potřebnou kvalifikaci, ale nevidím důvod, proč by i ostatní lékaři nemohli -"

„Se mnou mluvil také. Nemusíte pokračovat."

„Ale jeho názor by mohl být rozumný. Já bych se samozřejmě neurazil, kdyby byl konzultován další lékař, či lékaři."

„Ne. Nelíbí se mi Palmerstonovo vměšování. Vy jste lékař mého drahého manžela a jím i zůstanete. Tahle prudká horečnatá chřipka a rozhozený žaludek brzy pominou, jako se to stávalo už předtím. Alespoň teď odpočívá, spí."

„To je v jeho stavu ten nejlepší lék na světě...”

Jako by chtěl popřít jeho slova, plamen svíčky zablikotal, když se dveře do ložnice otevřely. Stál tam Albert v županu, jeho látku přitisknutou k hrudi, a zpod bledé napjaté kůže mu vystupovaly lícní kosti.

„Jsem vzhůru -“ pravil malátně, pak se zakuckal trýznivým kašlem, až se jeho křehké tělo roztřásl.

Jenner vyskočil na nohy. „Musíte se vrátit do postele - to je bezpodmínečně nutné. Už jen ten noční chlad!”

„Proč?” zeptal se Albert tónem plným nehlubšího zoufalství. „Vím, jak jsem nemocný. Znáám tuhle nemoc, je to můj starý nepřítel - a jelikož ho znám, také vím, že už se nikdy neuzdravím.”

„To ne!” vykřikla Viktorie. „Pojď, drahoušku, pojď do postele. Budu ti čist, dokud neusneš.”

Albert byl příliš slabý, než aby se zmohl na protest, a tak jenom potřásl hlavou ve svém teutonském zoufalství. Opřel o její rámě, belhal se přes místnost k posteli. Na nohou neměl pantofle, ale dlouhé spodní prádlo, na jehož nošení trval, mělo vespod všité látkové punčochy, které skýtaly jistou ochranu před chladem. Doktor Jenner zažehl noční lampičku, zatímco Viktorie doprovodila manžela do postele. Jenner se uklonil a opatrně vycouval z místnosti na chodbu.

„Teď už budeš spát,” řekla.

„Já nemohu.”

„Pak ti budu čist. Tvého oblíbence, Waltera Scotta.”

„Až někdy jindy. Pověz mi - ještě pořád se mluví o válce s Američany?”

„Nesmíš se rozrušovat politikou. Ať se teď státními záležitostmi zabývají jiní.”

„Měl jsem v té věci udělat víc. To ultimátum nemělo být nikdy odesláno.”

„Tiše, můj drahý. Když ti nemohu předčítat ze Scotta - pak se ti vždycky líbily von Ensovy spisy.”

Albert kývl na souhlas a Viktorie přinesla z police knihu. Paměti Varnhagena von Ense, známého vojáka a diplomata, to byla vskutku jeho oblíbená četba. A když slyšel, jak mu žena německy předčítá, jako by se trochu upokojil. Po nějaké době se mu ustálil dech a ona viděla, že spí. Ztlumila lampu a ve světle mihotavého plamene z krbu našla cestu do šatny a na své provizorní lůžko.

Další den byl jedenáctý prosinec, nejstudenější den tohoto nejstudenějšího měsíce podle dochovaných záznamů. Anglie a Londýn se nacházely v sevření nekrutějšího z ukrutných mrazů. Zde, na kamenném hradě Windsor, byly chladné a vlhké chodby snad ještě studenější než kdy předtím. Sluhové roztopili mnoho ohňů, ale zima přesto převládala.

V poledne byl Albert stále ještě v posteli a pořád spal. Viktoriina dcera Alice seděla po boku své matky, když přišel doktor Jenner, aby pacienta prohlédl.

„Dobře spí, vidíte?” zeptala se královna v určité obavě. „Je to změna k lepšímu?”

Doktor přikývl, ale neřekl nic. Dotkl se rukou pacientova čela, načež mu nahmatal puls.

„Tohle je bod obratu,” pravil Jenner bezděčným tónem plným nehlubší beznaděje. „Ale musíte mít na paměti, že je velice slabý -”

„Co to říkáte? Dáváte nám naději?”

Doktorovo mlčení bylo postačující odpovědí.

Viktorie už se nebránila dodatečné lékařské péči. V Jennerově doprovodu byli i další lékaři, pět odborníků, již mu asistovali, a on s každým z nich šeptem mumlavě rozmlouval, aby to královna neslyšela. Když ji to rozčílilo, Alice ji opatrně vyvedla z místnosti a poslala pro čaj.

Po dva dny princ Albert velice tiše ležel, tvář popelavou, dech namáhavý. Viktorie se vůbec nevzdálila od jeho lůžka, jen svírala jeho bledou ruku se slábnoucím pulsem. V půli odpoledne druhého dne se mračna protrhla a místnost ozářil paprsek zlatého slunečního světla, dotknuv se jeho tváře, která se barevně zaleskla. Jeho oči se otevřely a on pohlédl na Viktorii.

„Aféra Trent...” zašeptal, ale nemohl dál. Viktorie tiše zaplakala, svírajíc jeho studenou a ochablou ruku.

Při západu slunce byly přivedeny děti, aby viděly otce. Beatrice byla příliš malá na to, aby mohla být přítomna té skličující scéně, ale Lenchen, Louise, Alice a Arthur byli všichni tam. Dokonce i Bertie přijela vlakem z Cambridge, aby se naposledy viděla s otcem. Alfie a Leopold byli bohužel právě na cestách v zahraničí a nebyli k zastížení. Ani Vickie, jež byla opět těhotná, se nemohla vydat na vyčerpávající cestu z Berlína. Přesto čtyři z jejich dětí byly v pokoji nemocného přítomny, mnuly si nervózně ruce a snažily se pochopit, co se s jejich otcem děje. I Bertie, jež měla s otcem vždycky rozepře, byla nyní zticha.

Následujícího rána, za jasného slunečního světla, právě když z dále slabě zněla vojenská kapela, Albert upadl do závěrečného kómatu. Viktorie byla stále po jeho boku. Jeho oči teď byly otevřené, ale on se nehýbal ani nemluvil. Její bdění u nemocného trvalo po celý den i večer až hluboko do noci.

Krátce před jedenáctou hodinou se několikrát dlouze nadechl. Když pak jeho dech ustal, Viktorie mu sevřela ruku.

„Och! Můj drahý milovaný!” vykřikla hlasitě a svezla se na kolena, dočista šílená zoufalstvím. „Můj Anděl se odebral na odpočinek za ostatními anděly.”

Sklonila se, aby ještě naposledy políbila jeho studené čelo. A bezděčně, jako jed, jí v mysli vytanula poslední slova, která vyřkl.

„Aféra Trent. To udělali ti Američané. To oni zabili mou lásku.”

Hystericky zaječela a roztřhla si šaty, pak zasténala znovu a znovu a znovu.

• • •

Na druhé straně Atlantiku byla zima stejně neúprosná jako v Anglii. Příd' pramice na hladině řeky rozrážela silné ledové tabule a ty pak s duněním otloukaly její boky. Plavba z ostrova Manhattan byla zdoluhavá. Když loď konečně uvázala u můstku na brooklynském břehu East River, dva muži rychle opustili pramici a spěchali k prvnímu kočáru v řadě čekajících drožek.

„Víte, kde jsou Continental Ironworks?“ zeptal se Cornelius Bushnell.

„Ano, Vaše Ctihodnosti - má-li to být na řece v Greenpointu.“

„To nepochybně. Zavezte nás tam.“

Gustavus Fox otevřel dveře a pustil postaršího muže napřed. Drožka, páchnoucí koňmi, byla vlhká a studená. Oba muži byli teple oblečení, protože zima byla vskutku ukrutná.

„Setkal jste se s Johnem Ericssonem už předtím?“ zeptal se Bushnell. Potkali se na prámu a zatím neměli příležitost pohovořit si v soukromí.

„Pouze jednou, když si ho zavolal ministr námořnictva. Ale jenom jsem si s ním potřásl rukou - musel jsem setkání oželeť kvůli jiné naléhavé záležitosti.“

Bushnell, ač jen předseda námořního výboru financujícího výrobu obrněnce, věděl své, než aby se ptal, co to bylo za záležitost. Fox byl víc než jen náměstek ministra námořnictva; měl i další povinnosti, které ho poměrně často přiváděly do prezidentského paláce. „Je to technický génius... ale,“ Bushnell jako by se zdráhal pokračovat. „Ale občas je s ním těžké pořízení.“

„Bohužel to pro mne není nová informace. Slyšel jsem to o něm říkat.“

„Jenomže my jeho génia potřebujeme. Když mému námořnímu výboru poprvé prezentoval svůj model, tak jsem věděl, že je to muž schopný vyřešit problém, který nás všechny tíží.“

„Máte tím samozřejmě na mysli pancéřování, kterým Jih opatřuje trup Merrimacku?“

„Přesně tak. Až to konfederanti dokončí a loď vypluje - bude to katastrofa. Celá naše blokádní flotila se ocitne ve velmi vážném nebezpečí. Vždyť Merrimack by mohl zaútočit i na Washington a město bombardovat!“

„To sotva. A v brzké době už vůbec ne. Ze spolehlivého zdroje totiž vím, že zatímco v suchém doku se předělává její trup i motory, mají vážný nedostatek ocelových plátů na její pancéřování. Na Jihu není žádné železo a oni jsou z toho zoufalí. Tavi tam teď brány a ploty, dokonce vytrhávají i nepoužívané seřazovací koleje. Jenže na tuhle jedinou loď potřebují šest set tun ocelových plátů, a tímhle způsobem je jen tak snadno nezískají. Mám své informátory v Tredegar Iron Works v Richmondu, což je jediné místo na Jihu, kde se válcují pancíře. A není to jenom nedostatek oceli - ale také transportu. Dokončené pláty tam leží a rezavějí, dokud se nepodaří zajistit přepravu po železnici.“

„To opravdu rád slyším. Naše vlastní loď musí být připravena, ještě než oni spustí tu svoji, aby naše zranitelná flotila měla nějakou záštitu.“

Drožka zastavila a kočí slezl z kozlíku, aby jim otevřel dveře. „Tak jsme tady, pánové, ocelárny.“

Jakýsi úředník je zavedl do kanceláře, kde už na ně čekal Thomas Fitch Roland, majitel Continental Ironworks.

„Pane Rolande,“ pravil Bushnell, „tohle je pan Gustavus Fox, náměstek ministra námořnictva.“

„Těší mne, pane Foxi. Jste tu myslím proto, abyste zhlédl naše pokroky na plovoucí baterii kapitána Ericssona.“

„To mě opravdu velice zajímá.“

„Práce pokračují podle plánu. Kýlové pláty už prošly válcovací stolicí. Musíte však mít na paměti, že plavidlo tohoto typu nebylo ještě nikdy předtím postaveno. A zatímco my již začínáme montovat loď, pan Ericsson pořád pracuje na výkresech. Právě proto jsem požádal výbor pana Bushnella ještě o trochu času.“

„To nebude problém,“ řekl Bushnell. „Vždy jsem měl dojem, že tři měsíce, od návrhu až po úplné dokončení, je velice krátká doba. Jste si jist, že deset dní navíc bude stačit?“

„Ericsson říká, že loď bude spuštěna za sto dní - a já nikdy nezažil, že by se mýlil.“

„To je vskutku dobrá zpráva. A teď - mohli bychom vidět to pozoruhodné plavidlo?“

„S tím bude trochu potíže. Trup se teprve montuje a v současnosti je toho k vidění jen velmi málo. Myslím, že když si prohlédnete tyhle výkresy, pochopíte z toho báječného vynálezu víc.“ A s tím na stole rozložil veliké archy papíru.

„Dno trupu je zhotoveno z ocelového plátu a má 124 stop na délku a osmáct na šířku. Je vyztuženo ocelovými úhelníky a příčnými dřevěnými palubnicemi, jež nesou horní palubu, a ta je mnohem větší, celkem 172 stop na délku a jedenačtyřicet stop na šířku. A je obrněná - těžce obrněná nahoře i po stranách - pancéřování sahá až pod vodu, aby chránilo tenký trup. Tady v lodním prostoru jsou motory, které pohánějí lodní šroub. A to vše pouze za jediným účelem - nasadit tuhle palebnou věž do boje.“

„O tom nepochybují,“ řekl Fox a natočil si výkres k sobě. „Musím však přiznat, že nemám takové zkušenosti, abych dokázal beze zbytku pochopit konstruktérův výkres. Loď je očividně zhotovena ze železa, a trochy dřeva na výztuhy. Není však železo těžší než voda? Nepotopí se to, až to spustíte?“

„Z toho nemám žádný strach. V současnosti je v provozu již celá řada ocelových lodí - a taky ocelových bitevních lodí. Francouzi jednu mají - Britové taky. Tento trup určitě snese mohutnou palebnou sílu věže a nové motory ji zavezou do boje.“

„Pak se podíváme přímo na tu věž - a za mužem, který ji zkonstruoval.“

Velikou budovou se hlasitě rozléhalo řinčení oceli o ocel. Stropní navijáky právě zvedaly mírně rozkývaný náklad ocelových plátů, aby mohly být připevněny na vznikající trup. V čele s Rolandem zamířili do zadní části haly, kde se již začínal formovat kruhový tvar věže. Na montáž malého parního motoru dohlížel vysoký šedovlasý muž s mohutnými licousy. Ačkoliv starému Ericssonovi bylo již skoro šedesát, měl stále pozoruhodnou sílu; snadno zvedl a zasadil na místo kyvný trám, který vážil přes devadesát liber. Poté pokynul návštěvníkům a oťel si hadrem mastné ruce.

„Und so, Bushnell, jdeš se podívat, za co jsi utratil dvě stě sedmdesát pět tisíc dolarů od námořnictva.“ Ačkoliv byl již spoustu roků americkým občanem, nikdy nepozbyl svůj výrazný švédský přízvuk.

„Přesně tak, Johne. Setkal jsi se už s panem Foxem?"

„Ano. V kanceláři ministra námořnictva - a zrovna s ním se chci teď vidět. Chci své peníze!"

„Obávám se, že přidělování financí nespadá do mé kompetence, pane Ericssone."

„Pak tam někomu řekněte, ať zaplatí. Tady můj dobrý přítel Cornelius neobdržel nic - ačkoli staví moji loď! Financuje to ocelové pancéřování z vlastní kapsy. To není dobrá situace. Námořnictvo si tuto baterii objednalo, takže námořnictvo musí platit."

„Slibuji, že si promluví se svými nadřízenými a udělám, co budu moci, abych vám situaci ulehčil." Ne že to k něčemu dobrému bude, pomyslel si vzápětí Fox. Námořnictvo sedělo na penězích a zdráhalo se platit všechny dluhy - pokud se tomu šlo vyhnout. „Ale nyní bych se strašně rád podíval, jak tahle báječná věž bude na lodi fungovat."

„Bude fungovat tak, jak to ještě nikdo nezažil, o tom vás ujišťuji." Ericsson láskyplně poplácal černý kov a na chvíli zapomněl na finanční záležitosti. „Smrtonosná a neprůstřelná. Tenhle pancíř má osm palců na tloušťku; dosud nebylo vyrobeno dělo, jež by dokázalo prostřelit takovou horu železa. Koukněte se tady po obvodu - vidíte ty otvory. Jimi se bude pálit ze dvou jedenáctipalcových Dahlgrenových děl. Mějte na paměti - tahle loď byla zkonstruována proto, aby operovala v jižanských pobřežních vodách, aby pronikala vzhůru po úzkých řekách a slídila za kořisti. Otáčet celou lodí, aby se mohlo pálit z děl - takhle se teď válečné lodě stavějí - už nebude více nutné. V tom spočívá genialita mého návrhu - protože celá tahle stodvacetitunová věž se otáčí!"

Shýbl se a přejel rukou po spodním okraji věžního pancíře. „Hladce opracovaná. Na moři bude spočívat v hladkém mosazném prstenci usazeném v palubě - a díky své veliké hmotnosti bude vodotěsně přiléhat. A v boji se věž povysune vzhůru tak, že spočine na těchto kolech. Zde pod ní je tenhle pomocný parní motor, který bude otáčet tímhle ozubeným kolem umístěným těsně pod palubou - ovládat se bude samozřejmě pákou ve věži. Úplné otočení věže nebude trvat déle než jednu minutu."

Fox uznale pokýval hlavou. „Je to velkolepá koncepce, pane Ericssone. Váš pancíř změní povahu této války."

„Žádný pancíř," ohradil se vztekle Ericsson. „To je právě to, co si vy idioti na ministerstvu námořnictva neuvedomujete. Tohle je stroj, inženýrský výtvar, ocelové, parou poháněné válečné plavidlo. Smontovaný železný trup vybavený kompletní strojovnou, která nemá nic společného s dřevěnými plachetnicemi minulosti. Avšak ve specifikaci vaši lidé přesto uvádějí, momentik, mám to tady." Vytáhl z kapsy pomačkaný, několikrát přeložený arch papíru a nahlas z něj předčítal:

„Chtějí po mně, abych... tady to je. Vybavit ji stěžni, ráhny, plachtami a takeláží v dostačující míře na to, aby loď za slušného větru plula rychlostí šesti uzlů za hodinu.' To je nemožné! Pohon obstarává pára a jedině pára, jak jsem uvedl již tolikrát v minulosti. Žádné stěžně, žádné plachty a lana. Pára! A ten kretén, který tohle napsal, jen dokazuje, že o lodích nic neví, když píše o ‚uzlech za hodinu'! Jeden uzel znamená, že loď za jednu hodinu urazí vzdálenost jedné námořní míle, jak víte."

„To vskutku vím," řekl Fox a rychle přešel na jiné téma. „Máte už název pro svoji plovoucí baterii?"

„Nad tím jsem se zamýšlel opravdu hodně. Uvažte jen, že tento můj výtvar, svou povahou neporazitelný a agresivní, důrazně připomene vůdcům jižanské rebelie, že jejich baterie na březích jejich řek již nebudou více představovat překážky pro vstup unionistických sil. Tenhle obrněný vetřelec se tak oněm vůdcům bude jevit jako nelitostný monitor. Jsou ale i další vůdci, kteří budou rovněž překvapeni a varováni hřměním děl z této nedobytné ocelové věže. Downing Street bude jenom stěžejí pohlížet s lhostejností na tenhle nejnovější yankeeský vynález, tenhle monitor. Z toho a mnoha podobných důvodů navrhuji, aby se nová baterie jmenovala Monitor."

„Vysoce podnětný návrh," řekl Bushnell, „a já ho doporučím svému výboru."

„Já souhlasím," připojil se Fox. „Předložím ho též ministru námořnictva. A teď, když nás pánové na pár minut omluvíte, potřebuji si krátce promluvit s panem Rolandem o námořních záležitostech."

V kanceláři majitele oceláren šel Fox rovnou k závažné věci, kterou měl na srdci:

„Bylo mi řečeno, že vedle vaší podnikatelské činnosti jste rovněž zkušeným inženýrem, nejen co se týče stavby lodí, ale i konstrukce námořních parních strojů."

„To opravdu ano. V minulosti jsem předložil pár návrhů vašemu ministerstvu námořnictva." S tím ukázal na dřevěný model na svém stole. „Tohle byl jeden z nich. Obrněnec se dvěma šrouby a dvěma otočnými věžemi."

„A ten návrh nebyl přijat?"

„Nebyl! Bylo mi řečeno, že by loď neunesla svoji hmotnost a nevykazovala by patřičnou stabilitu."

„A to není pravda, vidíte?"

„Samozřejmě že není. Probíral jsem to s Johnem Ericssonem, který sestavil matematické rovnice za účelem analýzy tohoto návrhu. Dokázal, že hmotnost motorů v podpalubě by vyrovnávala hmotnost věží nahoře na palubě. Rovněž navrhl změny v konstrukci trupu, které by zaručily vyšší rychlost." Otevřel zásuvku u stolu a vyndal sadu výkresů.

„Týden po našem rozhovoru mně John přinesl tohle. Navrhl nový druh kotle, který nazývá povrchový kondenzátor, kde se pára kondenzuje ve výparníku tvořeném horizontálními měděnými trubnicemi. Odhaduje, že s jeho nově navrženými motory by loď udělala patnáct uzlů."

„A to by byla loď, ještě větší než Monitor, plavbyschopnější?"

„Určitě ano. Tato loď je konstruována do hlubokých vod, pro pobyt na moři, aby mohla bránit naše pobřeží." Roland se tázavě zahleděl na Foxe. „Tyhle otázky mají nějaký skrytý význam, sire?"

„Ano, mají. Ještě než bude Monitor dokončen, rádi bychom měli k dispozici kompletní detaily vaší lodě. Tentokrát vám mohu garantovat schválení."

Fox se předklonil a dotkl se modelu.

„Takže jakmile bude Monitor spuštěn, chceme, abyste započal s konstrukcí této lodě."

„Bude o hodně větší než Monitor, takže ji nelze stavět v této budově. To už ale bude jaro a já mohu využít venkovní

skluz."

„To zní ještě lépe. Námořnictvo by totiž současně chtělo, abyste zde zahájil stavbu druhé lodě z kategorie Monitoru, hned jak bude ta první spuštěna. První z mnoha, prosadím-li svou."

Posun vstříc válce

Členové kabinetu si leželi ve vlasech a velmi divoce se dohadovali. Byli do sebe natolik zabraní, že si ani nevšimli, když se otevřely dveře a vešel prezident. Abraham Lincoln chvíli jen mlčky přihlížel, poslouchaje zvýšené hlasy a sleduje vztekle zaťaté pěsti. Seděl u dveří a pozorně naslouchal argumentům a protiargumentům, sám však nic neříkal. Tak uběhlo několik minut, než si ho všimli a vzali jeho přítomnost na vědomí. Vstal a připojil se k ostatním u stolu. Když znovu propukla hádka, dost hlasitě promluvil, aby svár umlčel:

„Je Boží hod, pánové, Boží hod. Všechno nejlepší vám všem."

Ozvalo se mumlavé děkování, když si přemístil židli na své právoplatné místo v čele stolu. Trpělivě počkal, než mu opět věnují pozornost, pak znovu promluvil:

„Vím, že je to den, kdy všichni chcete být se svými rodinami - stejně jako já se svou. Nicméně jsem vás svolal sem, protože tohle rovněž musí být den, kdy učiníme rozhodnutí. Zítřka ráno bude lordu Lyonsovi odesláno komuniké v souvislosti s aférou Trent. Nyní jsme se shromáždili, abychom se usnesli, jakého znění toto poselství bude. Pane Camerone - vy vypadáte rozrušeně."

„To ano, pane prezidente. Jako ministr války mám na starost obranu země a porážku nepřítele. Jak dobře víte, máme na kontě úspěchy stejně jako nezdary. Musíme se těšit jen na budoucnost plnou velkých obětí, máme-li v naší věci úspěh. Nebude to snadné. Poněvadž pro vítězství v tomto boji budeme potřebovat do armády každého muže, kterého shledáme schopným. Každá továrna musí pracovat v náš prospěch. Proto věřím, že by bylo neuvěřitelně pošetilé, kdybychom uprostřed války proti odhodlanému nepříteli byli tak nerozumní a riskovali současně možnost druhé války."

„Žádná taková možnost není!" vykřikl ministr spravedlnosti Bates. „I ti tupí Britové nejsou tak hloupí, aby vstupovali do války kvůli takové malichernosti, jako je tahle. Neutržili žádnou škodu, neutrpěli žádné ztráty. Jsou jen dotčeni. V roce 1812 jsme šli do války, protože jsme měli důvod. Zastavovali naše lodě a verbovali naše námořníky. Ačkoli jsme byli těžce zkoušeni, přesto jsme se tehdy do války nehrnuli, ale snažili se jí vyhnout. Znovu a znovu jsme zakoušeli ponížení, a nevyhlásili jsme válku, až když už nebyla žádná jiná možnost, žádná jiná volba. Teď tu máme jednu bezvýznamnou aféru, kdy byla zastavena jedna loď, dva nepřátelé naší země z ní byli odvedeni a loď byla zase propuštěna. Tohle je bouře ve sklenici vody, která nakonec odezní jako ostatně všechny bouře, ať už jakkoliv prudké. Je nemožné, aby tento incident mohl vyústit ve válku s Británií. Nemožné!"

„Naprosto s vámi souhlasím," pravil Gideon Welles. „Jako ministr námořnictva jsem byl pověřen dopadením těchto zrádců ještě předtím, než by mohli způsobit škodu naší zemi. Kapitán Wilkes, jenž jednal v souladu s nejlepší tradicí námořní služby, vykonal přesně to. Američtí občané ho pokládají za hrdinu a obdařují ho poctami. Což teď jejich radost zhatíme na povel jedné cizí mocnosti? Podrobíme se výhrůžkám a rozkazům vznášeným vůči našemu suverénnímu státu? Znevážíme práci tohoto velkého námořníka, vykonanou ve prospěch jeho vlasti? Veřejnost a tisk to nikdy nedovolí. Já říkám, že tohle bychom dělat neměli, že to neuděláme a ani udělat nemůžeme!"

„Já bych zašel ještě dál," řekl Seward. „Jako státní tajemník jsem dlouho navrhoval možnost války v zahraničí k odvedení pozornosti, to vše za účelem sjednocení této rozdělené země. Nyní je nám jedna vnucována, a my bychom byli rozumní, kdybychom se tomu neprotivili."

Lincoln potřásl zamítavě hlavou. „V téhle věci, jak víte, jsem s vámi nikdy nesouhlasil. I když tu možnost zvážíme, zjišťuji, že vstoupit do války s nějakou malou středoamerickou zemí je úplně jiné než zabřednout do války s mocností, za kterou stojí celosvětové impérium. Musíme nalézt lepší argumenty než tyhle, máme-li zarazit šířící se požár nenávisti."

Opět se ozvaly hněvivé hlasy a pouze Lincoln zmlkl. Naslouchal řečem, které tu zazněly, až si do největších podrobností vyslechl protichůdné argumenty. Teprve poté promluvil:

„Pánové - s lítostí konstatuji, že jsme uvázli na mrtvém bodě. Kdybych měl nyní dát hlasovat o politickém kursu, podle toho, co vidím, bychom byli rozštěpeni. My však v našem rozhodnutí musíme být jednotní. Proto navrhuji kompromis. Pošleme Britům sdělení, že se nenecháme tyranizovat. Řekneme jim, že jejich postoj chápeme a respektujeme. Budeme uvažovat o propuštění těch mužů, aby mohli pokračovat v plavbě - avšak jedině tehdy, až budou výhrůžky a příkazy z jejich depeše odstraněny. Navrhujeme, aby se lord Palmerston sešel s Charlesem Adamsem, naším vysoce váženým vyslancem v Londýně, a aby společnými silami dospěli k dohodě ohledně formulace textu. Až se tak stane, cti bude učiněno zadost a mír bude posílen. Co říkáte na tento návrh?"

V záplavě ostatních hlasů si pospíšil se svým názorem Cameron: „Já za sebe říkám ano. Kopie naší zprávy by měla co nejdříve směřovat k Adamsovi, spolu s rozličnými koncepty a návrhy, na kterých se tu shodneme. Válka bude odvrácena a čest zachráněna. Podepišme se pod ten návrh jednohlasně - a pak se vraťme ke svým drahým, neboť kdy jindy má být rodina pohromadě než v tento posvátný den."

Pochybovači byli pak jeden po druhém přesvědčeni a dotlačeni k vzájemně přijatelnému a uspokojujícímu konsenzu.

„Dobrá celodenní práce," řekl Lincoln a poprvé toho dne se usmál. „Hay a Nicolay teď dokumenty zkoncipují a předloží nám je zítřka ráno ke schválení. Jsem si jistý, že tento kompromis uspokojí všechny zúčastněné strany."

• • •

Lord Lyons, britský zástupce v americkém hlavním městě, se nad komuniké zlostně mračil a nebyl ani v nejmenším spokojen. Stál u okna a nakvašeně hleděl na zamrzlou a odpudivou krajinu a na nekonečně se sypající sníh. Tahle odpověď byla taková nemastná neslaná slátanina. K ultimátu se nestavěla ani kladně, ani záporně. Místo toho navrhovala ještě třetí a velice diskutabilní repliku. Jelikož však požadavky nebyly ihned zamítnuty, nemohl zde svůj úřad předat americkým orgánům, jak měl nařízeno. Záležitost nebyla ani zdaleka urovnána. On musí tuhle odpověď předložit lordu Palmerstonovi, a již tušil, jak zlostná bude jeho reakce. Zazvonil na sluhu.

„Sbal mi zavazadla na cestu do zámoří.“

„Jistě si vzpomenete, sire, chtěl jste to po mně už před pár dny.“

„Opravdu? Na mou věru, myslím, že máš pravdu. Nepožádal jsem tě rovněž, abys mi zaznamenával pohyby lodí?“

„To ano, vaše lordstvo. V baltimorském přístavu je belgická plachetnice Marie Celestine, která právě nakládá. Za dva dny bude vyplouvat do přístavu Ostende.“

„Výborně. Ráno nasednu na vlak do Baltimore. Zajisti to.“

Musel se ihned vrátit do Londýna; neměl na výběr. Byl tu však jeden povzbudivý faktor, že alespoň vypadne z tohoto venkovského hlavního města a přinejmenším na čas bude pobývat v přívětivém městě v srdci nejmocnějšího impéria na zemi. Impéria, jehož krutou nelibost musí být tihle hraničáři připraveni pocítit, budou-li nadále setrvávat ve své sveřeposti.

• • •

Lord Lyons měl vsutku pravdu, přinejmenším co se týče počasí v Británii. Téhož prosincového dne svítilo nad Londýnem chabé a mdlé slunce - alespoň však svítilo. Charles Francis Adams, vyslanec Spojených států u dvora svatého Jakuba, byl rád, že je konečně venku, pryč od nekonečného papírování a dýmajících krbových ohňů. Sluhové v domech, které měl, museli být od rozbřesku na nohou, aby odmetli a spláchli chodníky na Mayfairu: byla to příjemná vycházka. Zahnul do Brook Street a na Grosvenor Square, vyšel po známých schodech v čísle 2 a rukojetí své vycházkové hole zlehka zaklepal na dveře. Otevřel sluha a uvedl ho do honosného obývacího pokoje, kde už na něj čekal jeho přítel.

„Charlesi - jak je od tebe laskavé, že jsi přijal mé pozvání.“

„Pozvání na večeri od tebe, Amory, to je štěstí seslané samotným nebem.“

Tito blízcí přátelé tvořili součást nevelké skupiny amerických usedlíků v Londýně. Amory Cabot byl bostonský obchodník, který v anglickém obchodě vydělal poměrně velké jmění. Když poprvé přišel do tohoto města, aby zde zastupoval rodinný obchod, byl ještě mladý. Jeho přechodný pobyt se změnil v trvalý, když se tu oženil; manželka pocházela z přední birminghamské průmyslové rodiny. Ale nyní, bohužel, byla už jeho žena po smrti a děti na hony daleko od rodinného sídla. Londýn byl však jeho domovem a Boston jen vzdáleným koutem širého světa. Nyní, ve věku osmdesáti let, již jen shovívavým okem dohlížel na obchod a přenechával těžkou práci ostatním. Mezitím se většinu času věnoval whistu a ostatním civilizačním kratochvilám. Zatímco oba přátelé spolu nenucené hovořili, sluhové přinesli dýmky a svažené okořeněné pivo. Teprve až se dveře zavřely, Cabotovy rysy ustarané potměnely.

„Máš nějaké nové zprávy o probíhající krizi?“

„Žádné. Jen vím, že tisk a veřejnost doma si v této záležitosti stále stojí na svém. Zrádci jsou v našich rukou a tam také musejí zůstat. Propustit je na svobodu by bylo nemyslitelné. Ze strany Washingtonu na memorandum v souvislosti s Trentem doposud žádná odpověď. Já nemám volné ruce - sám nemohu podnikat vůbec nic - a nemám ani žádné instrukce. Přesto ta krize musí být odvrácena.“

Cabot si povzdechl. „Naprosto s tebou souhlasím. Ale co se dá dělat? Naši krajané jsou popuzeni, ale tady v Londýně, jak sám víš, to není o nic lepší. Přátelé, s nimiž se znám celé roky, přede mnou najednou zavírají dveře, a když se máme setkat, tváří se velice tvrdě. Něco ti povím - je to celé opět jako s válkou v roce 1812. Tehdy jsem byl také tady, držel hlavu při zemi a vyvázl z toho. Jenže tehdy se většina mých přátel a společníků proti mně neobrátila zády, jako to dělají teď. Cítili, že válka jim byla vnucena, a vedli ji s velkou nechutí. Těch několik liberálnějších z nich s naší věcí dokonce sympatizovalo a válku pokládali za krajní pitomost. Nezaviněnou okolnostmi, nýbrž arogancí a hloupostí. Té není nikdy málo. Nyní je to však úplně jiné. Teď tu máme prudký hněv a nenávisť. A ten tisk! Četl jsi, co napsaly Timesy?“

„No ano, takřečená ‚londýnská inteligence‘. Přímě se tam tvrdí, že Lincoln a Seward se pokusili zastřít pohled na jejich vnitřní scénu rozpoutáním války v zahraničí. Takový žvást!“

„To tedy ano. Ale Daily News je ještě horší. Píší, že všichni Angličané věří, že Seward, nějakým způsobem, který neobjasnili, celou aféru s Trentem zinscenoval sám.“

Adamovi mezitím vyhasla dýmka. Vstal tedy a papírovým smotkem si ji zase od ohně připálil, vyfouknuv štiplavý virginský dým. „Co mi vadí víc než noviny, jsou politici. Tradiční whigovská elita, jako náš společný známý hrabě z Clarendonu, demokracii v podstatě nenávidí. Mají pocit, že ohrožuje jejich třídní systém a jejich moc. Pro ně jsou Spojené státy baštou ďábla, zvráceným systémem, který je třeba smést z povrchu země dříve, než stačí nakazit zdejší nižší třídy. Ti by válku proti naší zemi s radostí uvítali.“

„Královna rovněž,“ pravil zachmuřeně Cabot a dlouze si zavdal ze svého korbele, jako by chtěl spláchnout nějakou ošklivou pachut' v ústech. „Ta to všechno schvaluje, dokonce i věští totální zkázu Yankeeů. Dává nám za vinu smrt prince Alberta, však víš, jakkoli je taková úvaha iracionální.“

„Co k tomu říci. Na Boží hod jsem se procházel podél Temže. I v ten sváteční den ve zbrojnici v Toweru do úmoru pracovali - pakovali střelné zbraně. Napočítal jsem toho rána osm plných pramic.“

„Copak se nedá nic dělat? Musíme tu jen bezmocně sedět, zatímco Spojené státy a Velká Británie mašírují vstříc záhubě? Copak není možná zahraniční intervence?"

„Kéž by to tak bylo," povzdechl si Adams. „Císař Ludvík Napoleon královně Viktorii docela učaroval. A souhlasí s ní v tom, že Amerika musí jít na kolena. Francouzi ho v tom přinejmenším podporují. V Británii spatřují tradičního nepřítele a jakékoli potíže na její půdě vítají. Pak je tu samozřejmě Prusko a ostatní německé státy. Všechny jsou tím či oním způsobem s královnou spřízněny. Takže nepodniknou nic. Rusko sice nemá Brity po krymské válce v lásce - ale car ve prospěch Ameriky nezasáhne. Je moc hloupý tak jako tak. Kdepak, já se obávám, že jsme ve světě sami a nemůžeme očekávat žádnou vnější pomoc. Děje se tu cosi hrozného, strašlivého a nikdo zdá se neobjevil způsob, jak se tomu vyhnout."

Černá mračna mezitím zatemnila slunce a v místnosti se setmělo. I jejich nálada s tím potemněla a oni mohli jen mlčky sedět. Kde až to skončí, kde až to skončí?

• • •

Rychlou chůzí z tohoto domu na Grosvenor Square do Park Lane by se člověk dostal na nejznámější adresu v Londýně. Appsley House. Číslo 1, Londýn. Zastavil tu kočár jedoucí z Whitehallu a lokaj otevřel dveře. Lord Palmerston, supící námahou a trpící bolestí v dnou postižené noze, se vyškrábal ven a odbelhal se do domu. Nějaký sluha od něj převzal plášť a majordomus mu otevřel dveře a uvedl ho dovnitř.

Lord Wellesley, vévoda z Wellingtonu, snad nejslavnější člověk v Anglii; určitě však nejslavnější žijící generál.

„Pojď dál, Henry, pojď dál," ozval se hlas z ušáku před krbem. Útlý hlas, s věkem až pisklavý, přesto však stále zazníval velitelskou rázností.

„Díky, Arthure. Je to už tak dlouho."

Lord Palmerston se s povzdechem uvelebil v křesle. „Vypadáš dobře," pravil.

Wellington se pronikavě zasmál. „Když je člověku dvaadvadesát, nezáleží na tom, jak vypadá, je spíše svrchovaně důležité, že je tady, aby vůbec nějak vypadal."

Vyzáblý, ano, svěšená kůže na kostech lebky jen více zdůrazňovala ten mohutný wellingtonský nos. Nosáč, říkali mu jeho vojáci láskyplně. Teď jsou všichni mrtví, všichni v hrobě, stovky tisíců mužů. Když člověk vstoupí do deváté dekády života, zjistí, že už je naživu jen velmi málo současníků.

Ozvalo se tiché klapnutí, jak sluha mlčky postavil sklenici na stůl vedle Palmerstonova lokte.

„Poslední láhev z poslední vitríny s portským z osmadvacátého," řekl Wellington. „Schovával jsem ho pro tebe. Věděl jsem, že se tu teď někdy zastavíš."

Palmerston si usrkl a vzdychl: „Panečku, to je učiněná hudba, žádné pití. Na tvé stálé zdraví."

„Kéž se tvůj přípitek vyplní. 1828, pamatuješ si na ten rok?"

„Jak by ne. Tys byl ministerským předsedou a já byl v kabinetě nováčkem. Obávám se, že jsem nebyl tak kooperativní, jak by se tehdy slušelo..."

„Je to jako s řekou pod mostem. Když pomalu nastupuje ke značce stoleté vody, mnoho věcí ztrácí na důležitosti. Od té nemoci v dvaapadesátém mám takový pocit, že žiji vypůjčený čas a chci si ho užít."

„Byla to doba velkých obav -"

„Pro mě taky, o tom tě ujišťuji. Stál jsem na prahu smrti - ale ten portál hrůzy se vůbec neotevřel. A teď k věci. Nemůže to být portské ani vzpomínky, co tě sem dnes přivádí. V ohlášce jsi uvedl, že je to záležitost nějaké vyšší důležitosti."

„To je. Předpokládám, že jsi četl noviny."

„To předpokládáš špatně. Ale můj tajemník mi z většiny tisku předčítá. Předpokládám, že máš na mysli tu záležitost s Američany, vid'?"

„To tedy mám."

„Tak proč jsi tady?"

„Byl jsem požádán, abych se zastavil. Samotnou královnou."

„Ach," řekl Wellington a zavrtěl se v křesle, načež si kostnatými rukama povytáhl houni, která přitom sklouzla níž. „Má drahá Viktorie. Víš, jako dítko byla docela atraktivní. Ružolící, kulatá tvářička, jen sršela energií. Často za mnou přicházela pro radu, i po svatbě a korunovaci. Na někoho, kdo vzbuzoval tak malé naděje, kdo měl tak podivné dětství, se vskutku překonala. Věřím, že se stala královnou, za niž hovoří činy i její jméno. Co po mně chce teď?"

„Nějakou moudrou radu, předpokládám. Je nyní zmitána ze strany na stranu konfliktními názory na to, jak naložit s Američany. Sama věří tomu, že jsou zodpovědní za Albertovu smrt. Ale rovněž se obává toho, aby u ní emoce nezvítězily nad zdravým rozumem."

„To jen ona jediná," řekl Wellington s nádechem vroucnosti. „Všude kolem panuje až příliš velká hysterie. Příliš mnoho hysterických emocí a žádná snaha o logické myšlení. Lidé, tisk, politici. Všichni volají po válce. Za své vojenské kariéry jsem si o politicích myslel, že jim jde spíše o sebe a svoji stranu nežli o svou vlast. Když jsem pak zahájil politickou kariéru, zjistil jsem, že můj předchozí názor byl mnohem správnější, než bych si byl dokázal představit. A ti nyní štvou k bezohledné a zbytečné válce."

„A vy ne? Vikonte Wellingtone a barone Duoro."

„Baron Duoro, to mi udělili po Talaveře. Pouze vítězové dostávají tituly. Záměrně mi tu jmenuješ tituly, abys mi připomněl moji vojenskou kariéru."

„Ano."

„Když uvažuji o této záležitosti, raději se rozpomínám na svoji politickou kariéru. V zahraničních záležitostech jsem

byl vždycky zastáncem nevměšování, jak sám víš. Je strašně snadné začínat války, a strašně těžké je ukončovat. Nebyli jsme napadeni, žádný z našich krajanů nebyl raněn, žádný z našich majetků nebyl zničen."

„Anglická loď byla zastavena na otevřeném moři. To je naprosto ilegální čin - a byli z ní odvedeni dva cizí státní příslušníci."

„Souhlasím - naprosto ilegální čin. Podle mezinárodního práva měl být parník vzat do neutrálního přístavu. Tam by se rozhodlo, jak se má dále správně postupovat. Ty dvě dotyčné země by se pak sešly u soudu. Kdyby se to bylo stalo a kdyby ti dva muži byli předáni Američanům, pak byste proti nim vůbec nic neměli. Tak proč to nenecháte právníkům? Pokud se tu bavíme o ilegálnosti. Všude kolem je jich spousta a já jsem si jist, že by do toho velice rádi šli."

„Tohle chceš, abych řekl královně?"

„Vůbec ne. Jsem si jist, že na právníky už je příliš pozdě. Na to měl někdo myslet už hodně dávno předtím."

„A co bych jí měl podle tebe říci?"

Wellington se opřel v křesle a zhluboka vydechl.

„To je otázka. Na všech stranách ti dobří a velcí stejně jako nízcí a hloupí štvou k válce. Bude pro ni těžké jít proti tomuto proudu, zvláště když sama k této cestě inklinuje. A povídal jsi mi, že Američany a tuhle aféru s Trentem viní z manželovy smrti."

„To je pravda."

„Vždycky byla dobrá na jazyky. Ale jinak to nebylo moc bystré děvče. Dost často propukala v pláč a měla velké sklony poddávat se emočním záchvatům. Musíš ji říci, ať nahlédne do svého srdce a pomyslí na ty nespočetné tisíce, kteří jsou nyní naživu a kteří zahynou, přijde-li válka. Pověz jí, ať dává přednost racionálnímu myšlení před emocemi. Ne že bych si myslel, že ti bude naslouchat. Ale pověz jí, ať usiluje o mír se ctí, může-li."

„To bude těžké."

„Nic ve vojenství či politice není snadné, lorde Palmers-tone. Povězte Jejímu Veličenstvu, že musí s velkou vážností pomýšlet na následky, pokud se tato záležitost nechá v budoucnu dospět tam, kam v minulosti. Viděl jsem už příliš mnoho bitev na mrtvých na to, abych si v tom liboval. Prosím, dej si ještě sklenku portského, než půjdeš. Takové víno už nikdy v životě neochutnáš."

Oči starého muže se zavřely a z hrdla mu vyšel docela tichý vzdech. Palmerston vypil zbytek portského a sám si také povzdechl, že příjemné posezení je u konce. Pak co nejtíšeji vstal a odporoučel se z místnosti ven.

Vítězní v boji

Generál William Tecumseh Sherman se za úsvitu probudil, jako skoro každý den, a pozoroval nebe za hotelovým oknem, jak se rozjasňuje. Ellen hlasitě spala, její vyrovnaný dech bezmála připomínal mírné chrápání. Tiše vstal, oblékl se a vyšel z pokoje ven. Hotelová hala byla prázdná až na nočního portýra, který podřimoval v křesle. Když zaslechl Shermanovy boty na mramorové podlaze, vyskočil na nohy.

„Brý ráno, generále. Vypadá to na pěkný den." Odemkl vstupní dveře a pozvedl ruku, aby mu velmi nevojensky zasalutoval. Sherman bral jeho přítomnost sotva na vědomí. Hotel William's stál naproti prezidentskému paláci a generál se vydal tím směrem. Modře uniformovaní vojáci na konci příjezdové cesty srazili paty do pozoru, když je míjel a opětoval jejich pozdravy. Vypadalo to na pěkný den.

Či aspoň co se týče počasí. Jak pěkný měl být pro něho, to záviselo na muži v Bílém domě. Přidal do kroku, jako by se chtěl zbavit svých dotěrných myšlenek. Na chvíli se zastavil a pozoroval hejno vran, kroužící nad pahýlem nedokončeného Washingtonova pomníku, přitom se snažil myslet na cokoli kromě nadcházejícího setkání s prezidentem.

Znal sám sebe, věděl, jak by bylo snadné upadnout do pochmurné nálady, která ho neustále pronásledovala. Ted' ne. Dneska ne. Prudce se otočil a vrátil se stejnou cestou zpátky. Šel briskním vojenským krokem, hleděl rovně před sebe a snažil se udržet myšlenky pod přísnou kontrolou.

Když se přiblížil k hotelu, ucítil čerstvou kávu; zašel do baru a popovídal si tam s číšníkem. Okamžik temnoty pominul; káva byla velice dobrá a on si dal ještě druhý šálek.

Když se vrátil zpátky na pokoj, Ellen seděla před toaletním stolem a česala si dlouhé černé vlasy.

„Jsi od časného rána na nohou, Cumpe," řekla.

„Jakmile jsem se probudil a začal přemýšlet..."

„Pak ses začal rozčilovat a strachovat, přesně tohle jsi dělal. Ale dnes si s tím dej pokoj."

„Ale dnešek je tak důležitý..."

„Každý den je teď důležitý. Musíš zapomenout na to, co se stalo v Kentucky. Od té doby jsi odváděl práci, na kterou je generál Halleck hrdý. To on je tvůj nadřízený, stejně jako tvůj přítel Grant."

„Jednou jsem je zklamal, na to nemohu zapomenout."

Obrátila se a vzala ho za ruce, pevně je stiskla dlaněmi, jako by mu chtěla poskytnout i fyzickou podporu. Pokusil se o úsměv, ale nešlo to. Ona vstala a pevně k sobě přivinula jeho štíhlé tělo.

„Kdo tě zná lépe než já? Známe se spolu už od mých deseti let. Od doby, co jsme se vzali, už před mnoha lety, jsi mne ani děti nikdy nezklamal."

„Zklamal jsem v té bance v Kalifornii - a také v armádě v Kentucky."

„Halleck si to nemyslí - jinak by tě jistě sesadil z velení. A všechny své dluhy v San Franciscu jsi zaplatil - a to jsi v žádném případě nemusel."

„Ale udělal jsem to. Krach banky jsem nezavinil já. Jenže jsem podnítil kamarády důstojníky, aby do banky

investovali. To byla moje práce. Když pak o své peníze přišli - byl jsem přece zavázán svou ctí, abych jim to nahradil. Do posledního centu."

„Ano, to jsi udělal a já jsem na tebe hrdá. Něco nás to však stálo. Žít tak dlouhou dobu odděleně. Život nebyl snadný, to jako první přiznávám, a byli jsme tak strašně odloučení. Byla to doba velkého osamění."

„Pro mne taky," pravil, načež se odtáhl a usedl na kraj postele. „Nechával jsem si to pro sebe, ale víc než jednou - jsem měl takové - sebevražedné sklony. Ale kvůli tobě a dětem... Jedině představa Minnie a Lizzie a Willyho, myšlenka na ně... bez toho bych se byl vrhl do vod Mississippi."

Ellen už věděla, že když má tak pochmurnou náladu, není s ním rozumná řeč. Sklopila zrak k hodinkám, jež měla připíchnuté k šatům.

„Dnešek je pro tebe příliš důležitý na to, aby ses takto rozrušoval. V kolik se máš setkat s Johnem?"

„V devět, říkal, dole ve vestibulu."

„Tak to je víc než dost času na to, aby sis převlékl košili. A než to uděláš, já ti zatím pořádně vykartáčuji ten plášť."

Sherman zhluboka vzdychl, zvedl se na nohy a narovnal si záda. „Máš samozřejmě pravdu. Je válka a já jsem voják a bitev se nebojím. Vlastně je vítám. A v první bitvě musím tyhle černé myšlenky hodit za hlavu a myslet jen na to setkání. Má budoucnost závisí na jeho úspěšném průběhu."

Senátor John Sherman právě kouřil svůj první doutník toho dne, když uviděl oba manžele scházet po schodech dolů. Vzápětí doutník típl a přešel napříč vestibulem, aby své švagrové vtiskl bratrský polibek na tvář. Otočil se, na tváři radostný úsměv, aby se pozdravil s bratrem.

„Vypadáš jako hromádka neštěstí, Cumpie. Jsi připraven na setkání s tím drvoštěpem?"

Sherman se usmál, ale jeho zrak zůstal ledově chladný. Dnešní setkání bylo příliš důležité na to, aby se dalo zlehčovat.

• • •

„Nemohou ti žadatelé o práci počkat? Musí sem každý, kdo chce funkci ve vládě, přijít, aby se se mnou osobně viděl?" otázal se prezident a zvedl ze stolu tlustý svazek nepřečtených dokumentů, nepodepsaných dopisů a nevyřešených urgentních záležitostí.

„Ty, kteří nejsou neodbytní, jsem nechal čekat, některé i celé týdny, a ty nejhorší z nich jsem odradil nebo vyškrtl," odvětil Nicolay. „Ale tuhle schůzku jste dohodl vy sám, se senátorem Johnem Shermanem. A on nyní chce, abyste se sešel s jeho bratrem, generálem Shermanem."

Lincoln si zhluboka povzdechl a upustil papíry zpátky na stůl. „Holt - je to politika, co udržuje tuhle válku při životě, takže bude řeč o politice. Uveď je dovnitř."

Nebyl to moc atraktivní pár. Senátor byl mladý a již zčásti plešatý. Generál Sherman měl zježený ryšavý plnovous a krátké, avšak šlachovité tělo, vyznačoval se však vzpřímeným postojem a vojenským vzezřením absolventa West Pointu. Oči měl ledové a prázdné jako okřídlený dravec. Pokud nebyl přímo osloven, nemluvil. Jen tiše seděl, hleděl oknem na řeku Potomac a zoraná virginská pole na druhé straně za ní. Politické debaty ho očividně vůbec nezajímaly. Lincoln ho koutkem oka pozoroval, zatímco usilovně lovil v paměti, jenjen se rozpomenout. No samozřejmě!

„Dobře senátore," přerušil ho prezident, neboť jeho řeč už se zvrhávala v důvěrně známý abolitionistický projev, „to, co jste řekl, obsahuje množství rozumných argumentů. Mně zbývá dodat jen to, co řeklo to děvče, když strčilo nohu do punčochy: „Vidím, že tam něco je." Vezmu vaše myšlenky na vědomí. Ale teď bych rád ztratil pár slov i s vaším bratrem." Otočil se v křesle tváří v tvář Shermanovi. „Generále, přerušte mne, pokud se mýlím, ale neviděli jsme se už nejméně jednou předtím?"

Sherman přikývl. „To ano, pane Lincolne. Bylo to krátce po bitvě u Bull Runu."

„Tak to je ta menší záležitost s disciplínou jednoho z vašich irských pluků, pokud si na to všechno ještě dobře pamatují."

„Dalo by se to tak říci. Jak si vzpomínám, stalo se to krátce před vaším příjezdem. Jeden kapitán, právník, odpustíte-li mi tuto poznámku, za mnou přišel a zavedl se mnou řeč, zatímco spousta jeho vojáků byla na doslech. Ne zrovna vyhýbavě mi sdělil, že jeho tříměsíční termín vypršel a on se vrací domů. Já se tomu nehodlal podřídit, rozhodně ne v přítomnosti těch mužů."

Shermanova tvář byla strnulá vzteky, když si ten okamžik znovu vybavil. „Tyhle věci se musí zarazit hned v okamžiku, kdy k nim dojde. Zvláště před muži, kteří již jednou uprchli z boje. A tak jsem sáhl do kabátu a řekl: „Pokud se pokusíte odejít bez rozkazů, bude to vzpoura a já vás zastřelím jako psa." S tím ta záležitost skončila."

„Ne tak docela," promluvil Lincoln a při té vzpomínce se pousmál. „Muselo to být o něco později téhož dne, zrovna jsem projížděl táborem v doprovodu státního tajemníka Sewarda, když ten stejný kapitán předstoupil, ukázal na vás a řekl: „Pane prezidente, mám důvod k stížnosti. Dnešního rána jsem si šel promluvit s plukovníkem Shermanem a on mi pohrozil, že mě zastřelí."

Lincoln, který si v povedených historkách vždycky liboval, se v křesle opřel, navodil dramatickou odmlku, načež pokračoval:

„Chvilí jsem počkal, pak jsem se shýbl a pošeptal mu tak, aby to všichni slyšeli: „Inu, kdybych byl vámi a on mi pohrozil, že mě zastřelí, nedůvěřoval bych mu, protože věřím, že by toho byl schopen!"

Společně se zasmáli, protože to byla povedená historka, navíc dobře podaná.

„Samozřejmě," dodal Lincoln, „že jsem zjistil, o co tu šlo, až když mi to plukovník Sherman, jak zněla jeho tehdejší hodnost, vysvětlil. Můj dojem byl takový, že ačkoli jsem o tom nic nevěděl, přesto jsem cítil, že znáte výborně svou práci."

„Po porážce u Bull Runu nebyla morálka nejlepší, takže všechny takové řeči musely být okamžitě umlčeny.“

„Ve westpointském stylu.“

„Přesně tak.“

„A nebyl jste po odchodu z West Pointu nějakou dobu superintendentem na Státní vojenské akademii v Louisianě? Je to pravda?“

„Měl jsem tu čest.“

„Camp je velmi nesmělý,“ pravil John. „Založil tu akademii, prakticky ji sám vybudoval. Začal na zelené louce, navrhl budovy a do dvou měsíců už škola stála a fungovala.“

Prezident přikývl. „Na tak zodpovědném místě jste musel mít na Jihu mnoho přátel, vidíte?“

„Měl jsem - a snad ještě nějaké mám. Během své služby jsem časem poznal muže z Jihu. Měl jsem mezi nimi blízké přátele, které jsem jako muže obdivoval. Ale jejich postoje vůči černochům jakožto otrokům jsem vůbec neuznával. Jde-li člověk po ulici, bez ohledu na to, jak je oblečený a jak se o něm mluví, je to prostě člověk jako všichni ostatní. Ale když jde po ulici člověk následovaný otrokem, který ho doprovází, na Jihu se na něj pohlíží jako na něco víc. Člověk, který má za otroky jiné lidi - a navíc je na to hrdý. V mnoha jiných ohledech jsou to třeba šlechtí a početní lidé. Obdrží-li výcvik, jsou z nich dobří vojáci. Je to vojenský národ se silnou vojenskou tradicí.“

Lincoln přikývl. „Bohužel je to tak. Až příliš mnoho vašich kamarádů z West Pointu bojuje na druhé straně.“

„Jižané jsou dobří bojovníci. Ale občas jsou imunní vůči prosté logice. Vím to, protože jsem se jim pokoušel věci vysvětlovat. Kdysi jsem se je snažil i varovat, důstojníky učící na akademii, před zaručeným osudem, před tím, co je v budoucnosti zcela jistě čeká. Obávám se, že mi nenaslouchali, protože je to velmi tvrdohlavá cháska.“

Prezident byl zmaten. „Dostal jste mě, generále. Před čím pak jste je to chtěl varovat?“

„Bylo to zrovna poté, co se jižanské státy začaly odštěpovat. Byla to doba velkých obav. Všichni instruktoři na akademii byli aktivními důstojníky v armádě Spojených států. Byli rozpolcení, na jedné straně loajalita vůči vládě, na druhé loajalita vůči jejich státům. Snažil jsem se jim domlouvat. Říci jim o katastrofální válce, která se určitě blíží, pane prezidente. Snažil jsem se jim objasnit jejich pošetilost, protože jsem dokázal vidět, jak bude naše země prosáklá krví, pokud setrvají na této cestě vedoucí k občanské válce. Prosáklá jejich vlastní krví. Nemohl jsem je přesvědčit, že mírumilovní lidé ze Severu budou bojovat, budou-li muset. Budou bojovat a zvítězí.“

„Mluvíte s velkým přesvědčením. Měl jste dojem, že bojový duch Severu nakonec zvítězí nad bojovým duchem Jihu?“

„Vůbec ne. Jižan byl odjakživa vojensky založený, právě proto jich tolik šlo na West Point. Právě proto se v mnoha ohledech považují za nadřazené. Jsme však všichni Američané, seveřané i jižané, a na konflikt reagujeme totožným způsobem. Není to však bojový duch, co vyhraje tuhle válku. Nakonec to bude válečná mašinerie, která zvítězí. Jih neumí zkonstruovat lokomotivu či železniční vagon. Ani nic jiného, co je nutné k vedení války a k jejímu dovedení do konečného vítězství. Budou vyhrávat bitvy - jsou to velmi stateční lidé - ale nemají prostředky na to, aby vyhráli válku. Když jsem jim to říkal, usmívali se na mě, jako bych byl hlupák.“

Sherman se na chvíli odmlčel a podíval se z okna svým chladným, prázdným zrakem. Díval se přes dělicí čáru Potomaku na nepřátelské území. Viděl minulé události; a snad i ty, které přijdou.

„Pak už jsem neměl na výběr. Otevírala se mi jediná cesta, opustit Jih a podpořit věc Unie. Samozřejmě že má slova byla zamítnuta a rychle zapomenuta - a byli jsme vrženi do této války. Ale znal jsem je jako laskavé a dobré přátele. Do dnešního dne na ně nedokážu pomýšlet jako na rebely nebo zrádce. Bojují, aby bránili svou zemi, své domovy a rodiny, proti vetřelcům, jak to vidí oni.“

Lincoln byl ohromen; bojovník, a zároveň seriózní myslitel. Až příliš mnoho z jeho generálů mluvilo jenom o boji a o ničem jiném. A někteří z nich ani neměli bojového ducha. Generál McClellan strávil pět měsíců v naprosté nečinnosti. Nyní churavěl v nemocnici a prezident od něj převzal velení. Halleck na západě zjevně uvízl na mrtvém bodě. Vojáci umírali, ale navzdory tomu se očividně nic nedělo. Pouze blokáda na moři byla úspěšná. Skoro každý den byly zadržovány lodě při pokusu o proražení blokády, zásoby na Jihu docházely. Přesto to byla patová situace. Válku se nedalo vyhrát pouze tím, že by se drželi zpátky a doufali, že rebely vyhladoví k smrti. Pokud by měl tenhle generál Sherman vyšší velení, mohl by být schopen něco s tím udělat. Teď hned ještě ne, ale bude na něj pamatovat.

„Dotáhnete to daleko, generále. Kéž bych měl alespoň tucet takových jako vy. Kdyby ano, tahle válka by byla do příštího jara u konce. Je pravda, že vašim přáním je obdržet velitelský post pod generálem Halleckem?“

„Ano, je. Pokud vrchní velitel obdrží souhlas, chce mi svěřit divizi pod generálem Grantem.“

„Pak už se stalo! Bude vydán rozkaz a já vám přeji mnoho úspěchů.“

V tom okamžiku, s dokonalou sekretářskou přesností, se objevil Nicolay, otevřel dveře a vyprovodil je z kanceláře. Teprve až se dveře zavřely, řekl:

„Paní Lincolnová žádá, abyste se za ní zastavil do Willieho pokoje.“

Lincolnova tvář pod tmavou pletí zešedla. „Nějaké změny?“

„Já nevím. Nic dalšího neříkala.“

Lincoln si pospíšil. Mary stála u dveří, odkud bylo vidět na postel. Když se dotkl jejího ramene, otočila se.

„Je tak studený,“ řekla.

Jeden z Willieho kamarádů seděl u velké postele, vážný a vzpřímený. Willie měl oči zavřené.

„Mluvil s tebou?“ zeptal se Lincoln chlapce.

„Ne, sire, dnes ne. Určitě však ví, že jsem tady, poněvadž mi tiskne ruku.“

Přitáhli si židle blíže k chlapci a mlčky seděli. Nebylo co povídat, nedalo se nic dělat. Přišel doktor, pohlédl na ztichlého chlapce a dotkl se jeho čela - pak jen zavrtěl hlavou. To gesto bylo mnohem výmluvnější než jakákoli slova.

Až za dobrou hodinku se Lincoln vrátil ke svému stolu. Sesul se znaveně do svého fotelu a otočil se za zvukem

nějakého hlasu:

„Dokázal to, pane Lincolne, Grant to znovu dokázal!"

Do místnosti vpadl ministr války, mávaje depeší jako bitevním praporem. Byl tak vzrušený, že si ani nevšiml prezidentovy propadlé tváře, výrazu prázdného zoufalství. Cameron se otočil k mapě Spojených států na zdi a poklepal prstem na stát Tennessee.

„Fort Donelson padl a je to vskutku velké vítězství." Z papíru v ruce četl: „16. února.: konfederační armáda kapitulovala... patnáct tisíc mužů zajato.' A tady to nejlepší - důkaz, že v generálu Grantovi máme mocného vojevůdce. Když generál Buckner vyzval Granta, aby navrhl podmínky, víte, co Grant řekl?" Našel citaci na papíře a při řeči dramaticky pozvedl prst:

„Nelze přistoupit na žádné podmínky kromě bezpodmínečné a okamžité kapitulace. Jinak okamžitě zaútočím na vaše opevnění." Cameron triumfoval. „Věřím, s vaším svolením, že bychom měli Granta povýšit na generálmajora."

Lincoln zvolna přikývl. Cameron se otočil zpátky k mapě.

„Nejdřív pád Fort Henry, teď zase Fort Donelsonu, pro nepřitele katastrofa. Cumberland a Tennessee, dvě nejdůležitější řeky na jihozápadě, jsou v našich rukou. Stát Tennessee je nyní náš, zatímco se nám doširoka otevírá cesta do Kentucky. Jih si může pouze zoufat. Jsou obklíčeni a vystaveni našemu útoku." Opět se obrátil k mapě a zabodl do ní prst.

„Naše armády jsou tady ve Virginii, poblíž Washingtonu, a tady u Harper's Ferry. A na Peninsule ve Fort Monroe - připraveny udeřit na Richmond a Norfolk. Učiněná ocelová obruč, tak je to! Naši muži jsou v Port Royalu a míří do Savannahu a Charlestonu. Dole na pobřeží Zálivu stojíme u bran Mobile a New Orleansu. A tady na Mississippi, na Cumberlandu a Tennessee."

Vyčerpaný a rozrušený se sesul do křesla. „A blokáda podél celého rebelského pobřeží už není Johnnymu Rebelovi jen na obtíž, ale představuje plně rozvinuté nebezpečí. Budu se divit, když válka potrvá až do konce roku. 1862 pro nás bude annus mirabilis, rokem vítězství."

„Modlím se, aby to tak bylo, Camerone. Modlím se, aby už všechno to umírání a ničení definitivně dospělo ke konci a aby tato těžce zkoušená země byla zase jednotná. Ale zraněné zvíře se zpravidla obrací a sápe - a Jih byl pořádně raněn. Musíme neustále bdít na stráži. Nejdůležitější ze všeho je blokáda. Musí být udržena a posílena. Musíme jim odříznout všechny venkovní zásobovací zdroje. Bez zásob a vojenských prostředků nemůže Jih na bojišti uspět. Nakonec budou jeho armády poraženy."

Ačkoliv to byla optimistická slova, byla vyřčena hluboce zachmuřeným tónem. Bylo v nich tolik zármutku, že Cameron si poprvé všiml prezidentovy zjevné úzkosti.

„Sire - nejste nemocen?"

„Ne, nejsem. Avšak někdo, koho mám rád. Můj syn, malý Willie, teprve dvanáctiletý. Smrtelně nemocen, říkají lékaři. Tyfus. Pochybují, že přežije dnešní den."

Cameron, náhle zasažen prezidentovou bolestí a utrpením, se nezmohl na jediné slovo. Vstal, potrásl lítostivě hlavou a pomalu opustil místnost.

• • •

Řeka James protíná Virginii, srdce Konfederace. Poté, co opustí Richmond, hlavní konfederační město, zvolna se valí úrodnou krajinou směrem k moři. Napojuje se na ni řeka Elizabeth, kousek předtím, než vtéká do širokého ústí známého jako Hampton Roads.

Toho březnového jitra musel z hladiny Elizabeth stoupat mrazivý opar, kterým jen stěží prosvítalo první ranní světlo. Břehy řeky lemovaly holé stromy; na jedné větvi visící nad vodou seděla sojka a chraplavě zpívala - poté náhle zmlkla. Vyrušena temnou siluetou, která se vynořila z oparu pod ní, vyplašila se a odlétla. Ptačí zpěv vystřídal supící zvuk, jako dech nějaké vodní příšery. Ta příšera nyní pomalu vyklouzla do zorného pole, její dech, to byl odfukující parní motor, a z jediného vysokého komínu se vinul temný kouř.

Měla zkosené boky, opatřené ocelovými pláty; pomalá a nemotorná, sunula se kupředu, sotva čeríc vlnky na skelné hladině řeky. Zatímco obrněnec proklouzával kolem, na jeho šedých bocích bylo vidět střílny, nyní vodotěsně uzavřené, k lodní přídi byl připevněn obrovský kloun. Na přední palubě, těsně nad tímto čtyřstopým ocelovým zobcem, stála obrněná kormidelna. Uvnitř kormidelny byl velitel lodi, vlajkový důstojník Franklin Buchanan, který stál za kormidelníkem u kola.

Nebyl to zrovna šťastný muž. Jeho loď byla slátanina celé řady kompromisů. Dřevěný trup, to byla vyhořelá skořápka USS Merrimack, kterou Yankeeové na ústupu zapálili, když opouštěli Norfolk a tamní obrovskou loděnici. Tento prosáklý trup měl být spásou Konfederace. Museli odsekat ožehnuté plaňkování a částečně i trup, až narazili na zdravé dřevo. Na trup byla poté namontována obrněná nástavba z borovice a dubu, potažená železným pancířem na zaštitění deseti velkých děl, jež loď vezla. A nyní Merrimack, přejmenovaný na CSS Virginia, poprvé vyrazel do boje. A to zoufale pomalu. Jednoválcový motor, odjakživa slabý a málo výkonný, byl dlouhou dobu pod vodou, než byl trup vytažen a zachráněn. Byl to už starý motor a od počátku špatně udržovaný, také pobyt pod vodou mu nikterak neprospěl. Nestál ani na to, aby těžké plavidlo poháněl rychlostí větší než pět uzlů.

Konečně však vypluli a loď měla brzy okusit, jak chutná boj. Byli by ji nasadili už dřív, ale pobřeží po několik dní bičovaly kruté jarní bouře a přes záliv se valily vlny vysoké jako hory tříštící se o pobřeží. Mělký ponor Virginie by v takových podmínkách zcela určitě neobstál. Nyní však bouře skončila, vlnobití během noci ustalo - a obrněnec konečně mohl absolvovat zkoušku.

Vlajkový důstojník Buchanan se otočil, jen napůl slezl po schůdcích do strojovny a překřičel rachot a sykot páry.

„Jedeme moc pomalu, poručíku Jonesi, moc a moc pomalu. Nemůžeme přidat páru?“ Umaštěný důstojník houkl v odpověď:

„Ne, sire. Tohle je maximum, co z toho dostaneme. Už tak je tam příliš velký tlak - ještě trochu a něco tu bouchne.“

Buchanan se vrátil zpátky na své stanoviště. Když za mohutného rachotu a supění pomalu vypluli na řeku James, připojily se k nim čtyři menší dřevěné dělové čluny s postranními kolesy. Největší byl Patrick Henry, který nesl celkem šest děl, ale malinký Teaser měl pouze jedno dělo.

Tohle byla síla, která měla ohrozit bojové lodě námořnictva Spojených států.

Opar se mezitím zvedl a oni vsupěli do rozlehlých vod Hampton Roads. Až minou Norfolk, budou na otevřeném moři.

Tam se měli střetnout s blokádními loděmi Yankeeů, poněvadž právě tady ona škrtící blokáda začala. Tento vstup do srdce Konfederace byl tak strategicky důležitý, že tu byla umístěna menší flotila unionistických lodí. Buchanan ji nikdy neviděl, ale denně slýchal zprávy o její síle a stavu.

Byly tu parní fregaty Roanoke a Minnesota, každá se čtyřiceti děly na palubě. Doprovázely je plachetní fregaty Congres s 50 děly a Cumberland s 24 děly. Přístup k řece Charles celkem střežilo 150 děl. Buchanan ale věděl, že by byla zapotřebí další menší flotila, aby je porazili. Jenže Jih flotilu neměl.

Všechno, co měli, byl tenhle jediný zfušovaný a neprověřený obrněnec. A čtyři malinké nevyzbrojené parní čluny.

CSS Virginia, legračního vzezření a nikdy netestovaná v boji, za mohutného burácení působící takřka nenuceně, zamířila směrem k blokádním lodím.

„Boční střílny otevřít,“ zavelel Buchanan. „Připravit se k boji!“

Hlídač na USS Mont Vernon, lodi nejbližší ke břehu, uviděl, jak se nad Sewallovým mysem objevil kouř, a pomyslel si, že tam byl zažehnut oheň. Už se to chystal ohlásit, když se mu v zorném poli objevila temná silueta. Loď, ale jaká to loď? Když se k němu natočila předí, její délka se zkrátila a on zburcoval poplach. Takovou loď sice nikdy předtím neviděl - ale přesto na zádi rozpoznal konfedační prapor. To by mohlo klidně být obrněné plavidlo, které očekávali, loď, která měla Jihu přinést vítězství.

Mount Vernon vyvěsil signální prapor, aby varoval zbytek flotily. Zůstalo to bez povšimnutí. Kapitán nařídil vypálit na blížící se obrněnec z děla. Tahle střela byla první střelou vypálenou v bitvě na Hampton Roads.

Virginia, která jen velice ležerně supěla Jižním kanálem vstříc zakotveným lodím, vypadala spíše komicky než hroživě. Ovšem jen do doby, než se otevřely její střílny a ukázala se černá ústí dělových hlavních. Buchanan jako cíl prvního útoku určil Cumberland. Přestože lodě od sebe byly na míli daleko, zahájila Virginia palbu z předového děla nabitého kartáčovou střelou, která zabila či zranila členy posádky u otočného děla.

Na severanské fregatě zavířily bubny na poplach a posádka se rozběhla na určená místa. Útok byl tak náhlý a nečekaný, že ještě měli na lanoví rozvěšené prádlo. Dělalí, co mohli. Plavčíci se vyrojili vzhůru, aby rozvinuli plachtu, zatímco dělostřelci se zapřeli do kladkostroje. Za pád minut už děla Cumberlandu zahřměla v boční salvě. Útočník se nyní nacházel blíž a do pancéřových plátů Virginie, čtyři palce tlustých, nadto ještě s dvoupalcovou borovou a dubovou výztuhou, udeřila salva dělových koulí.

Střely loď zasáhly - a odrazily se pryč. Žádná z nich neprorazila pancíř ani nezpomalila vytrvalý a těžkopádný chod blížící se lodi.

„Drž kurs,“ pravil Buchanan kormidelníkovi, „drž kurs.“ Obrněncův pancíř zazvonil jako gigantický zvon, když do něj salva udeřila a s řinkotem se odrazila. „Drž loď v kursu - chci protivníka zasáhnout doprostřed trupu.“

Dřív než stačili děla fregaty opět naládovat, zasáhl Cumberland nepřátelský kloun, jenž se strašným praskotem pronikl dřevěným trupem lodi. Obrovskou dírou vtrhla dovnitř voda a plavidlo začalo klesat - přičemž hrozilo, že obrněnec stáhne s sebou.

„Plnou parou nazad!“

Nebezpečí bylo reálné a přední paluba Virginie byla již pod vodou. Do toho znělo ustavičné pleskání olova o kov, jak střelci na palubě Cumberlandu zběsile pálili ze svých mušket. Nebyly o nic účinnější než předtím kanony.

Jenže Virginia se sama odsoudila k záhubě. Slabý motor ji nedokázal odtáhnout od klesající lodi. Její palubu už zalévala voda šplíchající ventilačními otvory pod pancéřováním. Naděje Jihu měla být zničena hned při své první bojové akci.

Jenže napětí v klounu bylo příliš velké - až se odlomil a obrněnec byl volný. Zatímco Virginia couvala zpátky, do jejího otvoru ve trupu druhé lodi se vlila voda. Útočník nyní obrátil pozornost ke zbytku flotily.

Cumberland ovšem nekapituloval - ani nezastavil palbu. Proto se u něj Virginia ještě zdržela a ustavičně pálila navzdory dělovým koulím, jež neúčinně zvonily o její pancíř, pálila, až se klesající yankeeská loď vzněla. Těsně předtím, než se potopila, ještě jednou a naposled zazněl zvuk železa narazivšího na ocel.

Poté se obrněnec pustil za unionistickou flotilou. Během útoku na Cumberland rozvinul Congress plachtu a s pomocí vlečného člunu Zouave najel na břeh. Uvázl však v pasti a sesypala se na něj salva střel z malých konfedačních dělových člunů. Teď se k nim v útoku připojila ještě Virginia. Natočila se kolmo k zádi fregaty a pálila střelou za střelou, až byl její křehký dřevěný trup od přídě po záď v plamenech.

Určení, vyčerpaní, špinaví - muži z posádky obrněnce přesto vydali vítězný pokřik, když se jejich loď obrátila za zbytkem blokádní flotily.

Párou poháněná Minnesota by mohla pomalému a těžkopádnému útočníkovi uniknout. Pro jejího velitele a posádku však taková možnost neexistovala. S využitím větší pohyblivosti kroužila okolo Virginie a snažila se získat nějakou výhodu, ale žádná se nenaskytla. Její dělové koule nezpůsobily Virginii žádnou škodu, zatímco její dřevěný trup dostával stále další a další trhliny. Odpoledne už byla těžce poškozená a najela na mělčinu. Zachránil ji jedině odliv. Virginie musela zůstat v hlubokém průplavu, jinak by se rovněž ocitla na mělčině.

„Přerušit boj," zavelel Buchanan, pokukuje po zapadajícím slunci a začínajícím odlivu. „Nasadit kurs zpátky k řece."

Když se začínala snášet tma, obrněná konfederační parolod', mírně poškozená a s několika raněnými na palubě, přispěla zpátky do přístavu. Buchanan a jeho posádka oslavovali a těšili se na ráno, kdy s lodí znovu vyplují, aby zničili Minnesotu uvízlou na pláži. A další dřevěné lodě unionistického námořnictva. Flotila bude zničena, blokáda prolomena, Jih zachráněn.

Ocel vítězila nad dřevem. Plachty ustoupily před párou. Tato zpráva se ve světě neztratila, protože bitva byla dlouho očekávána - existence Virginie byla špatně střeženým tajemstvím. Na moři stály francouzské a britské lodě a čekaly, až dojde k tomuto střetnutí. Pozorně sledovaly události toho dne a s ránem naplno očekávaly totální zničení blokádní flotily.

Tohle byl nový druh války na moři. Slunce zapadalo nad dnem jižanského vítězství.

Ocel Severu

Tatáž bouře, která zdržela v přístavu Virginii, zabránila Monitoru, aby opustil brooklynskou státní loděnici. Po jeho spuštění na vodu v půli února následovaly dny a týdny frustrujících odkladů. Ericssonův návrh byl velkolepý; sestrojení lodi od kýlu až po úplné dokončení ve 101 dnech bylo technickým zázrakem. Byl to však lidský faktor, se kterým se při tvorbě konstrukčních výkresů nepočítalo.

Ocelová loď měla jeden lodní šroub, který byl poháněn výkonným dvouválcovým motorem - rovněž Ericssonovy koncepce. Avšak technici, kteří šroub montovali, se dopustili jedné velké chyby. Předpokládali, že hřídel šroubu se otáčí jedním směrem, zatímco ve skutečnosti tomu bylo naopak. Takže když započaly první zkoušky na moři a velitel lodi poručík John Worden nařídil vyrazit na poloviční výkon kupředu, plavidlo se zachvělo, začalo couvat a narazilo do doku.

„Co se to děje?" zavolal na hlavního technika Albana Stimerse. Technikova rouhavá odpověď naštěstí nebyla přes rachot strojovny slyšet. Když hluk utichl, Stimers šel ke kormidelně a zavolal na Wordena:

„Zřejmě si nikdo nepoložil otázku, jestli je šroub levotočivý nebo pravotočivý. Když chcete, aby to jelo dopředu, jede to dozadu."

„Nedá se to vybavit novým šroubem?"

„Ne. Tento byl speciálně navržen a zhotoven na zakázku. Nevím, jak dlouho by trvalo, než by vyrobili nový, ale vím, že hned tak by to nebylo. A loď by musela zpátky do suchého doku, aby mohli šroub vyměnit, což by trvalo ještě déle."

„Zatraceně! A co takhle pustit motor na zpětný chod? Určitě by pak plula dopředu."

Stimers zavrtěl zasmušile hlavou a otřel si mokrou tvář hadrem, takže si ještě více umazal plet'. „To bychom mohli. Ale nedostali bychom z ní víc než dva nebo tři uzly - určitě ne konstrukční rychlost sedmi uzlů."

Worden za nimi slezl dolů z obrněné kormidelny. „Proč? Já to nechápu?"

„To byste musel něco vědět o motorech, abyste byl v obraze. Vidíte, že každé šoupátko je ovládáno otočným výstředníkem, který se částečně pootočí, aby mohl být spuštěn zpětný chod. Nejlepší výsledek proto zaručuje jen jedna pozice - a žádná jiná."

„A co z toho plyne?"

„Celý motor by musel být rozebrán a výstředníky přepolohovány."

Worden věděl, že čas se krátí. Noviny na Severu i Jihu byly plné zpráv, že jižanský obrněnec bude co nevidět dokončen. Měl rovněž detailnější informace od rozvědky, že je to záležitost několika týdnů, možná i dnů, než tato nepřátelská loď vypluje, aby se utkala s blokádní flotilou. Každý promeškaný den byl dnem ztraceným. Lodní šroub však musel být dán do pořádku. Nebudou přece vyrážet do boje na zpětný chod, plující zádí napřed!

„Okamžitě s tím začněte."

Teprve 19. února se shromáždili všichni prvotřídní námořníci a důstojníci z posádky a Monitor byl remorkérem konečně vytažen na krátký výlet z Greenpointu do brooklynské státní loděnice, kde byla do věže usazena dvojice obřích děl. Byly to jedenáctipalcové Dahlgrenovy kanony s hladkým vývrtem hlavně, schopné pálit dělovými koulemi o váze 166 liber. Rovněž byly na palubu naloženy zásoby, spolu s velkou várkou střelného prachu, koulí, granátů a kartáčových střel. Ocelová loď se chystala do války.

Ačkoli ještě ne.

Technik Stimers měl na starost palebné zkoušky děl, třebaže nikdy předtím neviděl záklužný mechanismus, jaký byl u nich. Po výstřelu se děla odrazila dozadu po záklužné kovové koleji. Přitom byl jejich pohyb zpomalen třecími pláty, jež byly pevně upnuty ke koleji. Jenže Stimers špatně otočil upínacím kolem třecích ploch - a svorky místo utažení povolil.

Když bylo při palbě testováno první dělo, odlétlo velikou rychlostí dozadu a zastavilo se až o zád' hlavně, která narazila do vnitřku věže. Přitom se utrhl několik šroubů, jimiž byla kluzná dráha s vodicími válečky přichycena k lafetě. Ty byly těžko k sehnání a trvalo dlouho, než byly zhotoveny nové a vyměněny za staré.

A znovu ten lidský faktor. Stimers byl nehodou tak rozhozený, že u druhého děla udělal tutéž chybu. Porucha musela být opravena tím samým způsobem. Na opravy dohlížel sám Ericsson, jenž vztekle vzhlížel k zahanbenému technikovi a zachmuřeně cosi švédsky drmolil, dokud nebyla práce provedena k jeho spokojenosti.

Až 26. února byly všechny opravy dokončeny. Následujícího rána v sedm hodin, potmě, v zimě a za prudké sněhové bouře, Monitor vyplul do boje. Místo určení Hampton Roads, unionistická blokádní flotila. Přistavní dělníci se šli poté schovat a v doku zůstali jen John Ericsson a Thomas Fitch Roland, majitel oceláren, kde byla loď vyrobena.

„Konečně," pravil Roland. „Teď se Ericssonova baterie ukáže. Vynalezl jste báječný stroj a pro mne je ctí, že jsme ho

dokončili ke spokojenosti všech."

„Nač byl zkonstruován, to taky dokáže. Na to máte mé slovo." Pak se zajíkl: „Ale - co se to děje?"

Monitor náhle stočil příď ke břehu úzkého zčeřeného kanálu. Kolize se zdála být jistá - avšak těsně předtím, než narazil do břehu, sebou příď trhla - na druhou stranu. Ocelová loď nyní plula stále pomaleji, smýkala sebou ze strany na stranu, až nakonec narazila do chatrného doku, málem ho zdemolovala a zastavila se.

Ericsson bezmála jančil vzteky. „Pošlete okamžité pro remorkér," procedil skrze zaťaté zuby. „Zavlečte ji zpátky do doku."

„Nemohl jsem ji udržet," vysvětloval zahanbený kormidelník. „Když jsem natočil kormidlo na jednu stranu, měl jsem co dělat, abych ho dostal zpátky. I když mi poručík Worden pomáhal, bylo to fyzicky skoro nemožné. A pak, když se mi to podařilo, smýkla sebou na druhou stranu a bylo to zase totéž."

Ericsson trval na tom, že se na věc podívá sám, a prohlédl kormidlové otěže a napojení na kormidlo. Námořníci předávali jeho instrukce - otočit kormidlem na jednu stranu, pak na druhou. Vynořil se z outhoru až po hodinu, kalhoty prosáklé vodou, špinavý a umaštěný, ale nebral to na vědomí.

„Kormidlo je nevyvážené," konstatoval. „Musíme prodloužit kormidelní páku, abychom zvýšili záběr. Na dvojnásobek, bude-li třeba."

Za necelý den to bylo hotové. Ale tři dny poté byl Monitor stále uvázaný ve svém kotvišti v doku. Posádka byla neklidná a rozčilená. Věděli, že jejich plavidlo bylo sestrojeno, aby bojovalo s Virginii, která měla být podle zpráv z tisku co nevidět hotová. Přesto nemohli nic dělat. Pobřeží bičovala krutá bouře, o břeh se tříštily mohutné vlny. Monitor byl konstruován pro plavbu v mělkých vodách a na řekách. Jeho nízké převýšení paluby a mělký ponor takřka znemožňovaly plavbu byť jen v mírně vzdutých vodách.

6. března se nebe vyjasnilo, vanul mírný vítr - a moře bylo hladké. Bylo rozhodnuto, že, jelikož maximální rychlost Monitoru je pouhých sedm uzlů, bude k místu určení odvečen. Z remorkéru Seth Low bylo na palubu podáno těžké lano a v doprovodu parních dělových člunů Currituck a Sachem Monitor konečně vyplul na moře.

Den zvolna míjel, vše probíhalo hladce a posádka si začínala zvykat na nové úkoly. K večeri si uvařili hovězí a brambory a ti, kteří neměli službu, se pokojně uložili k spánku. Moc toho však nenaspali. Vítr zesílil, vlny zmohutněly a ráno už bylo dobré počasí to tam, započala strastiplná plavba.

Zelené masy vod se o malinkou loď tříštily a přelévaly se přes palubu, proudy vody přitom zatékaly pod věž. Vlny se valily přes kormidelní trysky dovnitř úzkými hledítky s takovou silou, až to kormidelníka odhodilo od kormidla.

Ještě horší byly vlny, které se přelévaly přes důležité ventilační trubky. Ty čněly nad palubu dost vysoko na to, aby na klidném moři byly nad vodou, protože přiváděly vzduch k parním motorům hluboko v podpalubí. Nyní však voda zaplavila dmychadlové motory, promočila hnací kožené řemeny a vyřadila je z provozu. Bez přístupu vzduchu vyhasly ohně; bez odvádění spalín ventilátory se strojovna zaplnila jedovatým, žíravým plynem, jenž málem usmrtil muže okolo.

O statečnosti posádky nebylo pochyb. Do strojovny šli dobrovolníci, kteří riskovali vlastní životy, a muže v bezvědomí vynesli ven. Byli vytaženi na vrchol věže na čerstvý vzduch. Po nějaké době přišli k sobě - ale loď se stále nacházela ve velkém nebezpečí. Jelikož ohně byly uhašeny vodou, strojovna byla nyní naplněna kyslíčnickem uhlíčitým ze spáleného uhlí. Bez přívodu páry byla čerpadla v podpalubí mimo provoz. Tažné lano stále drželo a vlekl je rozbouřenými vodami - ale loď se zvolna plnila vodou. Vyzkoušeli ruční pumpy, ale bezvýsledně. Muži se snažili průnikům vody zabránit - a voda přesto stoupala. S každou roztrfštěnou vlnou se do kotevního průvlaku dostávalo stále více vody.

Byla to strašná noc, muži byli na pokraji sil a soužení mořskou nemocí. Jen málo jich mělo dost sil na to, aby se vyšplhali na vrchol věže a vyzvraceli se přes pažení. Podpalubí, nasvícené matným světlem z olejových lamp, nabízelo pohled na šplouchající špinavou vodu, plující trosky a donekonečna se lopotící námořníky, kteří se snažili zachránit loď.

Teprve před úsvitem se bouře vysoptila a vlnobití ustalo. Jedovatý plyn se během noci rozptýlil, takže teď mohl být z kotlů vynošen nasáklý popel a znovu byly zažehnuty ohně. Když proud páry zesílil, dmychadlové motory se roztočily. Celou lodí se rozlehl spontánní radostný pokřik, když přes bok vytryskly první proudy vody odčerpávané z podpalubí.

Nikdo nespál. Vaření nepřípadalo v úvahu, takže ti, kteří byli schopni jíst, měli jen sýr a suchary a k pití čerstvou vodu z kondenzátoru.

Druhý den měl o něco lepší průběh než ten první, avšak unavení a promočení muži si toho rozdílu ani nebyli vědomi. Přesto se blížili k místu určení. Kolem čtvrté odpoledne už byla v dohledu Fort Monroe, unionistická pevnost střežící přístup do Hampton Roads.

A byla vidět též vlnící se mračna kouře. Temné šmouhy za vypálenými dělovými projektily, které vybuchovaly v oblacích bílého dýmu. Poručík Worden se vyšplhal na vrchol věže, aby lépe viděl.

„Asi nějaká loď secesionistů, která se snaží prorazit blokádu," pravil jeden z námořníků; v jeho hlase bylo znát jen malou naději. Worden beze slova zavrtěl hlavou.

„Moc, moc velká kanonáda z příliš mnoha lodí. Virginia už musí být venku a bojuje s naší flotilou. Ocel proti dřevu - nemají šanci."

„Tak si ji vezmeme do práce my - od toho tu přece jsme!" houkl jeden z mužů.

„Před setměním se tam nedostaneme," řekl jeden námořník a pohlédl na nebe, pak na horizont.

„Pak tam budeme určitě do rána," odvětil poručík Worden zasmušile. „Pokud je ten obrněnec mezi našimi loděmi a pokud přežije dnešní den, ráno se určitě vrátí. Jenže až se rozbřesne a Virginia se objeví, budeme tam na ni čekat my. Tentokrát to bude ocel proti oceli. Než se ti rebelové nadějí, budou čelit boji."

Přihlížející francouzské a britské lodě, stojící na otevřeném moři poblíž ústí Hampton Roads, neměly ponětí o malé černé ošklivé lodi, která po setmění spustila kotvu u Fort Monroe, unionistické bašty na druhé straně Hampton Roads. To, čeho byly svědky toho dne, když Virginia zaútočila na seveřanskou flotilu, byl spíše masakr než boj. Čekaly, že příští den ráno to bude to samé.

Jenomže jaký v tom bude rozdíl, až se neprověřený Monitor ráno postaví Virginii prověřené v boji? To byla těžká otázka.

Monitor v noci zvedl kotvu a vplul do Hampton Roads. Teplou jarní noc ozařoval právě vyšlý měsíc - ale mnohem jasnější byla záře z hořícího Congressu. Lodí oťrásla exploze, když vybuchla naládaná děla a prachové zásobníky. Posádce Monitoru byly již vyličený katastrofické události toho dne; ovšem realita byla mnohem otřesnější než slova. V deset hodin zaujal Monitor postavení mezi ošklivě poničenou Minnesotou a pobřežím. Jeho posádka celou noc nespala a čekala, zatímco parní remorkéry se pokoušely vysvobodit uvízlou válečnou loď. Ačkoliv uvízla na mělčině a za denního světla byla zranitelná, Minnesota boj nevzdala. Během noci nabrala z pevnosti na palubu další dělové koule a stělný prach.

Ve dvě hodiny ráno byla bitevní loď znovu na vodě - ale zakrátko opět uvízla. Monitor se k ní přiblížil a spustil kotvu. Worden na její palubu vyslal poručíka Greena, aby si promluvil s velitelem.

„Díky Bohu, že jste dorazili,“ pravil kapitán Van Brunt a ukázal na neustále hořící Congress. „Takhle dopadneme ráno i my, pokud se nedostaneme z těch mělčin. Naše děla tomu ďábelském vynálezu nezpůsobí ani škrábnutí, ale přesto to budeme zkoušet.“

„Naše snad ano. V každém případě se postavíme mezi naši loď a nepřítele. Bude se muset dostat přes nás, aby dostal vás, a při tom se trochu zapotí.“

Krátce po deváté hodině ranní se historie námořních válek navždy změnila. Začala moderní válka. Když si to Virginia ležérně šinula směrem k uvízlé bitevní lodi Unie, mezi obrněncem a jeho kořistí stál neohroženě Monitor.

Na palubě Virginie se mezitím námořníci znovu chystali k boji. Ale poručík Jones neměl klid.

„Co se to tam děje?“ zvolal, protože jeho výhled byl omezen ocelovým průzorem. Kadet Littlepage povylezl nad pancíř, aby se podíval lépe.

„Remorkéry odploouvají. Ale v její blízkosti je jakýsi vor či co. Něco na něm je - jako by její kotle a stroje odváželi na břeh.“

„Nesmysl! V tuto dobu určitě ne.“ Vytáhl se vzhůru, aby lépe viděl, a tvář se mu zkřivila vzteky. „Zatraceně! To není žádný vor - a tamto je obrovská palebná věž. Musí to být Ericssonova baterie.“

Nemohlo to přijít v horší dobu. Jeho plány na likvidaci Minnesoty a následné rozptýlení blokádní flotily byly ohroženy.

Virginia byla odhodlána to s poškozenou lodí skoncovat. Na vzdálenost jedné míle vypálila na uvízlé plavidlo a bylo vidět, jak jeden z granátů zasáhl cíl. Avšak malou ocelovou loď nebylo možné dlouho ignorovat. Supíc v mračnech dýmu, zamířila rovnou k většímu protivníkovi, až se ocitla vedle něj.

„Zastavit motory,“ rozkázal Worden. „Připravit se k palbě.“

Posádka u prvního děla nadzvedla těžký kryt střelny, vysunula dělo a Greene zatáhl za odpalovací šňůru. Dělo zaburácelo, až muži u něj ohluchli, a svým výbuchem napáchalo více škody ve věži než na cíli. Dělová koule zasáhla pancíř druhé lodi a odrazila se pryč.

Virginia vypálila boční salvu a bitva ocel proti oceli začala.

Monitor byl tak nízký, že jeho paluby při plavbě oceánem byly na úrovni hladiny. Kromě kormidelny bylo nad vodou vidět pouze obrovskou centrální věž. Oba cíle byly takřka nezasažitelné. Těch několik střel, které cíl zasáhly, se odrazilo pryč.

Každé tři minuty parní motor pootočil stodvacetitonovou konstrukcí věže, takže mohla být uplatněna dvě obrovská děla ukrytá uvnitř. Jejich veliký cíl se nedal minout. Menší loď, hbitá a perfektně říditelná, jezdila jako střela sem a tam kolem neohrabaného, takřka neovladatelného jižanského obrněnce.

Po dvě hodiny, zatímco hlavně jejich děl se takřka dotýkaly, po sobě tyto dvě válečné lodě pálily dělovými koulemi. Virginii postihla málem katastrofa, když přídí najela na bahnitý břeh. Čtvrt hodiny pak její slabý motor napínal síly, aby ji osvobodil, zatímco Monitor se pohyboval v její blízkosti a nepřetržitě střílel. Komín větší lodi byl brzy tak proděravělý střelami a nefunkční, že motor měl stěží nějaký tah. Dělové koule urvaly také konce hlavní dvou jižanských děl. Stále z nich sice mohli střílet, ale když to udělali, plameny při výstřelu zapalovaly okolní dřevěné výztuhy.

Avšak i Monitor utrpěl jednu ztrátu. Jeho velitel se díval opancéřovaným průzorem v kormidelně, když tu do ní čelně udeřila dělová koule. Kapitán vykřikl bolestí, jak ho do očí zasáhly kousky kovu a barvy. Vzali ho okamžitě dolů, kde loďní lékař udělal vše, co mohl, aby škodu napravil. Jedno oko zachránil - ale na druhé byl Worden slepý.

Bitva pokračovala a skončila teprve se začátkem odlivu. Těžkopádná Virginia se odpojila a pomalu zamířila kanálem vzhůru, zatímco její neporažený protivník stále zůstával na stráží mezi ní a její kořistí.

Virginia se vrátila na základnu, zatímco Monitor čekal jako buldok v ústí řeky na její návrat.

Už se nevrátila. Její vysoký komín byl proděravělý jako řešeto, zatímco některé z ocelových plátů jí volně visely z trupu. Její vadné motory byly neopravitelné a její hmotnost tak velká, že měla příliš hluboký ponor na to, aby bojovala někde jinde než v poklidných vodách Hampton Roads.

Tato válečná loď, která navždy změnila koncepci námořních válek, už nikdy více nebojovala.

Blokáda byla opět tvrdě nastolena. Smyčka okolo Jihu se znovu neúprosně stahovala.

Byli to však optimisté, kdo na Severu získali dojem, že válka je vyhraná.

Shiloh

Konfederační generál Albert Sidney Johnston byl samozřejmě džentlmen a taky žádný protiva. Na chvíli si přál, aby džentlmen nebyl, aby se nemusel vidět s Matildou Masonovou. Ostatně byla válka, měl svoje povinnosti. Ale kdepak, z toho se nevyvlékne. Všechny rozkazy byly vydány, vojska byla rozmístěna, takže do začátku útoku již opravdu neměl co na práci. Ona tu už dva dny čekala, až se s ním uvidí, a on věděl, že setkání již nemůže déle odkládat, když mu došly veškeré výmluvy. Bylo nepopíratelné, že Matilda byla blízkou přítelkyní jeho rodiny, takže kdyby se doneslo, že ji odmítl...

„Seržante, uveďte madam dovnitř. Potom přineste konvici s kávou jako malé občerstvení.“

Chlopeň stanu se mírně nadzvedla a on se vztyčil na nohou a vzal ji za ruku. „Musela to pro tebe být dlouhá doba, Matty.“

„O hodně delší, než by měla být, Sidney.“ Stále to byla úchvatná žena, ačkoliv už jí začínaly šedivět vlasy. Odfírkla si a pak se namačkala do plátěné sedačky. „Odpusť, neměla bych takhle mluvit. Bůh ví, že máš na krku tuhle válku a mnohé další důležité věci, než abys měl čas na jednu starou rejpalku.“

„Tím určitě nemyslíš sebe!“

„Ovšemže myslím. Podívej, mám takový strach o Johna, uvřazeného do vězení tam na Severu, v okovech jako nějaké lapené zvíře. Jsme tak zoufalí. Ty znáš jistě ty správné lidi, jsi teď generál a vůbec, takže s tím určitě můžeš něco dělat.“

Johnston to neřekl - ale měl jen pramalý soucit s uvězněným Johnem Masonem. Měl zprávy, že si žije docela dobře, samá vybraná jídla - a určitě mu nedojdou doutníky.

„Já s tím nemohu dělat nic, dokud politici nedospějí k nějaké dohodě. Podívej se však na to takhle, Matty. Je válka a my musíme sloužit, tím nebo oním způsobem. Zrovna teď, v tom yankeeském vězení, John a Slidell mají pro jižanskou věc cenu celé divize, dokonce ještě větší. Britové kvůli tomu incidentu stále sopí a vyvádějí a z jejich strany zaznívají všemožné bojové pokřiky. Takže musíš pochopit, že cokoli je špatné pro Sever, je dobré pro nás. Válka se nevyvíjí tak dobře, jak by se nám líbilo.“

„V této věci ode mne neuslyšíš žádné stížnosti, ani od nikoho jiného. Tví vojáci bojují, děláte, co můžete, to přece víme. My doma rovněž děláme, co můžeme, abychom podpořili naši věc. V našem městě nezůstal jediný železný plot, všechno šlo pryč, aby to mohli přetavit na pancíře toho obrněnce. A pokud potraviny nejsou tak dobré, jak by se nám líbilo, není to žádná oběť ve světle toho, co dělají hoši v šedém. Za sebe si nestěžuji. Věřím, že konáme svou věc.“

„Ani nevíš, jak rád taková slova slyším, Matty. Něco ti řeknu, není žádné tajemství, že Jih je obklíčen. A já se teď chystám prorazit yankeeskými armádami, které nás rdousí. Nechal jsem armádu maširovat celé dny, abychom se nepříteli včas postavili. A ten útok bude zahájen zítra. Víš, tohle už je tajemství...“

„Já nic nepovím!“

„To vím, jinak bych ti to neřikal. Dělán to proto, abys věděla, že John, který se má vcelku dobře tam, kde je, dělá pro náš boj mnohem víc, než by dokázal na nějakém jiném místě. A tak se prosím nezneklidňuj...“

Vzhledl, když jeho pobočník odhrnul stanovou chlopeň a zasalutoval. „Naléhavé depeše, generále.“

„Přineste je dovnitř. Musíš mě omluvit, Matty.“

mlčky odešla a její pozvednutá brada prozrazovala, co si o tom myslí; nepochybně smluvené. Ve skutečnosti to nebyla pravda, ale Johnston byl stejně vděčný. Usrkl si kávy a otevřel koženou aktovku.

On i všichni ostatní generálové Konfederace hledali způsob, jak přetnout smyčku, která škrtila Jih. Obhlíželi armády, které je obklíčovaly, a hledali cestu, kudy by se prolomili. Měl jen malý obdiv k Ulyssesu S. Grantovi, nicméně ho pokládal za cílevědomého a odhodlaného nepřítele. Jeho vítězství ve Fort Henry a Fort Donelsonu zaváněla pokračující katastrofou. Nyní tábořil s mohutnou armádou na Pitts-burg Landingu v Tennessee. Konfederační rozvědka zjistila, že na cestě k němu jsou posily. Až dorazí, Grant určitě udeří na jih do nitra Mississippi, aby rozdělil Jih vedví. Musí být zastaven dřív, než k tomu dojde. A Sidney Johnston byl mužem, který se toho měl zhostit.

Jeho útok byl oproti plánu opožděn - ale jinak to vypadalo, že věci se vyvíjejí nad očekávání dobře. Během zimy shromáždil armádu ještě větší než Grantova, která měla podle zvědě od kavalerie přes 35 000 mužů, a Johnston hodlal udeřit jako první, ještě než dorazí 30 000 mužů dona Carolse Buella, aby posílili Granta. Uplynulé tři dny až doteď Johnstonovi nezkušení rekruti maširovali po blátivých pěšinách a rozbitých cestách přes území Mississippi a jejich znavené šiky se stahovaly k Pittsburg Landingu. Nyní byl čas sejít se naposled s důstojníky.

Vcházeli jeden po druhém do stanu, přitahovali si sedačky a nalávali kávu, když jim pokynul ke konvici. Počkal, až budou všichni uvnitř, a pak řekl:

„Už žádná zdržení nebudou. Zaútočíme zítra za denního světla. V neděli ráno.“

Jeho zástupce, generál P. G. T. Beauregard, si tak jistý nebyl. „Už není žádná možnost momentu překvapení. Je jasné, že budou zakopaní až po uši. A naši muži, to jsou jen čerství rekruti a většina z nich ještě ani neslyšela zahřmět dělo v boji.“

„To přece víme - ale rovněž víme, že ačkoliv jsou unavení po dlouhém pochodu, stále překypují nadšením. Pustil bych se do nepřátel, i kdyby jich byl milion. Útok proběhne, jak jsem řekl.“

• • •

„Nevíš, kolik je hodin, Thomasi? Mé hodinky se zastavily,“ řekl generál Sherman. Jeho ordonanc zavrtil hlavou a usmál se.

„Nikdy jsem si hodinky nemohl dovolit, generále,“ odvětil Thomas D. Holliday. „Zeptám se některého z důstojníků.“

Brigádní generál William T. Sherman a jeho štáb právě vyjeli před svůj tábor, umístěný poblíž kostelíka v Shilohu na

březích řeky Tennessee. Ranní mlha se nechtěla zvednout, takže pod stromy a živými ploty nebylo skoro nic vidět. Déšť však během noci ustal a vypadalo to na pěkný den.

Sherman si dělal starosti; ani trochu se mu nelíbilo Grantovo rozhodnutí nenechat vojáky, aby se zakopali.

„Jejich morálka je opravdu vysoká, Cumpe,“ řekl generál, „a já chci, aby to tak zůstalo. Pokud ty díry vykopou a ukryjí se v nich, začnou se bát. Nejlip bude, když je necháme být.“

Shermanovi se to přesto nelíbilo. Zprávy o pohybech na frontě Granta ani v nejmenším nevzrušily. Nicméně Sherman za úsvitu vyvedl svůj štáb ven, aby se podívali, je-li něco pravdy na zprávách hlídek, že v noci slyšely nějaké přesuny.

Holliday otočil svého koně a přiklusal zpátky za generálem.

„Právě bylo sedm,“ řekl. A skonal.

Náhla salva, kterou vypálily skryté konfederační hlídky, zasáhla Hollidaye, srazila ho z koně a na místě usmrtila.

„Za mnou!“ vykřikl Sherman a tryskem to stočil k vlastním liniím. Jeden z hlídkujících unionistických vojáků vyrazil z křoví a zvolal:

„Generále - rebelů je tam jako blech!“

A byla to pravda. Nacházeli se ve třech liniích za sebou a po celé délce fronty útočili. Ozval se vítězný pokřik rebelů, když vtrhli do nepřipravených seveřanských pozic a pod drtivou palbou ze svých děl je donutili ustoupit. Vojáci, zaskočení tak nenadálým útokem, zakolísali a raději se dali na ústup, než aby čelili smrti kulek.

A pak se objevil generál Sherman, který vjel na koni mezi vlastní a nepřátelské linie. Jako by si vůbec nevšímal kulek, které okolo něho svištěly, jak tam stál vztyčený v třmenech a mával mečem.

„Vojáci - utvořte linii, seřadte se za mnou. Palte, ládujte a palte. Vydržte. Ládujte a palte!“

Generálovu záměru nebylo možné odolat; jeho pokřiky nadchly vojáky, kteří se ještě před pár okamžiky chystali dát na útek. Nyní zůstali ve svých pozicích a pálili do útočících jednotek nepřítele. Ládovali a pálili, ládovali a pálili.

Byl to zoufale těžký a vražedný úkol. Právě zde bylo nejobnaženější křídlo unionistické armády a ten nejmohutnější útok směřoval sem. Sherman měl zpočátku k dispozici osm tisíc mužů - jenomže jejich počet se tvářil v tvář útoku konfederantů vytrvale zmenšoval. Přesto se severská linie stále držela. Shermanovy pluky schytaly hlavní nápor útoku - ale neustoupily. A generál stál uprostřed bitevní vřavy, zepředu vojákům velel, očividně si nevšímal smrti kulek okolo něj.

Když pod ním padl kůň, bojoval vstoje, dokud mu nenašli a nepřivedli dalšího koně.

Za pár minut byl kůň také zabit, právě když generál vedl protiútok, a později i třetí kůň, na kterém jel, byl rovněž zastřelen.

Bylo to prudké, tvrdé, strašlivé a vražedné střetnutí. Nezkušené vojáky v barvách Konfederace, vlastně ti, kteří přežili úvod bitvy, se teprve učili střilet. Znovu a znovu byli seřazováni a posíláni do útoku. Unionistické linie byly postupně zatlačovány dozadu, bojující na každém kroku, doznávající těžkých ztrát - ale stále se držely. A Sherman byl pořád se svými muži, zepředu je šikoval proti nepříteli. Muži na všech stranách padali, ale jeho vojska stále držela své pozice.

Ani on nebyl imunní vůči zranění; později toho dne byl sám raněn, když utržil střelnou ránu do ruky. Omotal si rozervané maso kapesníkem a bojoval dál.

Granátová střepina mu utrhla kus krempy na klobouku. Navzdory tomu, navzdory ztrátám neustále setrval v čele svých vojsk a dokázal stabilizovat jejich pozice. Tři hodiny poté, co bitva začala, ztratil Sherman již přes polovinu mužů. Čtyři tisíce mrtvých. Ale linie vzdorovala. Měli už tak málo střelného prachu a kulek, že museli plnit zásoby padlých. Ranění, kteří nepadli nebo nebyli odneseni do týlu, nabíjeli zbraně pro muže, kteří pořád bojovali. A pak, během přestávky v boji, kdy se nepřítel přeskupoval, Sherman kohosi zaslechl zavolat jeho jméno. Onen kapitán na vyčerpaném koni mu zběžně zasalutoval.

„Rozkazy od generála Granta, sire. Máte se stáhnout k poříční cestě.“

„Já neustoupím.“

„To není ústup, sire. Na poříční cestě jsme se zakopali, ty pozice se dají lépe uhájit.“

„Nechám tu rojnici. Ať pálí, dokud jenom budou moci. V tom dýmu se jim podaří další útok trochu zpomalit. Povězte generálovi, že se stahují.“

Byl to boj na ústupu. Odpojit se od odhodlaného nepřítele může být stejně obtížné jako udržet ho v odstupu. Jeho muži stále padali, avšak skoro všichni přeživší se v dýmu a hřmění kanonů dostali na poříční cestu.

„Tam jsou naše kanony, generále,“ zvolal jeden z vojáků.

„Je to vskutku tak,“ odvětil Sherman. „Je to tak.“

• • •

Tohle byl první den bitvy u Shilohu. Bylo to neuvěřitelné krveprolití. Navzdory rostoucím ztrátám na straně konfederantů jejich postup pokračoval, pomalu a vytrvale. Teprve v pět třicet odpoledne bylo levé křídlo Unie konečně prolomeno - ale to už bylo příliš pozdě. Generálu Grantovi se mezitím podařilo zřídit obrannou linii, zhusta vyztuženou kanony, těsně před Pittsburg Landingem. Za podpory střelby z dělostřeleckých člunů kotvících v přístavišti byl poslední konfederační útok odražen. Tou dobou byli Grantovi obránci posíleni o čerstvé jednotky dona Carlose Buella, které se začaly objevovat na druhém břehu řeky.

Konfederační síly krvácely a vyčerpaní muži se nemohli rovnat posíleným severským divizím.

Protiútok začal na druhý den za rozbřesku a odpoledne bylo již všechno ztracené území dobyto zpátky.

Pokud tohle krveprolití mělo nějakého vítěze, musel to být Sever. Jeho vojska byla nyní posílena a nacházela se zpátky v původním defenzivním postavení - ale ztráty byly strašné. Konfederovaní měli 10 700 mrtvých včetně svého velitele generála Johnstona, jenž byl postřelen a vykrvácel, protože doktor, který ho mohl zachránit, se věnoval

raněnému unionistickému vojákovi. Na druhé straně bylo mrtvých 13 000 vojáků Unie. Navzdory odvaze, navzdory obětem a padlým se ukázalo, že Jih není s to prolomit ocelový kruh, který ho obepínal.

Grant a Sherman byli hrdiny dne. Sherman, který udržel linii i navzdory vlastním poraněním a strašným ztrátám jeho vojska.

• • •

„Za svoji statečnost musí být odměněn," pravil Lincoln, když si přečetl poslední zprávy o výsledku bitvy. „John, napiš dopis na ministerstvo války a sděl jim, že důrazně doporučuji, aby byl Sherman povýšen na generálmajora, odměnou za statečnost a rozhodné velení. Takový talent by neměl být přehlížen. A ať je povýšení zpětně datováno na 7. duben, den, kdy bitva probíhala."

„Ano, sire, okamžitě provedu. Budete mít teď čas na Gustava Foxe?"

„Rozhodně. Uved' ho dovnitř."

Náměstek ministra námořnictva Gustavus Fox byl velmi talentovaný muž. V Bílém domě se vyznal, neboť Lincolnovi tajemníci bydleli na opačné straně chodby s prezidentskou kanceláří a on byl u nich častým návštěvníkem. Tyto zjevné společenské styky skýtaly jeho návštěvám nespornou záštitu. Poněvadž Gustavus Fox měl autoritu a pravomoci, o nichž něco věděli jen lidé na nejvyšších místech ve vládě.

„Dobré ráno, Gusi. Máte pro mne nějaké zajímavé zprávy?" otázal se prezident.

„Od posledního setkání opravdu hodně. Mí agenti v Kanadě a Britské Západní Indii se docela činili."

„A není jedním z nich i kapitán Schultz z ruského námořnictva?"

Lincolnův úsměv se odrazil na Foxově tváři. „Tentokrát ne, pane prezidente - má práci jinde. Avšak ještě než podám zprávu o Britech - musím vám povědět, že můj výlet do Brooklynu slavil veliký úspěch. Po vítězství Monitoru v Hampton Roads a po souhlasu námořnictva investovat více peněz do ocelových bojových lodí pan Ericsson víc než dychtivě souhlasil pokračovat v práci. Výroba druhého obrněnce z této třídy jako Monitor probíhá podle plánu. Ve skutečnosti to jde velmi hladce, protože hutníci už s tímto druhem výroby mají dobré zkušenosti. Ericsson nyní věnuje čas vylepšování svého návrhu a konstrukci větší ocelové lodě se dvěma věžemi. Bude plavbyschopnější a bude mít též větší dostřel. Ten chlap je do práce jako ďas - právě toho dne byl položen kýl pro USS Thor."

„Pochybuji, že námořnictvo schválí, aby měli ve flotile pohanské božstvo."

„Neschválili to. Pozdrželi první platbu, dokud se Thor neodebral zpět do Valhally, a na jeho místě se objevil Avenger."

Z boční kapsy vyňal arch papíru a rozložil ho. Jeho tajní agenti v terénu byli opravdu pilní. Stály zde názvy a početní stavy britských pluků, které právě dorazily do Kanady, stejně jako počet děl vyložených v montrealských docích.

Prezident se zachmuřil. „Zdá se, že sem posílají pořádné množství vojáků."

„Víc než jeden armádní sbor. A mám jisté zprávy, že další jsou na cestě, ale ještě nejsou potvrzené. Také britské námořnictvo nezhálelo."

Přečetl seznam bitevních lodí královského námořnictva, jež měly základnu v Britské Západní Indii, a podal i zprávu o čerstvých posílách námořní pěchoty tamtéž. Prezident se nikdy neptal, kdo jsou ti muži a ženy, kteří zasílají dotyčné zprávy, zatímco Fox mu tuto informaci sám od sebe nikdy nenabídl. Byla-li zpráva pochybná, či snad falešná, pokaždé mu to řekl. Zbytek informací se vždy ukázal být pravdivý.

„Jste můj prodloužený zrak i sluch," pravil Lincoln. „Kéž byste jen dokázal najít způsob, jak přesvědčit pana Pinkertona, že vaše zprávy jsou mnohem spolehlivější než ty, které poskytují jeho agenti z Jihu."

„Zkoušel jsem to už mnohokrát, všelijakými oklikami, ale je to velmi tvrdohlavý muž."

„Generál McClellan v něj věří."

„Generál McClellan také věří v nafouknuté figuríny nastrčené místo jižanských vojáků, jak mu to předkládá Pinkerton. Jejich skutečný počet je třetinový, nanejvýš poloviční, oproti tomu, co hlásí on."

„Ale McClellan si je nadále jistý, že ta čísla jsou správná, a opět tak nachází důvod vyhnout se boji. On ale spadá do mé kompetence, a ne do vaší. Povězte mi - jaké závěry vyvozujete z těch zpráv o Britech, které jste mi právě předložil?"

Než promluvil, Fox se důkladně zamyslel, formuluje v duchu své závěry. „Ta země se připravuje na válku v Severní Americe. Mají muže, zbraně, zásoby a lodě na to, aby na tomto kontinentu vedli rozsáhlou válku. Nejzávažnější však na tom je, že mezi nimi nepanují žádné neshody. Tisk volá po válce, aby nám ušetrili lekci. Whigovci a torýovci jsou v Parlamentu jednotní a lační po krvi. Královna už teď s jistotou věří, že my jsme zabili prince Alberta."

„To je ovšem absurdní."

„Pro nás snad. Mám však spolehlivé informace, že existují důvodné obavy ohledně její přičetnosti, prý mívá náhlé děsné obsese, které nedokáže ovládat."

„Copak tam nezazní žádné rozumné hlasy?"

„Je nerozumné jednat proti mínění veřejnosti. Jistý baron ve Sněmovně lordů byl tak nerozumný, že mluvil o případném usilování o mír. Nejenže byl křikem umlčen, ale i fyzicky napaden."

„Tomu se dá jenom těžko věřit, ale myslím, že nemám na výběr. Ale udělají to doopravdy? Podniknou ten poslední krok?"

„Na to si můžete odpovědět lépe než já, pane prezidente. To vy jste zasvěcen do jednání ve věci ultimáta, ne já."

„Mohu vám povědět jen málo z toho, co byste už nevěděl. My chceme vyjednávat, ale obávám se, že oni nechtějí naslouchat. A začínám si myslet, že už jsme vyčerpali možnosti. Naše noviny jen srší ohněm a sirou. Jejich představitelé jsou stejně tak nažhavení. Lord Lyons nám předal svoji dokumentaci a opustil naše břehy. Náš vyslanec Charles Adams dělá, co může, aby Londýn přistoupil na přeformulování té depeše, ale oni s ničím nesouhlasí. A lord

Palmerston si ho drží od těla a do svého domu ho nepustí, ačkoli Adams se již opakovaně hlásil u dveří dotyčného džentlmena. Lord jako důvod nepřijetí uvádí svou dnu. Věřím sice v jeho dnu, ale ne v takovou výmluvu."

Fox kývl na souhlas. „A nadto nade vše si Mason a Slidell žijí ve vězeňských celách ve velkém přepychu. Objednávají si nejlepší jídla a vína z Bostonu a kouří ze své bezedné zásoby havanských doutníků."

„Možná že je to přepych - ale přesto jsou uvězněni. A dokud budou, Britové budou pořád tvrdošíjně ostouzet naši zemi. Najděte mi cestu z této slepé uličky, pane Foxi, a já vám udělím ta nejvyšší ocenění, jež tato země může nabídnout."

„Kéž bych jen mohl, sire, kéž bych jen mohl."

Válka na spadnutí

Ačkoliv byl první květnový den, na severu ve vermontských kopcích to vypadalo spíše jako v zimě. Borové lesy bičoval studený déšť, který změnil málo používanou cestu v lepkavé bláto. Koně se pomalu vlekli, hlavy skloněné únavou, a jezdci je museli ustavičně pobízet taháním za otěže. Oba muži, kteří je vedli, byli stejně znavení jako koně, ale ani na okamžik nepomysleli na to, že by jeli v sedlech. To by znamenalo, že jejich oři by museli nést těžší náklad. Nebylo to možné. Důvod této dlouhé a vyčerpávající cesty spočíval v sudech na koňských hřbetech.

Jacques zamžoural proti nebi a pak si hřbetem ruky otřel zmáčenou tvář. Pouze bohatí lidé si mohou dovolit hodinky - a on byl cokoli, jen ne bohatý. Podle neustále tmavnoucí oblohy však poznal, že není daleko do západu slunce.

„Brzy, Phillipe, už brzy," houkl dozadu. Jeho francouzština měla kanadský přízvuk. „Před přechodem hřebenu zastavíme. Pak budeme pokračovat zase až za světla."

Jeho bratr cosí odpovídal, ale slova utonula v prudkém zahřmění. - Vlekli se dál, načež sešli z cesty, aby vyhledali úkryt pod větvemi skupinky prastarých dubů. Koně si našli trsy čerstvé trávy k pastvě, zatímco muži se sesuli k zemi a opřeli se zády o tlusté kmeny. Jacques odkorkoval láhev a zhluboka se napil; když ji zavíral, pomlaskával rty. Uvnitř byla silná směsice whisky a vody. Phillipe se při pohledu na něj zamračil.

Jacques spatřil jeho výraz a nahlas se rozesmál - přitom odhalil ústa plná vylámaných a začernalých zubů. „Tobě se nelíbí mé pití, bratříčku. Měl jsi jít na kněze. Pak bys mohl říkat ostatním, co mají dělat a co ne. Je to proti únavě a zahřívá to kosti."

„A ničí to vnitřní orgány a tělo."

„To určitě taky. Musíme se však ze života těšit, jak to jde."

Phillipe si vyždímal vodu ze svého tmavého řídkého plnovousu a pohlédl na podsadité, statné tělo svého staršího bratra. Úplně jako jejich otec. Kdežto on je po matce, říkají všichni. On sám ji nikdy neviděl; zemřela při jeho narození.

„Už to nechci dělat," pronesl Phillipe. „Je to nebezpečné - a jednoho dne nás chytí."

„Ne, nechytí. Nikdo nezná tyhle kopce lépe než já. Náš dobrý otec, ať odpočívá v pokoji mezi anděly, osekával kameny na naší farmu, až zemřel. Vím jistě, že ho zabila ta nekonečná dřina. Stejně jako ostatní farmáře. Ale my máme na výběr, nebo ne? Můžeme dělat tuhle báječnou práci, abychom pomohli našim sousedům. A pamatuj - když nebudeš dělat tohle - co pak budeš dělat? Jsi jako já, jako my všichni - nevzdělaný Quebečan. Stěží se umím podepsat - neumím číst ani psát."

„Ale já ano. Tys nechal školy, tam se nabízela šance."

„Možná pro tebe, protože mě to ve třídě nebaví. A pokud si vzpomínáš, otec byl tehdy nemocný. Někdo musel hospodařit na farmě. A tak tys zůstal ve škole a vzdělával ses. Za jakým účelem? Nikdo ve městě tě nenajme, nemáš žádné schopnosti - a nemluvíš ani tou odpornou angličtinou."

„Není potřeba umět anglicky. Od vydání zákona o Unii byla Dolní Kanada uznána, naším jazykem je francouzština -"

„A naše svoboda je nulová. Jsme kolonie Angličanů, které vládne anglický guvernér. Naše legislature možná sedí v Montrealu, ale je to anglická královna, kdo má nad námi moc. Takže ty umíš číst, drahý bratře, a taky psát. A kdopak tě najme pro tyto schopnosti? Tvým osudem je zůstat v Coaticooku, kde není co dělat kromě farmaření na vyčerpané půdě - a pít silnou whisky, abys umrtvil bolest z existence. Jen ať si zbytek zůstane u farmaření - a my si vezmeme na starost zásobování ostatních."

Pohlédl na čtyři sudy na hřbetech koní a usmál se svým kolozubým úsměvem. Dobrá yankeeská whisky, nezdaněná a zaplacená zlatem. Až přejdou zpátky do Kanady, její cena se zdvojnásobí, až tak chamtiví jsou Angličané s těmi svými nekonečnými daněmi. Och ano, celníci Jejího Veličenstva jsou dost horliví a činní, ale nikdy z nich nebudou takoví zálesáci, aby chytili Dieumegarda, který v těchto kopcích strávil svůj život. Přitiskl ruku na velkou vnější kapsu svého koženého kabátu a s potěšením nahnátl obrys pistole.

„Phillipe -" zvolal. „Uchoval sis suchý prach?"

„Ano, samozřejmě, zbraň je zabalena v naolejované kůži. Ale mně se to nelíbí..."

„Musí se ti to líbit," zavrčel Jacques. „Na této whisky závisí naše životy - nesmějí nám ji vzít. Právě proto potřebujeme ty zbraně. Ani mne nedostanou. Radši bych tady v lese pošel, než abych hnul v nějakém anglickém vězení. Neprosili jsme se o takový život ani o to, abychom se narodili v takové nuzné vesnici. Nemáme na výběr, a tak z toho musíme vytřískat co nejvíc."

Potom už byli zticha, zatímco den pozvolna přecházel v noc. Stále ještě pršelo, ale už ne tak prudce jako během dne.

„Je čas jít," řekl Jacques a vystrachal se toporně na nohy. „Ještě hodinku a budeme za hranicí, pěkně v suchu v boudě. Tak pojď."

Zatahal koně za otěže a vykročil jako první. Phillipe, vedoucí druhého koně, následoval jejich postavy, jež byly potmě stěží viditelné.

Mezi Kanadou a Spojenými státy tady v kopcích nebyla žádná fyzická hranice, žádný plot nebo značení. Za denního světla by se topografické značky daly najít, ale ne moc snadno. Tahle stezka byla využívána pouze zvířaty, většinou vysokou. A pašeráky.

Přešli nízký hřeben a pomalu scházeli po druhé straně dolů. Hranice byla někde tu, nikdo přesně nevěděl kde. Vtom se Jacques zastavil a povystrčil hlavu. Phillipe přišel až k němu.

„Co to je?“

„Buď zticha!“ zašeptal drsně bratr. „Támhle něco je - slyšel jsem hluk.“

„Vysoká -“

„Vysoká nešramotí, crétin. Už zase, nějaké cinkání.“

Phillipe to zaslechl taky, ale ještě než stačil promluvit, vyvstaly před nimi temné postavy. Muži na koních.

„Merde! Celníci - hlídka!“

Jacques zaklel pod vousy, jak se snažil vylovit z kapsy revolver. Svůj drahocenný kohoutkový Lefauchaux ráže 0.41. Namířil jím na skupinu a zmáčkl spoušť.

A znovu a znovu.

Plamenné zášlehy ve tmě. Jeden, dva, tři, čtyři výstřely - než mu zbraň selhala. Nacpal revolver do kapsy, obrátil se a přechal, zatímco koně táhl za sebou.

„Nestůj tam, ty idiote. Zpátky, rychle zpátky! Nemohou jít za námi přes hranici. A i kdyby, dokážeme se jim ztratit. A potom, později, je obejdeme, po další stezce. Je delší - ale dostaneme se tam.“

Smýkající koňmi na otěžích, klouzali po svahu dolů, až zmizeli v bezpečí lesa.

• • •

V jízdní patrole zavládla panika. Nikdo z nich se do této části hor předtím neodvážil a cesta byla špatně značená. Nikdo z mužů, kteří měli hlavy skloněné před deštěm, si nevšiml, že desátník minul zatáčku. Když se potom setmělo, zjistili, že se ztratili. Jakmile zastavili, aby nechali koně odpočinout a protáhli si nohy, Jean-Luis přišel za desátníkem, který patrole velel.

„Marceli - my jsme se ztratili?“

„Desátníku Durande, tak mi musíš říkat.“

„Marceli, znám tě už od doby, cos v noci čural do plínek. Kde to jsme?“

Durandovo pokrčení ramen nebylo potmě vidět. „Nevím.“

„Pak to musíme otočit a vrátit se stejnou cestou zpátky. Když pořád půjdeme takhle dál, kdoví kde skončíme.“

Po hlasité hádce, spílání a urážkách - byli všichni ze stejné vesnice - padlo rozhodnutí.

„Pokud nikdo nezná lepší cestu, vracíme se zpátky,“ řekl desátník Durand. „Nasedat.“

Právě se motali mezi stromy, když spustila palba. Náhlé ohnivé záblesky jim nahaly strach. Někteří křičeli a panika narůstala. Zbraně měli zabalené, aby je udrželi v suchu; nebyl čas něco podniknout! „Léčka!“

„Dostal jsem to! Matko boží, oni mě postřelili!“ To už bylo příliš. Dali se na útěk vzhůru do kopce, pryč od té palby. Desátník Durand je nedokázal zarazit a sešíkovat, teprve až znavení koně sami s klopýtáním zastavili. Nakonec potmě většinu z nich shromáždil, za hlasitého hulákání, aby je našli i opozdílci.

„Kdo byl postřelen?“

„Pierre to dostal.“

„Pierre - kde jsi?“

„Tady. Má noha. Pálí to jako oheň.“

„Musíme to ovázat. Dostat tě k doktorovi.“ Déšť mezitím ustával a skrze oblaka byl matně vidět měsíc. Byli to všichni vesničané a tohle bylo jediné vodítko, které potřebovali, aby našli cestu zpátky do tábora. Vyčerpaní a polekaní razili si cestu po úbočích dolů. Pierrovo dramatické sténání je přitom neustále pohánělo.

• • •

„Sire, vzbudte se. Opuštěte - ale musíte se probudit.“ Poručík Saxby Athelstane neměl rád, když ho někdo rušil. Byl to spáček jaksepatří a těžko se budil, i když byl na tom dobře. Když na tom byl zle, nasáklý alkoholem jako nyní, bylo takřka nemožné ho vzbudit. Seržant Sleat začínal být zoufalý. Vytáhl důstojníka do sedu, pokrývka přitom spadla na podlahu, a vzápětí ho nadzvedl a natočil, takže poručíkovy nohy se ocitly na chladné podlaze.

„Co... co je?“ vysoukal ze sebe Athelstane zastřeným hlasem. Se zachvěním procitl a uvědomil si, co se děje. „Dej ze mě ty zasraný pracky okamžitě pryč! Za tohle tě dám pověsit...“

Sleat ukročil dozadu, dočista zoufalý, a slova se z něj přerývaně drala, jak se snažil podat vysvětlení:

„To oni, sire, ta kanadská miliční patrola, jsou zpátky...“

„Co to blábolíš? Co je mi k čertu po tom uprostřed noci?“

„Stříleli na ně, poručíku. Stříleli na ně Yankeeové. Jeden z nich je raněn.“

Athelstane byl v tu ránu plně při sobě. Nasoukal se do bot, popadl kazajku a vyklopýtal ze stanu do prudkého deště. V jídelním stanu svítila lucerna a uvnitř bylo plno breptajících mužů. Jen málo příslušníků dobrovolné milice umělo mluvit lámanou angličtinou, zbytek neuměl vůbec. Byli to venkovští rolníci a nehodili se naprosto k ničemu. Prodíral se jejich hloučkem, odstrkával je stranou, až došel k jídelnímu stolu. Jeden z nich ležel na stole a okolo nohy měl ovázanou špinavou látku.

„Řekne mi sakra někdo, co se stalo?“ zavrčel Athelstane. Desátník Durand vykročil kupředu a nešikovně zsalutoval.

„To byla má patrola, sire, ta, které jste rozkázal, abychom hlídkovali podél yankeeské hranice. Tak jsme jeli, jak jste nám řekl, ale ne moc dlouho. Počasí, to bylo moc špatné...”

„Nezajímá mě historie tvýho zasranýho života - vysyp ze sebe, co jste zjistili.”

„Když se to stalo, byli jsme na hranici, hodně Yankeeů, vtom na nás zaútočili, střileli po nás. Tady Pierre je raněn. Bránili jsme se, střileli po nich a zatlačili je zpátky. Pak vyrazili pryč, my se vrátili zpátky sem.”

„Říkáš, že jste byli na hranici - víš to jistě?”

„Sans doute! Mí muži znají tuhle oblast dobře. Byli jsme velmi blízko od hranice, když ta útok přišla.”

„Na území Kanady?”

„Oui.”

„Víš určitě, že ti zpropadení Yankeeové napadli tuto zemi?”

„Určitě, sire.”

Tu poručík Athelstane popošel ke zraněnému domobranci a odmotal hadr z jeho nohy; přitom ochraptěle zamručel. Ve stehně zela krvavá třípalcová rána.

„Držte ty zatracený kušny!” křikl Athelstane. „Už jsem se pořezal hůř, když jsem se holil. Seržante - sežeňte někoho, kdo mu tu ránu vymyje a správně ováže. Pak desátníka přiveďte do mého stanu. Uvidíme, jestli se nám z té aféry podaří něco rozumného vyvodit. Já sám podám zprávu plukovníkovi.”

Poručík Athelstane se skoro usmíval, když krácel zpátky jejich řadami. Bude to nádhera, když se na chvíli dostane od té žabožroutské milice pryč, zpátky do společnosti svých přátel. Bylo aspoň nač se těšit. Neutratil přece peníze z pozůstalosti za důstojnický dekret jen proto, aby se nechal pohřbit tady v lesích. Napíše detailní zprávu o téhle noční patálii, která si vyslouží plukovníkovu pozornost a pochvalný souhlas. Invaze ze strany Spojených států amerických. Zbabělý útok. Obranný boj. Bude to opravdu vynikající zpráva. Ukáže jim, jakou práci dokáže odvést. Ano, to nepochybně. Rozhodně bylo nač se těšit.

• • •

„Na slovíčko, sire, mohu-li,” řekl Harvey Preston.

Charles Francis Adams podrážděně vzhlédl od papírů na svém stole, vyrušen z koncentrace. „Teď ne, Prestone - vidíte, že mám práci.”

„Týká se to sluhů, sire.”

„No dobře, samozřejmě. Raději zavřete dveře.”

Když státní tajemník Seward zajistil Adamsovi pozici vyslance ve velké Británii, byl to sám Abraham Lincoln, kdo mu gratuloval. Adams nebyl v prezidentském paláci žádný cizinec - ostatně jeho otec byl prezident - a dědeček taky. Tady se však nabízela naprosto jiná příležitost. Lincoln ho představil náměstkovi ministra námořnictva, jistému Gustavu Foxovi. Na námořníka se Fox velmi zajímal o otázky bezpečnosti. Anglické sluhy, důležité dokumenty, státní tajemství a podobně. Doporučil mu jmenovat Prestona, „někdejšího vojáka”, na místo správce domu. Anebo také vrchního sluhy či majordoma. Jeho přesná role zůstávala nejasná. Ano, opravdu spravoval Adamsův dům, dohlížel na kuchaře a najímal sluhy.

Dělal však mnohem víc než to. Vyznal se ve státních záležitostech v Londýně, klepech u dvora, ba i ve vojenských věcech mnohem více než sám Adams. A jeho informace se vždycky ukázaly jako přesné. Po pár měsících se Adams začal spoléhat na fakta, která Preston shromáždil, a některá z nich využíval jako podklad svých zpráv pro Washington. Odkaz na sluhy znamenal, že se chce podělit o nějaké informace.

„Na Whitehallu se děje něco velmi důležitého,” řekl Preston, jakmile se dveře zavřely.

„A co?”

„To ještě nevím. Můj informátor, mladší úředník na jednom z departementů, mi to nepoví bez vyplacení určité sumy peněz.”

„Copak za informace běžně neplatíte?”

„Samozřejmě - ale vždy jen pár šilinků. Tentokrát je to jiné. Chce dvacet guinejí, a já tu sumu k dispozici nemám.”

„To je hodně peněz!”

„Souhlasím. Ale on mne nikdy předtím nezklamal.”

„Co navrhuje?”

„Zaplatit mu. Musíme se té šance chopit.”

Adams se na chvíli zamyslel, pak přikývl. „Vyzvednu to ze sejfu. Jak se s ním setkáváte?”

„Chodí v předem dohodnutou dobu k budově s kočáry.”

„Musím být u toho,” řekl pevně Adams.

„Ale on vás nesmí vidět.” Preston si zamyšleně skousl ret. „To by šlo. Běžte tam brzy a sedněte si potmě do kočáru. Já ho zadržím u dveří.”

„Domluveno.”

• • •

Adams čekal v kočáře a zatím stále víc a víc pochyboval o svém rozhodnutí. Ten muž měl zpoždění, to celé mohla být jen nástraha, aby se dostal do trapné situace. V takových věcech se vůbec nevyznal. S hlavou plnou víncích myšlenek náhle vyskočil, když zaslechl zaklepání na dveře. Zabořil se do sedadla, pokoušeje se dostat co nejbližší, aniž by byl viděn. Ozvalo se zavržení zrezivělých pantů.

„Máte to?“ zašeptal nějaký hlas s typicky londýnským přízvukem.
„Mám - ale ať to stojí za to.“
„Určitě, sire - přísahám na matčinu duši. Ale nejprve mi to ukažte.“
Zaznělo jednotvárné cinkání zlata o zlato a mužovo zajíknutí.
„To je ono, ano, výborně. Musíte říci svému pánovi, že v Parlamentu, armádě, všude vládne pěkný rozruch. Slyšel jsem, že možná půjdou za královnou.“
„S čím?“
„To my vědět nesmíme, ale mezi úředníky se to proslýchá. Vypadá to, že americká armáda vtrhla do Kanady a střílela tam po nějakých vojácích. Mluví se dokonce o válce.“
„Jména, místa?“
„Budu je mít, sire. Zítra v tutéž dobu.“
„Pak dostanete jen půlku peněz. Zbytek, až budeme mít podrobnosti.“
Když se dveře zavřely, Adams se vynořil z kočáru. „Mluví ten člověk pravdu?“
„Nepochybně.“
Adams byl pojednou v rozpacích. „To se přece nemohlo stát. Armáda by takovou věc neudělala.“
„Ale Britové věří, že se to stalo, to je vše, co potřebujeme vědět.“
Adams už vyrazil směrem k domu, pak se otočil zpátky. „Zjistěte mi, kdy vyplouvá nejbližší poštovní parník. Musíme doručit úplnou zprávu na ministerstvo zahraničí. Jak jen to bude možné.“

• • •

Mimořádná schůze britského kabinetu trvala až do pozdního odpoledne. Mezi Downing Street a Poslaneckou sněmovnou stále pendlovali lidé - vysocí důstojníci, většinou generálové a admirálové. Když konečně zaznělo rozhodnutí, byl vydán rozkaz a kočár lorda Palmerstona s rachotem vyrazil po dlažbě vzhůru k hlavnímu vchodu do Dolní sněmovny. Palmerston byl poté z budovy vynesena čtyřmi silnými sluhami, kteří ho opatrně vyzvedli do dveří kočáru. Ovšem ne zas až tak opatrně, aby nevykřikl bolestí a neproklel své nosiče, když se ovázanou nohou praštil o dveřní rám. Lord John Russell vylezl za ním, aby s ním absolvoval krátkou jízdu po Whitehallu a pak po Mallu do Buckinghamského paláce. Zpráva o této závažné návštěvě je předcházela a královna už na oba muže čekala, když k ní byli uvedeni. Byla celá oděná v černém, stále truchlíc pro Alberta; tento smutek měla držet až do konce života.

Lord Palmerston byl usazen do křesla. Bolest se mu jasně zračila ve tváři, ale on se jí vzeprl a řekl:

„Vaše Veličenstvo. Váš kabinet byl svolán na velmi vážnou poradu, která trvala celý dnešní den. Než jsme dospěli k rozhodnutí, konzultovali jsme zodpovědné činitele našich ozbrojených sil. Určitě už jste viděla tu depši z Kanady.“

„Zprávu?“ pravila malátně. Oči měla zvlhlé a zarudlé od pláče. Od Albertovy smrti byla stěží schopna úřadovat. Občas se o to pokusila; většinou ale odmítala opustit své soukromé komnaty. Dnes se z nich s krajním vypětím sil vynořila, aby se sešla s Palmerstonem. „Ano, myslím, že jsem ji četla. Je velmi zmatená.“

„Odpusťte, madam. Byla nepochybně napsána v zápalu boje. Mohu-li to objasnit. Naše jízda je řídce rozmístěna podél celé kanadské hranice. Máme tam jen omezený počet vojáků, takže aby mohly být drženy pozorné a nepřetržité hlídky, bylo mi sděleno, že rozmístili místní milici. Samozřejmě pod velením britského důstojníka. A zrovna jedna z těchto patrol, která byla posádkou poblíž quebecké vesnice Coaticook, byla napadena.“

„Mí vojáci - napadení!“ To konečně upoutalo její pozornost. Hlas jí přešel do pronikavého vriskotu: „To je vážná věc, lorde Palmerstone. Strašné! Strašné!“

„Vskutku velmi vážná, madam. Vypadá to, že tamní hranici kříží nějaká cesta, jež vede do Derby, to je v americkém státě Vermont. Lorde Russelle, rád bych nahlédl do mapy, mohu-li.“

Russell rozložil na stolku mapu a sluhové ho přenesli před královnou. Nepřítomně se rozhlížela kolem; teprve když Palmerston poklepal prstem na mapu, konečně se nad ní sklonila.

„Hranice mezi Kanadou a Spojenými státy je špatně značená a prochází jakousi divokou horskou krajinou, jak mi alespoň bylo řečeno. A nějaká skupina od americké kavalerie tu očividně překročila hranici a byla zadržena naší hlídkou. Zaskočení na cizím území, tito muži zahájili palbu krajně zbabělým způsobem, naprosto bez výstrahy. Milice, ač pouze kolonisté, bojovala statečně a podařilo se jí invazi odrazit - třebaže ne beze ztrát. Jeden statečný voják zraněný střelbou je nyní na prahu smrti.“

„To je šokující, šokující.“

Královna Viktorie byla strašlivě rozčilená, ovívající si kapesníkem jasně rudou tvář. Pak pokynula jedné dvorní dámě a něco jí řekla. Lady Kathleen Shielová poté odkvačila a vrátila se se sklenicí piva, z níž se královna zhluboka napila. To samo o sobě bylo určitou známkou jejího rozrušení vlivem těchto zpráv, protože Viktorie měla pivo ráda, ale zřídka kdy ho pila v přítomnosti ostatních. Když se poněkud vzpamatovala, znovu si usrkla ze sklenice a pocítila, jak v ní sílí hněv.

„Chcete mi sdělit, že má provincie byla napadena a jeden z našich poddaných byl zabit Američany?“ Ta slova přímo vykřikla.

„Napadena vskutku byla. Ten muž byl určitě postřelen, ale...“

„To nestrpím!“ Teď už skoro vriskala, prostoupena prudkým hněvem. „Po takovém zločinu musí přijít odpověď. Něco se musí udělat. Říkáte, že jste o tom po celý den rokovali. Příliš mnoho řečí. Musí následovat nějaký čin.“

„To bude, madam.“

„A jaký? Na čem se můj kabinet usnesl?“

„S vaším svolením, madam, chceme Američanům poslat ultimátum...“

„Ultimát už jsme tu měli dost. Pořád jen sepisujeme a sepisujeme a oni si dělají přesně to, co se jim zamane.“

„Tentokrát ne. Budou mít sedm dní na odpověď. Jejich odpovědi musí být okamžité propuštění těch dvou konfedačních vyslanců a jejich asistentů. Současně požadujeme omluvný dopis za tento vpád na výsostné území Vašeho Veličenstva a také za pokus o zavraždění jednoho z poddaných Vašeho Veličenstva. Lord Lyons toto komuniké osobně doručí do Washingtonu a zůstane tam jeden týden, ani o den víc. V tomto záměru jsme pevní. Na konci této periody Lyons odjede, ať s odpovědí či bez, a vrátí se stejným parníkem, který ho tam přiveze. Až dorazí do Southamptonu, odpověď bude zatelegrafována do Whitehallu.“

Tato různá slova královnu poněkud uklidnila. Její ústa se hýbala, jak si pro sebe něco docela potichu mumlala. Nakonec kývla na souhlas a jemnými doteky si černým kapesníkem osušila vlhkou tvář.

„Je to až moc fěr - ba víc než fěr, když uvážíme, co se stalo. Zaslouží si ještě něco horšího. A co když odpověď bude negativní? Co když odpověď zamítnou a vězně nepropustí? Co moji smělí ministři podniknou pak?“

Lord Palmerston se pokusil ignorovat její rozrušený stav. Hlas měl vážný, ale velmi pevný, když odvětil:

„Pokud Američané nepřistoupí na tyto rozumné požadavky, leží veškerá zodpovědnost na nich. Pak bude žádoucí nastolit válečný stav mezi Spojenými státy americkými a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska.“

Ticho, které v místnosti zavládlo, mnohem více vyjadřovalo pocity shromážděných, než by to dokázal nějaký výkřik či vyřčené slovo. Všichni přítomní slyšeli a všichni přítomní pochopili vážnost a důležitost rozhodnutí, jež bylo třeba učinit. Všichni v hlubokém tichu čekali, až královna odpoví.

Ta seděla strnule v křesle, zatímco ruce jí spočívaly na černém hedvábí jejích šatů. Když napřáhla ruku, lady Shielová spěšně vykročila a vzala od ní sklenici. S velkým vypětím sil se královna sebrala a přinutila se soustředit všechnu pozornost na bezprostřední problémy. Rukama spočinula na opěradlech křesla a poněkud se vsedě povytáhla. A pravila:

„Lorde Palmerstone, je to velká zodpovědnost, učinit tak vážné rozhodnutí, které mi moji ministři předložili. Nemůžeme však couvnout před pravdou ani obcházet závěry, které je třeba vyvodit.“ Roztržitě se odmlčela, načež pokračovala:

„Nelíbí se nám, čeho se Američané dopustili na naší cti a na našem člověku. Budou potrestáni.

Pošlete to ultimátum.“

Hurá do války

Guvernér státu Louisiana Thomas O. Moore byl velmi ustaraný muž. Tohle mu jeho nadřízení připomínat nemuseli. Hned jak dopis obdržel, nechal poslat pro generála Mansfielda Lovella - a když generál vešel do místnosti, zamával mu jím v ústrety.

„Lovelle, i sám Jefferson Davis si dělá starosti ohledně vážnosti naší situace. Vyjádřil velkou obavu, co se týče města New Orleans a nebezpečí, jež městu hrozí ze dvou směrů. Jen poslouchejte: „Dole jsou dřevěná plavidla, nahoře ocelové čluny; naše pevnosti by měly prvně jmenovaně zničit, pokud se pokusí vyplout vzhůru. A bude zřejmě zapotřebí Louisiany, aby zahradila plavbu železných člunů po proudu dolů. Cílem je ubránit město a údolí; jedinou otázkou je nalézt nejlepší způsob, jak cíl uskutečnit.“

„A má prezident nějaké návrhy ohledně toho, jaký by ten nejlepší způsob mohl být?“ Generál měl velice hluboký hlas a hodně protahovanou louisianskou výslovnost, takže jeho řeč velmi zněla jako vzdálené hvízdání říčního parníku.

„Ne, to nemá! Ani neposlal žádnou pomoc, vojska, zbraně či vojenské zásoby, čehož se nám všeho nedostává. Jak pokračují práce na Louisianě?“

„Pomalů, sire, velmi pomalů. Právě drastický nedostatek ocelových plátů to všechno brzdí. Jenomže až bude hotová, rozpoutá mezi těmi mrňavými yankeeskými obrněnci hotové peklo.“

„Pokud někdy bude hotová.“ Moore otevřel skleněnou nádobu na stole a vyndal z ní doutník, k němuž krátce přičichl. Skoro jakoby dodatečně podal jeden i Lovellovi. „Jen jestli modrokabátníci nezaútočí první. Mám ještě v živé paměti řeč starého generála Winfielda Scotta o anakondě. Unie obklíčí Jih jako velká anakonda, obklíčí ho, zmáčkne a rozdrtí. Řeknu vám, Thomasi, že právě nyní si připadám jako kluk, kterého někdo drtí. Ty dělové čluny nahoře na řece jen čekají na příležitost, aby se na nás mohly vrhnout. Federálové soustřeďují své síly na Ship Islandu v ústí řeky, jsou v průlivech a na řece pod Fort Jacksonem a Fort St. Philipem. A na dolním toku řeky pod New Orleansem je celá flotila yankeeských válečných lodí, spolu se slušným množstvím dopravních lodí naložených vojáky.“

„Přes pevnosti se nedostanou, guvernére.“

„Přesto se tvrdě snaží. Kolik dní to dneska je? Už nejméně pět, co do těch pevností sypou moždířové granáty.“

„Ještě se jim to nepodařilo, a možná nikdy ani nepodaří. A pak, je tu ještě bariéra.“

„Halda starých lodí a spousta řetězů přes řeku. Na to byste se neměl moc spoléhat. Yankeeové na horním toku řeky, Yankeeové na dolním toku řeky - a starý Jeff Davis nám říká, abychom povstali k obraně, ale bez jeho pomoci. Myslím, že už jsem zažil temnější dny, jen si pořádně nepamatuji kdy.“

Pokuřovali z doutníků, až se nad stolem vznášel oblak modravého dýmu. Seděli mlčky, protože k tomu už nebylo prakticky co dodat.

• • •

Ani vlajkový důstojník David Glasgow Farragut moc nevěřil, že bariéra vydrží. Ale zároveň se mu nelíbilo, že stále překáží jeho flotile v plavbě vzhůru proti proudu Mississippi. Porterovy lodě vyzbrojené moždíři už pět dní útočily na pevnosti bez viditelného úspěchu. Farragut, jenž nebyl zrovna trpělivý člověk ani v lepších časech, nyní cítil, že jeho

trpělivost je u konce. Dal Porterovi šest dní na to, aby si pevnosti podmanil, a jeho čas už téměř vypršel. A pevnosti pořád stály. Stejně jako bariéra.

Alespoň s tím však něco dělal. Nyní bylo již po půlnoci; měl by zkusit na chvíli usnout, ale věděl, že by stejně nespál. Tam uprostřed noci byli stateční muži riskující životy. Přesl po palubě USS Hartfordu až na zád'. Otočil se a pohlédl k přidi - zrovna když se nebe nad řekou zažehlo náhlým výbuchem světla. O několik vteřin později k jejich uším dolehl zvuk exploze.

„Bože, oni to dokázali!“ A praštil pěsti do zábradlí.

Byli to dobrovolníci z Itascy a Pinoly, kteří s výbušninami proklouzli proti proudu řeky - ačkoliv sami beze zbraní, kdyby došlo na sebeobranu. Spoléhali se na tmou - a vlastní kradmost - že je ochrání. Vypluli po řece s omotanými vesly, aby nevřazla ve vidlicích, jejich cílem byla bariéra na řece. Pokud by šlo všechno hladce, hodlali své nálože umístit do trupů uvázaných lodí - v naději, že přitom nezburcují stráž na březích - zažehnout zápalnice a zmizet. Zápalnice očividně neselhaly - jen aby lodě byly dost daleko z dosahu, když prach explodoval. Farragut měl náhlou vizi těchto statečných mladých mužů - všichni mrtví. Dobrovolníci, to ano, a šli do toho s radostí. Ale plán to byl jeho a on cítil strašlivé břímě zodpovědnosti.

Uplynula dlouhá doba, na Farraguta až příliš dlouhá, než zaslechli vrzání vesel v havlenkách a z temnoty se vynořila temná silueta člunu jedné z lodí. Člun z Pinoly poté uvázal u lodního můstku a jeden důstojník vyběhl na palubu.

„Úspěch, sire. Nálože byly umístěny, aniž byli naši muži zadrženi. Zápalnice byly zažehnuty a všechny čluny byly dostatečně daleko, když došlo k explozím.“

„Nějaké ztráty?“

„Žádné. Perfektní operace.“

„Vskutku dobrá noční práce. Všem gratuluji.“

Jenže když vyšlo slunce, bariéra byla stále tam.

„Je však rozhodně oslabená, sire. Za úsvitu se jeden z našich člunů dostal dost blízko a zjistilo se, že jsou z ní vyrvány velké kusy. Utrpěla pořádný zásah a časem povolí.“

„Jen doufám, že máte pravdu, poručíku.“

Farragut sešel do důstojnické kajuty, kde už čekali Porter a Butler.

„Tohle je už šestý den, Portere, a vaše moždíře zdá se stále nezvládly svůj úkol. Pevnosti pořád stojí a jejich děla pořád kontrolují přístup po řece do New Orleansu.“

„Ještě trochu času, sire -“

„Žádný čas už nemáme. Řekl jsem, že můžete dostat šest dní, a dostal jste je. Musíme město dobýt jinými prostředky. Generále Butlere, vy máte zvědy na obou stranách řeky. Jaké mají zprávy?“

Generál Benjamin F. Butler jen tak snadno porážku nepřiznal. Zamračil se a skousl již tak dost sežvýkaný doutník. Pak zasmušile zavrtěl hlavou, dávaje zápornou odpověď.

„Není prostě žádná možnost proniknout na druhou stranu. Na obou stranách je voda, je to nížinatý a bažinatý terén. A když si pak pomyslíte, že jste se někam dostali, narazíte na kanál, přes který se nelze dostat. Samé potvůrky a brouci, hadi, aligátoři, jen si to představte. Těm se tam daří - ale mým vojákům nikoli. Je mi líto.“

„To ovšem není vaše chyba, nemusíte se za nic omlouvat. Ani vy, Portere. Vaše velké moždíře zkrátka nejsou dost velké. Vidí někdo z vás, pánové, východisko z této slepé uličky?“

„Mohli bychom pokračovat v útoku na pevnosti moždíři...“

„To se jako řešení neosvědčilo. Generále Butlere?“

„Rád bych vyslal nějaké zvědy, aby se na ty pevnosti podívali více zblízka. To ony jsou klíčem k vítězství v této bitvě. Pokud bychom dokázali rozpoznat jejich silné - a taky slabé stránky, mohli bychom objevit nějaké méně střežené pozice. Za pomoci malých člunů bychom mohli v noci vysadit mé vojáky a s využitím momentu překvapení pevnosti uchvátit.“

Farragut zavrtěl zvolna hlavou na znamení nesouhlasu. „Myslím, generále, bez urážky, že máte jen malé zkušenosti s vysazováním vojsk. Kdybyste totiž měl, věděl byste, jak je to pošetilý podnik. Vysazovat vojáky z malých plavidel, i na nestřeženém pobřeží a za denního světla, je časově velmi náročné a značně obtížné. Netroufám si tu ani zvažovat následky nočního výsadku tváří v tvář střeženým pozicím. Máte nějaké jiné návrhy? V tom případě se prostě budeme muset dostat do New Orleansu jedinou cestou, která nám zbývá. Dnes v noci proženeme flotilu okolo pevností.“

„Dřevěné lodě proti ocelovým kanonům!“ vyjekl Porter.

„Dostaneme se přes ně.“

„Ale na řece je barikáda.“ Butler zakroutil hlavou.

„Tak ji prorazíme. Vyplováme ve dvě ráno. Poplujeme ve dvou divizích. Já s Hartfordem popluji jako poslední ve druhé divizi. Signálem k vyplutí budou dvě lucerny na vrcholu mého zadního stěžně. Zde jsou seznamy lodí přidělených ke každé divizi.“

Přítomní důstojníci pohlédli jeden na druhého, ale neřekli nic. Povinnost volala. Bude to odvážný podnik, někteří by snad řekli pošetilý, ale Farragut byl velitel a oni museli poslouchat.

Ve dvě ráno měly všechny lodě tlak páry na maximu, připraveny vyplout, až bude dán signál. Na Hartford byly namířeny dalekohledy a v okamžiku, kdy se objevila dvě rudá světla, útok započal.

Byla temná noc, jen pár mračen nízko na obloze, když lodě první divize vypluly po řece vzhůru. Nesvítila na nich žádná světla a jejich motory, při nízké rychlosti, pracovaly tichounce, jak to jen šlo. Čím dále pluly, aniž byly zpozorovány - tím více se blížil okamžik, kdy se ocitnou pod palbou.

Když se vepředu objevila bariéra, bílá silueta na pozadí temné řeky, zavládlo jisté rozechvění. Pak se do ní zařizla příd' prvního dělového člunu a unášela ji s sebou, načež loď zpomalila.

Pak bariéra povolila a spojené trupy drcených lodí zvolna odpluly stranou.

Byli za bariérou, ovšem stále na ně čekal ozbrojený nepřítel. Vepředu, matně se rýsující proti nočnímu nebi, se objevily temné masy dvou pevností.

Bylo slyšet jen tiché šplouchání vody podél trupu, hluboké předení motorů. Lodě první divize jedna za druhou proklouzly kolem potměných a ztichlých pevností a zamířily vstříc New Orleansu.

Aniž byla vypálena jediná střela.

Ale druhá divize už takové štěstí neměla. Právě dopluly k pevnostem, když ve tři hodiny čtyřicet vyšel měsíc.

Nepozorné hlídky byly rázem na nohou, nebylo totiž možné přehlédnout lodě v jasném měsíčním světle. Byla vypálena střela, pak další a vzápětí zazněly poplašné signály.

„Plnou parou kupředu," nařídil Farragut. „Dejte signál pro všechny lodě." Hluk motorů už nyní nevadil.

Obě pevnosti nyní rozkvetly ohnivými květy a přes řeku se míhaly dělové koule. Bylo i několik zásahů, ale střely potmě většinou jenom přelétly přes řeku. Lodě vypálily v odpověď a noc se rozzářila zášlehy z dělových hlavní. Nyní se s dunivým hřměním připojily i unionistické mořdžíře a nízko nad řekou se rozprostřela hustá mračna dýmu. Byl to průjezd chaotickou uličkou smrti, a hrozba ještě vzrostla, když byly proti dřevěným lodím vyslány konfederální dělové vory.

Přesto všechny lodě okolo pevností nakonec propluly do tichých vod za nimi. Doznaly přitom ovšem nějaké škody a tři z menších plavidel byla ošklivě poničená. Jako poslední proplul Hartford. Lod' utrhla zásah, ale stále byla plavbyschopná. Farragut se s velkým zadostiučiněním díval, jak palba za nimi umlká. Podstoupil to riziko - a zvítězil.

„Signál pro všechny lodě; úkol je splněn. A chci zprávy o rozsahu škod, hned jak zakotvíme."

• • •

Guvernér Moore se té noci moc nevyspal. Starosti o osud města ho přiměly vypít o trochu více kukuřičné whisky, než byl zvyklý. Když pak konečně zadřímá, probudilo ho hřmění. Šel k oknu, aby ho zavřel, jenomže po dešti ani památky. Hřmění přicházelo od jihu; možná přšelo tam. Anebo by to mohla být dělostřelba? O této možnosti raději neuvažoval.

Probudil se s rozbřeskem. Venku na ulici bylo slyšet rachotící kočáry a něčí křik. A rovněž kostelní zvon - nebyla však neděle. Šel k oknu a pohlédl na lodě kotvící na řece Mississippi.

Když pohlédl o kus dál za jejich stěžně a ráhna, jaká hrůza, na řece před sebou spatřil unionistickou flotilu.

Pak se dostavil naprostý šok, naprosté zoufalství. Nejenže u jejich bran stála yankeeská flotila, uvědomil si, ale obrněnec Louisiana, který byl stavěn, aby právě tyto yankeeské lodě porazil, nikdy nevypluje, aby tento svůj primární úkol splnil. Byla by to ohromná kořist, kdyby se jí zmocnili Yankeeové. To se však nemělo stát.

Místo aby vyrazila na pomoc New Orleansu, nyní proplouvala, zachvácená zběsilými plameny, okolo města a dolů po řece vstříc moři. Tu mu došlo, že jejich obrněnec nikdy nevypluje, nikdy nesplní svou důležitou obrannou misi. Všechno to úsilí, všechna ta práce, to všechno vniveč.

Zakrátko se potopí, uprostřed dýmu a bublání, na dno řeky, kterou měla bránit.

Scottova anakonda - uvědomil si - se opět o něco více utáhla.

• • •

„To je vskutku báječná zpráva, pane prezidente," pravil Hay s úsměvem, když sledoval Lincolna, jak čte telegram.

Lincoln se mírně usmál, ale nic neřikal. Od smrti malého Willieho se zdálo, že v něm cosi vyhaslo. Zmocnila se ho strašná letargie a všechno ho stálo více sil než předtím. Bojoval s tím, přinutil se přečíst telegram znovu, aby mu to dalo nějaký smysl.

„Zcela souhlasím, Johne. Báječná zpráva." Řekl to dobře, avšak v jeho hlase nebylo znát žádnou upřímnost. „Dobytí New Orleansu je rána do samotného srdce Konfederace. Řeka Mississippi, od svých pramenů až k moři, je nyní naše. Skoro bych pokoušel osud konstatováním, že jsme na nejlepší cestě tuhle válku vyhrát. Byl bych tím nejšťastnějším prezidentem v Bílém domě, kdyby nebylo našich britských bratránků a jejich zatvrzelosti."

Lincoln potřásl znaveně hlavou a prohrábl si prsty tmavé vousy, jako to dělával, když se nad něčím trápil. Hay potichu vyklouzl z místnosti. Prezidentův mrtvý syn zde byl duchem neustále přítomen.

Byl hřejivý a příjemný květnový večer a jen slabounce byl cítit příslib vlhkého a horkého léta. Dveře na balkon byly otevřené a Lincoln jimi prošel a spočinul rukou na zábradlí, pozoruje město. Když manželka zavolala jeho jméno, otočil se.

„Tady jsem," řekl.

Mary Toddová-Lincolnová přišla za ním a stiskla ho pevně za paži, když uviděla pochodněmi ozářený dav venku na ulici. Po smrti malého Willieho se velmi uzavřela do sebe a jenom zřídka kdy opouštěla svůj pokoj. Občas to vypadalo hůř než jen pouhá melancholie, to když mluvila sama se sebou a tahala se za šaty. Lékaři byli velmi obezřelí při hodnocení jejího stavu a Lincoln se důvodně obával o její přičetnost. Nikomu se o tom nezmiňoval. Nyní kolem ní ovinul paži, ale neřikal nic. Bolest ze ztráty dítěte byla stále tak velká, že o tom nedokázali mluvit. Dav dole se vlnil, jak někteří lidé odcházeli a jiní přicházeli, byly slyšet zvýšené hlasy a občas i výkřik.

„Víš, co říkají?" zeptala se.

„Nejspíš to samé, co vykřikují už po několik dní. Nevzdávejte se. Pamatujte na revoluci a rok 1812. Chtějí-li Britové válku - budou ji mít. Něco takového."

„Otče... co se bude dít?"

„Modlíme se za mír. A připravujeme se na válku.“

„To není nějaký způsob, jak to zastavit?“

„Já nevím, matko. Je to jako lavina, která se už řítí z kopce, rychleji a rychleji. Stoupni si před ni a pokus se ji zastavit, jen tě to rozdrtí. Kdybych teď nařídil propustit Masona a Slidella, byl bych pohnán před soud nebo rovnou zlynčován. Taková je atmosféra těchto dní. Přitom tisk jen s každým dnem přilévá oleje do ohně a každý kongresman má přichystanou řeč na téma mezinárodních záležitostí. Říkají, že válka proti Jihu je už vyhraná, že můžeme bojovat s nimi a s každým dalším, kdo si zrovna koleduje o potíže.“

„Ale co Angličané, opravdu tu strašnou věc udělají?“

„Četla jsi ultimátum, četl ho celý svět, když ho noviny zveřejnily. Máme spoutané ruce. Poslal jsem po Lyonsovi nazpět mírové návrhy - jenže ty byly ihned zamítnuty. Měli jsme se prý podvolit jejich podmínkám, nic jiného. Jenže když je Kongres a národ takhle rozvášněný, kdybych byl přistoupil na britské požadavky, to bych si mohl rovnou navléci oprátku na krk.“

A jejich tisk je ještě horší než náš. Vyhodili našeho vyslance Adamse ze země. Řekli mu, ať už se nevrací bez akceptování jejich podmínek. Přivezl s sebou svazek londýnských novin. Nenajdeš v nich naprosto žádné pochybnosti. Sázkari tam sázejí na to, kterého dne válka začne a jak dlouho bude trvat, než nám napráskají. Mám dojem, že jejich politici jsou ve stejné bryndě jako já. Vezou se s uragánem.“

„A co Jih...?“

„Oslavuje. Nesmírně se na tu novou válku těší a z Masona a Slidella dělají svaté mučedníky. Británie už Konfederaci uznala jako svobodný a suverénní stát. Na obou stranách se teď mluví o vojenské pomoci.“

V davu nyní propukl hluk a zažehlo se více pochodní, jež ozářily řadu vojáků střežících Bílý dům. Na Potomaku byly vidět lucerny hlídkujících lodí a za nimi světla z ostatních lodí a člunů.

„Jdu dovnitř,“ řekla Mary. „Vím, že je to hloupé, noc je tak teplá, ale já se třesu.“

„Bohužel je toho hodně, o co je důvod se třást. Dovol, abych tě zavedl dovnitř.“

Tam už čekal ministr námořnictva Welles, který si právě před zrcadlem rovnal paruku. Mary kolem něho beze slova proklouzla.

„Předpokládám, že námořnictvo si vede dobře - tak jako vždy,“ pravil Lincoln.

„Jako vždy, blokáda pokračuje a smyčka se ještě více utahuje. Právě jsem slyšel zprávu, že bývalý ministr války nasedl na loď na dlouhou plavbu do Moskvy.“

„Myslel jsem, že z něj bude vhodný představitel této vlády na ruském dvoře.“

Welles se nahlas zasmál. „Brzy bude cara pěkně vodit za nos, pokud dostojí své pověsti. Jen si říkám, co z toho nejkřiváčejšího z politiků udělají tady ve Spojených státech amerických.“

„Hned tak bych mu to vyznamenání nepřipisoval. O tenhle titul se uchází velká spousta dalších.“

John Nicolay nahlédl dovnitř. „Venku je ministr války, sire. Ptá se, zda by se s vámi nemohl na pár minut vidět.“

„Samořejmě.“ Lincoln se otočil k Mary, ta se usmála, stiskla mu ruku, načež opustila místnost. Pro dnešní večer už měla války a řečí o válce víc než dost.

„Nemáte pro mne žádné špatné zprávy, vidíte, pane Stantone?“ zeptal se Lincoln nového člena svého kabinetu. Vídal Stanton jenom zřídka mezi čtyřma očima - přesto byl Edwin M. Stanton, oproti svému nekompetentnímu předchůdci Simonu Cameronovi, úžasné výkonný.

„Naštěstí ne. Zrovna jdu z porady svého štábu a myslel jsem si, že byste měl být obeznámen s výsledky. Dokud nebudeme vědět více o britských plánech, můžeme toho dělat jenom málo. Jelikož už ve válečném stavu jsme, myslím, že jsme připraveni, jak to jen jde. Podnikáme však speciální opatření na severu. Je to dlouhá hranice a jen řídce střežená. A tak byli povoláni příslušníci milice, kteří už mají odslouženo, a uvedeni v bojovou pohotovost. Welles bude vědět více o situaci na moři.“

„Stejně jako vy, i my už máme plnou pohotovost. Jediná skutečnost, která mi v tomto černém světě dělá radost, je, že Britové nechali své námořnictvo po krymské válce upadnout.“

„Slyšeli jste o generálu Halleckovi?“ zeptal se prezident.

„Ano, slyšeli. Telegrafoval, že nyní zaujal nový velitelský post na čele departementu Sever v New York City. Jak bylo dohodnuto, Halleckův post v departementu Mississippi převzal generál Grant. Sherman je s ním a jejich armády společně tvoří bytelnou překážku proti vpádům rebelů.“

„A my teď čekáme.“

„Ano, čekáme...“

Z chodby zvenčí sem dolehly běžící kroky a vzápětí do dveří bez zaklepání vpadl John Hay.

„Pane prezidente, depeše z... z Plattsburghu, New York. Byla opožděna, telegrafní linky z tohoto města byly přerušeny.“

„A co v ní stojí?“

Rozrušený Hay četl z papíru v ruce, při těch slovech se zakoktával, ale nakonec je ze sebe vysoukal:

„Čelím... útoku britských vojsk. Plukovník Yandell, Plattsburgh, dobrovolná milice.“

Invaze!

Ti vojáci museli být celou noc na pochodu! Protože najednou byli tady, sotva vyšlo slunce, mašírující po poli mladé pšenky. Muž z hlídky nechal zavolat plukovníka, který přišel, oči rozespálé, a přitom si mnul tvář.

„Červenokabátníci!“ Plukovník prudce sklapl ústa, když si uvědomil, že na ně vyjeveně zírá jako nějaká slečinka.

Muži ve dvojstupu pomalu pochodovali k americkým obranným pozicím, pak se na povel zastavili. Jejich hlídky se nacházely o kus před liniemi, ukrývaly se za stromy a v terénních prohlubních. Po obou stranách stály skupiny kavaléristů a byla vidět také polní děla, která se blíží po cestě v jejich týlu. Plukovník Yandell se probral z ohromení a zařval:

„Seržante - vytočte mi rotu! Chci poslat zprávu..."

„To nelze, sire," odpověděl zasmušile seržant. „Pokoušel jsem se telegrafovat, hned jak jsem je uviděl, ale vedení muselo být strženo. Je tam spousta kavaléristů. Mohli nás v noci snadno obejít a drát přerušit."

„Něco se musí udělat. Washington se musí dozvědět, co se tu děje. Sežeň někoho, Andersi, kdo se tu v okolí vyzná. Vezmi si mého koně, je to náš nejlepší."

Plukovník do svého bloku naškrábal krátkou zprávu, vytrhl papír a podal ho vojákově.

„Zažď s tím na železniční stanici v Keeseville, ať to odsud zatelegrafují. Pošli to do Washingtonu. Pověz jim, ať rozšíří zprávu, že jsme byli napadeni."

Plukovník Yandell se zachmuřeně rozhlédl po svých mužích. Tito dobrovolníci byli mladí zelenáči a měli pořádně nahnáno. Už pouhý pohled na armádu před nimi jako by většinu z nich připravil o rozum. Někteří už se pomalu šourali dozadu; jeden voják nabíjel mušketu, ačkoli ji naládoval už dvakrát předtím. Úsečné povely plukovníka Yandella si vynutily otupělou a zdráhavou poslušnost.

„Plukovníku, sire, vypadá to, že támhle se někdo blíží."

Yandell vyhlédl nejbližší střílnou a uviděl důstojníka na koni, oděného v parádní červené uniformě se zlatým prýmkováním, jak kluše směrem k cimbuří. Vedle něj kráčel seržant se zvednutým kopím, na němž měl uvázanou bílou vlajku. Yandell vylezl na vrch obranného valu a díval se, jak se muži mlčky blíží.

„To stačí," zavolal, když stanuli na úpatí svahu pod ním. „Co chcete?"

„Vy jste tu velícím důstojníkem?"

„Ano. Plukovník Yandell."

„Kapitán Cartledge, Seaforth Highlanders. Mám vzkaz od generála Petera Championa, tedy našeho velícího důstojníka. Sděluje vám, že o půlnoci britská vláda vydala deklaraci. Mezi vaší zemí a mou nyní existuje válečný stav. Nařizuje vám, abyste složili zbraně a děla. Pokud se podřídíte jeho příkazům, máte jeho čestné slovo, že se nikomu z vás nic nestane."

Důstojník mluvil protahovanou řečí, jeho slova byla prostoupena znuděnou arogancí; zatímco jednu ruku měl v bok, druhá mu spočívala na jílcích meče. Uniformu měl ověnčenou zlatem; jeho kabátec zdobily řady blýskavých knoflíků. Yandell si po jedné uvědomil, jak je jeho vlastní modrý kabátec zaprášený a že jeho ručně tkané kalhoty mají velkou záplatu na zadku. Vzplál v něm hněv.

„Řekněte svému generálovi jen to, že může jít do prdele. My tady jsme Američané a nebudeme se řídit rozkazy od někoho, jako jste vy. Jděte!"

Otočil se k nejbližšímu domobranci, mladému holobrádkovi, který svíral v ruce mušketu, která musela být dvakrát starší než on.

„Silasi - přestaň zírat a natáhni zbraň. Pošli jim výstřel nad hlavami. Nemiř na ně. Jen chci vidět, jak vezmou do zaječích."

Krajinou se rozlehl osamělý výstřel a v ranním vzduchu se rozptýlil obláček kouře. Seržant se dal do běhu a důstojník škulbl oštěpem a popohnal koně ostruhami k britským liniím.

Byl to první výstřel v bitvě o Plattsburgh.

Začala další válka.

Britové neztráceli ani okamžik. Jakmile důstojník přicválal ke svým řadám, zazněla polnice, hlasitě a bryskně. Její zvuk rázem utonul v hřmění kanonů, které stály těsně seřazeny za vojáky, až se skoro dotýkaly náboji svých kol.

Vzápětí v břehu pod opevněním explodovaly první granáty. Ostatní, které mířily příliš vysoko, prosivšely obráncům nad hlavami. Ti se rychle přitiskli k zemi, zatímco britští kanonýři opravili dostřel a granáty začaly vybuchovat na cimbuří.

Když dělostřelba náhle ustala, zavládlo takové ticho, že muži na cimbuří mohli slyšet halasné povely a víření bubnů. A pak, jako jeden muž, v dokonalém souladu, dvě řady vojáků vykročily kupředu. Muškety přitisknuté napříč k hrudím, dusali v rytmu bubnů. Pak se ozval ošklivý zvuk, jenž náhle prořízl vzduch. Tito newyorští farmáři nikdy nic takového neslyšeli, nikdy neslyšeli šílené mečení dud.

Útočníci už byli na půli cesty přes pole, když si to ohromení Američané uvědomili a vystrachali se na nohy, aby hájili své rozbořené opevnění.

První linie vojáků už byla skoro u nich. Seaforthští horalé. Hromotluci z horských údolí; jejich suknice se za pochodu vlnily okolo stehů. Přibližovali se stále víc a víc, chladnokrevně a vytrvale, jako nějaký stroj.

„Ustat v palbě, dokud nedám rozkaz," křikl plukovník Yandell, když vyděšení obránci začali pálit po útočnicích.

„Počkejte, až se přiblíží. Neplývejte municí. Ládujte."

Nepřítel byl stále blíž a blíž, až už jeho vojáci stáli skoro na úpatí travnaté rampy, jež vedla k cimbuří.

„Pal!"

Byla to dost nejednotná salva, avšak přesto salva. Mnoho kulek letělo příliš vysoko a zahvízdalo nad hlavami sešikovaných vojáků. Ale ti muži, vlastně chlapci, byli lovci a jediné maso, co kdy jedli, bylo králíčí či veverčí. Jiné olověné kulky našly cíl a hromotluci přepadli do trávy, v jejich řadách po nich zůstaly díry.

Odpověď na americkou salvu byla zničující a rychlá. Čelní řada vojáků jako jeden muž poklekla, pozvedla zbraně - a vypálila.

Druhá řada vypálila okamžik nato - bylo to, jako by nad cimbuřím přelétl anděl smrti. Muži křičeli a umírali, zatímco ti,

kteří přežili, zkoprněle přihlíželi, jak rudě odění vojáci s nasazenými bajonety vykročili kupředu. Druhá řada mezitím znovu nabíla a nyní střílela na všechny, kdo se pokoušeli stavět na odpor.

Potom se jejich šiky roztoustily a mezerami proběhly skupiny mužů s žebříky, které vzápětí přirazily ke zborcenému opevnění. Horalé s řevem zaútočili. Vyhrnuli se vzhůru a vpadli do řad přečíslených obránců. Plukovník Yandell právě v týlu zformoval druhou linii, aby střežila těch několik děl, která tam stála. Mohl jen v hrůze přihlížet, jak jsou jeho muži zaplavováni a masakrováni nepřitelem.

„Ustaňte v palbě,” přikázal. „Zabijete jenom své vlastní. Počkejte, až se zformují k útoku. Pak střílejte a nemiňte je. Ty, Calebe, utíkej dozadu a řekni dělostřelcům, ať udělají totéž. Ať počkají s palbou, dokud nebudou mít cíle jisté.”

Byla to jatka jaksepatří, hrozná podívaná. Jen velmi málo Američanů útok přežilo, aby se připojili k obráncům ve druhé linii.

A opět zavířily bubny a hromotluci v podivných uniformách se seskupili do perfektních řad. A vykročili kupředu. Jejich linie se ztenčila, když Američané vypálili. Ztenčila, ale nezastavila, a vzápětí se znovu zformovala, když další muži zaplnili mezery.

Plukovník Yandell vyprázdnil svou pistoli střelbou proti útočícím mužům a právě se ji snažil dobít, když ho někdo oslovil.

„Plukovníku Yandelle. To není džentlmenské, střílet po důstojníkovi pod parlamentářskou vlajkou.”

Yandell vzhlédl a uviděl kapitána Cartledge, jak stojí nad ním. Uniformu měl začernalou od kouře stejně jako tvář. Vykročil kupředu a pozvedl meč, aby mu výsměšně zasalutoval.

Plukovník Yandell namířil pistolí a vystřelil. Uviděl, že kulka toho muže zasáhla do paže. Anglický důstojník se při té ráně zapotácel, přendal si meč do levé ruky a vykročil k němu.

Yandell mačkal spoušť stále znovu a znovu - ale prve měl čas jen na to, aby nabil jednu komoru.

Do hrudi se mu vnořil meč a on padl k zemi.

Další umírající Američan, další oběť této nové války.

• • •

Tesař pluku dohládka opracoval prkno a hrstkou hřebíků k němu připíchl arch bílého nábojnicového papíru. Vzniklo tak hrubé, ale použitelné kreslicí prkno. Ohořelá vrbová větvička posloužila jako vhodný kreslicí nástroj. Sherman seděl venku před svým stanem a soustředil se na malování krajiny a parních člunů na pozadí. Když zaslechl blížící se kroky, otočil se.

„Nevěděl jsem, že umíš kreslit, Cumpe,” řekl Grant.

„Kdysi mne to nadchlo a už mne to nikdy nepustilo. Na West Pointu jsem kreslil spousty technických výkresů a tak nějak jsem sklouzl k malování. Připadá mi to velice uklidňující.”

„To by se mi taky hodilo,” řekl Grant, vytáhl si ze stanu skládací židli a svezl se do ní. Z kapsy uniformy si vytáhl dlouhý černý doutník a zapálil si ho. „Nikdy jsem neměl rád čekání. Johnny Rebel je v klidu - a ti Britové! A my tu nevíme, do čeho rýpnout, vid’? Jak rád bych si zavalil z flašky kukuřičné pálenky...”

Sherman se rychle odvrátil od kresby, tvář měl pojednou staženou. Grant se usmál.

„To neudělám, buď klidný,” řekl. „Teď když je válka, už je to všechno za mnou. Nemyslím, že se nám vedlo tak, jak by mělo, když jsme byli z armády. Ale tys byl aspoň prezidentem banky v Kalifornii - zatímco já tahal dřevo se spřežením mezků a každou noc se utápěl v chlastu.”

„Jenže ta banka zkrachovala,” pravil zasmušile Sherman. „Pozbyl jsem všechno, dům, pozemky, všechno, nač jsem se celé ty roky dřel.” Chvilí zaváhal a pak hlubším hlasem pokračoval: „Pozbyl jsem i zdravý rozum, tak mi to občas připadalo.”

„Ale dostal ses z toho, Cumpe - stejně jako já se dostal z opilství. Myslím, že válka je našim jediným řemeslem.”

„A ty jsi v něm dobrý, Ulyssee. To jsem měl na mysli, když jsem psal ten dopis. Mám v tebe víru. Ve tvé velení, ať už mi přikážeš cokoli.”

Grant se zatvářil trochu rozpačitě. „Nejde jen o mě. To Halleck řekl, že bys měl spadat pod mé velení. A já ho s velkou radostí uposlechl. Máš v této armádě dobré přátele, právě o to jde.”

„Generále Grante, sire,” zvolal jakýsi hlas a oni se oba otočili k seržantovi stojícímu na břehu nad nimi. „Telegrafní zpráva z východu. Týká se Britů, říká operátor.”

„To by mohlo být ono,” řekl Grant a vyskočil na nohy.

„Já to vyřídím. Měj se.”

Vojenský telegraf ještě stále vyťukával zprávu, když generál Grant vešel do stanu. Stoupl si za obsluhu, a zatímco muž psal, četl mu přes rameno. Když skončil, chňapl po papíru. Vztekla skousl svůj dlouhý doutník, pak nad hlavou telegrafisty vyfoukl oblak dýmu.

„Stuarte,” zavolal a jeho pobočník přiběhl. „Sežeň můj štáb. Sejdeme se za půl hodiny u mě ve stanu. Pokud budou chtít vědět, oč se jedná, jen jim pověz, že tu máme další válku.”

„Britové?”

„Přesně tak.”

Grant šel pomalu zpátky do svého stanu, žvýkáje v puse doutník, a zvažoval, co je zapotřebí udělat. Sherman byl už uvnitř, rázuje sem a tam. Když Grant vkročil do stanu, již přesně věděl, jaké rozkazy má vydat, a jaké kroky podniknout.

Z kameninového džbánku nalil Grant sklenici whisky a podal ji Shermanovi. Pohlédl na nádobu a smutně se usmál; pak zasul kukuřičný klas zpátky do hrdla.

„Oni to udělali, Cumpe, opravdu přišli a udělali to. Opět jsme s Brity ve válce. Tentokrát bez nějakého velkého

důvodu. Nevím, jak mohlo zastavení jedné lodě a odvedení dvou zajatců vyústit až v tohle."

„Nemyslím si, že by k většině válek vedly nějaké velké důvody. Od doby, co je na trůně Viktorie, byla někde ve světě vždycky nějaká válka kvůli Britům."

„Možná malé války, ale z téhle bude určitě velká." Grant udělal pár kroků a poklepal ukazováčkem na mapu, jež byla prostřená na kozami podepřeném stole. „Vtrhli do státu New York, tady nahoře, a zaútočili na opevnění v Plattsburghu."

Sherman pohlédl na místo útoku, situované kousek na jih od jezera Champlain, a zakroutil nevěřícně hlavou, načež si uskrkl whisky. „Kdo by si to byl pomyslel. Britové jsou zřejmě vždycky nachystaní bojovat jako ve válce minulé, když začne nová."

„Nebo ještě v té předminulé. Přeruš mne, pokud se mýlím - ale nepřišel touto cestou generál Burgoyne, když v roce 1777 napadl kolonie?"

„Přesně tak. A to není všechno. Na důkaz toho, že Britové se nikdy nepoučí ze zkušenosti, udělal generál Provost v roce 1814 přesně tu samou věc a zaútočil přesně tím samým způsobem. Jenže dostal výprask a pozbyl všechny své zásoby. Možná se to stane znovu."

Grant potřásl zachmuřeně hlavou. „Obávám se, že tentokrát ne." Opřel se ve skládací židli a zabafal z doutníku, až se jeho konec rudě rozzářil. Ukázal doutníkem na svého kolegu generála a blízkého přítele.

„Tentokrát to nebude tak snadné jako v předešlé válce. Nyní tam proti nim máme jenom nějakou milici s hrstkou starých kanonů. Britská polní děla a jejich řadoví vojáci ty nebohé chlapce převálčují. Jak to tak vidím, není to otázka toho, jestli prohrají, ale spíše toho, jak dlouho dokáží vzdorovat."

Sherman přešel prstem po mapě. „Jakmile bude invazní armáda za Plattsburghem, bude mít volnou cestu do údolí Hudson. Pokud je nikdo nezastaví, potáhnou přímo přes Albany a West Point a pak už, jak sám víš, budou klepat na dveře New York City."

Grant zavrtěl hlavou. „Až na to, že to nebude tak snadné. Halleck už svá vojska posadil na vlak New York Central Railroad, a zatímco my tu mluvíme, on je na cestě na sever. Zatím můžeme říci, že nepřítel ještě nepronikl dále na jih než k Plattsburghu. Hodně to závisí na tom, jak dlouho tam milice dokáže vzdorovat. Halleck doufá, že severně od Albany vymezí linii. Pokud to udělá, já se tam k němu připojím. Chce, abych nasedl na vlak s co největším počtem pluků, které tu můžeme postrádat, a přijel ho podpořit."

„A kolik jich s sebou vezmeme?"

„Ne my, Cumpe. Na dobu, co budu pryč, svěčuje Halleck velení tobě. Kolik vojáků budeš potřebovat, když se Beau-regard pokusí o další útok na Pittsburg Landing?"

Sherman se dlouze a těžce zamyslel, načež pravil: „Na obranu mám kanóny na dělových člunech, které stále kotví u říčního břehu. Takže se mohu stáhnout až k přístavišti a tam zaujmout postavení. Pokud mi tu můžeš nechat čtyři baterie a minimálně dva pluky, řekl bych, že linii udržíme. Vždycky můžeme ustoupit za řeku, budeme-li muset. Beauregard se přes nás nedostane. Po Shilohu už neustoupíme ani o píd'."

„Myslím, že bys tu měl raději mít tři pluky. Rebelové tam stále mají početnou armádu."

„To bude stačit. Blíží se těžké časy, Ulysesse?"

Grant dlouze potáhl z doutníku. „Nemohu ti lhát a říkat, že to bude snadné. Johnny Rebel je na tom možná bídě, ale určitě není mimo hru. A budou se s radostí dívat, jak nám červenokabátníci zezadu zatápejí. Ale nemyslím si, že se rebelové v nejbližší době o něco pokusí. Proč by měli?"

Sherman vážně kývl na souhlas. „Máš naprostou pravdu. Nechají Brity, aby bojovali za ně. Zatímco jejich zvědové vyslídí přesuny našich vojsk a půjdou v našich stopách, budou mít rebelové dost času na to, aby se přeskupili. A pak, až budeme upoutáni na dvou frontách, si budou moci jen vybrat a přesně zvolit, kde chtějí v plné síle zaútočit. Nemohu ti lhát. Ač už to vypadalo, že je skoro vyhraná, naše válka se secesionisty teď nabere velmi špatný spád."

„Obávám se, že máš pravdu. Mají své zvědy všude - stejně jako my. Poznají, kde oslabíme linii, a budou rovněž vědět, co právě dělají jejich přátelé Britové. A potom, až nás přistihnou při chvilkové nepozornosti - bác! - a půjde do tuhého."

Grant se na chvíli odmlčel, přemítaje nad jejich problémy. „Cumpe, my oba máme problémy z minulosti - v armádě i mimo ni. Většinou mimo ni. Já chlastal whisky, abych své problémy utopil, jak víš."

Shermanův výraz byl zasmušilý. „Stejně jako ty ani já neměl snadný život. Všechny ty věci, jež jsem dělal, když jsem odešel z armády, mi najednou nepřipadají důležité. Než začaly ty boje, býval jsem ustrašený a rozčilený. Viděl jsem problémy tam, kde nebyly. To už je všechno pryč. Je ovšem legrační, že teď je to o hodně snazší. Ve válce je jakási čistota, v boji jakési naplnění. Konečně cítím, že jsem na tom správném místě."

Grant vstal a vzal přítele za ruku, uchopiv ho i za paži. „Říkáš mnohem větší pravdu, než si myslíš. Musím ti povědět tohle. Schopnosti některých lidí tváří v tvář boji ustnou a otupí. U jiných zase zbystří a ožijí. Ty jsi jeden z nich. Tito lidé jsou vzácní. U Shilohu jsi podržel mé pravé křídlo a ani na okamžik jsi nezakolísal. Postříleli pod tebou i hodně dobrého koňského masa, ale ty jsi vůbec nezaváhal, ani na vteřinku. Teď to budeš muset udělat znovu. Udrž tady tu linii, Cumpe, já vím, že to dokážeš. Zvládneš to lépe než kdokoli jiný na světě."

Smrt na jihu

Alexander Milne, admirál britského námořnictva, byl odvážný a smělý bojovník - když bylo zapotřebí být odvážný a smělý. V boji vždycky sršel odvahou, byl i těžce raněn ve službách své vlasti. Když se Američané zmocnili britské lodi a odvedli z ní dva zajatce, šel okamžitě za ministerským předsedou a zažádal znovu o nástup do aktivní služby. Tohle

byla správná a odvážná věc.

A byl rovněž opatrný, když bylo nutné být opatrný. Právě teď, když jeho eskadra brázdila moře vlahou hvězdnou nocí, právě teď věděl, že je ten správný čas na opatrnost. Po celou dobu, co jeho flotila před dvěma týdny za soumraku vyplula v severním kursu z Baham, se drželi z dohledu pobřeží. Ostrovy se jen hemžily zvědy a jeho vyplutí jistě nezůstalo bez povšimnutí a doneslo se Američanům. Až když se snesla noc a oni byli z dohledu pobřeží, zabočila námořní eskadra na jih.

Od té doby se museli spoléhat jen na hrubé určování polohy, jelikož od ostrova Andros neviděli pevninu; tehdy za soumraku narychlo zkontrolovali jeho význačné orientační body, aby ověřili svoji pozici. Byl to dobrý navigační výcvik pro důstojníky. Pluli na jih skoro až k obratníku Raka, než změnili kurs na západ a vzali to přes Floridský průliv. Od té doby udržovali tento kurs, daleko od amerického pobřeží a hodně stranou od jakéhokoli pobřežního dopravního ruchu. Za celou plavbu neviděli jedinou loď, takže předpokládali, že i oni nebyli cestou zpozorováni.

Tepřve v poledne poloha slunce souhlasila s lodním chronometrem v tom, že opravdu dosáhli osmdesátého osmého stupně západní délky, a tehdy naposledy změnili kurs. Vypluli na sever k pobřeží Zálivu u Spojených států.

Admirál Milne zatím na obrněnci Warrior vyvěsil svůj prapor. Nyní stál na můstku vedle kapitána Rolanda, který lodi velel.

„Kolik uzlů, kapitáne?“ zeptal se.

„Stále šest uzlů, sire.“

„Dobře. Pokud jsou propočty správné, měli bychom za úsvitu být u pobřeží.“

Milne poté vylezl na zadní můstek a pohlédl na lodě, které se držely za zádi. Jako první za nimi plula dvojice řadových bitevních lodí, Caledonia a Royal Oak. Za nimi, pouze jako skvrny ve tmě, byla vidět plavidla transportující vojáky. A věděl, že dále za zádi, už z dohledu, se nacházejí ostatní řadové lodě, fregaty a korvety. Největší britská flotila, jež vyplula na moře od roku 1817.

Přesto stále nebyl spokojen. To, že flotila o takové síle musela plout oklikou z dohledu pobřeží - a pak proklouznout v noci jako prorážecí blokády - bylo značně ponižující. Británie ovládala mořské vlny už po celá staletí a zvítězila ve všech válkách, jež byly na moři vedeny. Jenže Američané měli velkou flotilu střežící toto pobřeží a oni se jí museli vyhnout za každou cenu. Ne proto, že by měli strach z boje, ale kvůli nutnosti udržet svoji přítomnost v těchto vodách v tajnosti.

Kapitán Nicholas Roland přišel za ním. „Tam vpředu se zatahuje, sire,“ poznamenal. „Období dešťů už dávno skončilo, ale počasí na tomto pobřeží umí být ošklivé v každou část roku.“

Mlčky stáli na můstku, každý obestřen vlastními myšlenkami, a jediným zvukem bylo pravidelné dunění lodních motorů. Zářivé hvězdy na obzoru před nimi se pomalu ztrácely v houstnoucím temném mračku. A tady, kde je důstojník na hlídce a kormidelník nemohli slyšet, spolu směli mluvit otevřeněji, než si to mohli dovolit na přeplněné lodi.

Roland si vzal za ženu admirálovu neteř. Jejich domovy v Saltashi se nacházely poměrně blízko sebe a on se s oběma manželi hodně často vidal, když se zotavoval ze zranění, které utrpěl v Číně, v bitvě na řece Pej-t'iang. Snadno s Rolandem navázal přátelství i navzdory věkovému rozdílu.

„Nejsem si jistý, Nicholasi, jestli se mi zamlouvá ten způsob, jakým se válka na moři vyvíjí. V technickém pokroku jsme vždycky o kousek pozadu, až příliš často přenecháváme vedení ostatním.“

„Nemohu ani uvěřit, že by to byla pravda, sire. Právě teď stojíme na můstku té nejmodernější válečné lodi, jakou kdy svět viděl. Má ocelovou konstrukci, parní pohon, 26 osmašedesátilibrověk, a to nemluvíme o desítce stolibrověk. Loď se čtyřicítkou děl toho největšího kalibru, neporazitelná, nepotopitelná. Víme, že válečné námořnictvo musí být konzervativní, sire. Ale jakmile se do něčeho zakousneme, jsme jako buldok.“

„Souhlasím. Jenže až příliš často vedeme současné války na základě zkušeností z války minulé. Ta zatíženost tradicí a tendence stavět se podezřívavě k inovacím nás tuším přijde draho.“

„To je možná pravda, sire, ale já jsem příliš nízko na žebříčku, abych vznášel nějaký názor. Určitě však přeháníte. Jenom se podívejte na tuhle loď. Jakmile námořnictvo zjistilo, že Francouzi stavějí La Gloire, ocelovou válečnou loď, ministr královského námořnictva okamžitě rozhodl nechat postavit opancéřovanou fregatu. Vlastně hned dvě, aby přetrumfly tu francouzskou. Stejně jako v případě naší sesterské lodi, Black Prince, maximálně využíváme nejnovějších vědeckých poznatků. Máme plachty stejně jako páru, takže můžeme na moři zůstat déle. Jsem velice hrdý na to, že mohu takové lodi velet.“

„To bys měl. Ale vzpomínáš si, co jsem říkal, když nás zastihla zpráva o souboji mezi Virginii a Monitorem?“

„Jak bych mohl zapomenout. Právě jsme skončili s večerí a vy jste podával portské. Palubním důstojníkem byl Robinson a ten přišel s tou zprávou v ruce a všem nám ji nahlas přečetl. Někteří důstojníci to nazývali koloniální ztřeštěností, ale vy jste o tom nechtěl ani slyšet. Docela rychle jste je vyvedl z omylu. „Pánové,“ řekl jste, „právě jsme vstoupili do nového věku. Když jsem se dnešního rána probudil, britské námořnictvo mělo 142 válečných lodí. Až půjdou dnes v noci spát, budeme mít jen dvě. Warrior a Black Prince.““

„Co jsem řekl tehdy, je stále pravda pravdoucí. Stejně jako to parní motor nandal plachetnici, tak pancéřované lodě vytlačí z námořnictev světa ty dřevěné. Právě proto nastupujeme do boje zadními vrátky, abych tak řekl. Yankeeská blokádní flotila fakticky zamezila jižnímu pobřeží v jakémkoli obchodování na moři. Já nyní hodlám tu blokádu prolomit a nemám vůbec v úmyslu střetnout se s žádnou blokádní flotilou, pokud si nebudu diktovat podmínky. Je to zatracená směla, že Black Prince má zrovna kotle v opravě. Cítil bych se mnohem lépe, kdyby teď byl po našem boku.“

Roland tvrdě dupnul podpatkem do kovového plátu záďového můstku. „Železná loď, která dokáže uvést ta nejtěžší děla, jež kdy byla vyrobena. Na té se nebojím vůbec ničeho.“

„Souhlasím, je to pěkná loď. Jen kdyby se její konstruktéři nechtěli tolik zavděčit staré gardě z řad admirality. Já říkám buď plachty, nebo pára. Jedno, nebo druhé, avšak ne směsice obojího. Když máme stěžně a plachty, potřebujeme

obrovskou posádku k jejich obsluze. Vytáhnout ručně plachty, ba i vyzvednout šroub ručně nad vodu - vyžaduje dvě stě rukou, aby tu práci zvládly. Tam, kde by stačil jeden parní naviják."

Kapitán Roland zdvořile zakašlal a pak v sobě sebral kuráž, aby admirálovi položil otázku, která ho trápila již od doby, co byl poprvé jmenován velitelem této lodě.

"Sire, možná je to nemístné, ale musím přiznat, že tohle mě vždycky trápilo. Ostatně i obchodní lodě používají parní navijáky..." Jeho slova umkla a on zrudl, ač to potmě nebylo vidět, neboť věděl, že mluvil, aniž byl tázán. Admirál si toho byl vědom, ale slítoval se nad ním.

"Můj chlapče, jsme už nějakou dobu přátelé. A já dobře chápu tvoje obavy plynoucí z tvého pověření. A vím, že máš dost rozumu na to, abys nikde neopakoval to, co ti řeknu v soukromí."

"To mám, sire. Samozřejmě."

"Byl jsem členem schvalovacího výboru ve věci Warrioru a jeho sesterské lodě. Ačkoli jsem protestoval, byl jsem v menšině. Řekl jsem, že námořnictvo se raději ohlíží nazpět, než aby razilo cesty vpřed. Mé návrhy byly přehlasovány. Všichni ostatní věřili, že námořníci by zpustli a zlenivěli, kdyby za ně práci dělaly stroje. A krom toho panoval dojem, že fyzické cvičení je udrží v kondici!"

Kapitán Roland mohl jen zírat s ústy dokořán. Málem už litoval toho, že se vůbec ptal. Lodní zvon ohlásil změnu hlídek. Sešel na horní palubu, do neprůstřelné velitelské věže.

George William Frederick Charles, vévoda z Cambridge, jenž byl ubytován na dolní palubě, se zavrhl na lůžku, když zaslechl zvon, a rázem byl plně při sobě, proklínaje ten rámus. Když opět zavřel oči, místo blahodárné temnoty spatřil divize vojáků, baterie kanonů, vojenská skladiště, plány - všechny ty válečné záležitosti, které už týdny - nyní již měsíce - zaměstnávaly jeho mysl. V ocelovém boxu kajuty mu bylo těsno. Ani na okamžik nepomyslel na navigačního důstojníka, který byl ze své kajuty vystěhován a nyní sdílel ještě menší kajutu s velitelem - nebo ty stovky plavčků, kteří se nyní houpali v závěsných spacích sítích v ještě temnějších, těsnějších, hlučnějších kójiích v podpalubí. Šarže měla vždy přednost - a on byl na samém vrcholu hodností. Vévoda z Cambridge, vrchní velitel britské armády, bratranec královny, nebyl zvyklý na fyzické nepohodlí, ať už na bojišti nebo mimo něj.

Jakmile se posadil, narazil hlavou do držáku svíčky nad postelí a hlasitě zaklel. Když otevřel dveře kajuty, z chodby sem proniklo dost světla na to, aby našel své šaty. Navlékl si uniformu a kalhoty, vyšel z kajuty, zabočil doprava a vešel do kapitánského obývacího pokoje; prostorné místnosti ozářené světlem ze zavěšené petrolejky, kde nebylo shora slyšet ustavičné cupitání nohou. Na stolku stále spočívala láhev excelentní brandy, kterou okusil po večeři. Nalil si pořádnou míru. Právě se svezl do koženého křesla, když se otevřely dveře a dovnitř nakoukl Bullers.

"Odpusťte, sire, nechtěl jsem vás vyrušit."

Už už chtěl odejít, ale vévoda za ním zavolal: „Pojďte dovnitř, Bullersi, jen pojďte - nemůžete spát?"

"Jen co je pravda. Vojáci jsou na moři platní asi jako cecky na kanci."

"Správně řečeno. Pojďte si popovídat s brandy, je to dobrý přítel."

Generálmajor Bullers byl velitelem pěchoty, v pořadí hodností hned za vévodou. Oba to byli aktivní vojáci, kteří sloužili v Irsku, potom na Krymu.

"Je strašné horko," pravil Bullers.

"Zavdejte si a přestanete to vnímat." Usrkl ze své sklenice. „Champion by už nyní měl být dávno na cestě do New York City."

"To by vsutku měl. S jeho divizemi a děly, myslím, že v Americe není síly, která by se mu mohla postavit do cesty."

"Jen aby to byla pravda. Bůh ví, že naplánování a vybavení expedice nás stálo hodně času."

"To vy jste jí měl velet - byl by to zaručený úspěch."

"Hezké, že to říkáte, Bullersi - avšak generál Champion má všechny schopnosti na to, aby vedl přímý útok jako nyní z Kanady. Tady zase bude zapotřebí jiných schopností."

A jejich zraky ve stejném okamžiku sklouzly k mapám rozprostřeným na mahagonovém stole. Ačkoliv plány útoku probírali již nesčetněkrát předtím, mapy je přitáhly zpátky, stejně jako magnet přitahuje železné piliny. Vstali, vzali si sklenice a vykročili přes místnost ke stolu.

"Pobřeží Amerického zálivu," pravil vévoda z Cambridge. „Yankeeské námořní základny tady a tady a tady. Flotila na moři střežící každý přístav a přístup. Zatímco tady v Hampton Roads, jak jsem si jist, Monitor a jeho přidružené lodě stále hlídají před úkrytem Virginie, která tak musí setrvávat v nečinnosti. Admirál Milne trval na tom, abychom se vyhnuli této části pobřeží jako moru - a já naprosto souhlasím. Ta flotila je skoro šest set mil od nás a já chci, aby to tak i zůstalo. Je tu samozřejmě ta malá námořní síla blokující záliv Mobile necelých padesát mil odsud. Ty však pro naši přesilu nepředstavují žádnou hrozbu." Zlehka poklepal na mapu.

"Ale tady je Achillova pata nepřitele. Deer Island u pobřeží státu Mississippi. Byl napaden a uchvácen severany a nyní slouží jako základna jejich blokádní flotily. To je náš cíl. Za úsvitu zaútočíme a zničíme je bombardováním z moře. Pak se vaše pluky a mariňáci vylodí a zmocní se opevnění. Blokáda bude prolomena. Naše námořnictvo zůstane zde na základně, chráněno pobřežními bateriemi, aby se zaručilo, že blokáda v této oblasti nebude obnovena. Jakmile všechna naše vylodění úspěšně proběhnou, vezmu si jízdní oddíl a zkontaktuji konfederanty - rovněž Jeffersona Davise v Richmondu. Sama královna mu zasílá své poselství a já jsem si jist, že se nám dostane nejvřelejšího přijetí. Poté tu naše obchodní flotila nabere bavlno a na oplátku vyloží vojenské zásoby. Jih posílí - a velmi brzy zvítězí. Jelikož naše armády budou stále útočit na Severu, Yankeeové budou muset rozdělit své síly, pokud se nás pokusí z této základny vystřadit. Rozdělí se a padnou, konečně poraženi. Nemohou přežít dlouho. V sevření našich invazních armád a vzkříšené armády Jihu. Síla zvítězí."

Bullers jeho nadšení sdílel. „V zimě už bude po všem, dá-li Bůh. Spojené státy americké přestanou existovat a Konfederované státy americké budou legitimním vládním zřízením."

„Důstojný cíl a šťastný konec," řekl vévoda. „Je mi v podstatě jedno, co z toho vítězství udělají politici. Pouze vím, že vítězná armáda potvrdí britskou moc ve světě. Pak naše námořnictvo bude moci rozšířit svoji flotilu obrněnců, až nám opět bude patřit vláda nad světovými oceány."

• • •

Za úsvitu, jak bylo naplánováno, byli velitelé vylodovací skupiny přepraveni k Warrioru. Jejich čluny se náhle vynořily z oparu na moři a důstojníci velmi opatrně vylezli na palubu, protože každé lano a každý kousek dřeva či paluby byly kluzké následkem mlhy a drobného deště.

Pobřežní linie byla již na dohled, plochá a nevýrazná, sotva viditelná v mrholícím dešti.

„Působí to tu všechno velmi jednotvárně," pravil vévoda z Cambridge. „Nemohu rozeznat žádné viditelné orientační body."

„Přistáli jsme dobře," pravil admirál. „Vzhledem k hrubému určování polohy, tak dlouho z dohledu pobřeží, řekl bych, že to byla excelentní navigace. Fregaty pátrají na východě i na západě a ostrov bude brzy objeven."

Ale teprve v poledne přisupěla z pátrací výpravy Clam. Pořád byla mlha a neustále mrholilo, takže její signály se na dálku těžko rozeznávaly.

„Deer Island spařen. Žádné kotvící lodě," řekl posléze signalizační důstojník.

„Skvělé," pravil vévoda z Cambridge, načež pocítil, jak z něj část napětí opadla, když už věděl, že se blíží závěrečná fáze operace. „Kapitáne Tredegare, vaši mariňáci zajistí pláž k vylodění. Jakmile budete na břehu, generál Bullers započne s vylodováním svých mužů. Vítězství tady, pánové, bude první kombinovanou bojovou akcí námořnictva a armády, která nevyhnutelně povede k porážce nepřitele."

Když se lodě přiblížily k šedé pobřežní linii, začalo být jasněji vidět cimbuří pobřežního opevnění. Admirál Milne tam namířil svůj dalekohled. Viděl trochu rozmazaně, protože měl popršený objektiv, takže musel dalekohled spustit a otřít čočky kapesníkem. Když se podíval znovu, drsně se zasmál.

„U svatého Jiří, jsou tam, sire. Yankeeové, jejich prapor."

Tu vévoda z Cambridge pohlédl svým dalekohledem na hvězdy a pruhy nad baštami. Rudá, bílá a modrá.

„Vydejte rozkaz, ať zahájí palbu, hned jak budou opevnění v dostřelu. Čluny se vylodí pod vaši krycí palbou."

Trvalo to však dlouho, příliš dlouho. Tredegarovi zkušené mariňáci neztráceli čas, zakrátko byli na břehu a hrnuli se vzhůru po pláži. Jenomže vojáci pravidelné armády neměli s vylodováním vůbec žádné zkušenosti a jejich snažení bylo neuvěřitelně pomalé. Zatímco mariňáci útočili, mezi armádními jednotkami panoval chaos. Přetížené čluny do sebe narážely, jeden se převrhl a muži museli být zachraňováni a vytahováni z moře. Už se stmívalo, když se poslední z nich dostali na břeh a byli jakžtakž sešikováni svými seržanty. Generálmajor sir Robert Bullers proti nejednomu ťulpasovi použil plochou stranu svého meče, než byl spokojen natolik, aby nařídil svým vojskům přejít do útoku.

Ukázalo se, že je to zoufale nesnadný úkol. Již se stmívalo, a mariňáci stále vězeli před hliněnými předprsními, zatímco prosáklá země byla poseta těly vojáků, kteří při útoku padli.

Bylo na 67. southhampshirském, aby práci zastal. Tito muži byli dlouho posádkou na ostrově Trinidad, takže byli uvyklí práci a boji ve vlhkém a horkém počasí. Jejich seržanti je nyní sešikovali do řad, muškety nabitě, bajonety nasazené.

„Hampshirští tygři - za mnou!" křikl generál Bullers a zamával mečem, když vyrazil kupředu. Za mohutného řevu ochraptělých hlasů se vojáci mihli okolo něj a přešli prudce do vedení.

Korouhevník těsně před generálem byl vržen nazad, když ho do žaludku zasáhla kulka a on se zlomil v pase. Ještě než jeho tělo dopadlo na zem, generál popadl plukovní standartu a zachránil ji před pádem do krvavého bláta. Pobízel křikem do boje, vlajku v jedné ruce, meč ve druhé, dokud od něj jeden desátník standartu nevzal a nevyrazil s ní kupředu.

Ač byli obránci ošklivě přečíslení, přesto jim kladli tuhý odpor. Ze člunů byla vysazena dvě polní děla, jež byla zatažena do bojových pozic. Pod jejich nelítostnou palbou byly bašty konečně prolomeny. Avšak další skvělí muži padli při útoku, který následoval. Byla to krvavá práce a na samém konci se strhl boj muže proti muži.

Byla už tma, když byly bašty konečně dobyty - ovšem za strašlivou cenu. Rozervaná těla Bullersových mužů a vojáků z 56. západoessexského se mísila s mrtvolami obránců. Byla zapálena lampa, aby mezi nimi vyhledali ty, kdo přežili. Bylo jich velice málo. Všechny uniformy byly zbarveny krví a blátem, ačkoli bylo vidět, že Američané měli docela pestré oblečení, nejen modré, ale i mnohé další rozedrané uniformy. Ale ať už byly jejich uniformy jakékoli - uměli se bit. A utíkat - ale ne daleko. Museli mezitím zformovat druhou linii, protože znovu zarachotila střelba a vzduchem začaly hvízdát kulky. Lucerna byla rychle uhašena.

„Dnešního dne budou trpce litovat," procedil Bullers skrz zaťaté zuby a jeho důstojníci a poddůstojníci nařídili nástup do řad. Někteří z raněných seděli na zemi, zatímco ostatní leželi s prázdnými očima v blátě; ti, kteří mohli chodit, se zatím belhali do týlu.

„Palte, až budete mít jistý cíl - pak na bodáky. Kupředu!"

Vojáci té noci umírali ve zběsilém boji muže proti muži. Yankeeové nechtěli ustoupit a Britové museli bojovat o každou píď. Muži zápasili v blátě a tonuli ve vodou naplněných rýhách. Nelítostný tlak Britů byl na přečíslené obránce posléze příliš a přeživší bojovníci byli nuceni ustoupit. Nebyl to však bezhlavý útek. Američané na ústupu vytrvale pálili, nepouštějíce zbraně z ruky.

Důstojníci mezitím rozmístili hlídky a generál, ač notně unavený, spolu se štábním seržantem podnikl obchůzku, aby se ujistil, že muži jsou bdělí. Krutě vysílení vojáci chlemtali vodu z čutor a hltali jídlo, co měli v rancích. Pak v teplém dešti usínali, muškety přitisknuté k hrudím.

Výkřiky hlídek a náhlé zahřmění děl ohlásily za úsvitu protiútok. Znavení vojáci se vystrachali na nohy a opět bojovali o život.

Útok byl překvapivě rychle zlomen, byl to poslední pokus vysílených obránců. Ale britští vojáci po dnech strávených na moři, po noci krutých bojů a umírání, skoro bez vody a prakticky beze spánku, se už nenechali zastavit. Únavu vystřídal hněv a oni v šedém jitrním světle vyrazili za nepřítelem. Bodáky je v běhu nabírali zezadu. Hnali je až do budov stojících opodál.

A tam objevili pití. Velkou zásobu nádob se silnou kořalkou, která jim rozdírala hrdla a páčila je ve vnitřnostech. Byly tam však i sudy s pivem, aby ten oheň spláchli. A ještě něco lepšího.

Ženské. Ukrývající se, utíkající, vřiskající. Cvičené britské jednotky se jenom zřídka spustily. Jenomže když se to stalo - jako během indické vzpoury - následky byly drastické a smrtící. Nažhaveni alkoholem a vyčerpáním, rozlícení smrtí svých kamarádů - bestie byla vypuštěna. Rvali šaty z ženských těl a sráželi je do bláta a brali si je se zběsilou krutostí. A tyto vojáky, stravované chťicem a alkoholem, nebylo možné jen tak zastavit. Jeden seržant, který se pokusil zasáhnout, dostal bajonetem do ledvin; opilí muži řvali smíchem, když se pak svíjel ve smrtelných mukách.

Generál Bullers si z toho moc velkou hlavu nedělal. Nařídil svým důstojníkům, aby nezasahovali, jinak že riskují vlastní smrt. Tito vojáci prý brzy opilí padnou, dočista bezduší a otupělí. Stávalo se to už dříve; prostému britskému vojákovi nelze věřit, pokud jde o chlast. Stalo se to v Indii během vzpoury - a dokonce na Krymu. I teď se opijí do bezvědomí. Ráno je seržanti a několik málo abstinenců z pluku zatáhnou do krytu, než přijdou k sobě. Aby podstoupili trest, jež jim vyměří. Zažehly se lampy a vojenští muzikanti s lucernami vyšli hledat živé mezi mrtvými.

Generál potřásl hlavou, když si náhle uvědomil, jak má blízko k úplnému vyčerpání. Jeden voják ze southhampského vyklopýtal z kůlny kousek od něj, zastavil se a napil se z flanděry šnapsu, kterou někde objevil. Sesul se k zemi a upadl do bezvědomí, když mu Bullers zasadil mohutný úder pěstí do krku. Generál pak zvedl láhev z bláta, zhluboka se napil a zachvěl se. Žádná dobrá whisky ze skotských ostrovů. Měla však bezpochyby sílu, která mu zrovna nyní přišla vhod. Bullers se zapotácel a znenadání usedl na zbytky valu, odstrčiv přitom nějakou mrtvolu. Whisky mu s každým hltm chutnala víc a víc.

Ten mrtvý voják ležel na vlajce, kterou svíral zaťatými prsty, snad jak se ji snažil v tom masakru uchránit. Generál Bullers ji vytáhl a utěl z ní trochu bláta. Ve světle lucerny, která se mihla kolem, uviděl její barvy. Rudá, bílá a modrá. Zabručel a upustil ji zpátky na mrtvolu. Rudá, bílá a modrá, barvy vlajky Spojených států amerických. Ano, ale něco na tom nehrálo. Cože? Znovu vlajku uchopil a rozprostřel ji na valu.

Barvy byly správně, to ano. Jenže jinak rozvržené, jinak tvarované. Tohle nebyly hvězdy a pruhy, které viděl vlát na yankeeských lodích v kingstonském přístavu. Tahle vlajka měla několik hvězd na modrém pozadí a jen několik velkých horizontálních pruhů.

Vlajka v jeho ruce se pohnula a on ustrnul. Zamžikal a uviděl, že oči mrtvého muže jsou otevřené - byl asi smrtelně raněn, ale nikoli mrtev.

„Co je tohle za vlajku?“ zeptal se Bullers. Oči raněného zmatněly, takže jím prudce zatřásl. „Tak mluv, chlape, tahle vlajka, co je to za hvězdy a pruhy?“

Umírající voják se usilovně snažil promluvit, mačkaje ze sebe slova, a generál se musel naklonit blíž, aby je slyšel.

„Žádný... prokletý yankeeský prapor. Tohle jsou... hvězdy a pruhy... vlajka Jihu.“

To bylo všechno, co řekl, než skončil. Generál Bullers byl ohromen. Na jeden hrozivý okamžik tomu muži uvěřil, uvěřil, že je to vlajka Konfederace.

Že by zaútočil proti špatné straně? To nemohlo být možné. Znal vlajku Konfederace se zkříženými modrými pruhy a bílými hvězdičkami na červeném pozadí. Viděl ji na protiblokádních lodích kotvících v londýnském Poolu. A tohle určitě nebyla ona.

A žádná země, ani ti mizerní kolonisté, snad nemohla mít dvě vlajky. Nebo ano? Ten muž mu lhal, lhal se smrtí na jazyku, ať za to shoří v pekle. Vzal vlajku do ruky a obrátil ji na druhou stranu. Pak ji odhodil do blátivé louže a zadupal svými podpatky.

Jaký v tom byl sakra rozdíl, jestli ti nebo oni? Sever či Jih, stejně to všechno byli špinaví zálesáci. Synové a vnuci koloniálních revolucionářů, kteří měli tu drzost stavět se na odpor a zabíjet dobré Angličany. Včetně jeho dobrého otce, generálporučíka Bullerse, který padl v bitvě o New Orleans.

Ztěžka se napil z kameninové láhve a zaježdil botou sem a tam, až i poslední kousek vlajky zmizel ve špinavém blátě.

Pak si povzdechl - a znovu ji vytáhl. Ať už to byla jakákoli vlajka, ať už se tu semlelo cokoli, vévoda z Cambridge se o tom musí dozvědět.

• • •

Vévoda zatím přemístil své velitelství do kamenné pevnůstky kousek od pláže, jež byla součástí pozic dělostřelecké baterie obránců. Právě se probíral hrstkou napůl shořelých papírů, když dovnitř vešel Bullers s praporem v ruce.

„Velmi podivné,“ pravil vévoda. „Tyhle dokumenty mají všechny hlavičku CSA - a ne USA. Co se to tu ksakru děje?“

Bullers před ním podržel poničený prapor. „Myslím - Vaše Milosti - myslím, že došlo k strašlivému omylu. Tady nejsou žádní Yankeové. Z nějakého důvodu, nevím jakého, jsme napadli a zabíjeli jižany.“

„Dobrý bože!“ Vévodovy prsty se rozevřely a papíry se snesly na podlahu. „Je to pravda? Jste si tím jist?“

Bullers se shýbl, zvedl upuštěné papíry a zalistoval jimi. „Tyhle jsou všechny adresovány vojenským silám v Biloxi. To je pobřežní město v Mississippi.“

„Proklatě!“ Vévodův údiv nyní vystřídal kypící hněv. „To námořnictvo! Válečné loďstvo se svými do nebe

vynášenými navigačními schopnostmi. K čertu. Nedokázali ani najít to správné místo, kde zaútočit. Takže kde to jsme, Bullersi? V pěkné bryndě. Jejich chyba - naše vina."

Začal pocházet po místnosti sem a tam. „Takže co uděláme? Stáhneme se a omluvíme se? To není můj způsob, generále, v žádném případě. Odlezeme pryč se staženým ocasem?"

„Nabízí se možnost..."

„Pokračovat. Máme tu své muže a máme odhodlání. Místo abychom tomu odpornému otrokářství pomáhali, porazíme ho. Udeříme ze severu přes Kanadu a zničíme všechno, co nám bude stát v cestě. Porazíme tuhle rozdělenou a oslabenou zemi, tyhle země, a přivedeme je zpátky do Impéria, kam koneckonců patří.

Udeříme, a udeříme tvrdě, Bullersi. To je naše jediná záchrana."

Společný nepřítel

Po prvním roce občanské války se obě strany konfliktu poučily, jak je důležité se zakopávat - a zakopávat se rychle. Stát vzpřímeně v těsném sledu a střilet v kontinentálním stylu, to se ukázalo být jen návodem na sebevraždu. Pokud hrozilo nějaké nebezpečí útoku, obránci se zakopali. S pomocí lopat, pokud byly k dispozici. A pokud ne, tak se chopili bajonetů, kuchyňského náčiní, zkrátka čehokoli. Časem se v tom velmi zdokonalili. Zakrátko byly vyhloubeny všechny zákopy a navršeny hliněné valy, které pohlcovaly kulky a odrážely dělové koule do týlu.

Majíce stále v čerstvé paměti krvavou bitvu u Shilohu, ti, kteří to přežili, se zakopali. Muži z 53. ohijského měli teď pozice v zákopech až na vrcholu vysokého srázu nad Pittsburg Landingem. V rudé zemině navršených valů byly zabudovány kusy větví a stromů, jež byly během bojů vytrhány výbuchy.

Když teď generál Grant odvedl velkou část armády na východ, aby čelila britské invazi, generál Sherman, s ohledem na nízký početní stav svých vojsk, udělal maximum pro to, aby posílil obranné pozice. Vepředu rozestavil všechna svá děla, aby mohla metat kartáčové střely, cínové nádoby s kuličkami, které se rozprskávaly ve vzduchu nad šiky nepřítelů. Tuto linii musel udržet tváří v tvář mnohem mohutnější síle konfederovaných. Říkal si, jak dlouho asi bude trvat, než nepřítel zjistí, že jeho síly se ztenčily; dlouho však ne, tím si byl jist.

Aspoň se mohl spoléhat na dělové čluny kotvíci v přístavišti. Spolu se signalizačními důstojníky strávil dlouhé hodiny s kapitány těchto plavidel, aby měli jistotu, že krycí palba bude prudká a přesná. Měl tudíž pocit, že udělal vše, co za dané situace udělat mohl.

Nyní, když jarní záplavy skončily, hladina řeky Tennessee opadla a odhalila písčné břehy a louky v okolí přístaviště. Sherman právě v těchto místech nechal vztyčit vojenské stany a zřídil u řeky své velitelství. Kurýr ho našel v jeho stanu.

„Plukovník říká, abych vás šel okamžitě sehnat, generále. V táboře rebelů se něco děje."

Sherman vylezl na vysoký břeh a tam už na něj čekal plukovník Appier. „Asi nějaké vyjednávání, generále. Táhle jsou tři secesionisté na koních. Jeden troubí na polnici a druhý mává bílou vlajkou. Třetí má na rukávu spoustu zlatých cvočků, určitě vysoký důstojník."

Sherman vyšplhal na hradbu, aby se podíval sám. Trojice jezdců se zastavila sto kroků od unionistických pozic; znovu zazněla polnice. Trubač a seržant s bílým praporem jeli na vyzábých herkách. Důstojník seděl na krásném hnědákovi.

„Dejte mi dalekohled," řekl Sherman, uchopil ho a přiložil si ho k očím. „Bože - to je sám generál P. G. T. Beauregard! Navštívil akademii, když jsem tam působil. Co tu ale dělá s bílým praporem?"

„Chce tuším vyjednat," odvětil Appier. „Mám se tam vydat a zjistit, co má na srdci?"

„Ne. Pokud může ven vyjet jeden generál, řekl bych, že mohou i dva. Přiveďte mi koně."

Sherman vytáhl svoji vyzáblou postavu do sedla, popadl otěže a pobídl svého hřebce kupředu. Kůň opatrně volil cestu mezi ulámanými větvemi a nepořádkem na bojišti. Trubač spustil polnici, když uviděl Shermana, jak se blíží. Beau-regard pohybem ruky zadržel své muže vzadu a sám vyrazil vstříc Shermanovi. Přijeli k sobě a zastavili koně. Beauregard energicky zsalutoval a spustil:

„Děkuji za vaši ochotu vyjednat. Jsem..."

„Já nepochybně vím, kdo jste, generále Beauregarde. Navštívil jste mne, když jsem byl ředitelem Státní vojenské akademie v Louisianě."

„Generál Sherman, no samozřejmě, musíte mne omluvit. Je to už -" Beauregard v sedle trochu schlípl, pak si to ale uvědomil, prudce se napřimil a řekl:

„Právě jsem po telegrafu obdržel zprávu jakož i jisté rozkazy. Ještě než odpovím, chtěl jsem to konzultovat s velitelem vašich zdejších vojsk."

„V současnosti jsem velitelem já, generále." Neuvedl proč, neboť nechtěl mluvit o Grantově odjezdu a své oslabené pozici. „Můžete se obrátit na mne."

„Týká se to britské armády. Mám zprávy, že napadla federální státy, že z Kanady vtrhla na jih do státu New York."

„To je pravda. Jsem si jist, že už to bylo otištěno v novinách. K vojenské situaci se samozřejmě nemohu dále vyjadřovat."

Beauregard zvedl ruku navlečenou v rukavici. „Odpusťte, sire, neměl jsem v úmyslu na vás vyzvídat. Jen jsem se chtěl ujistit, že o té invazi víte, abyste lépe rozuměl tomu, co vám hodlám sdělit. Chtěl bych vám poskytnout informace o druhé invazi."

Sherman se snažil nedát najevo, jak ho ta zpráva zneklidnila. Další invaze by obranu země ještě více ztížila. O žádných dalších invazních silách však nevěděl a nechtěl odhalit svoji nevědomost. „Prosím, pokračujte, generále."

Beauregard už nebyl tím klidným a distingovaným jižanským důstojníkem. Sevřel pěsti a musel ze sebe slova přes zaťaté zuby cedit:

„Invaze a vraždění a ještě něco horšího, právě to se stalo. A zmatek. Z Biloxi ve státě Mississippi dorazily zprávy, že unionistická flotila bombarduje tamější pobřežní opevnění. Všechna vojska, která se podařilo sehnat, tam byla nahnána, aby invazi zarazila. Byla to noční bitva v dešti a žádná strana nechtěla ustoupit. Nakonec jsme to prohráli - ale ne se Severem!”

Sherman nechápavě potřásl hlavou. „Obávám se, že nerozumím.”

„Bylo to oni, Britové. Včera vylodili svá vojska, aby zaútočili na obranné pozice v přístavu Biloxi. Byli identifikováni až ráno, když byly spatřeny jejich vlajky a uniformy. Tou dobou už bylo po boji. A nespokojili se pouze se zničením vojenských sil. Oni zaútočili i na obyvatelstvo ve městě, podmanili si ho a způli ho vypálili. A co dělali se ženskými... Podle nejnovějších zpráv teď postupují z Biloxi do vnitrozemí.”

Sherman v šoku nenacházel slov, pouze si něco mumlal pod vousy. Beauregard bral jeho přítomnost sotva na vědomí, když se zahleděl do dálky a viděl v duchu zkázu jižanského města.

„To nejsou vojáci, ale vrahové a násilníci. Musí být zastaveni, zničeni - a má vojska jako jediná to mohou udělat.

Věřím, že jste čestný muž, generále. Takže vám mohu říci, že jsem obdržel rozkazy, abych své vojáky postavil mezi vetřelce a lid Mississippi. Právě proto jsem si vyžádal tuhle schůzku.”

„A co tedy chcete, generále?”

Beauregard zachmuřeně pohlédl na svého důstojnického kolegu, s nímž se jen nedávno utkal ve smrtící bitvě. Než promluvil, hluboce se zamyslel.

„Generále Shermane, vím, že jste muž, který drží slovo. Před touto válkou jste založil a vedl jednu z největších vojenských institucí Jihu. Strávil jste na Jihu hodně dlouhou dobu a musíte tu mít přátele. Nemohl byste to dělat, kdybyste byl jedním z těch rozvášněných abolicionistů. Nechci se tím nijak dotknout, sire, vašich zaručeně upřímných ideálů. Chci tím jenom říci, že s vámi mohu mluvit otevřeně - a vím, že pochopíte, jak vážná je situace. Rovněž vám bude jasné, že bych vám v žádném případě nemohl lhát, a ani nezneužijete něčeho, co bych vám řekl.”

Beauregard se v sedle povytáhl, a když promluvil, za jeho protahovanými slovy byl znát úporný hněv:

„Prostě vás žádám - jestli byste nezávil možnost sjednat se mnou v tuto dobu příměří. Chci jen bránit lid tohoto státu a slibuji, že nepodniknu žádnou vojenskou akci proti federální armádě. Na oplátku vás žádám, abyste neútočil proti mým zdejšími oslabeným pozicím. Žádám to proto, že vyrazím do útoku proti našemu společnému nepříteli. Pokud souhlasíte, můžete sestavit jakékoli podmínky a já je podepíšu. Jako bratrský důstojník ve zbrani vás uctivě žádám o vaši pomoc.”

Tohle střetnutí, britská invaze proti Jihu, tato žádost, to vše bylo tak neobvyklé, že Shermanovi se vskutku nedostávalo slov. Zároveň však cítil stále větší uspokojení. Příměří nebude problém sjednat, vlastně mu to způsobí velkou radost. Měl za úkol udržet území, které nyní jeho vojska okupovala. Mnohem raději toho docílí nastolením klidu zbrani než v krvavé bitvě.

Ale ještě důležitější byl výraz, který generál Beauregard použil.

Společný nepřítel, právě tohle řekl - a taky to tak myslel. A tak zatímco mluvil, na okraji mysli mu slabounce hlodala naprosto absurdní představa.

„Chápu vaše pocity. Být na vašem místě, udělal bych tutéž věc. Samozřejmě však nemohu souhlasit, aniž bych se poradil s generálem Halleckem, svým nadřízeným důstojníkem,” pravil posléze.

„Samozřejmě.”

„K tomu mi ale dovolu říci, že pro vaše postavení mám jediné soucit a pochopení. Dejte mi hodinu a pak se tu s vámi opět setkám. Nejprve musím vysvětlit, k čemu došlo a co navrhuje. Ujišťuji vás, že vaše pádné argumenty podpořím.”

„Děkuji, generále Shermane,” pravil Beauregard poněkud vroucně a zasalutoval.

Sherman pozdrav opětoval, otočil koně a odcválal pryč. Když sesedal, otěže mu přidržel sám plukovník Appler.

„Generále - o čem jste se bavili? Co se to děje?”

Sherman na něj zamžoural, stěží si uvědomuje jeho přítomnost. „Ano, Applere. Tohle je záležitost neobyčejně závažné důležitosti, jinak by mi generál nevyjel vstříc, jako to udělal. Musím vyhotovit zprávu. Jakmile bude hotová, promluví s vámi a ostatními vyššími důstojníky. Prosím, řekněte jim, ať se za třicet minut sejdou v mém stanu.”

Pak sešel po svahu do tábora. Ale navzdory tomu, co řekl, nešel do stanu s telegrafem. Místo toho zamířil do svého stanu. Oslovil vojáka na hlídce:

„Nechci být rušen, dokud se tu neshromáždí moji důstojníci. Povězte jim, že musejí počkat venku. Nikdo nesmí být vpuštěn dovnitř. Vůbec nikdo - rozumíte?”

„Ano, sire.”

Svezl se do skládací židle a nepřítomně se zahleděl do dále, zatímco prsty si roztržitě mnul řídký plnovous. Tady se nabízela příležitost, které bylo nutno se chopit a pevně ji sevřít, aby neunikla. Navzdory tomu, co řekl, neměl v úmyslu kontaktovat Hallecka, teď ještě ne. Potřeboval čas na rozmyšlenou, aniž by ho kdokoli rušil. Postup, který zvažoval, byl příliš osobní, příliš iracionální, než aby to ostatní pochopili.

Samozřejmě bylo jasné, co by měl udělat. Bylo jeho vojenskou povinností ihned zatelegrafovat nadřízeným a vysvětlit, co se stalo v Biloxi, a požádat o jejich rozkazy. Až by generálové a politici pochopili, co Britové udělali, určitě by s příměřím souhlasili. Společný nepřítel. Bude lepší, když bude jižanská armáda bojovat s Brity, než aby ohrožovala svým útokem Sever.

Ale jak dlouho by politikům trvalo, než by se dohodli?

Moc dlouho, to věděl. Nikdo by nechtěl převzít zodpovědnost za tak drastické kroky, které požadoval Beauregard.

Velitelé by se rozmýšleli a pak by rozhodnutí postoupili výš. Telegrafy by odesílaly depeše, až by celá záležitost s největší pravděpodobností skončila na stole Abeho Lincolna.

A jak dlouho by to trvalo? Přinejmenším hodiny, nejspíš i dle. A rozhodnutí bylo třeba učinit hned. Ač to bylo těžké, musel tu odpovědnost převzít sám. I za cenu rizika, že tím skončí jeho kariéra, musel se rozhodnout. Pokud by se tato příležitost promeškala, už nikdy by se taková nenaskytla. Musí se rozhodnout sám za sebe a podle toho rozhodnutí jednat.

A on věděl, jaké to rozhodnutí musí být. Uvážil každou možnost a pokaždé skončil u toho nejjednoduššího postupu.

Když se jeho důstojníci shromáždili, řekl jim, co se chystá udělat. Pečlivě přitom volil svá slova:

„Pánové, stejně jako Sever, rovněž Jih byl nyní napaden britskou armádou.“ Odměl se, než to všem došlo, načež pokračoval: „Právě jsem rozmlouval s generálem Beauregardem, který po mně žádal příměří, aby mohl vytáhnout se svými vojsky do boje proti nepříteli. Nazval vetřelce ‚naším společným nepřítelem‘ a je to naprostá pravda. Příměří by v tuto dobu bylo velmi na místě. Určitě je to i v našem zájmu.“

Rozhlédl se kolem po shromážděných důstojnících, kteří kývali na souhlas. Ale budou s ním souhlasit, až bude pokračovat?

„Chci žádosti o příměří vyhovět. Co na to říkáte?“

„Udělejte to, generále - rozhodně!“

„Musíte, není na výběr.“

„Každý červenokabátník, kterého vypráskají, je červenokabátník, se kterým si nemusíme dělat starosti.“

Jejich nadšení se vzedmulo přirozeně, nebylo vynucené ani přehnané. Ale jak daleko až může zajít?

„Jsem velice rád, že v tomhle se shodujeme.“ Sherman se rozhlédl kolem po rozrušených důstojnících. Volil slova, jak nejlépe uměl: „Navrhuji naši společnou věc ještě více podpořit.“

Pokud se mnou souhlasíte, hodlám vzít pěší pluk a připojit se ke generálu Beauregardovi při útoku na Brity.“

Ticho nebralo konce, jak důstojníci zvažovali dopad toho, co Sherman navrhoval. Tady nešlo pouze o jednu bitvu, jen o jeden střet, při němž by se síly Severu a Jihu spojily. Jistěže zde byla možnost, že by z jeho rozhodnutí nevzešlo nic než jedna bitva - anebo by naopak mohlo vyústit v ještě závažnější události, jež bylo takřka nemožné si představit. Jako první promluvil plukovník Appier:

„Generále, jste statečný muž, že tohle navrhuje bez podstoupení věci hierarchii nadřízených. Jsem si jist, že jste to uvážil a zvážil i všechny možnosti, jak si počínat. Stejně tak i já. Rád bych vzal Padesátý třetí ohijský a šel s vámi. Prezident vždycky hledal způsoby, jak tuhle válku zkrátit, jak s Konfederací uzavřít mír. Já s tím naprosto souhlasím. Připojme se, abychom zarazili tohle dobrodružství, tuhle invazi na březích našeho státu. Vezměte nás s sebou.“

Byla zažehnuta jiskra a všichni rázem vzpláli nadšením. Kapitán Munch souhlasně zvolal: „Děla, budete potřebovat děla. Moje První minnesotská baterie s vámi půjde také.“

„A budou muži s tímto rozhodnutím souhlasit?“ zeptal se Sherman.

„Jsem si jist, že budou, generále. Budou to cítit stejně jako my - vyžeňme vetřelce ze země!“

Zatímco byly vydávány rozkazy, Sherman se odebral do svého stanu a vyhotovil zprávu, ve které popsal, jaké kroky podniká a proč. Poté list složil, zapečetil a poslal pro generála Lewa Wallacea, jenž velel 23. indianskému.

„Souhlasíš s tím, co se tu děje, Lewe?“ zeptal se.

„Naprosto, Cumpe. Zde se nabízí šance udělat něco s touto válkou - ačkoli mi není jasné, co z toho vzejde. Po Shilohu a tolika mrtvých už se na tu válku asi začínám dívat ve velmi odlišném světle. Mám dojem, že to, co navrhuješ, je něco, co stojí za to. Američané bojující proti Američanům, to nebylo nikdy dobré, třebaže nám to bylo vnuceno. A teď máme šanci udělat něco odvážného - společně.“

„Dobrá. Pak tady převezmeš velení, dokud se nevrátím. A vezmi si tohle. Je to úplná zpráva o všem, co se tu dnes stalo. Až budeme pryč, chci, abys to zatelegrafoval generálu Halleckovi.“

Wallace převzal složený papír a usmál se. „Bude tu trochu rušno. Až tahle zpráva dorazí, bude z toho opravdu pořádný poprask. Myslím, že tak za hodinku bych s tím mohl ven.“

„Jste rozumný důstojník, Wallacei. Ponechávám tuto záležitost na vašem uvážení.“

Děla byla připráhnuta ke kolesnám a k nim byli zapřáhnuti koně. V defenzivní linii se potom utvořila mezera, aby mohli projet ven. Muži z 53. ohijského se mezitím dozvěděli, co se chystá, a jejich reakce byla důležitá. Když Sherman přijel, stál v pozoru - pak propukli v divoký řev. Zatímco projížděl pomalu kolem, provolávali mu slávu a mávali ve vzduchu čepicemi na hrotech svých bajonetů. Morálka byla vysoká a nikdo zřejmě nepochyboval o veliké závažnosti či správnosti jeho rozhodnutí. Budou na to konfederovaní pohlížet stejným způsobem? Pohlédl na hodinky: hodina uplynula.

Vyjel s plukovníkem Applerem vstříc čekajícímu generálu Beauregardovi - oči celé armády se v tom okamžiku upíraly k nim.

Sherman pečlivě volil slova, aby snad nedošlo k nějakému nedorozumění: „Bylo to těžké a velice závažné rozhodnutí, generále Beauregarde, a já vás chci ujistit, že je to jednotné rozhodnutí. Řekl jsem svým důstojníkům o britském útoku a jsme spolu zcela zajedno. Promluvil jsem k vojákům o tom, co chystám, a ujišťuji vás, že muži v mých plucích do jednoho souhlasí. Sever a Jih nyní opravdu mají společného nepřítele.“

Beauregard zasmušile přikývl. „Vážím si vašeho rozhodnutí. Takže souhlasíte s uzavřením příměří?“

„Víc než to. Tohle je plukovník Appier, velící důstojník Padesátého třetího ohijského. On a také všichni muži v jeho pluku souhlasí s mým rozhodnutím ohledně toho, co je třeba udělat.“

„Děkuji vám, plukovníku.“

Sherman se zarazil. Je to vskutku správná věc - a jak bude reagovat Beauregard? Ted' už však nebyla cesta zpátky.

„Tady nejde jen o uzavření příměří. My jedeme s vámi, generále. Tenhle pluk vás podpoří při útoku na britské

vetřelce."

Generál ho nenechal na pochybách, co se týče jeho reakce na Shermanovo rozhodnutí. Po chvilce užaslého zaváhání vykřikl, předklonil se v sedle a uchopil Shermana za ruku, zalomcoval mu zběsile paži, načež se otočil a udělal to samé plukovníku Applerovi.

„Generále Shermane, vy máte nejen odvalu a chování jižanského džentlmena. Já na mou věru přísahám, že vy jste jižanský džentlmen! Vaše roky strávené v Louisianě nepřišly nazmar. Mé volání o pomoc bylo vyslyšeno způsobem, jež jsem nikdy nepovažoval za možný. Přiveďte své muže. Přiveďte své muže! Vyrážíme do boje za společnou věc."

Generál Beauregard odcválal ke svým vojákům. Ani na okamžik nepochyboval, jak zareagují - a měl pravdu. Když jim pověděl o Shermanově rozhodnutí, propukli v ovace, bouřili stále víc a víc a přitom vyhazovali čapky do vzduchu.

Poté byli seřazeni do šiků a stáli v pozoru, zatímco modrý útvar yankeeských vojáků, v čele s generálem Shermanem, vykročil z obranných pozic směrem k nim. Bubeník vepředu udal rytmus a píšťaly zvesela zanotovaly.

Až na dusot pochodujících nohou a hudbu píšťal v doprovodu bubnu panovalo ticho. Půjde to? Mohli by muži, kteří proti sobě bojovali a jeden druhého zabíjeli, nyní mašírovat bok po boku? Ovšem, generálové Sherman a Beauregard se shodli. Ale vojáci - co na to vojáci? Jen před pár dny se navzájem vraždili. Jak budou nyní reagovat v takové vzájemné blízkosti? To nikdo nevěděl.

Zvuk bubnu, pronikavý zvuk píšťal, šoupání pochodujících nohou. Sherman v nitru cítil sílící napětí, které se mu pranic nelíbilo, a chtěl s tím něco udělat. Popohnal koně kupředu, shýbl se a pronesl něco k píšťcům, kteří přestali hrát. Kývli na sebe navzájem - pozvedli nástroje opět ke rtům a znovu jednohlasně zanotovali.

Odpolední vzduch profízla pronikavá melodie „Dixie".

Propukla učiněná vřava. Vzduchem se nesly výkřiky, jasot a pronikavý hvizd. Řady konfederovaných se v tu ránu rozpadly - stejně jako řady severanů. Muži se smáli a třásl si rukama a plácali se po zádech. A stejně jako jejich vojáci i oba generálové si znovu potřásli rukama, tentokrát aby stvrdili vzájemné vítězství.

Dobrý bože, pomyslel si Sherman, ono by to šlo - ono to nakonec půjde.

Bubny zaviřily k nástupu do pozoru a vojáci zase pomalu zformovali své řady. Pak se jednotně obrátili vpravo v bok a vyrazili pochodem po prašné cestě.

Marš do boje

Admirál Alexander Milne šel spát jako šťastný muž. Svým bombardováním pobřežních pozic určitě přispěl k jejich konečnému dobytí. Američané kladli tuhý odpor, ale nakonec byli rozdraceni. Díky mělkému moři a skutečnosti, že příboj se mezitím zmínil, mělo vykládání zásob a dělostřelectva pozoruhodně hladký průběh. Čluny, které se o půlnoci vracely s raněnými, s sebou přivážely i zprávu o vítězství.

Jeho zodpovědnost za tuto fázi operace skončila; příští úspěch britského útoku už spočíval v jiných rukou. Vévoda z Cambridge byl výjimečně dobrý voják; pohotový a zkušený vůdce. Po úspěšném vyloštění a útoku na pobřeží už se dalo spoléhat na to, že pozici udrží. Jakmile byl zřízen opěrný bod, průrva v americké obraně se bude rozšiřovat.

Blokáda byla prolomena a bavlna opět poputuje do Anglie. Aby zaplatila zbraně na vedení války, jejichž import si nyní Jih bude moci dovolit. Jeho práce byla z větší části skončena. Únava z uplynulých dní, stres a nedostatek spánku už se začínaly projevovat. Zranění z Číny ho bolelo, upomínka na to, že se příliš tvrdě snažil. Ještě zanechal podřízeným rozkazy na ráno, načež se odebral na kutě.

Zdálo se, že teprve zavřel oči, když už na něho tiše volal jeho sluha. Admirál seděl na posteli a zvolna usrkával kávu, nepokusil se vstát, dokud šálek nebyl prázdný; pořád byl hrozně unavený. Až poté, co dopil kávu, se oholil, oblékl a vyšel na palubu. Černá nebeská baň byla posetá hvězdami, ale na východě byl už vidět slabounký náznak rozbřesku. Na předním můstku stál kapitán Roland, který mu formálně zasalutoval, když ho uviděl.

„V noci se přehnala bouře, sire. Vypadá to na pěkný den."

„Nějaké další zprávy z pobřeží?"

„Došlo k protiútok, který byl odražen. Generál Bullers hlásí, že vítězství je naprosté."

„A co polní děla a zásoby?"

„Všechno na pláži, sire. Jakmile bude světlo, budou přemístěny na hradby."

„Velmi uspokojivá akce, vskutku velmi uspokojivá."

Netrvalo dlouho a Milne svých slov hluboce litoval. Jakmile se ranní opar zvedl, začal se ho zmocňovat stále hroznější pocit. Pláž, kde proběhlo vyloštění, měla po pravé straně širé moře a byla mnohem větší, než se zdála být v dešti a mlze předchozího dne. Ve skutečnosti to bylo tak, že plážové průčelí se nalevo stáčelo k přístavu a prostíralo se dál podél pobřežní linie. Admirál v přibývajícím světle pozvedl k očím dalekohled a za pevninským výběžkem vpředu spatřil lagunou. Kapitán Roland zalapal po dechu a vykřikl nahlas to, co si admirál náhle uvědomil - pravdu:

„To není Deer Island - ani žádný jiný ostrov. Tohle je pobřeží! Nemohli jsme udělat nějakou chybu?"

Když namířili dalekohledy tím směrem, dolehlo k nim vzdálené hřmění děl. Plula k nim nějaká loď; byla to šalupa, kterou umístil na svůj východní bok - nyní se s napjatými plachtami blížila k nim.

A za ní, v mračnech dýmu, se hnala válečná loď pronásledovatelů.

„Tlučte na poplach," nařídil kapitán. „Připustit páru. Na plný výkon."

Warrior vysunul všechna svá děla a rozvinul také všechny plachty. Právě vyplouval kupředu, když šalupa obloukem zamířila za jeho záď a skasala plachty, jelikož už byla pod ochranou obrněnce. Její pronásledovatel také zpomalil a obrátil se, protože z pochopitelných důvodů nechtěl čelit neporazitelnému Warrioru a jeho dělům. Když se ocitl zádí k britské lodi, větrný poryv se opřel do jeho vlajky a rozvinul ji. Byli od sebe tak blízko, že nebylo třeba dalekohledu k

identifikaci lodi.

Hvězdy a pruhy. Americká vlajka.

„Zpráva pro Javu a Southampton," řekl admirál. „Nepřítel v dohledu. Dohonit a zajmout. Nebo zničit."

Jakmile to bylo možné, kapitán britské šalupy si nechal spustit člun a přišel osobně s hlášením. Když stanul na palubě, zasalutoval.

„Spusťte," řekl admirál ledovým hlasem, obávaje se odpovědi.

„Za úsvitu, sire, jsme spatřili ostrov a ta loď kotvila u jeho břehu. Připluli jsme dost blízko, abychom viděli, že jsou tam opevněné dělostřelecké pozice. Jakmile poznali naši vlajku, začali po nás střílet. Pak ta válečná loď zvedla kotvu a vyrazila za námi. Konzultoval jsem mapu, sire, a myslím si, že..."

Jeho hlas vyzněl do ztracena a on se zakuckal, jako by se svými slovy dusil.

„Ven s tím," obořil se na něj admirál. Důstojník pod snědou kůží zbledl. S velkými obtížemi ze sebe vypravil:

„Věřím, že... ten ostrov byl... Deer Island. Když jsem to zjistil, znovu jsem nahlédl do map. Když se podíváte, sire, tam na břeh, kde jsme útočili. Můžete vidět, že je tam malý přístav, a hned za přístavem jsou ty budovy, kousek od místa, kde proběhlo vyloďení. Díval jsem se do svých map a domnívám se... myslím, že tamto je město Biloxi. Biloxi, Mississippi, což, jak víte, je jeden z Konfederovaných států."

To vědomí jistoty zasáhlo admirála jako fyzický úder: zapotácel se a chytil se kovového zábradlí.

Zaútočili tedy na nesprávnou pevnost, vpadli na nesprávné území, ničili majetky a životy lidí nesprávné země. Byla to jeho chyba, nikoho jiného. Musí ten útok zastavit: jenže na to už bylo příliš pozdě. Musí se pokusit o nápravu, něco udělat. Nedalo se však už dělat nic. Kostky byly vrženy, šťastný průběh akce byl ohrožen. Budoucnost byla víc než chmurná, protože jeho kariéra byla v troskách, to bylo jasné, jeho život, jak věděl, skončil.

„Není mi dobře," pravil, obrátil se a šoural se z můstku pryč. „Jdu dolů."

„Ale admirále - co budeme dělat? Jaké jsou vaše rozkazy?"

Neodpověděl. Ale tlumený výstřel z pistole o pár minut později byl odpovědí víc než postačující.

• • •

Když vévoda z Cambridge vylezl po lodním žebříku na palubu Warrioru, okamžitě byl uveden do kajuty kapitána Rolanda. Roland zavřel dveře a obrátil se k němu s popelavou tváří.

„Pohroma..." řekl ochraptělým hlasem.

„Až moc krvavá, jen co je pravda. Víte, že jsme zaútočili na nesprávném místě? Určitě ano. Milne za to zaplatí, tvrdě."

„Už se stalo. Admirál se vlastní rukou usmrtil."

„Tohle fiasko si nenecháme přišít!" Vévoda praštil rukou do stolu, až sklenice na něm s řinkotem poskočily. „Armáda nyní postupuje podle rozkazů. Musím se postarat o to, aby měli posily. Je třeba informovat útočící síly v Kanadě. Já z toho bordelu, který jste spískali, vytřískám vítězství. Co je to za loď, která je k nám nejbližší?"

„Java."

„Beru si ji. Vy jste zde velícím kapitánem. Zůstaňte u velení, dokud nedorazí posily. A dejte věci do pořádku, jinak vás nechám degradovat, propustit. Hleďte, aby námořnictvo v tomhle průšvihy udělalo aspoň něco správně."

• • •

Podél maširujících vojáků pobíhaly děti, povykovaly a mávaly jim. Vyšli se podívat i dospělí, ale ti už nepůsobili tak jistě jako děti. Jezdci na koních byli vysláni napřed, aby dali všem vědět, co se děje. Modré uniformy a unionistické vlajky vyvolaly u některých údiv, když však pochopili, o čem běží, zavládlo všeobecné nadšení.

„Dejte jim co proto, hoši!" zvolal jeden stařík z verandy domu u silnice.

„Yankeeové a Johnny Reb - to bych nikdy neřekl," houkl jeden muž na koňském hřbetě, načež zamával kloboukem. „Nandejte to těm Britům. Slyšel jsem, co udělali, peklo je pro ně málo."

Dva generálové jedoucí vepředu zamávali v odpověď.

„Krásné přijetí," řekl Sherman. „Přiznám se, že jsem měl trošku obavy."

„Já ne," odvětil Beauregard. „Až se dozví, že jste s námi a kam jdeme - vřdyt' tady máte staré přátele. Stejně už nebudeme na pochodu dlouho. Jdeme do zásobovací stanice Mobile and Ohio Railway v Corinthu." Dva generálové společně ujížděli v čele svých vojsk. „Předem jsem tam telegrafoval, aby posháněli všechny možné lokomotivy a vozový park. Plošinové vozy pro děla a kryté vozy pro koně."

„Nějaké zprávy o nepříteli?"

„Naposled byl hlášen na předměstí Handsboro. Teď bych vám asi měl povědět něco o geografii pobřeží Zálivu u tohoto státu. Biloxi je na konci dlouhého pevninského výběžku, vepředu oceán a vzadu laguna. Handsboro leží na konci tohoto poloostrova, tam, kde přechází v pevninu. Jestliže se Britové chystají táhnout odsud na sever, pak je to ta nejlepší zpráva, kterou jsme mohli slyšet. Ve vnitrozemí směrem od pobřeží jsou většinou promýcené borové lesy a třtinové lány. Ještě než byl operátor v Biloxi zabit, obdržel zprávu. Poblíž nebyla žádná početně silná vojska, avšak v Lorraine se nacházela nějaká jízda. Její příslušníci se právě teď rozjeli do kraje před řečneme nepřátelským předvojem. Lidé jsou upozorňováni, aby oblast vyklidili. V bezprostřední blízkosti před Brity se nenacházejí žádná naše vojska, což je dobře. Chci, aby pokračovali v postupu."

Sherman se nad tím zamyslel a pak se mu po tváři zvolna rozlil úsměv. „No jasně. Poslední věc, kterou bychom chtěli udělat, je postavit se jim čelem a bojovat s nimi v jejich stylu. Vy je chcete nechat postoupit do vnitrozemí, abychom se jim mohli dostat do zad. Odříznout je od Biloxi a jejich zásobovacích linií. Aby zůstali bez pomoci uprostřed

zneprátelené země, pak je rozdrtit."

„Přesně tak. Naše početní síla bude pro ně jistě překvapením. My se chystáme udělat to, že je objedeme po železnici. V Hattiesburgu je křižovatka, kde se protínají dvě železniční tratě. Tam přesedneme na Gulf and Ship Island Railway.

A pak rovnou na jih do Gulfportu. Tak se jim dostaneme do zad a odřízneme je. Snad je tím oddělíme od jejich lodí a zásob. Utáhneme okolo nich smyčku - pak je pobijeme. Právě to se teď chystáme udělat."

Sherman přikývl. „Vynikající plán, jen co je pravda."

Když vcházeli na předměstí Corinthu, ze železničního seřadiště uslyšeli pronikavé zakvílení parní píšťaly. Muži byli v povznesené náladě a za pochodu radostně pokřikovali. Z hranatého komínu parního stroje vyrazil dým, jak přidal páru. Na vedlejší koleji čekala další lokomotiva, připravená přistavit druhý vlak, jakmile ten první odjede.

„Nechci rozdělit naše velení," pravil Beauregard.

„Moudré opatření," souhlasil Sherman. „Mám dojem, že by nebylo moudré maširovat s mými modrokabátníky přes Mississippi, aniž bych měl po boku vás. Navrhuji tedy, abychom posadili jeden z vašich pluků a můj Padesátý třetí ohijský na první vlak. Zbytek mužů, děla a zásoby budou následovat. Všichni se pak opět zformujeme v Gulfportu."

Telegrafy podél Mississippi vytrvale klapaly. Všechna běžná železniční doprava byla pozdržena a odstavena, aby mohly projet vojenské soupravy. Vlaky v tom horku pořád ujížděly na jih, celý den až do večera. V Hattiesburgu, kde se tratě křížily a bylo třeba přesednout, došlo k menším zmatkům. Ale vojáci projevíli dobrou vůli a ochotu k spolupráci; překládání bylo po setmění završeno a poslední úsek cesty odstartoval. Velký petrolejový světlomet na lokomotivě prořezával tmu a osvětloval vykácené pruhy borových lesů. Vojáci, po únavném dni poněkud zmožení, podřimovali na sedačkách a v uličkách vagonů.

Gulfport. Konec tratě a konec cesty. Když dva generálové vystoupili z vagonu, venku už na ně čekal jeden konfederační kavalista a oběma jim zasalutoval.

„Kapitán Culpepper mne sem poslal, abych tu na vás na všechny počkal. Mám vám říci, že ti angličtí vojáci na noc zastavili, jen pár mil od Handsboro."

„Jak daleko jsme od Handsboro?" zeptal se Beauregard.

„Kousek cesty, generále. Ne víc než dvanáct mil."

„Máme je," řekl Sherman.

„Ano. Vyrazíme hned. Během noci se dostaneme mezi ně a Biloxi. Pak uvidíme, co přinese ráno."

• • •

USS Rhode Island se nepokoušela britské válečné lodě předhonit, nejspíš ani nemohla. Místo toho zakotvila u mola na Deer Islandu, vysunula děla a čekala pod ochranou baterie třicetilibrovky. Britské lodě čmuchaly poblíž, ale rychle zatroubily na ústup, když baterie vypálila salvu a v jejich blízkosti vystříkly gejzíry vody. Když se britské lodě opět připojily k flotile a nejevily snahu vrátit se, Rhode Island proklouzla jejími řadami a plnou parou zamířila na východ.

Než byla Rhode Island násilím vnučena námořnictvu, aby se připojila k blokádní flotile, byla to přímořská pramice. Její motory už byly zastaralé, ale spolehlivé. S pořádným tlakem páry - když byl bezpečnostní ventil přiškrčen - dokázala udělat dobrých sedm uzlů. A tak to bylo i nyní, když její velká boční kola vytrvale čeřila vodu a unášela ji podél pobřeží na východ nejvyšší možnou rychlostí.

„Viděl jsi je jasně jako já, Larry, nemám pravdu?" zeptal se kapitán Bailey - a ne poprvé.

„Jistě, kapitáne, tak velkou flotilu není možné přehlédnout," řekl první důstojník.

„A jak si to ta šalupa šinula k nám, taková drzost," pravil kapitán. „Na vrcholu stěžně se jí třepotala ta stará známá britská vlajka. Jsme ve válce a ona si to namíří rovnou k dělům naší baterie. Velitel měl s palbou počkat o chvíličku déle."

„Myslím, že jí několik zásahů uštědřil."

„Možná. Alespoň vzala do zaječích a zavedla nás k těm ostatním."

„Nikdy předtím jsem neviděl obrněnec, jako byl ten anglický." Kapitán pohlédl na pobřeží Mississippi, které zvolna mýjeli. „Jaký je tvůj názor? Ještě asi čtyři hodinky plavby k zálivu Mobile?"

„Asi tak."

„Vsadím se, že to naše hlášení admirála nadmíru zaujme."

„Bude to převelice zajímavé i všechny blokádní lodě. Neměl by se k nim teď připojit Monitor?"

„To by měl. Četl jsem rozkazy. Měl by se připojit k ostatním lodím v blokádě, hned jak ta nová ocelová loď z kategorie Monitoru, Avenger, dorazí do Hampton Roads, aby zde zaujala jeho místo."

„Vsadím se, že hoši z Monitoru budou ze všech nejžhavější. Musí už jim to hodně lézt krkem, jak pořád dělají zátku v láhvi a vyhlížíjí, až se znovu objeví Merrimack. Slyšel jsem, že loď má nového velitele, je to pravda?"

„Poručík William Jefferse, je to dobrý chlap. Chudák Worden, byl raněn do obou očí. Pancéřové hledí zasáhli granát a střepiny mu pronikly do očí. Na jedno oko je slepý a ani s tím druhým to nevypadá dobře. Jefferse bude naše hlášení jistě zajímavé."

„Všechny bude velmi zajímat, jakmile zpráva o tom všem dorazí do Washingtonu."

Zkáza armády

Noc byla celkem klidná a horká. A vlhká. Vojín Elphing z 3. middlessexského se v předjitřní tmě rozhlédl kolem, načež

si povolil límec. Tohle pro něj byla už druhá noc na hlídce, neboť se opil s ostatními. A ani se nedostal k ženským, na to byl příliš zpitý. Táhle byly světlušky, podivný hmyz, který v noci svítil. Mírný vánek, také pokojný, přinášel vůně zimolezu, růží a jasmínu.

Nezaregistroval nějaký pohyb? - Nebe na východě svítalo, takže když se vyklonil zpoza stromu, mohl jasně rozeznat temnou postavu ležící v porostu. Ano, bože - tady byl jeden a táhle ostatní! Vypálil z muškety, aniž se namáhal mířit. Ještě než stačil zakřičet na poplach, provrtaly ho kulky z tuctu pušek a on padl. Byl mrtev, ještě než sebou praštil o zem. Zazněly polnice a britští vojáci odhodili pokrývky a chopili se zbraní, aby opětovali střelbu z mláží a stromů poblíž jejich tábora, která je nyní ohrožovala.

Ze svého stanu se vynořil generál Bullers, jenž podle zběsilé palby jasně poznal, že jim hrozí bezprostřední zničení. Záblesky z děl a plující oblaka dýmu naznačovaly, že čelí útoku početné síly. Vyzbrojené kanony, pochopil, když první granáty rozvrátily řady obránců. A útok byl vedený zezadu - byli mezi jeho vojsky a pláží, kde se vylodili.

„Zatrubte na ústup!“ křikl na své důstojníky, když k němu přiběhli. Okamžik nato zazněly jasné tóny polnice.

Byl to boj na ústupu, ne bezhlavý útek, protože tihle muži byli veteráni. Vždycky když vystřelili na blížící se linii mužů, spořádaně se stahovali, ale neutíkali. Jakmile se rozběsklo, bylo vidět, že zbytek divize v jakýchsi řadách ustupuje a přitom neustává v palbě. Jenže s každým krokem se vzdalovali od pláže a naděje na záchranu. V malých skupinách se stahovali do týlu, stavěli, ládovali a znovu stříleli, zatímco jejich kamarádi probíhali okolo nich. Neměli čas se přeskupovat. Jenom bojovat. A najít vždy nějaké místo, kde mohli zaujmout postavení.

Seržant Griffin z 67. southhampshirského učitel, jak pažbu jeho pušky tvrdě zasáhla kulka - až to s ním zatočilo. Zvedl zbraň a vypálil na muže v modré uniformě, který se vztyčil hned před ním. Trefil ho do paže, uviděl, jak upustil zbraň a chytil se za ránu. Voják vedle něj pronikavě vykřikl a pak se vrhl v dlouhém výpadu s bajonetem kupředu - hrot zajel seržantovi do hrudi zrovna v okamžiku, kdy pozvedal zbraň. Bajonet se s trhnutím vyprostil a ze strašlivé rány vytryskla krev. Seržant se snažil zvednout zbraň, ale nemohl, upustil ji na zem a svezl se za ní. Když umíral, jeho poslední myšlenkou byl údiv, proč jeho vrah byl v šedém. Ten další voják byl modrý...

Útočníci nezakolísali ani nezaváhali. Britští vojáci, kteří se pokoušeli stavět na odpor, byli drceni. Ti, kteří prchali, byli koseni střelbou nebo bajonety zezadu.

Dělicí plot z borových planěk, porostlý plazivými rostlinami, skýtal první možnost, kterou generál Bullers uvažoval, aby zaujali vůbec nějaké postavení a zabránili debaklu.

„Za mnou,“ vykřikl a zamával mečem. „Pětačtyřicátý za mnou!“

Běžící muži, někteří u konce s dechem na to, aby běželi ještě dále, klopýtali a padali do jakéhos takéhos zákrytu v podobě plotu. Ostatní se k nim připojili a zakrátko od britských linií - vůbec poprvé - zazněla jednotná palba.

Útočníci byli stejně tak unavení, ale byli unášeni kupředu zběsilostí útoku. Beauregard rychle zformoval linii, jež čelila roztažené defenzivní pozici v plotu, rozmístiv své muže v husté trávě.

„Kryjte se, ládujte a palte, hoši. Držte se, než vám dojde dech a dorazí posily. Teď už jsou na cestě.“

Sherman viděl, co udělal Beauregard, a shromáždil kolem své muže, až měl k dispozici početnou sílu. Viděl, že vzadu připravují děla ke kolesnám, aby je přemístili do nových pozic. Netroufal si čekat, než budou znovu připravena k palbě, protože Beauregard byl v nebezpečném postavení. Potřeboval ihned pomoc. Korouhevník 53. ohňského byl kousek od Shermana, když vojákům nařídil vyrazit kupředu. Britští vojáci uviděli řadu postupujících mužů a bez váhání stočili palbu vstříc novému nebezpečí. Do trávy kolem se začaly zavrtávat kulky.

Sherman uslyšel bolestivý výkřik, a když se obrátil, uviděl, že vlajkonoš byl zasažen a padá k zemi. Sherman ho stačil přidržet, aby zmírnil jeho dopad, a převzal dřevěnou žerď s hvězdami a pruhy z ochablé mužovy ruky. Pozvedl ji do výše a dal signál k útoku.

Unionističtí vojáci uběhli několik posledních yardů a zalehli mezi konfederanty, kteří byli britskou palbou upoutáni k zemi. Sherman, stále s praporem v ruce, se přemístil k Beauregardovi, který se ukrýval v malém hájku spolu s několika důstojníky a muži.

„Přivázejí děla,“ pravil Sherman. „Než znovu zaútočíme, pustíme do Britů pár granátů. Jak jste na tom s municí?“

„Docela obstojně. Zdá se, že dneska hochům svědčí spíše bajonety než střelba.“

Sherman se rozhlédl po vojácích. Unavení a zchvácení, tváře a uniformy umazané od prachu, přesto stále vypadali jako bojová síla, která je připravena rozsévat další zkázu. Konfederální korouhevník se vahou svého těla opíral o násadu vlajky, aby si trochu ulehčil. Sherman si chtěl před dalším útokem dobít pistoli, nemohl to však udělat, poněvadž mu stále překážela vlajka. V myšlenkách soustředěn na bitvu, bezděčně podal svůj prapor vojákovi Konfederace.

„Tumáš, hochu, místo jedné můžeš klidně nést dvě.“

Znavený voják se usmál a přikývl, natáhl ruku a uchopil vlajku. Pak ji svázal s tou, kterou už držel.

Nikdo si toho zřejmě nevšiml; chystali se k dalšímu útoku.

V onom okamžiku, uprostřed žáru bitvy, nikdo ani nepostřehl, že hvězdy a pruhy byly spojeny s vlajkou Konfederace.

Oba prapory společně vlály, když byl vydán rozkaz a vojáci vyrazili kupředu.

• • •

Příslušníci královské námořní pěchoty tábořili na břehu v Biloxi, kde střežili děla a zásoby. Jakmile je zburcovaly zvuky střelby na západě, byli seřazeni a chystali se k pochodu. Vtom přiklopýtal první z ustupujících vojáků, kteří unikli před útokem. Major Dashwood vykročil k vrávorajícímu pěšákovi a popadl ho za límec.

„Mluv - co se děje?“

„Útok... za úsvitu. Zaskočili nás. Mají mnoho děl, sire. Vojáci, i těch jsou spousty. Generál nařídil ústup...“

„Ale nenařídil ti odhodit zbraň.“

Major srazil nebožáka k zemi a nakopl ho těžkou botou do žeber; voják zaječel jako ženská.

„Obsadit všechna ta opevnění,“ řekl major a vykročil po pláži. „Ty bedny a balíky nahoru, ať se za nimi můžete krýt. A natočte děla. Ať si muži pospíší, chci vidět dobrou práci. Poručíku, svěřuji vám velení, dokud se nevrátím. Jdu tam zjistit, co se děje.“

Kůň, ukořistěný během útoku, byl hnědák se skelným zrakem, přinejmenším velmi jankovitý. Major, jenž jako jezdec nestál za moc, se s pomocí dvou mariňáků vyškrábal do sedla. Nekontrolovaným cvalem poté vyrazil za zvuky boje. Poměrně rychle byl na místě a podařilo se mu koně zastavit prudkým škubnutím za otěže.

Bylo to prohrané, to bylo jasné na první pohled. Zem byla poseta těly Angličanů. Spoustu nepřátel vzali s sebou - ale nestačilo to. Přeživší britští vojáci byli zřejmě obklíčeni a neschopni úniku. Obklíčení očividně větší bojovou silou. Mohl by s mariňáky podniknout protiútok. Ale i tak by byli přecísleni - a určitě by nedokázali dorazit včas, aby na výsledku bitvy něco změnili. Intenzita palby slábla, jak se malý okruh obránců stále více zmenšoval. Vtom kousek od něj kulka vyprskla do vzduchu gejzír písku a major si uvědomil, že rojnice nepřítelů ho spatřila a že se sám ocitl pod palbou. Zdráhavě otočil koně a odcválal zpátky směrem k pláži.

Když uviděl, že opevnění je obsazeno, jak to jen šlo, nařídil námořníkům, aby nasedli do jednoho z člunů na pláži a zamířil v něm k Warrioru.

Byl to naprostý zmatek. U můstku se tísnily čluny z ostatních lodí a on musel počkat, než před ním nastoupí vyšší důstojníci. Když se nakonec dostal na palubu, uviděl, že tam do sebe navzájem narážejí pracovní čtyry, zatímco další muži byli v lanoví a stahovali hlavní plachtu, aby nebyla sežehnuta dýmem z komínu. Třetí důstojník, se kterým obýval kajutu, právě dohlížel na snižování výsuvného komínu, takže přes palubu zamířil k němu.

„Desí, co se to děje? Chystáme se vyplout?“

„Ano... i ne.“ Otočil se a zahulákal na jednoho námořníka. „Ty tam - dávej pozor. Zapři se do toho lana!“ Pokynul Dashwoodovi stranou a potichu, aby ho námořníci neslyšeli, řekl:

„Admirál je mrtev - a zřejmě vlastní rukou.“

„Myslím, že vím proč.“

„Ten ostrov támhle, jenž je vidět na horizontu. To je Deer Island.“

Dashwood pohlédl od ostrova ke břehu. „A jak se mohlo vaše úžasné schopné námořnictvo dopustit takového omylu? Chybička v navigaci?“

Dashwood se jen ledově usmál důstojníkovým rozpakům. „Zjistili jsme to už dnes ráno. Generál Bullers nyní pokračuje v útoku. Já ho měl následovat, hned jak budou zbytky zásob na břehu. A teď - musím se hlásit u vévody -“

„Přesunul se na Javu.“

„A kdo má tedy velení?“

„Kdo ví? Kapitán svolal poradu velících kapitánů k sobě do kajuty.“

„Mám pro ně ještě pár dalších špatných zpráv.“ Naklonil se blíž a zašeptal: „Bullers byl napaden a poražen.“ Otočil se a šel dolů.

Dva z jeho mariňáků byli postaveni ke dveřím do kajuty, a když se objevil, vyskočili do pozoru.

„Kapitán nám nařídil, sire. Nikdo nesmí dovnitř...“

„Ústup stranou, Dunbare - jinak tě vlastními střeží zaškrtnu.“

Když pak důstojník námořní pěchoty vešel dovnitř, znesváření kapitáni vzhledli.

„Zatraceně, Dashwoode, vydal jsem rozkazy...“

„To ano, jistě, sire.“ Zavřel za sebou dveře, než promluvil: „Mám pro vás tu nejhorší možnou zprávu. Generál Bullers a celé jeho velení se stali terčem útoku. Teď už jsou všichni mrtví nebo v zajetí.“

„To nemůže být pravda!“

„Ujist'uji vás, že je. Sam jsem se tam vydal a viděl jsem, co se děje. Jeden z vojáků, kteří unikli, může tuto zprávu potvrdit.“

„Vezměte své muže - běžte jim na pomoc!“ zvolal kapitán Royal Oaku.

„Vy jste zde velitelem, kapitáne?“ zeptal se ledovým hlasem Dashwood. „Já myslel, že když je admirál mrtev, mým vojskům velí kapitán mé lodě.“

„Všichni jsou mrtví?“ zeptal se kapitán Roland, jenž byl zprávou očividně ochromen.

„Mrtví nebo v zajetí, to každopádně. Co chcete, abychom udělali, sire?“

„Udělal!“

„Ano, sire.“ Dashwood již ztrácel trpělivost tváří v tvář takové nerozhodnosti, ale nedal své pocity najevo. „Nařídil jsem svým mužům, aby se na pobřeží zakopali. S děly, která mají k dispozici, mohou útoku vzdorovat - ale nemohou zvítězit.“

„A co navrhuje?“

„Okamžité stažení. Naše vojenské síly očividně nesplnily svůj cíl. Proto navrhuji, abychom zamezili dalším ztrátám a ustoupili.“

„A víte naprosto jistě, že naše síly na pevnině jsou zničeny? Nebo že ve velmi brzké době budou?“ zeptal se jeden z kapitánů.

„Můžete mě vzít za slovo, sire. Máte-li nějaké pochybnosti, s radostí vás na místo bitvy zavedu.“

„Zásoby jsou na břehu, i děla - co s tím?“

„Navrhuji, abychom vzali, co půjde, zbytek zničili, děla vyřadili z provozu. Když tu budeme otálet déle, než je třeba,

ničeho se tím nedosáhne. A teď, když mě omluvíte, musím se vrátit ke svým vojákům."

Navzdory naléhavosti situace trvalo skoro celý den, než zaznělo rozhodnutí. Dashwood vyslal zvědy a ti ohlásili, že už je vskutku po bitvě. Viděli malou skupinu zajatců, kterou odváděli pryč. A nepřátelské divize se opět formovaly. Rojnice se již blížila a bylo víc než jasné, co se stane vzápětí. Major procházel za hradbami sem a tam a kypěl vzteky nad nerozhodností námořnictva. Mají být snad i jeho mariňáci obětováni?

Bylo už pozdní odpoledne, když konečně zaznělo rozhodnutí, které bylo dávno nasnadě. Zničit zásoby, vyřadit z provozu děla, nalodit muže. První várka člunů s mariňáky již dorazila ke své přepravní lodi, když hlídka na Warrioru ohlásila kouř na východním horizontu.

Za chvíli už všechny dalekohledy ve flotile mířily oním směrem. Oblak dýmu byl stále větší a mezitím se rozčlenil do jednotlivých sloupců.

„Počítám čtyři pět lodí, možná víc. Plují pod plnou parou." Hlas kapitána Rolanda byl plytký a zcela bez emocí, navzdory napětí, které v něm narůstalo. „Není v zálivu Mobile blokádní flotila?"

„Podle posledních zpráv pěkně velká, sire."

„Ano. Myslel jsem si to."

Už byly vidět trupy vedoucích lodí a bílé plachty pod oblaky dýmu. Zpomalovaly a zastavovaly ještě hodně z dostřelu děl; velká bitevní loď uprostřed jejich řady se obracela.

„Co to proboha dělají?" zvolal kapitán. „Zavolejte hlídku."

„Rozkaz, sire."

„Je to nějaká vlečná loď, sire. Pustili dopředu další plavidlo."

„Co je to?"

„To není možné přesně říci. Nikdy jsem nic takového neviděl."

Černý tvar byl tak nízký nad vodou, že detaily nebyly jasně vidět. Proplulo to okolo ostatních lodí a pomalu to zamířilo směrem k Britům. Nikdo nebyl s to rozeznat, co je to za loď, ani když se přiblížila.

Bylo to černé, tak nízké, že paluba byla na úrovni hladiny, a malé. Uprostřed paluby to mělo oválnou nástavbu.

„Jako sýrová krabíčka na voru," poznamenal jeden z důstojníků.

Kapitána Rolanda zamrazilo jako nikdy předtím. Přesně ta slova četl v novinách.

„Co to může být?" zeptal se kdosi.

„Nemesis," řekl hlubokým hlasem, že ho bylo stěží slyšet.

Dřevěné parní fregaty amerického námořnictva se roztoustily do půlkruhu, aby se utkaly s britskými loděmi, opatrně se držíce v odstupu od zlověstně vyhlížející černé lodě. Pouze USS Monitor plul stále dál.

Američané byli připraveni, děla nabitá a vysunutá. Poručík William Jeffers na obrněném můstku na palubě Monitoru vytáhl dalekohled a namířil ho na kotvíci loď. „Zaútočíme na obrněnec, ještě než se dá do pohybu," řekl. „Musí to být buď Warrior, nebo Black Prince. Podle mých informací jsou to jediné dvě ocelové lodě, které britské námořnictvo má. Naši agenti poskytli kompletní údaje o jejich konstrukci a provedení."

Warrior právě vytahoval kotvu a připouštěl páru. Loď byla natočená zádi k útočícímu Monitoru a jeho první důstojník zalapal po dechu při pohledu, který se mu naskytl. „Ta záď, sire - vždyť ona není obrněná. Jako by tam byl nějaký přístroj, naviják, jakási konstrukce."

„Ano," pravil Jeffers. „Četl jsem ten popis ve zprávě. Aby zmenšili brzdný odpor, když loď pluje pod plachtami, zvedají šroub nad vodu. Takže záď není obrněná. Stejně jako příd."

„Zničíme ji!"

„To nebude tak snadné. Zprávy rozvědky obsahují podrobné detaily o její konstrukci. Její trup sestává z jednopalcové oceli - ale je to loď uvnitř lodí. Všechna děla hlavní baterie se nacházejí v pevnosti, obrněném boxu uvnitř lodí. Je jich dvaatřicet, dvacet šest osmašedesátibrovek a šest stolibrovek. Převyšuje nás počtem svých děl, ale ne jejich kalibrem. Naše dahlgreny jsou zbraně, s nimiž nutno počítat. Tahle pevnost sestává z kovaných čtyřpalcových ocelových plátů vyztužených dvanácti palci týkového dřeva. Nebude snadné se s ní utkat."

„Ale zkusíme to?"

„To jistě můžeme. Naše střely se odrážely od Merrimacku, protože měl zkosené boky. Rád bych viděl, co udělá koule z jedenáctipalcového dahlgrena s touhle citadelou - jež má kolmé boky."

Bylo to, jako když moucha útočí na slona. Malinký ocelový Monitor, jenž chrlil dým ze svých dvou krátkých komínů, vyrazil k dlouhatánskému Warrioru. Se svým černým nátěrem působil zlověstně a nebezpečně. Neprůstřelné poklopy zakrývající dělové střílny se náhle otevřely a zevnitř vyjela ústí velikých děl. Byla nabitá a naládovaná - a vystřelila obě nárazy. Výšlehy mohutné plameny a z dvojice hlavní vylétly hvízdající střely do prostoru mezi oběma loděmi.

Bez žádného viditelného výsledku. Věž byla vzápětí pootočená, aby se děla odvrátila od britského obrněnce. Většina střel nízký cíl v podobě Monitoru minula; těch několik málo, které zasáhly osmipalcový pancíř věže, se odrazilo pryč, aniž způsobily nějakou škodu. Monitor supěl stále dál maximální rychlostí necelých pěti uzlů. Když se přiblížil k velké černé lodi, v motoru pod věží zasyčela pára a pootočila ozubeným kolem, jež bylo napojeno na soukolí pod základnou věže. Malinká kolečka zarachotila a věž se otočila kolem dokola, takže ústí obou hlavní se rázem ocitla jen několik stop od vysokého boku Warrioru.

A vystřelila. Dělové koule lehce prorazily obrněný plát lodí a způsobily spoušť a zkázu na dělostřelecké palubě. Děla na kluznicích sebou trhla dozadu, utažené svorky zaskřípěly kov o kov, když se masivní hlavně zastavily.

„Nabíjet!"

Do dělových hlavní se sykotem zajely spojené násady s vytěráky na koncích. Pak byly dovnitř napěchovány nálože, po nichž následovaly dělové koule usazené v ocelových úchytkách, které se zvedaly s pomocí řetězových navijáků. Do dvou minut byla děla opět nabitá a zpocená, umouněná posádka se zapřela do lan, aby je vytáhla zpátky do

palebné pozice.

Jenže tentokrát Monitor objel loď zadem a jeho hlavně se bezmála dotýkaly vysokého kormidla. Oproti spoustě děl v hlavní baterii bylo na zádi namontováno pouze jedno otočné dělo. To vystřelilo, ale bezvýsledně.

Pak opět naráz vypálila dvojice jeho těžkých děl: dělová střela zasáhla záď a pronikla tenkým, jednopalcovým plátem trupu. Monitor v této pozici zůstal, volně unášen proudem, motory zastavené, zatímco děla ve věži byla dobíjena. Zábradlí nahoře lemovali mariňáci a jejich kulky se bezvýsledně rozpleskávaly o ocel. Dvě minuty zvolna ubíhaly. Z komínů Warrioru se vyvalil kouř, když loď přidala páru. Teď už měla zvednuté kotvy a mohutný černý trup se začínal natáčet, aby namířil děla na malinkého útočníka.

Vtom Monitor znovu vypálil. Zasažen byl lodní čln na zádi - a pak i mohutné kormidlo.

Lodní šroub Warrioru byl již v pohybu a mohutná loď pomalu odploovala pryč. Bez kormidla sice jeho posádka nedokázala manévrovat, ale mohla alespoň uniknout smrtícímu útoku.

Když děla Monitoru ztichla, posádka mohla slyšet řinčivé nárazy kulek na ocelový pancíř nad jejich hlavami, jak se mariňáci nakláněli přes zábradlí a bezvýsledně pálili z mušket. Když však malinké unionistické plavidlo vyplulo zpoza zádi a proploovalo podél nepřátelského pravoboku, čelilo opět větší hrozbě v podobě osmašedesátilibrových a stolibrových děl. Ta měla hlavně jaksepatří naládané a jedno za druhým pálilo, jak se jim Monitor postupně objevoval v zorném poli. Ocel narážela na ocel, věž a trup Monitoru řinčely a zvonily.

Bez žádných viditelných výsledků. Dělové koule nebyly schopny prorazit, jak už zjistili na Merrimacku. Ovšem Merrimack byl zároveň imunní vůči opěťované palbě. Ne však Britové. Monitor zůstal v pozici u boku obrněnce, věž natočenu stranou, zatímco uvnitř dobýjeli děla. Každé dvě minuty stihli dobít a vystřelit. Warrior nakonec musel zastavit motory, protože už mířil ke břehu. Monitor reagoval na každý pohyb britské lodi. Vytrvale přitom pálil a prorážel pancíř pevností uvnitř trupu, ničil děla a rozmetával kolem ocelové a dřevěné fragmenty, které neúprosně kosily nešťastné dělostřelce.

Kolem těchto dvou bojujících lodí zatím zuřila námořní bitva. Byl to zničující střet, dřevěné lodě proti dřevěným lodím. Avšak všechny lodě americké flotily měly parní pohon - takže měly bojovou výhodu oproti britským lodím poháněným plachtami. Všude hřměla děla a létaly koule, zatímco neozbrojené dopravní lodě stály opodál, aby unikly masakru.

Když byla většina hlavních děl britského obrněnce vyřazena z provozu, neobrněné americké lodě se nyní přiblížily a zapojily se do boje proti Warrioru. Jejich menší děla nebyla s to prorazit jeho pancíř - mohla však kropit paluby. Tři obrovské stěžně Warrioru byly ze dřeva, stejně jako ráhna. V krupobití koulí vyslaných Američany šel nejprve hlavní stěžně, jenž s ohlušujícím praskotem dopadl na palubu, zatímco jeho ráhna a plachty drtily muže dole. Poté následoval zadní stěžně, který jen rozšířil tu spoušť a řady mrtvých. Přes boky lodí visely plachtovina a zpřelámaná ráhna, které zakrývaly střílny, takže palba umlkla.

Monitor se nyní vzdálil a kapitán Jeffers uznale pokýval hlavou nad dílem zkázy, které jeho loď způsobila. „Dobrá práce. Ten poslední stěžně mu necháme, protože teď nějakou dobu stejně nikam nepopluje.“

„Jestli vůbec někdy!“ zvolal první důstojník a ukázal před sebe: „Narrangasett mu zahákovala záď - její mariňáci se hrnou na palubu!“

„Výborně. Když je teď ocelová loď vyřazena z boje, můžeme pomýšlet na ty dřevěné. Musíme pomoci zbytku naší flotily. Uvolnit některé z lodí, aby mohly zamířit za transporty. Musíme jich zničit co nejvíce, než se stačí rozptýlit. Když se nevzdají, potopíme je.“

Jeho úsměv byl ledový, hněv hluboký.

„Dnes si to zpropadené britské námořnictvo pořádně natlouklo nos; tohle si budou dlouho pamatovat.“

Okamžitá příležitost

„Možná už mi bylo hůř, Johne, ačkoli si opravdu nemohu vzpomenout kdy.“

Prezident seděl ve své potlučené sedačce a upřeně hleděl na telegram, který mu podal Nicolay. Byl vyzáblý a ztrácel na váze, takže jeho obnošený, pomačkaný černý oblek na něm schliple visel. Od Willieho smrti skoro nejedl a téměř nespál. Jeho temná kůže byla nyní zažloutlá, kolem očí měl černé kruhy. Tahle další válka se vyvíjela velmi špatně. Po místnosti vztekla poletovala velká masačka, která neustále narážela do tabulí napůl otevřeného okna. V místnosti hned vedle Lincolnova úřadu rachotil nově instalovaný telegraf, zatímco přijímal další zprávu.

„Špatné zprávy mě teď zastihují mnohem rychleji, když máme ten pekelný stroj tak blízko po ruce,“ pravil Lincoln. „Viděl už to ministr války?“

„Ano, sire.“

„Tuším, že tu zakrátko bude. Ti nebozí hoši v Plattsburghu. Strašná oběť.“

„Zpomalili Brity, pane prezidente.“

„Ale ne nadlouho. Port Henry je dobyt a v plamenech a od generála Hallecka dosud ani slovo.“

„Poslední zpráva od něj praví, že formuje obrannou linii ve Fort Ticonderoze.“

„Copak jsme odsouzeni k trpnému opakování historie? Pokud si vzpomínám, neutíkali jsme před Brity i tam?“

„To byl strategický ústup, který, poněkud nešťastně, započal 4. července.“

„Jen se modlím, aby teď Halleck nezopakoval tentýž manévr.“

„Teď už se k nim možná připojily Grantovy divize. To už je slušná síla v poli, když je dáte dohromady.“

„Jenže ještě pohromadě nejsou. Britové nás drtí po částech. A co ten záhadný telegram od generála Shermana? Nějaké bližší vysvětlení?“

„Zatím žádné. Některé telegrafní linie jsou přerušeny a já mám informace, že se naše komunikace pokoušíme všemi silami zpřístupnit. Všechno, co máme k dispozici, jsou zkomolené zprávy, některé hovoří o přesunu na jih a některé se zmiňují o generálu Beauregardovi.“

„Zkoušejte to dál, já nemám záhady rád. A hlavně ne ve válce - ani v žádné jiné době. A zruš ty návštěvy na dnešní den. Nemohu vidět ty dotěrné žadatele, kteří jsou morovým nebezpečím pro mé zdraví.“

„Je jich tam pěkně dlouhá řada. Někteří čekají už od rozbřesku.“

„Neznám slitování. Sděl jim, že státní záležitosti musí mít přednost, alespoň tahle.“

„Neuděláte jedinou výjimku, sire? Je zde jeden anglický džentlmen, který právě dorazil na palubě francouzské lodi. Má doporučující dopisy od několika nejvyšších hodnostářů ve Francii.“

„Říkáte Angličan? To už je nanejvýš matoucí záhada. Jakkak se jmenuje?“

„Nějaký pan Mill, John Stuart Mill. V psaní, které je přiloženo k doporučujícím dopisům, uvádí, že má informace, které podpoří tuhle válku za americkou svobodu.“

„Je-li to anglický špión, pak ho jistě bude chtít vidět Fox.“

„Pochybují, že je to špión. Doporučující dopisy se o něm zmiňují jako o vysoce zasloužilém přírodním filozofu.“

Židle zapraštila, když se Lincoln opřel a natáhl před sebe svoje dlouhé končetiny. „Přijmu ho. V těchto zoufalých časech se musíme chytat každého stébka. Možná mi to krátké rozptýlení pomůže na chvíli zapomenout na pohromy, které nás stíhají. Jsou nějaké náznaky, co je to za informace, které mají posloužit naší věci?“

„Obávám se, že ne. Je to trochu záhada.“

„Inu - tak ji rozřešíme. Uved' toho džentlmena dovnitř.“

Mill byl muž ve středních letech, hladké pleti, již trochu plešatý, elegantně oblečený a velmi přívětivý. Představil se a zlehka se uklonil, když si s prezidentem potřásl rukou. Pak položil na stůl dvě knihy, které přinesl s sebou, a posadil se, jakmile si pod sebou pečlivě narovnal své šosy.

„Pane Lincolnne,“ řekl vážným, ale přesto vzrušeným hlasem. „Již mnoho let jsem obdivovatelem amerického experimentu. Sleduji vaše volební praktiky a chod Dolní sněmovny a Senátu, soudnictví a policie. Třebaže nejsou v žádném případě dokonalé, mám nicméně dojem, že tohle je v mnoha ohledech jediná svobodná země na světě - jediná demokratická. Věřím, že svět má už dost králů a tyranů a většinou se nalézá na cestě k demokracii. Když je teď vaše vznešená věc ohrožena útokem mé země, je to tragédie, za kterou nemohu, nicméně tragédie, za níž se musím omluvit. Ovšem tato tragédie mě pobídla k velmi nečekanému činu - a právě proto jsem tu. Myslel jsem si, že po smrti své drahé ženy, kdy jsme se s dcerou uchýlili do Francie, budu psát své knihy a vyčkám, až se k ní budu moci připojit na onom světě. To ale nemělo být. Naléhavá nutnost mě vytáhla z klidu mé pracovny zpátky na světovou scénu. Jsem tady, s vaším svolením, abych napomohl vaší dětinské demokracii a abych, opět s vaším svolením, jí pomohl nastoupit cestu ke zdárné budoucnosti.“

Prezident kývl na souhlas. „Stejně jako vy také já věřím, že americký experiment je poslední zářivou nadějí Země. Opravdu hovoříte jako shůry obdařený muž, pane Mille. Ale aniž bych se vás chtěl dotknout, obávám se, že tentokrát potřebujeme spíše muže, kteří se umějí bit, než ty, kteří dokáží myslet. Avšak objasněte mi svá slova a povězte mi, jak se to chystáte provést.“

Mill se předklonil a poklepal prstem na dvě knihy před sebou. „Když budete pozorně číst, najdete odpověď na tu otázku tady, v mých Principech politické ekonomie. Jsou vaše, jako malý dárek.“

„Jste velmi laskav.“ Lincoln přitáhl přes stůl knihy k sobě a otevřel první svazek, usmívaje se při pohledu na hustě potištěné stránky. „Vždycky jsem hodně četl přírodní filozofii. Velmi obdivuji teorie Francise Waylanda, jehož dílo zajisté znáte. Pan Wayland věří, že práce je zdrojem, z něhož jsou převážně uspokojovány lidské potřeby, že práce je před kapitálem, že kapitál existuje jen jako ovoce práce. Teď jsem ale odbočil. Už se těším na studium vašich knih. Pokud mi to nesnáze této války umožní.“

Mill zvedl ruku a usmál se. „Válka je na prvním místě, pane prezidente. Uchovejte si je na klidnější časy. Zjistíte, že já a Francis Wayland se v mnoha věcech shodujeme. Když dovolíte, mohu vám své pocity a názory velice snadno podat ve zhuštěné formě. Za prvé jsem vždycky podporoval vaše stanovisko v této válce, protože v ní vidím boj proti otroctví. Ale jako Angličan jsem stál stranou tohoto konfliktu v domnění, že mne osobně se to netýká. Teď mám ale pocit, že tento můj postoj byl chybný. Už déle nemohu být jen tichým pozorovatelem. Napadení vaší země mou zemí byl vysoce hanebný čin a jako takový je neodpuštělný.“

„Ujišťuji vás, že tady nenajdete nikoho, kdo by se o tom s vámi přel.“

Ozvalo se rychlé zaklepání na dveře, načež se zjevil John Hay s telegramem v ruce, tvářící se velmi znepokojeně.

„Mohl bych s vámi mluvit ve... velmi ožehavé záležitosti, pane prezidente?“

„Počkám venku,“ pravil Mill a vstal. „Můžeme v našem rozhovoru pokračovat?“

„Samozřejmě.“

Hay počkal, až se dveře zavřou, načež Lincolnovi předal telegram. „Nevím, co to má všechno znamenat, sire, ale je-li to pravda, zní to mnohem lépe než zprávy ze státu New York.“

Lincoln si vzal papír a nahlas předčítal: „Skupina konfedačních důstojníků překročila naše linie v Yorktownu na základě dohody o příměří. Teď v doprovodu pokračují v cestě do Washingtonu. Vede je generál Robert E. Lee.“

Prezident spustil papír a Hay si náhle uvědomil, že nikdy předtím na jeho tváři neviděl tak naprostý úžas. Lincoln byl vždycky vyrovnaný muž, který se s ničím nepáral a který si své emoce nechával pro sebe. Lidé na jeho tváři viděli takový výraz, jaký sám chtěl, aby viděli. Tentokrát však ne.

„Nemáš sebemenší tušení nebo špetičku informace, co to má všechno znamenat? Ne, myslel jsem si, že nemáš, a je-li možno z výrazu tvé tváře něco soudit, jsi stejně zmatený jako já. Zatelegrafuj zpátky tomu, kdo to poslal, a žádej podrobnější vysvětlení. A měl bys raději svolat kabinet k mimořádnému zasedání. Tohle je... mimořádná situace.“

Dokončím tu zatím rozhovor s panem Millem. Přijď pro mne, až se kabinet shromáždí."

Telegram nedával prázdný smysl. Co se to děje? A co ta záhadná depeše od generála Shermana? Je v tom nějaká spojitost? Byl tak hluboce zadumaný, že si ani nevšiml, když se Mill vrátil, dokud ho sám neupozornil zdvořilým zakašláním.

Když se usadil, Mill se rychle vrátil k věci. „Přemýšlel jsem zatím o slovech, která jste mi řekl na odchodu. Že potřebujete muže, kteří umějí bojovat, ne muže, kteří umějí myslet..."

„Omlouvám se, pokud vás má slova rozrušila, rozhodně jsem vás nechtěl urazit."

„To se vsutku nestalo, sire, právě naopak, mám-li pravdu říci. Připomenu vám dalšího Angličana, a opět filozofa. Thomase Painea, který psal, teoretizoval a argumentoval ve věci vaší americké revoluce. Věděl, že důvod, proč lidé vedou války, je stejně důležitý jako boj sám. Říká se, že malí lidé šíří pokrok tím, že stojí na ramenou obrů. Paine a vaši otcové zakladatelé byli opravdu obři, a snad díky tomu, že bude stát na jejich ramenou, tahle země může odstartovat druhou americkou revoluci, která zplodí novou budoucnost. Tahle válka nemůže trvat věčně, ale Amerika musí vytrvat, přežít a vyrůst. A právě vaše ruka musí být ta, která ji povede, aby to přežití zajistila. Postavení černochů ve vaší společnosti je nyní rozporuplné. To se musí změnit. A já znám způsob, jak to udělat..."

Lincoln naslouchal tak dychtivě, že sebou trhl, když jeho tajemník diskrétně zaklepal na dveře.

„Pane Mille. Je nutné, abych se nyní zúčastnil jedinečně důležitého zasedání kabinetu. Musíte však ještě přijít a své návrhy objasnit. S vašimi postoji se upřímně shoduji a pevně doufám, že mi snad pomůžete vyřešit některé z nejobtížnějších politických problémů."

• • •

Zasedání kabinetu bylo krátké.

„Bez dalších informací," pravil Chase, „není možné, abychom v této záležitosti učinili nějaké rozhodnutí."

„Co když přinášíte podmínky kapitulace?" pronesl nadějným hlasem Seward.

„To sotva," odpověděl Lincoln. „Nemáme důvod věřit, že chtějí tuhle válku ukončit, rozhodně ne tak náhlým a netypickým způsobem. Když zvážíte současnou situaci, nacházejí se v lepší pozici než kdykoli předtím od začátku války. Vždyť oni teď mohou jen sedět na zadku a nechat Brity, aby za ně tuhle válku vedli. A pak udeřit, až si budou myslet, že jsme u konce s dechem. Kapitulace je nejméně pravděpodobným důvodem k tomuto setkání. Musíme jejich záměry odhalit. Setkáme se s nimi, a já navrhuji, aby u toho byli i naši vojenští poradci - protože jejich mise sestává pouze z vojenských činitelů, či tak mi to aspoň bylo řečeno."

Usnesli se, že zasedací místnost vlády by na setkání byla příliš malá, když by se připojili i vysocí důstojníci armády a námořnictva. Shromáždili se proto v nově vyzdobené Modré místnosti, kde jim Mary Lincolnová, zatímco čekali, servírovala čaj. Vtom k Lincolnovi tiše přistoupil Hay.

„Jediná další informace, již se nám podařilo zjistit, je ta, že generál Lee trvá na tom, aby mohl mluvit s vámi osobně."

„No tak mu dopřeji sluchu, rozhodně ano."

• • •

Už se stmívalo, když se kavaleristé spolu s kočáry přiharcovali k hlavnímu vchodu do Bílého domu. Čekající vojenští poradci stáli, takřka v pozoru, zatímco členové kabinetu, kteří do té doby seděli, povstali. Dveře se otevřely a do místnosti vkročil generál Robert E. Lee, vrchní velitel konfедераční armády. Měl vzpřímený vojenský postoj, poněkud prošedlé vousy a zachmuřený výraz; na výšku měřil přes šest stop a byl skoro stejně vysoký jako prezident. Následovala ho menší skupinka vážně se tvářících důstojníků v šedých uniformách. Lee si sundal klobouk a vykročil vstříc Abrahamu Lincolnovi.

„Pane prezidente, přináším vám poselství od pana Jeffersona Davise, prezidenta Konfederace."

Lincoln měl výraz tváře pod kontrolou a jenom přikývl, rty pozorně semknuté, zatímco Lee pokračoval. Lincoln neuznával legitimnost titulu Jeffersona Davise, ale nyní neviděl důvod se k tomu vyjadřovat.

„Pokud byste svolil, pane Lincolne, vzhledem k důvěrné povaze mého sdělení, rád bych vám ho přednesl v soukromí."

V řadách naslouchajících mužů se rázem ozvalo znepokojené mumlání a Lincoln pozvedl ruku, až v místnosti opět zavládlo ticho.

„Pánové," pravil přísně. „Hodlám tuto žádost respektovat. Jsem si jist, že vrchní velitel konfедераčních armád je počestný muž a že mi nezpůsobí žádnou fyzickou újmu."

„To je vsutku pravda, pane Lincolne. A zanechám tady svému štábu meč na důkaz mé dobré vůle." Přesně to vzápětí udělal, když svůj meč i s pochvou uvolnil z popruhů a předal jej nejbližšímu jižanskému důstojníkovi.

Přihlížející zaváhali, jenomže když se Lincoln obrátil ke dveřím, ukročili dozadu. Utvořili průchod, aby vysoký prezident a přísný, vzpřímeně se nesoucí generál mohli projít. Oba muži se pomalu ubírali z místnosti a pak vzhůru po velkém schodišti, ne-li ruku v ruce, tak alespoň rameny těsně vedle sebe. Minuli vyplašeného úředníka u stolu a zamiřili do Lincolnovy kanceláře. Lincoln za sebou zavřel dveře a řekl:

„Byl byste tak laskav a posadil se, generále Lee? Jsem si jist, že za sebou máte únavnou cestu."

„Děkuji, sire."

Pokud cesta byla únavná, Lee to na sobě nedal znát. Sejmul si z hlavy svůj šedý polní klobouk a položil ho na konec stolu, pak se vzpřímeně posadil na prvních několika palcích sedačky, zatímco Lincoln se sesul do svého pracovního křesla.

„A teď, budete-li tak laskav, sdělte mi vaše poselství, generále Lee.“

„Mohu se napřed zeptat, sire, jestli máte nějaké zprávy o nedávných událostech v Biloxi v Mississippi?“

„Vůbec žádné.“

„Pokud mě omluvíte, pane Lincolne, nechci strkat nos do vašich vojenských záležitostí, ale tato maximálně souvisí se situací v Biloxi. Pokud jde o to, odpusťte, že se ptám, ale obdržel jste poselství od generála Shermana?“

Lincoln se zamyslel. Má vyrazit vojenské záležitosti Severu nekompetentnějšímu z generálů Jihu? Samozřejmě že ano. Tahle záležitost byla zcela podružná vzhledem k Leeově přítomnosti v Bílém domě. Tentokrát musel být naprosto otevřený.

„Jen zkomolené a neúplné, nemohli jsme tomu porozumět. Vy o tom něco víte?“

„To tedy vím, sire, a právě proto jsem tady. Dovolte mi, abych vám citoval fakta. Stejně jako vaše země byla napadena Brity po souši od severu, tak i Konfederace byla napadena od jihu z moře.“

„Cože...?“

„Britská invaze, pane Lincolne, náhlá a krutá a bez jakéhokoli varování. Byla při ní zničena baterie a opevnění před Biloxi. Naši muži se bili statečně, ale byli přecísleni a mnozí padli. A ještě horší, sire, byla skutečnost, že nepřítel pronásledoval vojáky až do města Biloxi, které vypálil a zničil. Aniž by se spokojili s bezuzdným drancováním, tato zvířata - nemohu tyto kreatury nazývat vojáky - rovněž ukojila svoji nepopsatelnou krutost na ženské populaci dotyčného města.“

Prezident měl co dělat, aby skryl svůj zmatek ohledně nejnovějšího vývoje událostí. Mohl jen poslouchat.

„Nevíme, proč to udělali, víme však, že se to stalo. Bez vyhlášení války vtrhli do naší země, zabíjeli, znásilňovali a loupili. Ještě než bylo město vypáleno, obráncům se podařilo odtelegrafovat zprávu o tom, co se děje. Prezident Davis kontaktoval generála Beauregarda v severní Mississippi, jehož vojska byla nejbližší k napadnuté oblasti. Beauregard byl převelen na jih, aby se neprodleně postavil britským vetřelcům. Bylo mi sděleno, že generál Beauregard požadoval po generálu Shermanovi příměří, aby se mohl utkat, jak sám uvedl, s „přirozeným nepřitelem obou zemí.““

„Potom přišla zpráva od Shermana. Určitě na příměří přistoupil.“

„To ano, a nejen to, pane Lincolne.“ Lee se na chvíli zarazil, když si uvědomil smrtelnou vážnost slov, která vyřkl vzápětí: „Musel mít dojem, že tato invaze byla invazí do jeho vlasti, bez ohledu na Sever či Jih. Protože udělal velice ušlechtilou a odvážnou věc. Nejenže přistoupil na uzavření příměří - ale vzal jeden pluk svých severanských vojáků na jih spolu s Beauregardovou divizí. Jeli vlakem a podařilo se jim invazní vojska obejít. Závěrečná depeše praví, že na Brity zaútočili a porazili je. Bojovali společně. Vojáci Johnnynho Rebela a Yankeeů - bok po boku.“

Lincolnovy myšlenky zběsile vířily, jak se snažil vstřebat všechny aspekty naráz. Generál Sherman učinil smělé rozhodnutí a ještě smělejší tah. Udělal to na vlastní pěst, aniž konzultoval své nadřízené. Byl by souhlasil, kdyby ho Sherman požádal o svolení? Nebo by váhal učinit tak drastické a zřejmě dalekosáhlé rozhodnutí? To prostě nevěděl. Možná to ani nebyla žádná nehoda, že telegram byl zkomolený. Jakmile se Sherman rozhodl jednat, určitě věděl, že není cesty zpátky. Buď jak buď, nyní už byly události v plném proudu. Co ale může vzejít z tohoto bohatýrského rozhodnutí a veledůležitých vítězství? Na takové závěry bylo ještě příliš brzy; potřeboval o situaci vědět víc. Lincoln se bystře zadíval na generála Konfederace.

„Soudím, že tyhle informace nejsou součástí poselství od pana Davise - nýbrž fakty, jež jsem napřed potřeboval znát, abych se mohl postavit k poselství, které mi zaslal.“

„Přesně tak, sire. Prezident Davis mě pověřil, abych vám nejprve pověděl o společné bitvě proti našemu britskému nepříteli, potom abych vám tlumočil jeho nejsrdečnější díky za tuto velice cennou pomoc. Formálně vás žádá, zda byste nesouhlasil s tím, aby na všech frontách co nejdříve vešlo v platnost příměří. Až bude příměří nastoleno, bude možné, abyste se s prezidentem Davisem sešli a probrali význam toho všeho, co se stalo.“

Lincoln se v křesle opřel a zhluboka si povzdychl - až do tohoto okamžiku si neuvědomoval, že bezděčně zadržoval dech. Když mu došla závažnost Leeových slov, zmocnilo se ho radostné vzrušení, silnější než kdykoli předtím. Nedokázal klidně sedět, nýbrž vyskočil na nohy a pocházel po místnosti. Otočil se a chytil se za klopy svého fraku, aby zakryl třas v rukou, zatímco se snažil zachovat pevný hlas, když řekl:

„Generále Lee, nemohu vám začít sdělovat silné emoce, které se mne v tomto okamžiku zmocňují, nově zažehnutou naději, že zabíjení a jatka této strašné války by mohly, aspoň do jisté míry, ustát. Prohlásil jsem už nesčetněkrát, v soukromí i na veřejnosti, že bych udělal cokoliv, vydal se kamkoliv, podnikl jakékoliv potřebné kroky, abych tuhle válku zastavil. Musíte panu Davisovi sdělit, že příměří začne okamžitě, jen co o něm budou zpraveny všechny naše ozbrojené síly.“

„Prezident navrhl, aby příměří vešlo v platnost dnešního dne o půlnoci, protože i naše vojska s ním musí být srozuměna.“

„Souhlasím, generále, z celého srdce souhlasím. A teď - přejděme rovněž k praktickým záležitostem. Podal pan Davis nějaký návrh ohledně toho, kde by se naše setkání mohlo uskutečnit?“

• • •

Generál Ulysses S. Grant nesnášel otálení, třebaže sebekratší. Jenže vodní nádrž lokomotivy byla již skoro prázdná a potřebovali také naložit uhlí. Vagony se přes výhybky kodrcaly na vedlejší kolej na jižním předměstí Ticonderogy ve státě New York. Město samotné bylo zahaleno nesmírným kouřovým příkrovem; v dálce duněla dělostřelba. Grant vystoupil z vagonu těsně za lokomotivou a zapálil si doutník. Nejradší by si lokl i whisky, ale věděl své.

„Pošlete spojku do telegrafní kanceláře na stanici,“ řekl pobočníkovi. „Může tam být další zpráva od generála Hallecka. Můžete nechat vojáky vystoupit, ať se trochu protáhnou - ale řekněte jim, že nesmějí dál než padesát yardů

od vlaku."

Uplynul už půl den od okamžiku, kdy obdržel zprávu o invazi nepřítele na severu. Po porážce obránců Plattsburghu britská armáda postupovala na jih do údolí Hudson. Učinili zastávku jen na tak dlouho, aby mohli vypálit Port Henry, pak zase pokračovali v postupu na jih. Halleck telegrafoval, že jeho milice a pluky dobrovolníků se chystají zaujmout pozice ve Fort Ticonderoze. To byla poslední zpráva, kterou od něj měli. Dva další vlaky, plné vojáků ze západu, se nacházely asi hodinu cesty za touto soupravou - a snad byly na cestě ještě další. Grant věděl, že musí tyto posily neprodleně dopravit k Halleckovi.

Na trati od severu zakvílela píšťala a v dalším okamžiku se v dohledu objevila supící lokomotiva. Lokomotiva pouze s jedním zapřaženým vagonem, krytým nákladním vozem. Když se přiblížila k vojenské soupravě, zpomalila a Grant zahlédl v kabině uniformu armádního důstojníka. Poté co lokomotiva s pištěním zabrzdila, důstojník seskočil na zem. Vyznělo to trochu neobratně, protože ovázanou pravici měl zavěšenou na pásce. Když tento raněný muž vyrazil ke skupince důstojníků, Grant mohl otevřenými dveřmi vagonu vidět, že je plný raněných vojáků. Poručík s bandáží se zastavil před Grantem a levou rukou napůl zasalutoval.

„Generále..." pravil, pak se zarazil. Byl umazaný a potřísněný krví, měl vyplašený pohled a ruka se mu slabě třásla. Grant řekl klidným, laskavým tónem:

„Kam patříte, poručíku?"

„Čtrnáctý newyorský, sire."

„Byl jste mezi vojáky generála Hallecka?" Raněný tupě přikývl. „Chci, abyste mi pověděl o průběhu bitvy."

Strach se z mužových očí zčásti vytratil a on se povytáhl. „Ano, sire. Zaujali jsme obranné pozice soustředěné okolo Fort Ticonderogy. Zvědové hlásili, že nepřítel v plné síle postupuje. Udeřili na nás, hned jak jsme se zakopali. Mně kulka prostřelila pravou paži. Nejprve děla, opravdová palebná clona. Potom na nás vytáhli v šicích, za útoku stříleli. Bylo jich hrozně moc, hrozně moc. Nevím, jak dlouho jsme vzdorovali, sám jsem to neviděl. To on mi to řekl, major Green, řekl mi, abych raněné dostal na vlak. Sám zahynul. Pak jako by se všechno naráz rozpadlo na kousky, vojáci utíkali, červení za nimi a zabíjeli..." Zajíkl se, pak opět nabyl kontrolu. „Naložili jsme některé raněné, nebyl čas, železničáři zapálili pouze jeden vagon. Rozbili nás, povídal major, vojáci prchali všemi směry. Viděl jsem je." Zavřel oči, málem upadl. Grantův pobočník se natáhl a podepřel ho. Poručík otevřel oči a pokračoval, šeptem, stěží si vědom skupiny důstojníků před sebou:

„Major Green říkal. Generál, generál Halleck. Viděl ho umírat při útoku... pak major zemřel také."

„Ať muži hned nasednou," nařídil Grant. „Pokud u raněných v tom vagonu není žádný doktor, jednoho jim najděte. I s medicínskými potřebami. Jedeme."

Grant již hleděl ve vagonu do mapy, zatímco ostatní nasedali. Rozhlédl se kolem po svých důstojnících, pak tlustým prstem poklepal na mapu.

„Tady," pravil. „Tady zaujmeme postavení - a zastavíme je. Zastavili jsme je tam už jednou předtím. Saratoga. Dobrý defenzivní terén. Ale my se je chystáme zarazit a zadržet jen s tím, co máme. Posily už teď budou na cestě, ale nevíme, kdy dorazí." Zabafal zběsile z doutníku.

„Zadržíme je, rozumíte tomu? Nyní ustupujeme, protože nemáme na vybranou. Ale tohle je naposled. Zaujmeme postavení. Poté už jim neuhneme ani se nedáme na ústup. Jediný způsob, jak mohou postoupit, je přes naše mrtvolky." Zazněla píšťala a muži uvnitř se zakymáceli, jak se vlak dal s rachotem do pohybu a začal nabírat rychlost.

V opačném směru. Zpátky po trati dolů. Grant to nesl těžce, nesnášel ustupování, ale neměl na výběr.

Tohle však mělo být naposled.

Svět vzhůru nohama

„Nemyslím si, že teď budeme potřebovat všechnu tu jízdu," pravil Lincoln, pohlížeje z okna dolů na vojáky na koních klapajících po příjezdové cestě k Bílému domu, jejichž temné siluety se rýsovaly proti vycházejícímu slunci. „Určitě ne ve světle posledního ohromujícího vývoje událostí."

„Řekl jsem skoro to samé majorovi, který jim velí," pravil Hay, jenž si právě balil své účetní knihy do cestovní brašny. „Jeho odpověď byla velmi rázná - pokud nebude mít opačné rozkazy, říkal - když vyjdete z této budovy, budete pokaždé obklopen jeho kavaleristy. Ten atentátník z minulého měsíce se dostal natolik blízko, že vám prostřelil kulkou klobouk, když jste se o samotě procházel mimo dům. Tam venku je stále dost lidí, kteří proti starému Abemu nevraží."

„Ano, mám takový dojem, že máš pravdu. Už se nám podařilo kontaktovat generála Shermana?"

„Podařilo," odvětil Nicolay. „Jakmile jsme naše telegrafní vedení napojili na konfederální telegrafní systém v Yorktownu, otevřel se nám celý nový svět komunikací. Generál Sherman byl již vyzvednut federální lodí Itasca v Biloxi a je na cestě na setkání. Zprvu zavládly určité obavy, když se naše loď přiblížila k přístavu - hlavně když vypálili z kanonu. Byla to však jen salva na uvítanou, protože oni jako první věděli, že naše vojska pomáhala pomstít jejich zkázu. Vlastně teprve před pár hodinami se jim podařilo uniknout z recepcie na Shermanovu počest."

„To rád slyším. Takže příměří je víc než stabilní. A teď se ztratíme i my, než se Seward nebo Stanton dozvědí o našem předčasném odjezdu."

„Snad by státní tajemník..." pravil Nicolay váhavě; prezident ho přerušil.

„Můj názor je pevný, Nico, to víš. Pokud se Jefferson Davis a já nebudeme schopni dobrat nějaké dohody mezi sebou, žádná kupa politiků nám v tom nepomůže. Uvědomuješ si, jaká příležitost se nám naskýtla?"

„Na nic jiného ani nemůžu myslet, sire, minulou noc jsem oka nezamhouřil."

„Ani já, chlapče, ani já. Jsou nějaké další zprávy o příměří?"

„Vešlo v platnost právě o půlnoci. Dorazilo také několik zpráv o sporadické střelbě na obou stranách, mezi vojsky, jež ještě zprávu neobdržela. Teď už je však všude naprostý klid.“

„Výborně. Takže uvidíme, jestli nás menší projížďka na jachtě trochu neroztřepí a neobčerství.“

Prezident vyšel z kanceláře jako první a jeho mohutně obtěžkaní tajemníci ho následovali. V Bílém domě panoval klid, všichni spali kromě vojáků na stráž. Lincoln nasedl na svého koně, zatímco tajemníci uložili zavazadla do kočáru. Přestože prezident měřil šest stop a čtyři palce, za většinu té výšky vděčil svým dlouhým nohám. Když se ocitl v sedle, byl rázem obklopen pevnou hradbou lidských těl, takže ani nebyl mezi masou vojáků vidět. Vzal to vyrovnaným poklusem po Pennsylvania Avenue, kolem zapáchající odpadové stoky a dál směrem k Potomaku.

Jakmile se ocitl na palubě říčního parníku River Queen, udělalo se mu mnohem lépe. Usedl na lavičku k zábradlí, přitáhl si skrčené nohy k tělu a ovinul je rukama, načež sledoval, jak odhazují kotvící lana. Motor hladce předl a kolem se zvolna míhaly zelené kopce Virginie.

„Na přístavišti ve West Pointu budou čekat konfедераční jednotky,“ zamumlal Nicolay, skoro jakoby pro sebe, tahaje se za řídký vous.

„To bych si taky myslel, Nico, protože jejich armáda tam má svou základnu. A jsem si jist, že rovněž nadšeně uvítají Jeffa Davise, až přijede vlakem z Richmondu. Bylo to moje rozhodnutí setkat se s ním na jižanském území, protože oni už udělali dostatečně vstřícný krok, když vyslali Leea a jeho muže na naše území. Generál Sherman se k nim neváhal připojit a maširoval s nimi napříč Jihem, takže ani já nemohu udělat nic menšího. Plujeme však v neutrálních vodách a musíme zůstat neutrální. Pokud by ze strany konfederantů hrozilo nějaké nebezpečí, pak by na tom nic nespravila hrstka vojáků nebo několik děl na této lodi. Ne, my se místo toho musíme spoléhat na atmosféru dobré vůle, navozenou generálem Shermanem. To on se vydal do krajního nebezpečí a jemu patří obdiv za jeho sílu a odvahu. To on strčil ruku do ohně, vykonal svou povinnost, jak to sám viděl - a umožnil toto setkání.“

„Pročpak to oni udělali?“

Lincoln věděl, kdo jsou oni, protože tatáž otázka je všechny zaměstnávala nejvíce.

„To dosud nevíme. Zajetí britští vojáci, stejně jako vojáci kterékoli armády, se pouze řídili rozkazy. Slyšel jsem, že byl rovněž zajat jeden důstojník, ale je těžce raněn. Ale ať už Britové napadli Jih z jakéhokoli důvodu, my musíme přijmout fakt, že to udělali, a maximálně toho využít. Taková příležitost už se nenaskytne. Jen se modlím, aby Jeff Davis byl téhož názoru jako my ostatní.“

Břeh se třpytil v letním žhavém oparu, ale nad Chesapeackým zálivem vanul docela chladivý vánek, takže cestovali v pohodlí. Teprve až loď zabočila na řeku York, znovu zavládlo horko. Řeka zde byla dost široká, takže plavba po ní byla snadná, a zúžila se, až protékala kolem přístaviště ve West Pointu. Lodní motor se zastavil a oni byli pomalu unášeni k doku v depu. Vyhodili lana, ale místo aby se jich chopili člunaři nebo přístavní dělníci, přes refýžové sloupky je přehodili vojáci v šedých uniformách. Hay se při pohledu na ně zachvěl, náhle přistižen při pomýšlení, že to všechno je snad nějaká zoufalá lečka s cílem unést a usmrtit prezidenta. Ale ne, viděl přece na vlastní oči generála Leea.

Když byla jachta poprvé spatřena na řece, museli o tom podat včasnou zprávu, protože nyní už k přístavišti ujížděl kočár. Byli zde nastoupení jižanští vojáci, v pestrých a zalátaných uniformách, vypnutí v pozoru. Prezident Lincoln stál u zábradlí a rovnal si na hlavě svůj starý vysoký cylindr.

Pokud někdy nadešel nějaký významný historický okamžik, byl to zajisté právě tento. Uprostřed strašlivé války pojednou zavládl mír. Děla byla umlčena, boje zastaveny. A nyní se vůdcové obou válečných stran, kteří jen před necelým dnem byli zabředlí ve vražedném konfliktu, chystali v míru sejít a rokovat.

Kočár zastavil na molu a vystoupila z něj elegantně oděná postava v klobouku; mohl to být pouze jeden muž. Jefferson E. Davis, zvolený prezident nového odtrženého státního celku. Docela krátce se poradil s důstojníky, kteří ho očekávali. Pak sebevědomě vykročil k lodnímu můstku, který právě vysunuli na břeh. Tam se na okamžik zarazil.

Prezident Lincoln, který čekal na druhém konci, neváhal a sestoupil dolů, aby se s ním přivítal. Poprvé od doby, co začala válka, stanul na jižanské půdě. Dlouhá chvíle mlčení byla posléze prolomena, když promluvil:

„Pane Davisí, bylo od vás velmi statečné a odvážné, že jste zorganizoval toto setkání. Děkuji vám.“

„Já děkuji vám, pane Lincolne, za vaši okamžitou odpověď a za vaši statečnost, že jste přijel sem, hluboko do Virginie.“

Lincoln se tomu usmál. „Nejsem v těchto končinách cizincem. Můj dědeček Abraham, po němž mám jméno, pocházel z Virginie. Takže mám pocit, že se vracím domů.“

„Já to znám, sire, protože i já se zde narodil. Naše rodiště myslím leží jen necelých sto mil od sebe. Zpravidla nejsem pověřivý muž, ale nemohu se ubránit dojmu, že tady zasáhla ruka osudu.“

Zavládlo mlčení a jisté rozpaky. Až příliš mnoho věcí je v minulosti oddělovalo. Lincoln, muž, jenž na Jih vnesl válku a zkázu. Davis, otrokář a utiskovatel. Ale to se musí změnit - to se muselo změnit.

Oba muži ve stejném okamžiku vykročili kupředu. V náhlém a oboustranném popudu si stiskli ruce. Nicolay při pohledu na to cítil, jak mu v hrdle uvízl dech, ale stále nemohl uvěřit vlastním očím.

„Pojďme na palubu, sire,“ pravil Lincoln. „A z dosahu slunce.“

Nicolay ukročil stranou, když se oba prezidenti otočili, vyšli po můstku a stanuli na palubě lodi.

„Odebereme se do hlavního salonu a nikým nebudeme rušeni,“ pravil Lincoln. Oba tajemníci mlčky přikýkli. „A to až do doby, kdy sem dorazí generál Sherman a setká se s generálem Leem. Pak jim prosím řekněte, aby se k nám připojili.“

S rukou přátelsky položenou kolem jeho ramen Lincoln zavedl Davise do pohodlného salonu s nízkým stropem a zavřel za nimi dveře.

„Kéž bych tak mohl být mouchou na zdi tam uvnitř!“ řekl Nicolay, jenž si úzkostlivě zammul ruce. Hay kývl na souhlas.

„V pravý čas ho uslyšíme. Ale teď - pojďme se někam ukrýt před tím prudkým virginským sluncem.“

Navzdory dennímu žáru byla okénka v kajutě uzavřená, takže slova vyřčená uvnitř nemohla být nikým zaslechnuta. Lincoln se vysoukal ze svého smokingu a svezl se do pohodlného křesla, které bylo přišroubované k podlaze. Davis zaváhal, začal si rozepínat sako, ale potom si ho zase zapnul. Možná že formality mohly jít stranou, stejně jako mnoho dalších věcí, které toto setkání umožnily. Ale on byl akorátní muž, jenž ze sebe nedokázal setřást životní návyky. A tak si sako ponechal. Na okamžik zaváhal, pak si z kapsy saka vyndal silně zabarvené okuláry a nasadil si je na ošklivě zanícené oči.

„Válka na severu, sire,“ řekl. „Máte nějaké nové zprávy?“

„Žádné kromě toho, že právě zuří zoufalá bitva. Ještě než se s nepřítelem utkal, generál Grant nám telegrafoval, že se stáhl do připravených pozic. Pak dodal, že více už neustoupí a ani se nenechá porazit.“

„Musíte mu věřit,“ odvětil Davis. „My u Shilohu jsme to neudělali. Stálo nás to deset tisíc mrtvých, než se potvrdilo, že měl pravdu.“

„A nás dvanáct tisíc mrtvých, než se toho docílilo.“ Při té myšlence Lincoln povstal a poněkud nemístně vykročil přes malou kajutu k protější zdi, načež se vrátil zpět. „Jsem plný úžasu a naděje. Společně čelíme společnému nepříteli.“

„A abychom ho porazili a zničili, musíme se sjednotit v boji za společnou věc.“

„Naprosto souhlasím. Musíme přiměří využití a nějak ho přetvořit v mírové spojení, které nám umožní bojovat s naším společným nepřítelem. Přistoupí vaše jižanská armáda na tuto dohodu?“

„S radostí. Za prvé: Navzdory hrůzám a smrti, které na ně tato válka mezi našimi státy uvalila, to až dosud byla válka, v níž proti sobě stáli jen vojáci. To vše se změnilo. Zahraniční mocnost nejen že vtrhla do naší země, ale též znásilňovala a vraždila jižanské ženy. To musí být pomstěno.“

„A tak se taky stane. A mělo to krásný začátek, když naše spojené síly na vetřelce zaútočily a rozdrtily je.“

„Ale ne všechny. Mnozí se rozprchli po plážích a unikli po moři. Zatímco váš obrněnec a válečné lodě účinkovaly v boji, velká část nepřátelské flotily se rozptýlila navzdory snahám vašich lodí je dopadnout. A tak nám vetřelci unikli podruhé. Určitě tyto síly využijí, aby posílili britskou invazi do státu New York.“

„Připojte se k nám a utkáte se s nimi i tam?“ Už když ta slova říkal, Lincoln si uvědomoval, jaké z toho plyne nebezpečí a jak závažná a převratná může být odpověď. Davisova reakce byla okamžitá:

„Samozřejmě že ano, pane Lincolne. Cokoli jiného by bylo poskvrnou na jižanské cti. Dobří muži ze Severu pod velením generála Shermana umírali v bitvě u Biloxi a my musíme uctít jejich památku stejným způsobem. Nežádáme po nikom dalším, aby vstupoval do našich bitev - ale s radostí se připojíme k našim spřízněným krajanům, abychom odvrátili invazi proti našim společným břehům.“

Lincoln se svezl do křesla, vyčerpaný, jako kdyby právě roztípal hromadu dřeva. „Uvědomujete si závažnost toho, co jste právě řekl?“

„Ano.“

„Místo abychom se navzájem zabíjeli, nastupujeme společně do boje, abychom pobili ty, kteří vtrhli do naší země.“

„Tak to vidím i já. A jelikož jsme nyní sjednoceni v jedné armádě, musíme vzít v úvahu válečné zajatce na obou stranách.“

„Samozřejmě! Naším prvním společným rozkazem bude otevřít brány vězení, aby se mohli vrátit do svých domovů. To nebude jen praktické a humanitární opatření. Ale i symbolické, na důkaz našich změněných vztahů. Pokud si budeme navzájem důvěřovat, náš plán musí uspět.“

Abraham Lincoln si dlouhými prsty prohrábl strašně rozcuchané vlasy, jako by chtěl umlčet myšlenky, které mu vířily v mozku.

„Jefferson, po tom, co jsme si tu řekli, cítím nutnost promluvit si s vámi o svých nejnějnějších myšlenkách, o svých nejpřísnějších nadějích. Velice rád bych, aby tato Unie byla opět jednotná, ale o tom teď mluvit nebudu. Raději bych se snažil ukončit tuhle strašlivou válku, kde bratr zabíjí bratra. Když začala, jsem si jist, že nikdo z nás nevěděl, jaké hrůzy mají přijít. Teď tu náhle máme mír a jednotu, které vydrží, zatímco budeme bojovat se společným nepřítelem. S nepřítelem, kterého určitě porazíme. A co pak...?“

Davisova ústa byla stále pevně semknutá do tvrdé linky. „A pak vaši abolicionisté znovu začnou s tím svým štváním a vyhrožováním. Příčiny této války stále existují a jen tak nezmizí. My obětuje naše životy - ale ne naši čest. Na Severu jsou lidé, kteří to nedovolí. Až bude náš společný nepřítel poražen, obrátí se znovu proti nám. Už jednou předtím nás vyhnali z Unie, a já vím, že to bez váhání udělají podruhé.“

„Zatímco vaši majitelé plantáží budou slibovat, že obětují své životy a životy mnohých ostatních lidí za svaté právo zotročovat jiné lidi.“

„To je pravda. Náš životní styl a naše jižanská věc, to je kámen, na němž stojíme.“

„To můžete tvrdit i po Shilohu, kde padlo 22 000 lidí? Musí bratr pořádně zabít bratra, až bude naše země prosáklá krví?“

Davis si sundal zabarvené okuláry a osušil si kapesníkem vlhké oči. „V tomto okamžiku však jeden druhého nezabíjejí,“ pravil.

„A ani už nikdy nezačnou. Odsuňme prozatím stranou věci, které nás dělí, a soustředme se na ty, které nás sjednocují. Bojujeme nyní společně a musíme najít způsob, jak tuto jednotu udržet. Já například udělám cokoli proti tomu, aby nedávná občanská válka znovu vzplála. To už se nesmí stát! Vsadil jsem do vězení redaktory - a někteří jsou stále tam - abych umlčel hlasy těch, kteří bojovali proti mojí politice. Mohu stejně snadno strčit do vězení i štvoucí abolicionisty, pokud ohrozí naši nově nalezenou jednotu. Můžete udělat to samé?“

„Mám také vězňice, pane Lincolne, a rovněž je naplním těmi, kteří tuto jednotu ohrozí. Jenže otázka stále zůstává. Co s otroky? Já sám jsem vlastníkem otroků a mám pocit, že i dobrým člověkem. Dobrým vlastníkem. Starám se o ně,

protože nejsou schopni postarat se o sebe sami."

Lincoln zavrtěl zvolna hlavou. „Musíme to zkusit, alespoň zkusit. Nyní byla nalezena cesta k dočasnému pozastavení války mezi našimi státy. Musí být rovněž nalezen způsob, jak konec nepřátelství trvale zpečetit. Cesta k míru musí existovat. My tu cestu musíme najít a vydat se po ní. Musíme být pevní v našem odhodlání tuto cestu nalézt. Zatímco víme, co musíme dělat, abychom umlčeli jakoukoli opozici, umlčeli ty, kteří by zničili tuto nově nalezenou jednotu, pak snad může být nalezen způsob, musí být nalezen způsob, jak zajistit, že tato pomstychtivá válka znovu nezačne. Ale mám dojem - ne, já vím - že to, na čem se zde usneseme, nesmí být vyřčeno venku za zdmi této místnosti. Vojenské spojenectví za účelem odražení vetřelců, ano, to se patřičně rozhlásí. Tohle bude ušlechtilá a vlastenecká válka a nikdo to nebude zpochybňovat. Ale v té další záležitosti, kde bychom se měli prozatím shodnout na pojmu hledání cest k budoucímu míru, nesmí padnout ani slovo."

„V tom jsme naprosto zajedno. Společná věc nás sjednotí a uspokojí ty, kteří musejí vést bitvy. To, že zvažujeme možnost dosažení ještě obtížnějšího a dalekosáhlejšího cíle, musí být udrženo v tajnosti, aby to nebylo zkompromitováno."

Stiskli si ruce, oba vzrušení vzájemnou nadějí, že ta možnost existuje, nyní jen malinkatá možnost, že jednou v budoucnu, na troskách staré Unie, může být zbudována Unie nová.

Lincoln poté přešel k ložnímu servírovacímu stolků, kde byl umístěn džbán se studenou vodou, a nalil dvě plné sklenice. Zhluboka se napil ze své - a pak ji náhle spustil.

„Znám někoho, kdo nám při této společné práci může být nápomocen. Jednoho Angličana - přírodního filozofa jménem John Stuart Mill. Myslím, že nám byl seslán slitovnou Prozířetelností, aby nám pomohl v této hodině nouze. Je to muž těšící se význačnému mezinárodnímu postavení, který napsal velmi poučnou knihu o tom, co nazývá politickou ekonomikou. Velký myslitel, jenž může být tím správným mužem, který nás povede po této cestě k našemu společnému cíli."

„Anglický zrádce?"

„Ne, to opravdu ne - je to loajální příslušník lidstva. Je zastáncem naší věci, svobody, stejně jako jeho krajan, Thomas Paine, byl zastáncem naší svobody v průběhu revoluce. Pobývá se svou dcerou ve Washingtonu. Chová pevnou víru, že americký systém by měl být obdivován a následován. Začal hovořit o nedávné válce a o tom, jak by mohla skončit. Není to žádný šarlatán, ale džentlmen sršící elánem a inteligencí. Já doufám, že nám může pomoci."

„Pak tedy i já, pokud je pravda to, co jste říkal."

„Musíme ho při nejbližší příležitosti přizvat jako poradce."

Ozvalo se lehké zaklepání na dveře.

„Měli nás vyrušit až po příjezdu našich generálů," pravil Lincoln. Vyprázdnil svou sklenici a šel odemknout dveře.

„Už jsou tady," řekl Nicolay.

„Hned je přijmeme. A ať otevřou ta okénka, než tu shoříme."

Stíhlá postava Williama Tecumseha Shermana, oblečená v pomačkané a potřísněné modré uniformě, docela kontrastovala s elegantně vyšvihnutým vrchním velitelem konfederáční armády. Když oba důstojníci vešli do místnosti, Jefferson Davis vyskočil na nohy, potom rychle vykročil vstříc unionistickému generálovi a uchopil ho za ruku. Davis nic neříkal, ale intenzita jeho emocí byla nasnadě. Lincoln promluvil za ně za oba:

„Sdílim pocity pana Davise, generále Shermane. My všichni. A děkujeme vám za to, co jste udělal."

„Konal jsem svou povinnost," řekl Sherman klidným hlasem. „Vůči své zemi a všem jejím lidem. A teď, když dovolíte, máte nějaké zprávy od Granta?"

„Dosud žádné - jen že čelí útoku u Saratogy. Říkal, že neustoupí."

Sherman kývl na souhlas. „Taky že ne. Byly mu už poslány posily?"

„Poslal jsem, co bylo k dispozici. Další budou na cestě, jakmile budou vytyčeny nové operační plány," odvětil Lincoln a otočil se k Davisovi, jenž přikývl.

„Pan Lincoln a já jsme se dohodli, že příměří bude prodlouženo, aby se obě armády mohly sjednotit v boji proti britským vetřelcům."

„Mohu učinit návrh?" zeptal se generál Lee.

„Samozřejmě," odvětil Jefferson Davis.

Lee spočinul oběma rukama na jílcích svého meče. Mluvil pomalu a rozvážně, vědom si velké závažnosti svých slov:

„Máme-li úspěch v této operaci, je nutné sjednocené velení. To nebude snadné docílit. Jsem si jist, že mí muži by jen velmi neochotně sloužili pod generálem Grantem, který je masakroval po tisících. A jsem si jist, že totéž by platilo pro severské vojáky, kteří by mohli být požádáni, aby sloužili pod jižanským generálem. Tudíž je zřejmé, že rozličné pluky a divize si musejí ponechat velitele, které mají nyní. Jsem bez výhrad ochoten zůstat velitelem jižanských sil, kterým jsem byl doteď. Ale musí být ještě vrchní velitel, jenž bude respektován vojáky obou armád, kteří se musí řídit rozkazy bez chvilkového zaváhání. Hovořil jsem o tom s generálem Beauregardem a jsme oba téhož názoru. Pokud jde o důstojníky armády Konfederace, existuje jen jeden důstojník, který by mohl převzít velení."

„Souhlasím," řekl Jefferson Davis. „Tím velitelem musí být generál Sherman."

Sherman pozvedl ruku. „Vážím si té cti a děkuji vám. Ale generál Lee má vyšší šarži než já..."

„Šarže ve válce je dána vítězstvím," pravil Lee. „Vy jste bojoval a obstál u Shilohu, a pokud vím, byl jste odměnou za to povýšen. Nyní jste riskoval svůj život, kariéru, všechno, abyste nám pomohl. Nemyslím si, že by severské armády akceptovaly jako nejvyššího velitele jižana. Ale budou akceptovat vás - stejně jako my."

„Máte naprostou pravdu, generále Lee," řekl Lincoln. „Po smrti generála Hallecka byl velitelem vojsk nyní sešikovaných proti Britům generál Grant. Jak jste možná slyšel, generál McClellan leží v nemocnici. Zprostil jsem ho postu armádního generála a převzal velení sám. A nyní, s velikou radostí, podstupuji tento titul generálu Shermanovi."

A nejen to, protože bude velitelem dvou armád, jeho hodnost musí tento fakt reflektovat. Vedle funkce vrchního velitele navrhuji, aby byl jmenován ještě generálem spojených armád."

„Souhlasím, sire," řekl Davis. „Je to příhodné a zasloužené."

Robert E. Lee se otočil k unionistickému důstojníkovi a zaslutoval: „Jsem vám k službám, generále Shermane."

Sherman pozdrav opětoval. „V zájmu našich sjednocených armád a věci, za niž bojuji, přijímám. A teď - stanovme plán, co je třeba udělat, abychom zaútočili na vetřelce. Zničili je v boji a zahnali je zpátky z naší země. Pokud chtějí válku, pak jí budou mít víc než dost."

Ostrostřelci!

„Západní křídlo, generále - lezou přes val!"

Uniforma generála Granta byla roztrhaná a špinavá, tvář začernalá kouřem. Kymácel se v sedle únavou; právě se vrátil z boje poté, co odvrátil další britský útok. Zapřel se oběma rukama o rozsochu sedla a napřimil se.

„Každý druhý muž z této linie za mnou," nařídil. „Pojďme, hoši! Podle toho, kolik mají dneska padlých, jim to nemůže vycházet navzdory."

Tasil meč a vyjel v jejich čele, zatímco jeho vyčerpaný kůň jen stěží klopýtl po nerovné zemi, zchvácený dýmem a denním žářem. A byli tam, vojáci v tmavě zelených uniformách s černými knoflíky, čerstvý pluk vržený do boje. Generál Grant vepředu zamával nad hlavou mečem a povzbudivě zahalekal, vyrážíje do útoku.

Vyhnul se bajonetu, odkopnul ho stranou podpatkem ve třmenu, shýbl se a sekl toho muže do tváře. Jeho kůň klopýtl a padl a on se zpod něho hbitě vytáhl. Byla to zteč zblízka a útek byl na spadnutí. Kdyby nedorazil na pomoc se svými vojáky, ochranný val s baterií by padl a nepřítel by v linii, kterou tak tvrdě bránili, prorazil díru.

Když byl zabít poslední útočník v zelené uniformě a jeho tělo neobřadně shodili z náspu, americké síly měly linii stále ve svém držení. Neuvěřitelně zbití, vyčerpaní a špinaví, na kontě více padlých než živých, přesto se drželi.

A tak to bylo po celý den. Nepřítel, zchvácený stejně jako oni, vytrvale útočil do kopce se zdrcující silou. A byl vždy odražen jen s maximálním vypětím sil. Grant řekl, že jeho linie se neprolomí, a taky se neprolomila.

Ale za strašlivou cenu.

Muži, kteří byli raněni a ovázáni, se vraceli znovu do boje. Když už nemohli stát, opírali se o bajonety zvednuté ze země. Byl to den velikého hrdinství. A taky den smrti. Teprve když se začalo stmívat, obránci si uvědomili, že peklo toho dne je za nimi. A že přežili; bylo jich stále méně a méně, ale přesto dost na to, aby pokračovali v boji.

Za soumraku palba ustala. Viditelnost v houstnoucím šeru poklesla, plující mračna dýmu temnotu ještě umocňovala. Britové se po posledním zoufalém útoku stáhli, nechávající po sobě na hřebenu mrtvoly červenokabátníků. Avšak zchvácení přeživší američtí obránci si po celodenním boji nemohli odpočinout, ještě ne. Odložili muškety a chopili se rýčů, aby obnovili obranné násypy v místech, kde britské granáty způsobily obrovské průrvy. Vykutáleli vzhůru balvany, vyzvedli je a usadili na místa. Bylo už hodně po půlnoci, když obranné pozice konečně splňovaly Grantovy představy. A nyní znavení vojáci popadali na zem, svírajíce v rukou zbraně, a přímo na místě usínali, aby si ve zbytku času odpočali, než za úsvitu Britové znovu zaútočí.

Generál Grant nespál, nemohl. Vláčen svým klopýtajícím pobočníkem, prošel od jednoho konce obranných pozic ke druhému. Dohlížel na to, aby byla přichystána munice k těm několika kanonům, které zbývaly, aby byla z týlu přinesena voda a jídlo. Nahlédl do márnice polního lazaretu, vedle níž se vršily usekané ruce a nohy. Teprve až bylo uděláno všechno, co se udělat dalo, povolil si chvíli oddechu a svezl se do židle před svým stanem. Obdržel šálek kávy a usrl z něj.

„Byl to velmi dlouhý den," pravil a kapitán Craig jen potřásl hlavou nad tím eufemismem.

„Nejen dlouhý, generále, přímo hrůzostrašný. Ti Britové dobře vědí, jak pod tlakem útočit."

„A naši hoši vědí, jak bojovat, Bobe, na to nezapomínej. Bojovat a umírat. Naše ztráty jsou příliš vysoké. Další útok jako tenhle a mohli by se prolomit."

„Takže, co bude ráno...?"

Grant neodpověděl, ale jen se napil kávy - potom bystře vzhlédl za vzdáleným zvukem lokomotivní píšťaly.

„Je trať pořád průjezdná?"

„Před pár hodinami byla. Poslal jsem nazpět drezínu, aby to prověřila. Ale telegrafní vedení je stále mimo provoz. Zdá se, že Britové buď nemají v našich zádech jízdu, nebo prostě neznají vojenskou hodnotu železnice."

„Kéž by to ani nikdy nezjistili!"

Ozvalo se hrabání chodidel běžících do svahu a ve světle ohně se vzápětí objevil voják, který zběžně vysekl vojenský pozdrav.

„Na seřadiště přijíždí vlak, generále. Kapitán říká, že byste to jistě rád věděl."

„To jistě ano. Vojáci."

„Ano, sire."

„Právě včas. Kapitáne Craigu, běžte s tím mužem zpátky. Přiveďte velícího důstojníka, zatímco budou vykládat."

Vyčerpaný Grant, který pořád nebyl schopen usnout, se znovu napil kávy a pomyslel na kameninový džbán whisky ve stanu. Pak na něj zapomněl. Dny, kdy utápěl problémy v láhvi, byly už dávno minulostí; nyní se jim dokázal postavit. Zamračil se, když si uvědomil, že nebe se začíná rozjasňovat, a uklidnil se, až když zjistil, že je to vycházející měsíc. Do úsvitu stále zbývalo ještě několik hodin.

Ve tmě se ozvaly kroky - náhlé zaprašštění a hrdelní zaklení, jak jeden z blížících se mužů zakopl. Potom se objevil kapitán Craig a za ním vysoký blondatý důstojník, který mírně kulhal a utíral se o uniformu. Byl na něj úžasný pohled

mezi potřísněnými navrátilci z boje v rozedraných uniformách. Nově přichází byl jako ze škatulky, ve stylově zelené uniformě a světle modrých kalhotách, přičemž puška, již nesl, byla dlouhá a důmyslně konstruovaná. Když uviděl Granta, zastavil se a zasalutoval.

„Podplukovník Trepp, generále. První ostrostřelecký pluk Spojených států." Hovořil poměrně silným německým přízvukem. Grant zakašlal a odplivl si do ohně. Už o těch zelenokabátnících slyšel, ale nikdy žádného z nich neměl pod svým velením.

„Jaké další pluky jsou s vámi?"

„Žádný, pokud vím, generále. Jen moji muži. Ale několik minut za námi je další vlak."

„Jeden pluk! To je vše, co mi poslali, abych zadržel celou britskou armádu? Maškarní vojáci s exotickými puškami." Zahleděl se na podivnou zbraň, kterou měl důstojník s sebou. Trepp měl co dělat, aby udržel svůj hněv na uzdě.

„To je puška Sharp s nabíjením zezadu, generále. S drážkovanou hlavní, dvojitou spouští a teleskopickým hledím -"

„To všechno nestojí ani za zlámanou grešli proti nepříteli s těžkými děly."

Treppův hněv opadl stejně rychle, jako se vzedmul. „V tom se mýlíte, sire," pravil. „Ráno uvidíte, co s těmi děly uděláme. Jen mi ukážete, kde jsou, žádný strach. Jsem profesionálním vojákem už hodně let, nejprve ve Švýcarsku a pak tady. Také moji muži jsou profesionálové a nikdy nechybí cíl."

„Nasadíte je do přední linie a uvidíme, co umějí."

„Budete velmi, velmi spokojen, generále Grante, tím si můžete být jist."

Ostrostřelci se vynořili ze tmy a zamířili k pozicím. Teprve až byli pryč, přiblížil se ke Grantovi jeden čekající voják. Když se ocitl blízko u ohně, Grant podle uniformy poznal, že je to důstojník pěchoty.

„Kapitán Lamson," pravil a elegantně zasalutoval. „Třetí pluk USCT, sire. Muži budou brzy vysedat, museli jsme počkat, než vlak před námi odjede. Šel jsem napřed, abych vám oznámil, že jsme tady."

Grant jeho pozdrav opětoval. „A já jsem velmi vděčný. Vy a vaši vojáci jste srdečně vítáni, kapitáne Lamsone. Co jste říkal, že je vaše jednotka zač?"

„Seržante Delany, předstupte, prosím," zvolal Lamson a tu do světla ohně vstoupil mohutný seržant. Na rukávech měl prýmký staršího seržanta a zasalutoval se vši vervou a korektností příslušící této šarži.

Grant pozdrav automaticky opětoval - pak se zarazil, ruku na půli cesty ke krempě svého klobouku.

Seržant byl totiž černoch.

„Třetí pluk USCT hlásící se do služby," houkl perfektně nacvičeným způsobem. „Třetí pluk barevných vojsk Spojených států."

Grantův ruka pomalu klesla k tělu a on se obrátil k bílému důstojníkovi. „Můžete mi to vysvětlit?"

„Ano, generále. Tento pluk byl zorganizován v New York City. Jsou to všechno svobodní lidé, samí dobrovolníci. Máme za sebou jen několikátý denní výcvik - ale byli jsme převeleni sem jako nejbližší dostupná jednotka."

„Umějí bojovat?" zeptal se Grant.

„Umějí střílet, mají výcvik."

„Na to jsem se neptal, kapitáne."

Kapitán Lamson poněkud zaváhal a natočil mírně hlavu, takže světlo ohně se zatřpytilo na jeho okulárech s ocelovými obroučkami. Byl to seržant Delany, kdo promluvil dříve než on:

„Umíme bojovat, generále. A umírat, když je třeba. Jen nás nasadte do linie a postavte tvář v tvář nepříteli."

V jeho hlase zazněla klidná jistota, jež na Granta udělala dojem. Pokud byl i zbytek jako on - pak tomu mohl věřit.

„Doufám, že máte pravdu," odpověděl. „Dostanou příležitost ukázat svou cenu. Ráno se o tom určitě přesvědčíme. Odchod."

Grant si náhle uvědomil, že ta slova myslel smrtelně vážně. Zrovna teď by do boje proti Britům nasadil i pluk rudých Indiánů - nebo rudých ďáblů, pokud šlo o to.

Nepřátelské linie byly během noci posíleny. Hlídky hlásily, že slyšely koně a zvuky rachotících řetězů. Grant, který ve své židli mezitím tvrdě usnul, sebou s prvním světlem trhl a procitl. Za mohutného zívání si studenou vodou opláchl obličej, načež vylezl na obranný násyp a namířil triedr na nepřátelské linie. Vepředu, po pravé straně, ujížděla cvalem v oblacích prachu dělostřelecká baterie. Devadesátilibrovky, pokud dobře viděl. Grant spustil dalekohled a zamačkal se. Nasadil Třetí pluk USCT, aby tak zaplnil mezery v místech, kde byla jeho linie nejslabší. Podplukovník Trepp zatím rozmístil svoje muže v rozestupech podél obranných pozic a teď čekal poblíž na instrukce. Grant ukázal na děla v dálce.

„Pořád věříte, že dokážete něco proti zbraním, jako jsou tyhle?"

Trepp si zastínil oči a přikývl. „To nebude problém, generále. Bez náležitého výcviku a správných zbraní je to samozřejmě nemožné. Pokud se jedná o mne, nepřeháním, když vám řeknu, že je to velmi snadný zásah. Odhaduji to jen na 230 yardů." Zalehl na břicho a přiložil si pažbu pušky k rameni, pak se zadíval kupředu teleskopickým hledím.

„Ještě je moc velká tma a musíme zachovat trpělivost." Roztáhl nohy do pohodlnější pozice, pak se znovu podíval do teleskopického hledí. „Ano, teď už je to správné světlo."

Pomalu zmáčkl dlouhou spoušť, která aktivovala o něco menší citlivou spoušť. Opatrně zacítil a jemně se spouště dotkl. Zbraň hlasitě vyštěkla a udeřila Treppa do ramene.

Grant pozvedl dalekohled a uviděl důstojníka velícího baterii, jak se náhle vzepjal. Chytil se za hrud' a zhroutil se.

„Ostrostřelci - palte podle libosti," nařídil plukovník.

Byla to pozvolná, pravidelná pohybová palba, jak ostrostřelci zalehnutí za valem stříleli, otvírali zadní komory pušek a nabíjeli je kulkami s plátnými nábojnicemi, zavírali je a znovu stříleli.

Dělostřelci v britské linii zatím vypřahovali děla z kolesen a natáčeli je do palebných pozic. A přitom umírali, jeden po druhém. Během tří minut byli všichni zkoseni. Pak byli na řadě přidržovači koní, kteří byli postříleni na útěku. A nakonec, jeden po druhém, byli pobiti i trpělivě stojící koně. Byla to jatka, ta nejlepší jatka, jaká kdy Grant viděl. Potom

vypálilo britské dělo a granát jim hvízdal těsně nad hlavou. Grant ukázal tím směrem.

„Je to dost snadné, když jsou na volném prostranství. Ale co tamto? Zakopané a pískem obložené dělo. Vše, co z něj vidíte, je jenom jeho hlaveň.“

Trepp vstal a oprášil si uniformu. „Víc ani vidět nepotřebujeme. Tamto dělo,“ nařídil svým mužům, „vezměte si ho na mušku.“

Grant se díval dalekohledem, zatímco dobitý kanon uprostřed britských linií byl zasouván zpátky do palebné pozice. Kulky z pušek ostrostřelců se začaly zavrtávat do písku všude okolo černého disku hlavně a spršky písku ho skoro zasypaly; pak dělo znovu vypálilo. Když bylo opět nabito a zasunuto zpátky do pozice, kulky se znovu zavrtaly do písku v okolí hlavně.

Když kanon vystřelil tentokrát, explodoval. Grant mohl vidět dýmající vrak a mrtvé kanonýry kolem.

„Já sám jsem tuto techniku vynalezl,“ pravil velice hrdě Trepp. „Střílíme s vysokou přesností velmi těžkými kulkami. V hlavni je brzy tolik písku, že ji ucpe a granát exploduje, ještě než opustí hlaveň. Až začne útok, brzy vám ukážeme, jak se vypořádáme i s ním.“

„Abych pravdu řekl, plukovníku Trepp, velmi se těším, až uvidím, co předvedete vzápětí.“

Zničení dělostřelectva zřejmě zapůsobilo na nepřátelského velitele, protože očekávaný útok nepřicházel. Pak na levém křídle zaregistrovali náhlý pohyb, jak byla do pozic tažena další baterie. Ovšem Trepp rozmístil své ostrostřelce v malých jednotkách po celé délce linie. Za pár minut potkal druhou baterii tentýž osud jako tu první.

Slunce už bylo vysoko na nebi, když zaznamenali očekávaný pohyb. V týlu nepřátelských linií vyjela ze vzdáleného stromořadí skupinka důstojníků na koních. Byli dobrých pět, možná šest set yardů daleko. Z amerických pozic zaburácela střelba a Grant vztekle zavolal:

„Přestaňte pálit a šetřete munici. Jsou dosud hodně z dostřelu.“

Trepp právě německy mluvil se svými střelci a ozval se nenucený smích. Plukovník pečlivě zamířil, načež tiše řekl: „Fertig machen?“ Muži zamumlali v odpověď a Trepp nejdříve natáhl dlouhou spoušť. „Feuer,“ řekl a pušky vypálily všechny naráz.

Jako by se do skupiny jezdců opřel silný vítr a vyfoukl je všechny najednou ze sedla. Natáhli se na zemi jak širocí, tak dlouzí. Jejich překvapení koně se vzápětí zklidnili, sklonili hlavy a začali se pást.

Jedna postava v šarlatové uniformě se zlatými prýmkami se počala zvedat. Vtom praskla Treppova puška a muž se svalil mezi ostatní.

„Vždycky si беру na mušku velícího důstojníka,“ pravil Trepp, „poněvadž jsem nejlepší střelec. Ostatní si je pak podle libosti rozeberou zleva doprava a střílíme všichni naráz. Dobré, ja?“

„Dobré, ja, můj příteli. Jsou vaši střelci všichni Švýcaři?“

„Jeden, možná dva. Jinak Prusové, Rakušané, všichni ze starých zemí. Tam doma to byli lovci, a to zatraceně dobří. Máme také hodně Američanů, opět lovců. Ale tito hoši nejlepší, moji přátelé. Nyní se dívejte, až přijde útok. Nejprve postřílíme důstojníky a seržanty, pak muže nesoucí prapory, potom ty, kteří se zastaví, aby prapory zvedli. Oni to vždycky dělají, a vždycky jsou přitom zabiti. Pak postřílíme muže, kteří se zastaví, aby stříleli po nás. A to vše ještě dříve, než jejich muškety budou v pásmu svého dostřelu. Spousta legrace, uvidíte.“

Navzdory tomu, že ztratili mnoho důstojníků, Britové pod drtivým tlakem zaútočili a na posledním úseku před americkými pozicemi v běhu hlasitě ryčeli. Většina vojáků na obou stranách mezitím vystřílela poslední náboje a vyšla do boje s obnaženými bodáky. Grant zatím sledoval své nové barevné bojovníky a zjistil, že udržují linii a zběsile se bijí, potom dokonce vyrazili za červenokabátníky, když jejich výpad pozbyl na hybnosti. Budou bojovat a umírat, říkal jejich seržant - a oni dělali přesně to.

Snad tahle bitva ještě není úplně prohraná, pomyslel si Grant.

• • •

Malý parník River Queen, jenž byl na cestě z Washingtonu tak prázdný, byl cestou zpátky přeplněný jako nedělní výletní loď. Jefferson Davis, Robert E. Lee a všichni jejich pobočníci zaplnili salon. Ovzduší se naplnilo doutníkovým dýmem a vzrušeným hovorem; hodně lidí bylo i v besídce, kde se objevil soudek whisky. Abraham Lincoln i se svými tajemníky se uchýlil do kajuty a s nimi i generál Sherman, aby napsal první z mnoha rozkazů, které bylo třeba vydat. Také generál Lee byl poté přizván ke konzultaci a atmosféra tu po chvíli natolik zhoustla, že Lincoln se odebral na palubu, kde byl čistší vzduch. Loď zpomalila, když se přiblížili k přístavu v Yorktownu, kde už čekal generál Pope se svým štábem. Jejich modré uniformy se brzy smísily s šedými uniformami Leeových důstojníků. Všichni tito muži kdysi sloužili společně a navzájem se dobře znali. Pak mezi ně vstoupila válka. Muži, které konflikt rozdělil, byli znovu starými kamarády. Generál John Pope, který uviděl prezidenta stát o samotě stranou, se oddělil od ostatních a šel za ním.

„Nesu vynikající zprávy, pane prezident. Telegrafní spojení s Grantovým velitelstvím bylo konečně navázáno. Udrželi se!“

„Skvělé zprávy, jen co je pravda, John.“

„Ale vydrželi za strašlivou cenu. Hlásí nejméně šestnáct tisíc mrtvých a ještě více raněných. Dorážejí k nim posily, nejprve pluk ostrostřelců a pak Třetí newyorský. Další jsou na cestě. Jakmile vešlo v platnost příměří s konfederovanými, téměř všechna vojska střežící Washington byla stažena a vyslána na sever. První z nich by měla dorazit za Grantem dnes na sklonku dne. Další divizi mám na cestě. Do zásobovacích stanic na železnicích přemísťujeme spousty mužů, to není problém. Vlaky jsou. Jen jich není k dispozici tolik, aby přemísťovaly všechny muže, kterých je tam zapotřebí.“

„Jenom pokračujte. Jakékoli problémy se železnicemi mi hlase. Uvidíme, kde se dá přitlačit. Grant musí mít všechny

posily k dispozici - musí se udržet, dokud k němu nedorazí naše spojené síly."

„Generál Grant mi poslal osobní hlášení o průběhu bojů. A připojil depeši pro armádu. Chce více jednotek, jako je Třetí newyorský."

„Opravdu? A teď mi povězte - co je na ní tak zvláštního?"

„Jsou v ní černoši, pane prezidente. Máme ve výcviku další pluky černých - ale tohle je první, který zasáhl do bojů."

„A jejich chování v boji?"

„Podle Granta příkladné."

„Tahle invazní válka zdá se změnit svět v mnoha nečekaných ohledech."

Vodní hladina byla nyní zčeřenější, když parník opustil řeku York a zamířil na severovýchod do Chesapeackého zálivu, vstříc ústí Potomaku. Ve zdejších vodách panoval čilý dopravní ruch a poblíž byly vidět nejméně dvě další lodě. Dole na východním horizontu byly ještě další lodě, bílé plachty a šmouhy černého dýmu proti modrému nebi. Lincoln na ně ukázal:

„Zřejmě další stahující se lodě z blokádní flotily."

„K těm ještě nemohly dorazit žádné rozkazy," řekl generál Pope. „Pouze k těm v přístavu, jež by mohly být dosažitelné po telegrafu." Pokynul jednomu pobočnickovi, aby mu podal dalekohled, a pozvedl ho k očím.

„Zatraceně!" řekl. „To nejsou americké lodě. Britské námořní vlajky - jasně je vidím. To je britská flotila!"

„Kterým směrem plují?" zvolal Lincoln s pocitem zlověstné předtuchy. „Pošlete pro kapitána."

Vtom seběhl z můstku první lodní důstojník a zasalutoval. „Kapitán se poroučí, pane prezidente, ale rád by věděl, co má dělat. Tamto jsou britské válečné lodě."

„My víme - ale nevíme, kterým směrem plují."

„Mají stejný kurs jako my, ústí řeky Potomac. Směrem na Washington. Všechny až na jednu."

Jedna z těch bitevních lodí změnila kurs a pluje naším směrem."

Prezidenti v ohrožení

Ve Whitehallu zavládla atmosféra uvolněného napětí, ba přímo radosti a štěstí, když procházeli zprávy, které přivezl parník z Kanady do Southamptonu.

„Panečku," zvolal lord Palmerston, mávaje papírem v ruce. „Generál Champion hlásí, že Yankeeové se nepochybně vzchopili jenom k mizivému odporu. Plattsburgh je dobyt a vojska mašírují dál, vytrvale postupují. To je tuze dobré!" A jeho dna polevila rovněž; svět byl najednou prozářenější a dobrotivější.

„A tahle zpráva od admirality," pravil lord Russell. „Flotila útočící u pobřeží Zálivu by už touhle dobou měla mít úkol splněný. Ve velmi brzké době očekávají první zprávy o vítězství. A také pokud jde o útok na Washington City. Námořnictvo zde projevilo velkou předvídatost a taktickou bystrost. Musím říci, že admirálita má větší představivost a taktické schopnosti, než jsem jí někdy přisuzoval. Skvěle načasováno. Počkali si, až dorazily zprávy, že byla stažena vojska z obrany hlavního města. A pak, zatímco američtí vojáci spěchali na obranu svých hranic - zaútočili na samotné srdce jejich země. Brzy budou přinuceni k poslušnosti."

Palmerston šťastně kývl na souhlas. „Souhlasím. A vím, že nyní se vám mohu svěřit, John, že občas jsem choval trochu obavy. Jedna věc je o válce mluvit - a úplně jiná je podniknout první krok a zahájit bitvu. Rád si o sobě myslím, že jsem mírumilovný člověk. Ale jsem také Angličan a nebudu mlčky snášet, když mě někdo uráží. A tahle nádherná země byla uražena, hluboce uražena. A pak je tu i skutečnost, že Wellington pevně zastával názor, abychom s válkou nespíchali. To mne znepokojovalo. Ale přesto jsme si stáli na svém. A nyní, při zpětném ohledu, mohu vidět, že tahle válka byla spravedlivá a příhodná, bezmála předurčená."

„Abych pravdu řekl, jsem nucen souhlasit. Už se nemohu dočkat dalších zpráv."

„Stejně jako já, starý příteli, stejně jako já. A teď musím do Windsoru, abych ta dobrá poselství zvěstoval královně. Vím, že i ona se s námi bude radovat z těchto dobrých zpráv. Jaká předurčenost, jaká předurčenost."

• • •

Kapitán Richard Dalton z 1. kavalerie Spojených států už více než rok neviděl svou rodinu. Kdyby nebyl zraněn v bitvě u Ball's Bluffu, mohl by ho čekat ještě další rok, aniž by se dostal domů. Ten kousek šrapnelu, který se mu zaklínil do pravého ramene, ošklivě bolel, a bolelo to ještě víc, když jej chirurg vyňal. Stále mohl docela dobře jezdit na koni, ale mělo trvat ještě nějakou dobu, než se mu podaří uzvednout meč nebo vystřelit z pušky. Jeho velící důstojník mu ochotně poskytl zdravotní dovolenou, takže navzdory ustavičné bolesti v rameni si Dalton připadal jako šťastný člověk. Stále byl naživu, kdežto mnozí z jeho mužů ne. Jízda na jih z hlavního města proběhla hladce a uvitání, kterého se mu dostalo, když otevřel dveře, bylo odměnou za všechnu vytrpěnou bolest, i za tu budoucí. Sluníčko teď hrálo a ryby dobře braly, takže za pár hodin se svým sedmiletým synkem téměř zaplnili košík úlovky.

„Tati - pohleď na naše lodě! Nejsou úžasné?"

Dalton, jenž na hřejivém slunci skoro poklimbával, se zadíval k místu, kde se ústí říčky napojovalo na Potomac.

„Jasně že jsou obrovské, Andy." Řadové bitevní lodě, ženoucí se proti proudu pod plachtami a pod parou. Bílé plachty se mohutně vydouvaly a z komínů se valil černý dým. Byla to vskutku velkolepá podívaná.

Jen dokud větrný závan nezachytil vlajku na zádi třetí lodě v řadě a krátce ji nerozvinul, než ji opět připlácl ke stěžni.

Dva kříže, jeden přes druhý.

„Britská námořní vlajka! Vesluj ke břehu, Andy, jak nejrychleji můžeš. To nejsou naše lodě, ani náhodou."

Dalton vyskočil na břeh, hned jak příd' zadrhla o písečnou mělčinu, a shýbl se, aby člun jednou zdravou rukou uvázal.

„Běž, Andy. Já vezmu ryby - ty utíkej do stodoly a osedlej Junipera."

Chlapec vystřelil jako šíp po úzké cestě, jež vedla k jejich domu v Piney Pointu. Dalton zatím uvázal člun, pak popadl rybu a vyrazil za ním. Marianne už na něj čekala u zadních dveří a tvářila se znepokojeně.

„Andy volal něco o lodích - pak zaběhl do stodoly."

„Musím zajet na stanici v Lexington Parku, mají tam telegraf. Musím varovat Washington. Viděli jsme je. Britské válečné lodě, bylo jich strašně moc, mířily po řece k Washingtonu. Musím je varovat."

Chlapec vyvedl ze stodoly velkého šedáka. Dalton překontroloval popruhy, usmál se a počechral hochu ve vlasech. Levou rukou se chytil rozsochy a vyšvihl se do sedla.

„Hned jak to půjde, vrátím se. Hned jak jim řeknu, že válka je na cestě do hlavního města."

. . .

Mary Toddová-Lincolnová se vesele smála, zatímco nalévala čaj. Na sestřenku Lizzie, jež byla ve Washingtonu nová, místní paničky neudělaly prázdný dojem a působila legračně, když si vykračovala přes místnost, natřásajíc se v neviditelném davu.

„Vždyť ti říkám - já si nevymýšlím. Ony prostě nemají styl. Ve Springfieldu nebo Lexingtonu neuvidíš paničky, že by si takhle vykračovaly - nebo takhle mluvily."

„Já si nemyslím, že tohle je opravdové jižanské město," řekla Maryina sestra, paní Edwardsová. „Myslím, že samo neví, co je vlastně zač, všude samí Yankeeové a politici, no hrůza." Vzala si od Mary šálek čaje. „A samozřejmě nikdo z nich není z Toddů."

Sestry, sestřenice a vlastnice všechny příkyvovaly. Byla to velmi úzce spjatá rodina a Mary byla ráda, že ji navštívily. Řeči o válce se pro změnu ocitly až na druhém místě za klepy.

„Tolik se bojím o pana Lincolna a rovněž toho záhadného setkání, o kterém nám nikdo nic nepoví," řekla sestřenka Amanda. „Abolicionista, který se v dnešní době vydá tak hluboko na Jih!"

„Nesmíš hned věřit všemu, co si přečteš v tom krvelačném tisku," řekla rázně Mary. „Na mě měli vždycky spadeno, prý jsem zastávkyně Jihu a otrokářství, i když všichni dobře znají pravdu. Samozřejmě že naše rodina měla otroky, ale nikdy jsme je nekupovali ani neprodávali. Všichni znáte mé postoje. Když jsem poprvé uviděla aukci otroků, jak je bičují - byla ze mě rázem abolicionistka jako nějaký maimský kazatel. Vždy jsem takto smýšlela. Ale myšlenka, že by pan Lincoln byl abolicionista, je absurdní. Myslím, že o otroctví nevěděl nic, dokud mě nenavštívil u nás doma. A na otroky pohlíží velmi zvláště. Myslí si, že když je všechny odsune do Jižní Ameriky, problém se tím vyřeší. Je to dobrý člověk, ale o černoších neví zhora nic. Chce však vykonat správnou věc. V co věří - to je samozřejmě Unie. A spravedlnost."

„A co Bůh?" zeptala se sestřenka Lizzie a v očích se jí zablýsklo. „Mám takový dojem, že během této návštěvy jsem ho v kostele vůbec neviděla."

„Je to zaneprázdněný muž. Můžeš věřit v Boha, aniž bys chodila do kostela. A taky naopak, musím říci. Chcete ještě čaj? Ačkoli někteří se o tom prou." Mary se usmála, usrkla čaj a opřela se.

„Víte, neznaly jste ho, když poprvé kandidoval do Kongresu, poněvadž to už bylo před mnoha léty. Muž, který se o úřad ucházel jako jeho oponent, byl metodistický kazatel hrozící ohněm a mukami pekelnými, jenž se vždy snažil odhalit, že pan Lincoln je nevěřící. A jednoho dne se mu naskytla šance, když kázal v kostele a pan Lincoln vešel dovnitř a posadil se vzadu. Kazatel věděl, co má dělat, a zvolal: 'Vy všichni, kteří si myslíte, že půjdete do nebe, povstaňte.' Zavládl ruch, jak většina shromážděných povstala. Pan Lincoln se ani nepohnul. Poté kazatel vyzval, aby povstali všichni ti, kdo čekají, že půjdou do pekla. Pan Lincoln nevstal. Tohle byla knězova šance.

„Takže, vážený pane Lincolne - kam si myslíte, že půjdete vy?"

Teprve tehdy pan Lincoln povstal a řekl: „Inu - já předpokládám, že půjdu do Kongresu." A odešel."

Většina z žen už ten příběh slyšela předtím, ale přesto se zasmála. Čaj příjemně chutnal, koláčky byly sladoučké a tlachání ještě sladší.

Vtom se ozvalo ostré zaklepání na dveře Zeleného pokoje a vzápětí se rozlétly.

„Matko, musím ti říci -"

„Roberte, nač ten spěch, co to do tebe vjelo." Její syn byl na pár dní doma z Harvardu; už to není žádný chlapec, pomyslela si. Během toho roku, co byl pryč, hodně zesílil.

Ozvalo se chichotání a hoch zrudl. „Matko, dámy, omluvte mne, že jsem sem takto vpadl. Ale musíte všechny okamžitě opustit prezidentský palác."

„Co tím myslíš?" zeptala se Mary.

„Britové, blíží se, útočí na město."

Mary svůj šálek neupustila, ale vši silou se přiměla, aby ho zlehka postavila na stůl. Vtom do otevřených dveří vběhl nějaký poručík.

„Paní Lincolnová, dámy, dostali jsme telegrafní zprávu, byli spatřeni na řece, blíží se! Britové - flotila, plující vzhůru po Potomaku."

Zavládlo ticho. Ta slova byla naprosto jasná - ale co znamenala? Britské lodě na Potomaku, plující na hlavní město země. V chodbě se rozlehly chvatné kroky a dovnitř vpadl ministr války; musel přiběhnout z budovy ministerstva války naproti přes ulici.

„Slyšela jste, paní Lincolnová. Britové jsou na cestě sem. Je to má vina, že jsem na to nepomyslel - někoho to

napadnout mělo. Po útoku ze severu jsme měli vědět, že se historie opakuje. Měli jsme si uvědomit, s ohledem na rok 1812, že oni své války vedou velmi předvídatelným způsobem."

Mary si pojednou uvědomila, o čem to mluví. „Tehdy zaútočili na Washington, vypálili Bílý dům!"

„Přesně tak, a já jsem si jistý, že nyní hodlají ten hanebný čin znovu zopakovat. Musíte sem okamžitě zavolat svého syna. Ještě snad máme trochu času na sbalení lehčích zavazadel..."

„Zaběhnu pro bratra," řekl Robert. „Ty popožeň dámy."

Byla příliš rozrušená, než aby dokázala myslet přímočaře. „Vy chcete, abychom uprchli? Proč? Pan Lincoln mě mnohokrát ujišťoval o spolehlivé obraně, která tohle město střeží před útokem."

„Střežila, jak musím, bohužel, říci. S nastolením příměří jsme nabyli dojmu, že vojáky můžeme stáhnout a poslat na pomoc generálu Grantovi. Je to má vina, protože ze všech lidí jsem to měl být já, kdo měl zvážit všechny následky, je to má povinnost. Ale jako všichni ostatní i já jsem myslel jen na osud Granta a jeho vojáků. Skoro celá washingtonská posádka je nyní na cestě na sever. I pevnosti na Potomaku mají podstav."

„Povolejte je zpátky!"

„Samozřejmě. To už se stalo. Chce to však čas. A Britové se blíží. Sbalte si své věci, dámy, snažně vás prosím. Já zajistím kočáry."

Stanton se prohnal okolo čekajícího důstojníka, který se znovu obrátil k paní Lincolnové. „Pošlu vám nějaké vojáky na pomoc, madam, s vaším svolením."

„Pojď, Mary, máme co dělat," zvolala sestřenka Lizzie.

Mary Lincolnová se nedokázala pohnout z místa. Bylo to všechno tak náhlé, šokující. A cítila, jak se dostavuje jedna z těch strašlivých bolestí hlavy, které ji vždy upoutaly na lůžko v zatemněném pokoji. Zavřela oči a snažila se ji zapudit. Teď ne, v tuto dobu ne.

„Počkej chvíli tady," řekla paní Edwardsová a ochrannitelsky sestru objala. „Já seženu Keckley, Robert šel pro Tada. Řeknu jí, ať přinese tašky rovnou sem. Pak se budeme zabývat balením věcí. Poručíku - kolik času máme?"

„Hodinku, nanejvýš tak dvě, než se dostanou sem. To nikdo doopravdy neví. Já si myslím, že je nejlepší vyrazit okamžitě."

Robert přivedl Tada; chlapec se rozběhl k matce a objal ji rukama. Mary ho k sobě přitiskla a hned jí bylo lépe. Keckley, nyní již více přítelkyně než černá švadlena, kterou najali, vypadala znepokojeně.

„Máme trochu času," pravila Mary. „Abychom se dostali z Bílého domu, než přijedou Britové. Pomoz dámám sbalit nějaké šatstvo na pár dní."

„Kam pojedeme, paní Lincolnová?"

„Dej mi chvíli na rozmyšlenou. Tašky, prosím."

• • •

Všichni ve Washingtonu již zřejmě věděli o blížících se lodích a zavládla panická atmosféra. Všechny kostelní zvony vyzváněly, zatímco muži na koních projížděli tryskem ulicemi a ohrožovali pěší. Na ulici hned před Bílým domem se nějaký kůň vymkl kontrole, splasil se pod bičem rozlíceného majitele a narazil s kočárem i kočím do železného plotu, jenž lemoval pozemky. Muž seděl na dlažbě, držel se za zkrvavenou hlavu a bědoval. Kterýkoli jiný den by mu chodci a strážníci přispěchali na pomoc; dnes ho nikdo nebral na vědomí. Panika se šířila.

Ministr války nebyl typem člověka, který by snadno pozbyl sebekontrolu. Jakmile zajistil přepravu paní Lincolnové a světil tuto operaci na starost spolehlivému důstojníkovi, pustil je naprosto z hlavy. A zbytek války jakbysmet. Na prvním místě se ocitla obrana města. Tenhle neúnavný dřič stál za svým kancelářským stolem, nepotřebuje židli, a vydával rozkazy ohledně obrany města.

„Nějaké zprávy o prezidentovi?" zeptal se státní tajemník William Seward, jenž vpadl dovnitř, prodíraje se zástupem důstojníků.

„Dosud žádná," odvětil Stanton. „Víte to, co já, protože tu nechal stejnou zprávu pro nás pro oba. Za úsvitu odsud proklouzl, aby se setkal s Jeffem Davisem, odplul na parní jachtě. Mezitím jsme obdrželi telegrafní zprávu, že se společně vracejí na palubě River Queen. Jelikož viceprezident Hannibal Hamlin je v New Yorku, pokud se nedozvíme jinak, v čele země stojí kabinet a já chci, aby to tak zůstalo. Možná má prezident štěstí, že je teď venku z města."

„A možná štěstí neměl a narazil rovnou na ty britské lodě. Pokud ano, byl by to černý den této země."

Seward nebyl ani zdaleka upřímný. To on měl být prezidentem; pouze vnitřní boj v republikánské straně tomu zabránil. Pokud by Britové Lincolna zajali, byla by v tom jistá spravedlnost. Nemusel by čekat do dalších voleb, aby se chopil otěží ve vládě. Pro tuto důležitou práci měl mnohem větší předpoklady.

Stanton odběhl, aby se poradil s důstojníky, zatímco Seward pocházel po místnosti a pomýšlel na možnou zářnou budoucnost, kterou mu nyní válka nabízela.

Na rozdíl od civilistů v ulicích byly ozbrojené síly pod kontrolou a dělaly práci, k níž byly vycvičeny. Obranné síly města byly zalarmovány a jako posily k nim směřovaly zálohy, jež byly k dispozici. Vlaky s vojáky již byly kontaktovány a zastaveny, měly vyjet nazpět.

„Na to teď není čas," řekl Stanton. „Britové se sem dostanou a zmizí dřív, než se naši vrátí. Budeme si muset vystačit s tím, co máme. Poslal jsem své muže, aby z Bílého domu vyklidili všechny kartotéky a přenesli ty záznamy sem. Tohle je bytelná budova a my ji ubráníme, pokud se nepřítel dostane tak daleko. Jejich plány neznáme, ale jsou lehce představitelné, pokud znáte vlastní historii."

„To bylo v roce 1814," podotkl Seward. „Tehdy přišli po řece Patuxent a zaútočili po souši. Chystají se to udělat znovu?"

„Ne, žádné vylodění není hlášeno. Zdá se, že tohle je jen čistě námořní invaze po řece Potomac. V roce 1814 všichni z města utekli a vetřelci tu měli snadnou práci. Před odchodem vypálili Kapitol a Bílý dům. Tentokrát to ale nebude tak snadné. Generálové tvrdí, že pokud dokážeme ubránit několik opěrných bodů, bylo by možné se udržet, než dorazí posily. Civilisté si počínají výborně v tom, jak se sami evakuují, takže to nebude problém.“

O necelou hodinu později zahájily první dělostřelecké baterie palbu na blížící se bitevní loď.

• • •

Britská válečná loď, jako pes za kořistí, vyrazila směrem k nim.

„Jedte zpátky do Yorktownu," pravil Lincoln. „Tam jsou vojáci i baterie.“

„To bychom raději neměli, pane prezidente," řekl kapitán s dalekohledem u očí. „Ostře vpravo," houkl a prezident se chytil zábradlí, když se parník naklonil a začal provádět těsnou obrátku. Kapitán ukázal na pronásledovatele, jeho rozvinuté plachty a černý vinoucí se dým.

„Je to rychlá loď, mnohem rychlejší než tahle naše stará holka. A předhoní nás, pokud se obrátíme nazpět. To znamená, bude se k nám blížit z úhlu a dostane se nám na kobyliku dlouho předtím, než dopluje do Yorktownu. Nyní nás však stíhá zezadu a bude jí trvat mnohem déle, než nás dohoní.“

„A kam tedy plujeme?“

„Do Fort Monroe. Rovnou za nose. Britové se za námi nikdy nevydají tváří v tvář tak obrovským kanonům.“

Z topičů hluboko v podpalubí se pot jen řinul, jak přikládali pod kotle. Tlak páry byl na maximu, které loď dokázala snést, a lodní šroub parníku River Queen divoce čerpal zelené vody zálivu. Vepředu byl vidět cíp Yorktownského poloostrova, který se stále zvětšoval.

Stejně jako pronásledovatel, ženoucí se kupředu, pořád blíž a blíž. Vtom spatřili oblak bílého kouře, který vzápětí zmizel; nebylo vidět, kam granát dopadl.

„Zastřelují se," pravil generál Lee. „Nebo je to varování, abychom zastavili.“

„Nemohou snad vědět, kdo je na palubě," podotkl Sherman. „Jinak bychom měli na krku celou flotilu.“

„Můžeme se ukrýt dole," řekl Hay, jenž hrůzou málem drkotal zuby; vojenská sláva, o tu on nikdy nestál.

„Ty a já můžeme," řekl Nicolay. „Ale proč bychom měli? Myslím, že ani Britové nestřílejí civilní zajatce. Každopádně pokud nás zastaví, my je určitě zajímat nebudeme.“

„To je vlastně pravda," řekl Hay a ukázal na uniformované muže okolo prezidenta. „Nebudou ani věřit, jaké je potkalo štěstí. Nejen Lincoln, ale celé jeho vrchní velení. To se nesmí stát! Takhle to celé přece nemůže skončit. Teď, když bylo nastoleno příměří, vytyčeny plány, další válka, nový svět za dveřmi." Strach u něj vystřídal hněv. Ale co mohli dělat?

Jen velmi málo, na tom se všichni na palubě shodovali. Důstojníci podupávali na palubě, zkoušeli meče v pochvách, ohmatávali svoje revolvery. Na lodi byl menší sklad zbraní a ty byly vyneseny na palubu. Jak ale mohli bojovat proti dělům válečné lodi? Boj byl jedinou jejich možností. Plout plnou parou vpřed - a modlit se, aby starý kotel vydržel pohromadě, aby se pod tlakem neurval žádný důležitý díl.

Armádní důstojníci byli jako lvi v kleci: pocházeli po palubě a ve svém zoufalství jen zlostně mručeli. Nachystaní, až budou moci vyrazit do útoku a zabít pronásledovatele, mohli jen netrpělivě vyčkávat a dívat se, jak se nepřátelská loď vytrvale blíží. Lincoln je opustil a vyhledal si klidnější útočiště na můstku. Námořník u kormidla, to byla učiněná hora koncentrace, jak korigoval všechny sebemenší pohyby do stran, máje namířeno k mysu před sebou. Na protější straně bylo jejich útočiště; Fort Monroe. Kapitán cosi zadrmlol do hlásné trouby - jeho slova patřila hlavnímu strojníkovi. Lincoln vystoupil na nejvyšší můstek a pohlédl na zád. Byl téměř šokován zjištěním, o kolik se pronásledovatel přiblížil za těch pár minut, co byl vevnitř.

Podél přídě ubíhaly bílé zpěněné vlny. Na nějaký neslyšitelný povel se náhle na obou bocích britské lodi objevily tenké černé siluety.

„Vysunuli děla," řekl kapitán; mezitím se připojil k prezidentovi na přidi.

„Zdá se být až příliš blízko," poznamenal Lincoln a prohrábl si vousy.

„Ona je příliš blízko, pane prezidente. Nerad to říkám, ale musím. Je na nás příliš rychlá. Nedokážeme to, sire.“

„Přece musí být nějaká šance.“

Tu kapitán ukázal na Yorktownský poloostrov vepředu; na písčité pláži se lenivě rozplývaly vlny. „Mys v pořádku obeplujeme. Ale od pobřeží k pevnosti je to ještě asi osm dalších mil. Ta válečná loď nás dostihne, ještě než urazíme půlku té vzdálenosti. Odpusťte, sire. Udělali jsme, co bylo v našich silách - a tahle stará loď taky. Nic víc už se dělat nedá. Tlak páry máme na maximu, možná i přes. Kotel taktak, že nevybouchl, víc už to nepůjde.“

A pak britská loď vypálila. Granáty dopadly do vody. Zatím. Ale vzdálenost se zmenšovala.

Tak blízko, byla už tak blízko. Lincoln prudce praštil pěstí z boku do kajuty. To se nemohlo stát. Válka přece nemohla skončit takhle, s takovou potupou a hanbou. Příliš mnoho bylo v sázce, již příliš mnoho mladých mužů zemřelo. A nyní, když se nabízela možnost, že by občanská válka mohla skončit, tohle pitomé náhodné střetnutí - skoro se tomu nedalo uvěřit. Ale byla to pravda. Britská loď se s krátkí se vzdáleností zvětšovala: konec byl na dohled.

Kormidelní kolo se pootočilo a loď se naklonila, když obeplouvali mys. Pluli tak blízko od břehu a mokřin vzadu za ním, že se prakticky ocitli v příbojových vlnách. Zdálo se, že River Queen trochu získala, neboť větší britská loď se držela více na moři, jelikož potřebovala větší hloubku pod kýlem.

Ale nestačilo to. Na základě vlastní zkušenosti někdejšího převozníka mohl sám Lincoln konstatovat, že není úniku. Budou dostiženi dlouho předtím, než se uchýlí do zákrytu pevnosti a jejich děl. Na chvíli se zdálo, jako by se od nich bitevní loď vzdalovala, jak ukázala svůj bok naježený kanony. Pak se znovu natočila a pustila se do pronásledování, ženouc se rychle za nimi.

Lincoln už nemohl přihlížet tomu, jak se osud nevyhnutelně naplňuje. Otočil se k přidi, když se na obzoru ukázala východní část pobřeží. A temná šmouha Fort Monroe na jeho vzdálenějším konci.

„Můj bože!“ zajíkl se kapitán.

„Můj bože, je to pravda,“ přitakal Lincoln a ucítil, jak jeho ruka svírající zábradlí povolila.

Poněvadž tam, necelou míli odsud, byla obrněná válečná loď. Z jejího komínu se valil dým, jak supěla směrem k nim. A byl to ten nejkrásnější pohled ze všech - na hvězdy a pruhy, jež vlály na vrcholu jejího stěžně.

Útok na Washington

V čele plul Royal Oak, loď se šedesáti děly. V linii za jeho zádi byly dvě další velké lodě. Prince Consort, rovněž se šedesáti děly, a za ním Repulse s devětapadesáti děly. Pomalu proplouly ohbím řeky a před nimi se prostíralo město Washington. Bojové lodě se přiblížily ke břehu, zatímco transportéry s vojáky zamířily k virginské straně řeky. Jakmile se britské lodě ocitly v dostřelu baterie americké polní artilerie na břehu a kanonů ve Fort Carrolu, tyto zahájily palbu. Zvuky explozí se hlasitě rozléhaly v prázdných ulicích města; v horkém letním vzduchu se vznášel štiplavý kouř. Kanonýři propukli v radostný jásot, když uviděli, jak jejich granáty zasáhly cíle ve vysokých dubových bocích válečných lodí.

Jejich hlasy vzápětí utonuly v mohutné boční salvě jedné z řadových bitevních lodí. To když náraz vypálilo třicet děl a Royal Oak se rozkolébal vlivem zpětného rázu. Dělostřelecká baterie byla rázem ta tam. Také řídce obsazená pevnost zmlkla, když ji zasáhla těžká britská děla.

Nyní se na břehu rozehrměla ostatní děla, ale bez většího účinku proti tlustým dubovým bokům britských lodí. Ty se v říčním proudu zvolna blížily ke břehu a přitom se natáčely, jak si zaměřovači na palubách vybírali cíle v podobě jednotlivých baterií a děl. Je ovšem nutné říci, že jim čelilo jenom málo obránců, a po prvních pár minutách palby ještě méně. Po patnácti minutách, když už se první dopravní lodě přiblížily ke břehu, nebylo baterie, která by neměla nějaké ztráty.

Tam je uvítaly sporadické výstřely ze strany amerických vojáků, na něž vmžiku odpověděla britská děla metající kartáče. Masakr ještě umocnili střelci z řad mariňáků v lanoví. Potom vyjely vzhůru signální prapory a mohutné přepravní lodě s vojáky natočily plachty a křižovaly napříč řekou ke břehu. Potom námořníci seskákali na mola s lany, aby lodě uvázali, a vzápětí byly vyhozeny lodní můstky.

V době, kdy první vojáci maširovali na břeh, byla ohniska odporu už skoro rozdracena. Za hlasného pobízení seržantů byly na pevnině pohotově zformovány dva šiky, které briskně vyrazily pochodem do města. Jeden ve směru Kapitolu - druhý přímo k Bílému domu. Historie se neúprosně opakovala.

Ministr Stanton shlížel z vysokého okna budovy ministerstva války na britská vojska rychle postupující po Pennsylvania Avenue. Z chodby za jeho zády se ozval křik a dusot běžících nohou.

„Sire,“ zvolal nějaký hlas a Stanton se otočil k rudolícímu, určenému kapitánu Dochertymu. „Dostali jsme prezidentskou rodinu do bezpečí, pak jsem se s muži vrátil sem, jak nejrychleji to šlo.“

„Kam jste je zavedl?“

„Paní Lincolnová mi říkala, že v domě paní Morganové v Georgetownu budou v bezpečí. Dobré místo jako každé jiné. Jsou uzamknuty vevnitř, všechna okna na zástrčky. Nechal jsem tam s nimi jednoho desátníka a dva muže, čistě pro případ.“

„Jak to vypadá na ulicích?“

„Jsou prázdné, nikde nikdo. Všechny domy pozamykané. Ale všude kolem je čím dál víc mužů, mají zbraně.“

„Co tím myslíte?“

„Měšťané. Zavedli své ženy a příbuzné do bezpečí, pak dostali asi vztek. Tohle je možná hlavní město země, ale odjakživa to bylo jižanské město. Tihle lidé nesnášejí, když je někdo ohrožuje, zvláště pak Britové.“

„Dali by se nějak zformovat?“ pravil generál A. J. Smith, jenž se odvrátil od okna. Z ulic dole se ozýval stále větší povyk.

„V žádném případě - ale podle toho, co jsem viděl, si počínají dobře. Většina z nich ostřeluje červenokabátníky jako na střelnici. Vztyčí se, pustí to do nich, pak zase zmizí. Nevím, o co lépe si vedou oproti řadovým vojákům, viděl jsem však červenokabátníky padat k zemi.“

Vojáci stříleli z oken na Brity postupující dole po ulici. Při opěťované palbě ze strany nepřítele se rozprskla okenní tabule a Stanton ustoupil ke vzdálenější zdi, jež byla mimo dráhu střel.

„Co vidíte, generále?“

Důstojník ignoroval občasné kulky, jež létaly do místnosti, a ještě se více vyklonil, aby lépe viděl. „Ti kentuckští vojáci, co mají posádku v Bílém domě, kladou docela dobrý odpor. Drží červenokabátníky pěkně v odstupu - zatraceně, výborná střelba!“

„Cože?“

„Výrazili na zteč, četa s hořícími pochodněmi, a byli zkoseni, ještě než se dostali k sloupoví. Jenže nemáme šanci se udržet, jsme hrozně přečíslení.“

Když se nyní palba soustředila na Bílý dům, Stanton se osmělil blíže k oknu. Ulice dole se hemžily nepřátelskými vojáky. Obstoupili palác a pomalu se stahovali k němu. Katastrofa byla na spadnutí. Říkal si, jestli vypálí i Kapitol.

• • •

USS Avenger byla tím nejnovějším přírůstkem amerického námořnictva; měla parní pohon a ocelový trup, výkonné motory dosahující rychlosti až patnácti uzlů. Byla těžce vyzbrojena čtyřmi čtyřstalbírovými Parrottovými děly umístěnými ve dvojici věží - učiněný žralok na moři. V kormidelně byl sám komodor Goldsborough, když vepředu, necelou míli od nich, uviděli malý parník obeplouvající cíp Yorktownského poloostrova. První důstojník ho zaměřil dalekohledem.

„Znám tu loď, komodore. River Queen. Přidělena k armádě, pro poštovní účely -“

Jeho hlas prudce zmlkl, když se mu v zorném poli za malým parníkem zjevila velká válečná loď. Válečná loď plující vysokou rychlostí, s vysunutými děly, jež vzápětí vychrlila mohutný sloup dýmu.

„To jsou Britové!“ zvolal komodor, když uviděl její vlajku. „Tlučte na poplach. Připravte k boji. Otevřít střílny a vysunout děla.“

„Dělové koule, sire?“

„Ne, třaskavé granáty. Viděli nás a otáčejí se - ale neuniknou nám.“

Jenomže britská loď neustupovala. Děla vysunutá, byla již připravena k boji a chystala se zaútočit. Upustila od pronásledování River Queen a právě se natáčela, aby se utkala s novým nepřítelem, který se před ní náhle objevil.

Obě lodě měly tlak v kotlích těsně pod kritickou mezí. Přibližovaly se k sobě rychlostí takřka pětadvaceti mil v hodině. Za pár minut se míle, která je dělila, scvrkla na nějakých sto yardů. Průzory v ocelové kormidelně mohli američtí důstojníci vidět muže obsluhující děla na nepřátelské lodi a důstojníky na můstku hledící jejich směrem.

„Kormidlo vpravo,“ nařídil Goldsborough. „Kormidelníku, s citem, natoč ji levobokem k nepříteli. Drž kurs.“

Když se velká válečná loď pootočila a prosupěla okolo nich, kapitán parníku River Queen nechal snížit tlak v přetíženém motoru a obrátit loď v brázdě za dotčným obrněncem. Muži v salonu s úlevou zaburáceli smíchem a vzrušeně povykovali, hrnouce se na palubu, aby sledovali představení. Prezident Lincoln měl z okna na můstku dokonalejší výhled na místo střetnutí.

„Nic takového už víckrát neuvidíte,“ zvolal kapitán. „Zaručeně!“

Na okamžik to vypadalo, jako by se dvě bitevní lodě měly srazit příděmi. Ale ne, proklouzly jen několik yardů okolo sebe. A zatímco se míjely, děla britské lodi z bezprostřední vzdálenosti pálila jedno za druhým.

Naprosto bez účinku. Dělové koule narážely do ocelových věží a odskakovaly pryč. Obě lodě na chvíli spojily zášlehy plamenů a do výše se vyvalil hustý kouř.

Pak vypálil Avenger. Pouhé čtyři střely, jednu za druhou, z bezprostřední blízkosti - jako když zahřmí letní bouře.

Pak byly lodě zase od sebe, bitva se udála během těchto pár okamžiků - a s tím taky skončila.

Avenger se velkým obloukem obrátil. Když se opět stočil do vlastní brázdě, byl znovu připraven k boji, jeho nabitá děla byla jedno za druhým vysunuta do palebných pozic. Jeho ocelové pancéřování bylo ožehnuté a poznamenané velkými šmouhami a rýhami v těch místech, kde loď zasáhly explodující granáty. Ale přesto byl v pořádku, znovu připraven k boji.

Nebylo třeba.

Během doby, kdy se obě lodě míjely, byla britská válečná loď od přídě po zád' proděravěna a zažehnuta plameny. Stěží byl čas spustit čluny, protože plachty a lanová se vznály těž; vyděšená posádka se vrhala do oceánu v naději, že unikne plamenům. Paluba byla posetá mrtvolami a zpřevrácenými kanony. Vtom z hloubi trupu zazněla tlumená exploze a tryskající pára jen umocnila hrůzu na palubě, když vybuchl kotel.

Když se Avenger přiblížil k nepříteli, zpomalil, děla připravená a v pohotovosti. Přesto nebyla vypálena jediná střela. Bylo po boji, moře bylo plné mrtvých nepřátel, již nebyli skoro vidět přes plameny a dým s hukotem šlehající z nitra lodi.

Goldsborough spokojeně pokýval hlavou. „Spusťte čluny a vyzvedněte živé z vody.“

Malý parník se nyní opět přiblížil k bitevní lodi a jeho signalista se hbitě činil, zatímco tlumočil Lincolnovy příkazy. Jakmile ta důležitá zpráva zastihla kapitána Goldsborougha, byl okamžitě vydán povel a jeden z člunů za mohutného veslování vyrazil k menšímu plavidlu. Lincoln zatím sestoupil znaven z můstku, aby si promluvil se shromážděnými důstojníky:

„Pánové, myslím si, že to, co jsme právě zažili, lze málem považovat za zázrak, jaký už nás v životě víckrát nepotká.“

„Amen, bratře,“ zvolal jeden z Leeových důstojníků, v civilním životě kazatel.

„Nemáme moc času, nebo spíše vůbec žádný nazbyt. Všichni jsme viděli, že flotila teď míří k Washingtonu. A víme, jak bezbranné toto město v současnosti je. Prozřetelnost nás vybavila tímto úžasným plavidlem, které by mohlo invazi zastavit. Generál Sherman a já nastoupíme na palubu Avengers a poplujeme s ním. Vy na této lodi nás budete následovat. Znovu se setkáme ve Washingtonu.“ Pohlédl do člunu, který byl nyní, s vesly složenými vevnitř, uvázaný k jejích lodí.

„Je to velice nebezpečné, pane prezidente. Já jsem voják a je mou povinností vyrukovat do boje. Ale vy jste vůdce naší země, váš život má mnohem vyšší cenu než můj,“ protestoval generál Sherman. Lincoln potřásl zamítavě hlavou.

„Mám takový dojem, generále, že alespoň v tento den stojí Prozřetelnost na naší straně. Pojdme.“ Šel k žebříku a za pomoci jednoho z námořníků sestoupil do člunu. Sherman ho mohl pouze následovat.

Komodor Goldsborough vystoupil průlezem na palubu posetou šrapnely, a když se oba muži ocitli na jeho lodi, rázně zasalutoval. Ač postarší, prošedlý a obtloustlý, byl to stále muž, jemuž nechyběla bojová kuráž.

„Děkuji vám za včasný příjezd,“ pravil Lincoln. Pohlédl na hořící vrak a potřásl nevěřicně hlavou. „Tohle že způsobila jediná salva...“

„Použili jsme třaskavé granáty, pane prezidente. Baterie na zádi byla nabitá novými zápalnými granáty, jež jsme testovali na moři. Jsou naplněny vznětlivou látkou, která údajně hoří třicet minut, aniž by bylo možné ji uhasit. Kéž bychom jich měli k dispozici více, protože bych řekl, že slavily velký úspěch. Ale vítejte, sire, vítejte na palubě. A vy

rovněž, generále Shermane." Otočil se a zahřimal několik povelů; ten hlas by bylo slyšet i ve vichru, rachot motorů zazníval jen hluboko na pozadí. Odkáshal si a pokračoval opět v řeči mnohem přívětivějším tónem:

„Zakotvil jsem ve Fort Monroe jen před necelými dvěma hodinami, abych naložil uhlí. Pak začaly po telegrafu chodit zprávy, že na Potomaku se nachází nepřátelská flotila. Pokud vím, moje loď je v těchto vodách jediným silným plavidlem. Poslal jsem jim pár navštívenek, a tak jste sami viděli, co se stalo vzápětí. Musím vám poděkovat, že jste mi tu britskou loď přivedli."

„My musíme poděkovat vám, komodore, za váš včasný příjezd a nanejvýš přesvědčivé vypořádání se s pronásledovatelem. A teď - vzhůru do Washingtonu."

„Vzhůru do Washingtonu, pane prezidente. Plnou parou kupředu."

• • •

Když se ministerstvo války nestalo přímým terčem útoku, generál Rose vyslal zvědy, aby proklouzli ven zadními okny. Zoufale potřebovali vědět, co se děje. První zvěd, který se vrátil, byl poslán přímo za ministrem Stantonem.

„Jak to vypadá ve městě, desátníku?"

„Docela klid, nikde žádný pohyb, až na místa, kde jsou britští vojáci. Všichni jsou zamknutí doma a v klidu. Myslím, že jsem viděl hořet Kapitol, byl zasažen dělostřeleckou palbou, ale nešlo dostat se blíž, abych to spolehlivě zjistil. Pak jsem se přiblížil k řece, jak to jen šlo. Všechna naše děla zničena, mnoho našich mužů taky. Červenokabátníci se stále vyloďují, hodně se jich rozptýlilo, ale hodně jich bylo postřeleno."

„Co tím myslíte?"

„Místní lidé se s nimi moc nemalují. A vypadá to, že každý farmář, jenž dokáže jet na mezkovi, zamířil k městu, jakmile tyto lodě proplouvaly po Potomaku. Naši muži jsou roztaženi v linii a střílejí - každou minutu přijíždějí další."

„Je jich dost na to, aby Brity zastavili?"

„To nevěřím, sire. Tohle jsou řadoví vojáci a je jich strašně moc."

„Pane Stanton - vypadá to, že se už dobývají do Bílého domu!"

Vypadalo to na jistý konec. Palba obránců mezitím ustala a první nepřátelští vojáci doráželi na zabezpečený čelní vchod. Vojáci uvnitř stříleli skrze okenice, ale marně.

Nad ojedinělými výstřely se náhle rozlehl jasný zvuk polnice. Stále znovu a znovu tentýž signál.

„To troubení polnice - co je to?" zeptal se znepokojený Stanton.

Generál zavrtěl hlavou. „Obávám se, že nevím, sire. Není to povel používaný v armádě Spojených států."

„Já ho znám, sire," pravil desátník. Všechny zraky spočinuly na něm. „Patřím k signální jednotce, známe i všechny britské povely."

To je ústup, sire, oni troubí na ústup. Na ústup."

„Avšak - proč?" zeptal se Stanton. „Britové přece vítězí. Nebo snad dorazila a zaútočila naše vojska..."

„Žádná vojska!" zvolal generál Rose. „Koukněte, támhle na Potomaku!"

Na úseku řeky, jenž byl zrovna vidět skrze verandy Bílého domu, vplula do zorného pole mohutná temná silueta. Děla vysunutá, na žerdi vlály hvězdy a pruhy.

Americký obrněnec; záchrana města.

• • •

„Vaše rozkazy, pane prezidente," řekl komodor. Předkloněný Lincoln právě hleděl průzorem v pancíři, který chránil velitelský můstek. Bylo tu horko a těсно. Jaké by to bylo, kdyby se rozehrměla nepřátelská děla a zvenčí ho zasáhly granáty, to si ani nechtěl představit. Byla poměrně velká šance, že to v nejbližších minutách zjistí.

„Co navrhuje, komodore?"

„Dřevo, sire. Samé dřevo, žádná z jejich lodí není ocelová. Viděl jste, co se stane, když dřevo bojuje proti oceli."

„To tedy ano. Můžete je vyzvat, aby se vzdali?"

„To bych mohl, ale pochybuji, že by se to setkal s porozuměním. Tyhle lodě sem přijely bojovat a bojovat taky budou. Vidíte, už se natáčejí, aby namířili děla."

„A ty lodě s vojáky - ušetříte je?"

„Samozřejmě - pokud se ovšem neodmítnou vzdát a nepokusí se o únik. Myslím však, že dostanou rozum, až uvidí, co se stalo s ostatními."

Z kanonů Prince Regenta se vyvalil dým a ozvalo se mohutné zařinčení kovu o kov, které se rozlehlo celou lodí.

„Opětovat palbu," nařídil Goldsborough.

Bitva na řece Potomac začala.

Britové jim vnutili svoji obrannou taktiku: byli tak nuceni držet své bitevní lodě v prostoru mezi obrněným nepřítelem a neozbrojenými dopravními loděmi kotvícími u břehu. Ustupující vojáci byli co nejrychleji naložováni, ale přesto ještě zbývala spousta času. Času, který měl být zaplacen lidskými životy.

Britské lodě pluly v řadě proti jedinému nepříteli, křižující ho ve tvaru písmene T, jako to udělal Nelson u Trafalgaru. Dělostřelba z každé lodě se tak postupně soustředila na jediný cíl. Ale úspěch u Trafalgaru zaznamenaly dřevěné lodě bojující proti dřevěným lodím. Nyní to bylo dřevo proti oceli.

První v řadě byl Prince Regent. Když míjel obrněnec, jeho děla po něm na krátkou vzdálenost vypálila jedno za druhým. Dělové koule se jen odrážely od ocelového pancíře; ani traskavé granáty jím nedokázaly proniknout. Palba nebyla opětována, dokud zadní věž Avengeru nebyla na úrovni se střední palubou britské lodi. Vtom dvojice děl

vypálila a mohutné ocelové granáty ze čtyřsetlibrovek prorazily dubový trup a dopadly na přeplněnou dělovou palubu.

Další na řadě byl Royal Oak, který schytl palbu z druhé věže a potkal ho stejný osud jako jeho sesterskou loď. Vyvrácená děla, křičící a umírající muži, zauzlené lanoví a stržené plachty.

Trvalo dvě minuty, než byla obří děla znovu nabitá. Každou minutu některá z věží vypálila a na britskou eskadru dopadla smrt. Loď bojovaly dál, řítíce se jedna po druhé do zkázy; bylo to jen malé vítězství koupené za strašlivou cenu. Ale první dopravní loď mezitím unikaly podél jejich řad a mířily po řece dolů.

Po břehu pobíhali muži, rozjásaní a povykující, kteří tu a tam vystřelili po ustupujících lodích. Jedna britská válečná loď měla ustřelené kormidlo a byla bezmocně unášena proudem; přihlížející zajásali ještě hlasitěji.

Unášená loď stále střílela z děl proti proudu řeky, zatímco pomalu mizela z dohledu. Střelba z menších děl zaznívala v náhodných intervalech. A každé dvě minuty mohutně zahřměla některá ze čtyřsetlibrovek.

„Vítězíme, pane Lincolne,“ zvolal Goldsborough. „O tom není pochyb.“

„Utrpěla tahle loď nějaké škody?“

„Žádné, sire - jen naše vlajková žerď byla ustřelena. Vsázeli na starou slávu a zaplatí za to strašlivou cenu.“

Příchut' vítězství

Bitva u Saratogy byla ve svém třetím krvavém dni. Jednotky, které se jenom pomalu sjížděly do amerických pozic, byly okamžitě po příjezdu jedna po druhé nasazovány do bitevní linie. Američané se drželi, sice jen stěží, ale přesto drželi. Byl to boj zblízka; děla nemohla střilet, aby nezasahovala vlastní řady. A pak, asi v poledne, se zazdalo, že britští vojáci jaksi pozbyli bojového ducha. Byli až dosud nadmíru stateční, bojovali s dostatek tvrdě - jenomže všechno marně. Nyní zaváhali. Generál Grant to postřehl a již věděl, co má dělat.

„Přejdeme do protiútku. Nasadte všechny čerstvé jednotky. Zatlačte je zpátky, dejte jim co proto.“

S radostným řevem američtí vojáci poprvé zaútočili. Britové se dali na útěk.

Nepřítel, jenž byl jejich frontálním útokem těžce zasažen, nyní změnil taktiku. Na Američany vystřelilo několik kanonů jakoby v upomínku, že jsou stále tam. Ale mezitím už byly v proudu jiné události.

Za generálem Grantem přišel znavený a zaprášený důstojník a zasalutoval.

„Zvědové hlásí značný pohyb na levém křídle, generále. Nějaká jízda, možná i nějaká děla. Vypadá to, jako by se nás pokoušeli obejít a zaútočit z týlu.“

„Přesně to bych v jejich situaci udělal. Jen si říkám, proč jim trvalo tak dlouho, než na to přišli.“ Otočil se ke svým štábním důstojníkům. „Jak jsme na tom s jídlem a vodou?“

„Když dorazily poslední posily, strčili jsme je do linie a vytáhli odsud nějaké veterány. Dali jsme jim najíst a pak je i s baštou poslali za ostatními muži. Mělo to skvělý efekt - a krom toho máme i spoustu munice.“

„V to pevně doufám. Nepřítel se jen tak lehce nevzdá.“

„Vzadu jsem potkal jednoho důstojníka, generále. Kavaleristu. Chce s vámi mluvit.“

„Kavalerie, říkáte. Chci s ním taky mluvit.“

Důstojník právě seskakoval z koně na zem, když se objevil generál Grant - a stoupl si rovnou za něj. Mezitím četli telegrafní zprávy o druhé britské invazi a bojích v Mississippi, ale informace o celkové situaci k němu v žáru smrtícího boje nepronikly. Nyní před sebou viděl šedý plášť a zlatou šerpu konfедераčního důstojníka. Onen vysoký muž s hustým plnovousem se k němu vzápětí otočil a jeho tvář se rozzářila radostí nad tím, že ho poznává.

„Ulysses S. Grant, jako že žiji a dýchám!“

„Rád tě vidím, Jebe, opravdu moc rád.“

Potřásl si rukama a vesele se zasmál. Naposled se viděli ve West Pointu. Od té doby se jejich cesty ubíraly rozličnými směry. Grant byl generálem unionistické armády. J. E. B. Stuart byl největším kavaleristickým důstojníkem, jakého Konfederace měla.

„Jeli jsme vlakem na sever, kam až to jen šlo, pak jsme to vzali napříč územím. Někteří farmáři si po nás zastříleli, ale nic stejně netrefili. Myslím, že nás pokládali za Brity. Slyšel jsem, co pro nás udělal Cump v Biloxi. Povídal jsem si, že bych tu laskavost mohl oplatit jednomu starému příteli.“

„Té laskavosti si vysoce cením. Mí zvědové hlásí nepřátelské akce na našem levém křídle.“

„Opravdu? No to se podívejme. Mí hoši teď napájají koně a nechávají je chvíli vydechnout. Jakmile skončí, myslím, že se tam trochu porozhlédneme a uvidíme, co se dá dělat. Viděl jsi už někdy tohle?“

Z dlouhého pouzdra zavěšeného u sedla vytáhl karabinu a podržel ji ve výši.

„Když jsme projížděli přes filadelfský železniční uzel, vyhledal nás jeden zásobovací důstojník. Říkal, že tyto zbraně dodává jednotkám, a jelikož jsme byli zrovna na ráně, padli jsme mu do oka jako první. Bylo to od toho chlapa velice laskavé a my si toho opravdu ceníme. Tohle je puška Spencer, která se nabíjí zezadu, a je to zázrak napohled. Koukni na tohle.“ Stuart vytáhl z dřevěné pažby kovovou trubičku a podržel ji před Grantem.

„Je tu dvacet kulek, všechno kov s perkusními kapslemi na konci. Dají se vystřelit jedna za druhou, záleží na tom, jak rychle svedeš natahovat kohoutek a mačkat spoušť. Mosazná nábojnice jenom vyskočí ven a do baterie vklouzne další kulka. Vystřelíš a pak zase znovu. Jsem strašně rád, že je nyní máme. Myslím, že ještě před nějakou dobou bych neměl zrovna radost, kdybychom měli vyjet rovnou do rány těchhle věcíček.“

Grant si zbraň ze všech stran obdivně prohlížel, pak mu ji podal zpátky. „Slyšel jsem, že měly jít do výroby, ale nikdy jsem žádnou z nich neviděl. Tady by se mi jich pěkných pár tisíc hodilo.“

„Skvělá jezdecká zbraň. Mí hoši jen žízni po tom, aby je mohli vyzkoušet.“

„Mnoho štěstí.“

Stuart odcválal pryč, aby se připojil ke svým vojákům, zatímco Grant se vrátil ke svému hrozivému úkolu ubránit jejich pozice. A pobít Brity.

• • •

Vojín Poole z 16. bedfordského a hertfordshirského nebyl zrovna šťastný muž. Už po dva roky byl jeho pluk posádkou v Quebecu v Kanadě, nejdivočejší ze všech divočin. V létě se smažil na slunci, v zimě mu umrzal zadek. Potom tahle válka. Nejprve dlouhý pochod k přístavišti, pak plavba na člunech po jezerech. To ještě docela ušlo, ale poslední pochod na jih, to už bylo něco jiného. Pak si vychutnali trochu odpočinku, než je nastrčili, aby zabíjeli Yankeeje. Tu první várku převálcovali a nedalo jim ani moc práce, aby se vypořádali s druhou bandou. Ale snadná vítězství už byla minulostí. Nyní zuřil ukrutný boj a britské ztráty byly vysoké. Víc než jeden z jeho kamarádů už byl po smrti. A aby to všechno bylo ještě horší, při posledním střetu mu bouchla mušketa a ožehla mu z boku hlavu. Ta rána určitě potřebovala doktora. Ale seržant to tak neviděl. Řekl mu, aby si to natřel trochou sádla a vrátil se do linie. Dal mu mušketu po mrtvém muži. Byla na nic, Brown Bess, tatáž zbraň, kterou vypráskali Napoleona. Ale to už bylo dávno a on nyní postrádal svoji drážkovanou mušketu Enfield.

„Zastavit stát. Nasadit bodáky. Vlevo v bok.“

Seržant šel zezadu podél nich a svýma malýma ledovýma očkami jim kontroloval rance a zbraně.

„Vyrážíme do útoku,“ řekl. „Budeme držet linii a postupovat společně a já nechám stáhnout kůži z každého, kdo se opozdí.“

To je mu podobné, pomyslel si Poole zasmušile, a litoval dne, kdy dopřál sluchu verbíři, který zavítal do jejich loveckého spolku. Poručil všem pít. Vyprávěl jim o báječném životě v armádě. O vojákování a novém životě u „Starých kačerů“, jak se pluku důvěrně říkalo. Ale teď už se mu to tak nezamlouvalo.

„Kupředu -“

Ale v tomž okamžiku, kdy zazněl povel, vojáci zaslechli zvuk cválajících kopyt z řídkého lesa, který lemoval cestu. Byl hlasitější a hlasitější.

A potom zazněl jakot. Šílený, vysoký klokotavý křik, při němž naskakovala husí kůže. Zazněly rozkazy a oni se právě otáčeli, aby se nepříteli postavili, když se do nich kavalisté pustili.

Jezdectvo v šedých uniformách, za útoku divoce vřiskající. Zatímco se blížili, střileli, pořád a pořád dokola. Prohnali se středem britských pěšáků a otočili se, aby zaútočili znovu. A pořád střileli. Vůbec se nezdálo, že by zbraně dobíjeli, jen je zasypávali neutuchající zničující palbou, která rozvracela jejich řady.

Byla to brutální jatka. Britské řady se přímo rozpouštěly v tom nepřetržitém, smetajícím se krupobití kulek. Někteří pěšáci palbu opětovali, ale jen nemnozí. Dva z jezdců stáli pořád na jednom místě a neustále pálili. Nezdálo se, že by někdy přestali, jen pořád chrlili ohnivou smršť kulek do mužů před sebou.

Když se prohnali přes britské řady podruhé, neměli už nač střilet. Sekající jezdecké šavle umlčely jakýkoli pohyb mezi padlými vojáky. Když pak odklusali do skrytu přilehlého lesa, zůstalo po nich jen ticho.

Vojín Poole, s prostřelenou rukou, ležel na své neodpálené mušketě značky Tower. Dlouhé minuty čekal, než nabyl jistoty, že jízda je pryč, poté shodil váhu mrtvého seržanta ze svých zad. Vrávoravě se vyškrábal na nohy a zděšeně pohlédl kolem sebe na to dílo zkázy. Odklopýtal zpátky k cestě, aby už byl pryč. Jediný, který to přežil.

• • •

Na druhé straně Atlantiku nad Anglií se hnala pro zdejší podmínky netypická letní bouře. Zatímco déšť bičoval krajinu, vodní toky se zvedly a prolomily své břehy. Na pozadí věžaté siluety zámku Windsor plály blesky; do toho rachotil hrom. Dva muži, kteří se zdráhavě vynořili z kočáru, na okamžik zaváhali - potom vyrazili ke krytému vchodu a tam zůstali čekat. Sluhové v livrejích zatím pomohli lordu Palmerstonovi na zem a napůl ho odnesli ke vstupu, kde se připojil k ostatním. Jeho dna se mírně zlepšila, ale chůze byla stále bolestivá.

Zatímco kráčeli do nitra zámku, dveře se před nimi otevíraly, až stanuli v komnatě, kde se měli všichni sejít.

Vévoda z Cambridge, jenž se právě vrátil z Ameriky, vystrojený v parádní uniformě gardového pluku, se při jejich vstupu otočil.

„Skvělé - přesně vás jsem chtěl vidět. Jenom pojďte dál, osušte se, zavdejte si trochu suchého bílého,“ pokynul sklenicí k servírovacímu stolku. „V tak hnusném počasí není nic lepšího.“

Ani slovem či posunkem se nezmínil o katastrofickém selhání invaze na pobřeží Amerického zálivu. A nikdo si netroufal zeptat se ho. Držel se v soukromí, zatímco americký tisk se holel tím báječným vítězstvím. Když se vynořil z ústraní a znovu se ujal velení britských armád, nenašel se nikdo tak smělý, aby se o té záležitosti slůvkem zmínil. Patřilo to minulosti; vévoda se již těšil na zářivou budoucnost.

Návštěvníci zamumlali na pozdrav - nanejvýš zdvořile, protože vévoda byl nejen královnin bratranec, ale i vrchní velitel všech britských armád. Se zájmem hleděli na štíhlého důstojníka, jenž stál po jeho boku, takřka vyzáblého v porovnání s korpulentní postavou vévody. Namísto nákrčníku či kravaty měl muž krk i hrdlo ovázané bandážemi a držel ztuhle hlavu. Vévoda pokynul jeho směrem.

„Možná znáte plukovníka Dupuye z Padesátého šestého západoessexského. Je tu doma na zdravotní dovolence, pln informací o kolonistech. Mluví velmi uznale o jejich zbraních a zřejmě má ve velkém opovržení ty naše. Chce utrácet peníze, řekl bych velké částky peněz. Táhle, plukovníku, to je ten chlapík, se kterým chcete mluvit. Jmenuje se Gladstone, kancléř státního pokladu.“

„Těší mne, plukovníku. Doufám, že se zotavujete dobře.“

„Výborně, děkuji, sire.“ Jeho hlas byl jen ochraptělý šepot.

„A za co že to chcete utrácet národní zlato?“

„Zbraně, sire,“ odvětil Dupuy. „Moderní pušky, to jest zadovky.“ Dotkl se svého krku. „Takové, které umí způsobit tohle. Na vzdálenost stovek yardů.“

„Vy, sire,“ zahřměl vztek Palmerston, „vy máte dojem, že vaše země špatně zásobuje svoje ozbrojené síly?“

„Ne, vaše lordstvo, to jsem říci nechtěl. Myslel jsem tím jen, že ozbrojené síly, včetně mne, se spokojily se stávajícím stavem věci a nepomýšlely na modernizaci. Víte, že někteří z mých vojáků ještě používají muškety Tower?“

„Brownbessky vyhrávaly války,“ pravil vévoda.

„Vyhrávaly, sire, v minulosti, sire. Před padesáti, sto lety. Jeden z mých důstojníků měl zbraň natolik v opovržení, že si dovolil říci, samozřejmě v legraci, že by dal přednost poctivému anglickému luku. Mnohem lepšímu a přesnějšímu než mušketa. Se čtyřikrát větší palebnou četností. Nevypouští dým, který prozrazuje vojákovu pozici.“

„Docela vtípné,“ řekl Palmerston, popuzen tou lehkovážností. „To jsou všichni vaši důstojníci vždycky tak impertinentní?“

„Jenom zřídka. Tento už se další impertinence nedopustí. Padl v bitvě u Plattsburghu.“

„Vy zmiňujete pouze zbraně,“ pravil lord Russell. „Přičítáte také vinu naší morálce, naší organizaci, našim bojovým schopnostem?“

„Nevykládejte si, prosím, má slova špatně, vaše lordstvo. Jsem profesionální voják v nejprofesionálnější armádě světa - a jsem na to hrdý. Ale prostě řečeno, bitvy vyhrávají kulky. Pokud na mě nepřítel vystřelí deset kulek za dobu, co já stačím vypálit jednu - pak vydá za deset vojáků. Což značí, že v boji již nejsou rovnocenné podmínky. Sto proti stu znamená mých sto proti jejich tisíci. Taková bitva se vyhrát nedá.“

„Záleží hlavně na výcviku,“ odvětil vévoda. „A na morálce. My máme morálku a výcvik a odhodlání bojovat a vítězit ve všech částech světa. Toto Impérium nebudovali lidé s malým odhodláním. V minulosti jsme neprohrávali a v budoucnu budeme vždy vítězit. Ten menší nezdar přebolí. Třeba prohráváme bitvy - ale neprohráváme války. Momentální nezdar může vést k budoucímu vítězství. Pokud by měli nepřátelé žádat o mír, my bychom na něj mohli přistoupit. Ale jen proto, abychom se mohli vrátit ještě ve větším počtu později. Nakonec budeme triumfovat my.“

Rozhlédl se zlostně kolem v očekávání, že mu někdo bude oponovat.

V tichu, které zavládlo, všichni uvítali oznámení, že dorazilo Její Veličenstvo. Otočili se a s poklonami ji uvedli k jejímu křeslu. Královna Viktorie byla celá oděná v černém, černých rukavicích a malém černém závoji; truchlila a měla už navždy truchlit pro ztrátu svého milovaného Alberta. Od jeho smrti byla stále více labilnější. Měla oteklou a trudovitou tvář a přibrala na váze. Členové dvora se obávali o její přičetnost. Kývla na vévodu z Cambridge.

„Bylo mi řečeno, že to vy jste svolal tohle setkání.“

„Ano, já. Je třeba probrat politické záležitosti, velmi závažné. Ale nejprve, dovolíte-li, bych byl rád, abyste si vyslechla osobní hlášení o válce, jež na mne udělalo dojem jako žádná z depeší či písemných rozkazů. Plukovník Dupuy.“

„Dobrá, mluvte. Co máte o válce, plukovníku?“

„Lituji, madam, že přináším jen špatné zprávy.“

„O tom nepochybují!“ řekla pronikavým hlasem. „V poslední době jich byla spousta, ba až příliš.“

„Hluboce lituji, že vás musím ještě více zneklidnit. Vojáci a matrosové Vašeho Veličenstva se bili nanejvýš chrabře, o tom vás ujišťuji. Ale na souši jsme byli rozdraceni, na moři poraženi. Ujišťuji Vaše Veličenstvo, že naši stateční muži, dělali, co mohli, kuráž jim přitom nechyběla, zato válečný materiál...“

Jeho hlas byl stále chraplavější a on se přitom dotýkal konečky prstů hrdla, jako kdyby zakoušel bolest. Královna pozvedla ruku.

„Stačí! Tenhle muž je raněný a potřeboval by péči - nikoli audienci u královny. Ať se plukovníkovi dostane pomoci, dohlédněte, ať si odpočine. Zraňuje Nás, když vidíme muže, který trpěl pro tuto zemi, v tak žalostném stavu.“

Poté zmlkla, dokud se rozechvělý plukovník neodporoučel z místnosti, načež se obořila na vévodu:

„Vy jste pitomec! Přivedl jste sem toho muže, aby Nás uváděl do rozpaků, aby vznášel jakési vágní a nesrozumitelné názory, které Nám naprosto unikají? Chceme, abyste věděl, že nás to vůbec nepotěšilo.“

Vévoda z Cambridge se jejím vztekem nenechal vůbec vyvést z konceptu. „Nikoli nesrozumitelné, má drahá sestřenko, ale bolestivě jasné. V této válce jsme uvázli na mrtvém bodě a zdá se, že na severní frontě doznáváme veliké ztráty. Chci, aby váš ministerský předseda a jeho kabinet tento fakt beze zbytku pochopili. A mám ještě horší zprávy. Zdá se, že tahle koloniální válka se šíří. Máme zprávy, že konfедераční pluky se připojily k Unii v útoku proti našim vojskům.“

„To není možné!“ vykřikla Viktorie a tvář se jí zkřivila hněvem.

„Je to pravda.“

„Nemohou přece být tak falešní. Tahle válka začala kvůli jejich dvěma ničemným diplomatům, kteří jsou stále v nepřátelských rukou. A když my vyrukujeme na jejich obranu, oni zareagují jakýmsi lstivým, yankeeským způsobem. Chcete mi tím říci, že se spojili, aby zmařili Naši vůli?“

„Ano. Snad to bylo kvůli útoku na odvrácení pozornosti, který jsme podnikli na jihu země - to už se nikdy nedozvíme.“

Po tomto absurdním výroku zavládlo ticho; nikdo si netroufal něco říci. Historii píše mocní. Vévoda poté vemlouvavým a nenuceným tónem řekl:

„Když jsme teď obeznámeni se všemi fakty, můžeme stanovit kurs pro budoucnost.“

„Má trpělivost je u konce,“ zaječela Viktorie. „Povězte mi, co se v brzké době stane!“

„Je třeba učinit rozhodnutí. Volba je docela prostá. Mír - a když to nepůjde - tak ještě rozsáhlejší válku.“

Královna trpělivost, jež nebyla nikdy svatá, byla u konce a ona zavřískala: „Mluvíte o míru po tom všem ponižení, které jsme My zakusili? Mluvíte o míru s těmi koloniálními kreaturami, které zabily mého drahého Alberta? Což se máme, jakožto největší impérium, které kdy svět viděl, máme se krčit před těmi zálesáckými rebely, těmi vražednými sviněmi?“

„Nemusíme se krčit - měli bychom však zvážít zahájení rozhovorů o uzavření míru.“

„Nikdy! A vy, pánové z kabinetu, slyšeli jste, co jsem řekla?“

Lord Palmerston na chvíli zaváhal, načež řekl: „Myslím, že mluvím i za ostatní, když řeknu, že vévoda vznesl určitá pádná stanoviska...“

„To jistě ano!“ křikla královna zlostným a pronikavým hlasem, tvář rudou vzteky. „Ale co naše země, co lidé a jejich touha udělit tomu zpupnému národu lekci, na kterou nikdy nezapomenou? Mluvím za ně, když řeknu, že kapitulace je vyloučena. Je třeba nyní zvážít takovou věc, jakou je čest.“

Vévoda z Cambridge rychle pokýval hlavou, aby přitakal její vůli.

„Samozřejmě že nebudeme kapitulovat. Jenže abychom mohli vést tuto novou válku, potřebujeme víc než jen čest. Pokud nám nejde o mír - pak se musíme vybičovat k mnohem většímu úsilí. Na moři musíme mít obrněné lodě, na pevnině moderní zbraně. Impérium musí být povoláno na pomoc, pokud jde o muže, pokud jde o peníze, jichž je nám zapotřebí, abychom vybudovali ozbrojené síly, máme-li být na konci vítězní.“

Lord Russell se přinutil ke slovu: „Vaše Veličenstvo, mohu-li. Tohle je okamžik velkého rozhodnutí a všechna fakta třeba zvážít v klidu a s chladnou hlavou. Já pevně věřím, že by neměl být žádný dlouhodobý konflikt mezi vládou Vašeho Veličenstva a Spojenými státy. Pocházíme přece ze stejného pokolení, mluvíme stejným jazykem. Zajisté je třeba zvážít cestu k dosažení míru stejně jako cestu vedoucí k válce.“ Uklonil se a ustoupil dozadu.

Gladstone měl nějaké ponětí o sumách, které byly zapotřebí k vedení války - jakož i o stavu vypleněné státní pokladny. Nebylo proto na místě, aby promluvil, ale pohlédl prosebně na Palmerstona. Ministerský předseda zachmuřeně přikývl.

„Veličenstvo,“ řekl, „musíme zvážít, co tu řekl lord Russell. Musíme mít rovněž na zřeteli finanční náklady na to, o čem se tu bavíme - a ty jsou neuvěřitelně vysoké. Věřím, že je třeba uvážit všechny možnosti. Mohly by být zahájeny rozhovory o uzavření spravedlivého míru, dalo by se uvažovat o omluvě...“

Zatímco ostatní mluvili, Viktoriin hněv poněkud ochladl. Její hlas byl ve skutečnosti bezbarvý, jako by nyní její tělo okupovala jiná bytost: „Na to už je příliš pozdě. V současnosti mír jako možnost nezvažujeme. A možnost nezdaru neexistuje. Pokud Američané potřebují dostat lekci, tak ať je pořádná. Poradte se s mými ministry a připravte návrhy na vedení toho mechanického typu války, kterou předvádí nepřítel. Co umějí oni, to my, Britové, zajisté zvládneme lépe. Není snad tohle pravlast vědy a inženýrství? Kde Británie vede, svět musí nutně následovat. Pokud bude vidět, že před tou hadrářskou divokou zemí ohýbáme hřbet, ze strany korunovaných hlav Evropy můžeme čekat jen pohrdání. Nesmíme se podvolit. Británie a Impérium za tím účelem jediné posílí. Po celá staletí jsme vládli světovým mořím, a bude tomu tak i v dohledné budoucnosti.“

Poté energicky semkla ruce v klíně. S čelistí odhodlaně zaťatou, rozhlédla se kolem po shromážděných mužích, vyzývající je, aby vznesli své argumenty nebo protichůdné názory. Ticho se protahovalo a nikdo nic neřikal.

„Dobrá - můžete jít.“

Druhá Americká revoluce

Prezident Konfederace a prezident Spojených států mezitím zavedli pravidelná časně ranní setkání. Začalo to náhodně, když hodlali sestavit společný program před zasedáním spojeného kabinetu, a od té doby se to stalo zvykem. Jefferson Davis jezdil kočárem z hotelu Willard's, jenž stál dole na Pennsylvania Avenue v čísle 14, a po vstupu do paláce vyšel po schodech ke kanceláři Abrahama Lincolna. Nicolay jim poté naservíroval kávu, pak zavřel dveře a postavil se u vnějších dveří na stráž, aby zaručil, že jejich soukromí nebude rušeno.

Davis upil z kávy a řekl: „Obdržel jsem velice milý dopis od Williama Masona. Požádal mne, abych vám co nejsrdečněji poděkoval za vydání zvláštního příkazu k jejich propuštění z vězení. Již se vrátil k rodinnému krbu, tak jako John Slidell. K dopisu byla přiložena krabička havanských doutníků.“

„Musíte poděkovat kapitánu Wilkesovi, důstojníku, který je zajal, protože právě on mne upomněl na jejich uvěznění. Uprostřed propuknuvší války, jež zdánlivě začala na popud jejich dopadení, si na ně nikdo až na Wilkese patrně vůbec nevzpomněl,“ řekl Lincoln a postrčil k němu přes stůl svazek telegramů. „Tyhle přišly jen před pár minutami. Protiútok našich sil byl zahájen. Ačkoli je stále předčasně uvádět detaily toho, co se rozbíhá, mohu myslím popravdě říci, že výsledkem si můžeme být jisti. Naši čerství vojáci proti jejich vyčerpaným vojákům - a k tomu jsem si jist, že je těž mohutně přečísľujeme. Musejí buď ustoupit, anebo bojovat a zemřít.“

„Nebo obojí,“ pravil Davis, foukaje do kávy, aby ji zchladil. „Řekl bych, že je mi trochu líto těch obyčejných vojáků, kteří slouží pod tak bezohlednými pány. Jenže ne zas tolik, abych si nějak zvlášť přál jiný výsledek. Věrolomný Albion musí utřít fatální úder, který s ním tak tvrdě oťrese, že nebude mít jinou volbu než žádat o mír.“

„Ale ne moc brzy,“ pravil Lincoln, jenž pozvedl ruku, jako by chtěl dotýčný výsledek ještě oddálit. „Oba se shodujeme v tom, že zatímco zuří boje, tahle země je sjednocena. Takže musíme opět pouvažovat o tom, co se stane, až zmlknou poslední děla. Tam za dveřmi čeká někdo, s kým bych vás rád seznámil. Muž veliké moudrosti, jehož jsem zmiňoval již předtím. Muž, jenž mi dodal nové nápady, uvedl mne do nové dimenze, která podle mne zahrnuje i naše vzájemné působíště. Je to onen přírodní filozof, o kterém jsem vám vyprávěl, člověk, který je odborníkem v tajemné disciplíně ekonomické teorie.“

„O tom nic nevím."

„Ani já jsem nevěděl, dokud mi nepodal vysvětlení. S jeho pomocí mám dojem, že můžeme nalézt cestu k urovnání našich různých, ovázat si rány a přivést tuto zemi k hrdé a jednotné budoucnosti."

„Pokud to dokážeme, pak na mou věru prohlašuji, že je to strážce zázraků!"

„Možná že je. Určitě si však cení svobody nad svoji rodnou zemi, neboť smím-li vám připomenout, je to - světe div se - Angličan."

Davis nevěděl, co na to říci, poněvadž tajuplné záležitosti finančnictví a ekonomie šly mimo něj. Byl to voják, jemuž byla vnucena politika, ačkoli jeho jediným přáním bylo velet v poli. Když šedovlasý filozof vešel, Davis sebou trhl a vstal. Lincoln mu Jeffersona Davise představil a ti spolu zatím prohodili pár zdvořilých slov, než odešel Nicolay a zavřel za sebou dveře. Teprve potom stočil prezident hovor na problémy, se kterými se potýkali:

„Víte, pane Mille, že vaše země právě napadla Jih stejně jako předtím Sever?"

„Vím. Nemohu to ani pochopit, ani vysvětlit. Jen se modlím, aby vaše spojené síly těmto útokům odolaly."

„My rovněž, sire," pravil Lincoln, potom se zarazil. Jeho dlouhé propletené prsty se kroutily souhlasně s jeho vířícími myšlenkami o tom, kolik může odhalit. Všechno, řekl si posléze, žádná jiná možnost není. Pokud jim měl Mill pomoci, musí být zasvěcen do všech jejich úvah, do každého rozhodnutí. „Válčící strany naší občanské války se vzájemně dohodly na příměří, abychom mohli bojovat s naším společným nepřítelem. Tahle země je opět jednotná - ovšem obáváme se, že tato situace vydrží jen potud, pokud bude zuřit boj. Nicméně musím být naprosto upřímný a světit se vám s našimi obavami a nadějemi do budoucna, přičemž vás požádám, abyste nikomu neodhalil to, o čem se tu dneska budeme bavit."

„Máte mé slovo, pane prezidente."

„Naše úvahy jsou zcela prosté. Až snad tuhle válku proti vetřelcům vyhraje, dokážeme potom udržet mír, z něhož se nyní těšíme, mezi našimi ještě nedávno válčícími státy?"

A dokážeme vůbec, nějakým způsobem, nalézt rovněž cestu k ukončení strašlivé občanské války, jež byla nyní pozastavena?"

„Samozřejmě že dokážete." Mill mluvil klidně a přesvědčivě, jeho slova se vyznačovala upřímnou radostí a jistotou. „Jste-li pevní ve svém odhodlání, mohu vám ukázat cestu, která mír umožní. Musím se vzepřít jakémukoli nutkání, abych vás poučoval, pánové, ale existují určitá fakta, která zdůraznit musím a která musejí být dopodrobna zvážena. Na minulost se musíme upamatovat, abychom ji už neopakovali. Já pocházím z Evropy, která je svou minulostí spoutána, což ovšem není případ vaší země. Vzpomenete si, že pouze před pár roky zavládl v Evropě nebezpečný politický povyk. Je stará a její ideje jsou rovněž staré."

Zatímco mluvil, pocházel po místnosti; vtom zvedl prst, aby vypočítal body, které uváděl:

„V tu dobu byla francouzská vláda zcela nedotčena duchem změn a takřka bez výjimky prostoupěna nízkými a sobeckými lidskými pohnutkami. Francouzský lid chtěl změny a byl ochoten obsadit barikády a umírat za lepší budoucnost. Jenomže co se stalo? Režim toho tlustého měšťáckého krále Ludvíka Filipa nedokázal krizi zvládnout. Když pracující lid Paříže jednotně povstal a vyvěsil rudý prapor nad hotelem de Ville, uprchl do Anglie. A jaká byla odpověď? Pařížská chátka byla umlčena národní gardou za cenu deseti tisíc mrtvých. Ludvík Napoleon poté skoncoval s Druhou republikou a založil Druhé císařství."

V Belgii vydešený král nabídl svoji rezignaci. Nakonec ho vláda ponechala u moci - a on se jim odvděčil zrušením práva na shromažďování. V Německu vyrostly barikády. Poté byli povoláni vojáci a vzpurní občané byli postříleni. Prusko stále nemá žádný parlament, žádnou svobodu projevu či shromažďování, žádnou svobodu tisku nebo právní soudnictví, žádnou toleranci vůči jakékoli myšlence, která se jenom o vlasek uchyluje od zastaralé představy dědičného práva králů."

„Ve vašich postřezích vznášíte velmi pádné názory," pravil Lincoln.

„Ano - a mám pravdu. Pohlédněte na ostatní země. Chátka se vzbouřila v Itálii, která byla, a stále je, jenom pouhou směsicí anachronických knížectví. Rusko pod nadvládou carů je základním kamenem despotismu v Evropě. Praha a Vídeň zažily lidová povstání jako v Paříži a davy získaly kontrolu nad městy. Vojsko je pak postříleno."

V porovnání s tím byly podmínky v Anglii nesporně idylické. Ovšem nyní se Britové pustili do této pošetilé války, do tohoto strašného hazardu, ohrožujícíce zvolenou vládu jediné poměrně slušné demokracie ve světě. Malinké Švýcarsko nereprezentuje vznešenou budoucnost lidské rasy - ale obrozené Spojené státy americké by mohly."

Oba prezidenti hleděli mlčky jeden na druhého, zvažující jeho slova a jejich význam.

„Já sám jsem o těchto věcech v takovém světle nikdy neuvažoval," řekl Davis. „Myslím, že naši zemi bereme jako samozřejmost a považujeme tyto výsady za přirozeně dané."

„Hodně z toho, co pokládáme za přirozené, je ve skutečnosti proměnlivé," odpověděl Mill. „Přirozenou nadvládu Britů nad americkými koloniemi změnili sami ti rebelantští kolonisté. Není to zpátečnictví, když k vám hovořím o ekonomickém právu. Když budete jen sledovat, kam vás chci zavést, dospějete k samotnému jádru problému, kterému čelíte."

Musíte si uvědomit, že skutečným polem působnosti ekonomického práva je produkce, nikoli distribuce, jak to mnozí vidí. Tento fakt je převelice důležitý. Ekonomická pravidla výroby úzce souvisejí s přírodou. Není žádná libovůle v tom, je-li práce produktivnější tím či oním způsobem, žádná nevypočitatelnost či náhoda ve snižující se mocnosti produktivity půdy. Umíněnost přírody a vzácnost jejich zdrojů jsou reálné věci. Ekonomická pravidla chování, která nám říkají, jak maximalizovat ovoce naší práce, jsou naprosto neosobní a absolutní jako zákony, kterým podléhá chemická reakce."

Jefferson Davis se zatvářil zmateně. „Zjišťuji, že tyto záležitosti jsou nad mé chápání."

„Ujišťuji vás, že nejsou. Ale sledujte mě ještě chvíli. Ekonomická pravidla nemají co dělat s distribucí. Jakmile jsme

bohatství vytvořili, můžeme s ním dělat, co chceme. Můžeme s ním naložit, jak se nám zlíbí. To společnost určuje, jakým způsobem je sdíleno - a společnosti se od sebe navzájem liší. Vy na Severu to jenom potvrzujete, poněvadž víte, že není žádné „přirozené“ právo určující, jak lidé zacházejí s lidmi. Výrobní prostředky lze změnit, otroctví lze zrušit a produkce bude stále pokračovat."

Davis zlostně zavrtěl hlavou. „Dovoluji si s vámi nesouhlasit. Ekonomie Jihu je založena na instituci otroctví a my bez toho nemůžeme existovat."

„Mohli byste existovat - a jistě i budete. Princip soukromého majetku ještě neprošel pořádnou zkouškou. Nyní jednu zosobňuje tato válka, kdy bojujete ve věci skutečné definice majetku. A já vám říkám, že lidské bytosti nemohou být majetkem. Práva a instituce v Evropě stále reprezentují svoji krutou a feudální minulost, nikoli ducha reformy. Pouze v Americe lze uskutečnit tento důležitý experiment proměny. Moje pojetí společnosti se svým cílem liší od všech dobrých lidí, kteří mne předcházeli. Já věřím, že sociální chování lze měnit, v což musíte věřit, jinak byste nevedli tuhle válku za svobodu."

„Svoboda pro Jih není táž jako svoboda pro Sever," řekl Lincoln.

„Ach, ale je. Máte samozřejmě na mysli otroctví. Musíme však nahlédnout do ekonomických záznamů. Otroctví jako instituce je od roku 1860 na ústupu. Otroctví a bavlna může prosperovat jedině tehdy, je-li půda levná a úrodná. Ceny bavlny šly dolů a vyčerpávání půdy následkem pěstování bavlny už nějakou dobu pokračuje. Není to pravda, pane Davisi?"

„Bohužel je to tak. Před touhle válkou ceny otroků klesaly, mnozí z mých kolegů plantážníků zjišťovali, že velký počet otroků je pro ně břemenem."

„Tak to vidíte. Navzdory všemu tomu povyku kolem nebyla nikdy šance, že by se otroctví rozšířilo na západ - půda tam pro něj není vhodná. Otroctví je nešikovný a nákladný systém a může vykazovat zisky jenom potud, pokud je hojnost úrodné půdy ke kultivaci a svět odebírá produkty primitivní práce za dobrou cenu. Já věřím, že to nyní dospělo ke svému limitu. Od doby, co začala blokáda jižanských pobřeží, svět se poohlíží po jiných zdrojích bavlny, v zemích, jako je Egypt a Indie."

„Otroctví neustoupí jen tím, že se mu to přikáže," pravil Lincoln.

„Pak musíme vytvořit atmosféru, ve které už ho nebude zapotřebí. Vy jste nyní ve válce s Impériem. Brzy to bude ekonomická válka a vy se musíte poohlédnout po zdrojích. Tato země je obdařena všemi přírodními zdroji, které potřebujete, a z těch je třeba čerpat. Jih se musí stát industrializovaným stejně jako Sever, aby mohl vyrábět pro potřeby míru - i války."

„A co otroci?" zeptal se Davis.

„Už nesmějí být více otroky," odvětil Mill pevně. „Avšak plantážníkům se musí zaplatit za otroky, kteří budou osvobozeni. Ta cena je nízká v porovnání se sumami vynaloženými na pokračování tohoto boje. Méně než polovina denních výdajů na válku by zaplatila osvobození otroků v celém Delaware. Cena za osmdesát sedm dní války by osvobodila všechny otroky v hraničních státech a Kolumbijském okrsku. Otroctví nezmizí přes noc, ale je třeba podniknout první kroky. A jedním z těchto kroků musí být zákon, že už se nebudou rodit žádní další otroci."

„Já tomu nerozumím," řekl Lincoln; Davis rovněž vypadal zmateně.

„Přesně tak. Vy, pánové, musíte prosadit právní výnos, že děti narozené otrokům budou svobodné. A tak během jedné generace otroctví prakticky vymizí. Nejprve musí být schválen zákon stanovující tuto změnu a určující její vstup v platnost, současně bude odhlasován dodatek k vaší ústavě."

Davis zavrtěl hlavou. „Mně se to nelíbí, pane Mille, ani trochu ne. Nebude to snadné provést a lidé na Jihu na to vůbec nepřistoupí. A abych mluvil zcela upřímně, ani já si nejsem jist, jestli to schvaluji. Vy žádáte po lidech na Jihu, aby všechno změnili, aby změnili svůj životní styl a vše, v co věří. To není fér a není to ani přijatelné. Ale jakou oběť má přinést Sever?"

„Oběť?" Lincoln jen znaveně potřásl hlavou. „Podstoupili jsme oběť krve - jako i vaši lidé. Desítky tisíců mrtvých a půda této země prosáklá krví. Kdyby se dalo jít nějakou jinou cestou, s radostí bych po ní vykročil. Jenže to se nedalo. Nesmíme mluvit o životním stylu, o který přicházíme - ale o tom, který získáváme. Znovu sjednocená země. Bohatá a průmyslová země, kde nebude zapotřebí otroctví. Jeffersone, snažně vás prosím. Nedopusťte, aby nám tato možnost proklouzla mezi prsty kvůli vaší potřebě nadále vlastnit jiné lidi."

„Prezident mluví pravdu," řekl Mill. „Uvědomuji si, že to pro vás bude těžké - ale udělat to musíte. Máte na to a vy to i uděláte."

Lincoln si prsty prohrábl vlasy a pokýval hlavou. „Ano, jak řekla ta dáma, když se pustila do celého melounu, nevím, jestli to zvládnu nebo ne, ale jsem si jista, že se o to ze všech sil pokusím."

Davis zaváhal, pak zasmušile přikývl. „Kvůli nám všem se pokusím. Když pan Mill tyto věci vysvětluje, dává mi to smysl. Ale bude to stejné, až se vrátím na svou plantáž? Kde najdu slova, abych vysvětlil, co bude, až budu mluvit s ostatními majiteli plantáží?"

„Já vám ta slova poskytnu, pane Davisi," řekl Mill. „Tady je jasná koncepce, a jakmile bude jednou pochopena, musí se v ni uvěřit."

„Modlím se, abyste to dokázal," pravil Lincoln. „Budeme se tohoto kursu držet a zároveň nebudeme zapomínat, že zatímco se zabýváme tímhle, musíme též hledět, abychom vyhráli i tuhle válku."

• • •

Některé z amerických pluků maširovaly na sever údolím Hudson, zatímco jejich zásobovací vozy drkotaly po prašných cestách za nimi. Ostatní přijížděli vojenskými vlaky, až z hloubi Jihu a Dalekého západu. Na cestách pěší

pluky lemovali po bocích kavaleristé, jejichž znavení koně klusali se svěšenými hlavami následkem útrap dlouhé cesty. Postupovali stále dál, řeka modrých uniforem, záplava popelavě šedých. Byli zatvrzele odhodlaní: pevní ve svém záměru. Větrelec budou vytlačeni zpátky, vyhnáni z půdy znovusjednocených Spojených států.

Ve stínu porostu dubových stromů postavili dřevěné kozy, na ně položili desky a na nich rozprostřeli mapy. Generál spojených armád, vrchní velitel William Tecumseh Sherman se rozhlédl po shromážděných důstojnících a pokynul jim hlavou na pozdrav.

„Cítím, že jsem znovu mezi přáteli, a upřímně doufám, že vy všichni tento pocit sdílíte také.“

Muži kývali hlavami a usmívali se v odpověď.

„Úplně jako bych byl zpátky ve West Pointu,“ řekl generál Robert E. Lee.

„Souhlasím,“ přitakal generál Ulysses S. Grant. „A mám mnohem větší radost, že mí kamarádi kadeti bojují po mém boku, a ne proti mně.“

„A bojovat taky budeme,“ řekl Sherman. „Bojovat a vítězit.“ Dotkl se ukazovákem mapy a přihlížející důstojníci se naklonili blíž.

„Generále Grante, vy budete i nadále držet tuto zdejší linii, v čemž jste si tak skvěle vedl až doposud. Kdy budou na místě vaše posily?“

„Dorazí nejpozději za úsvitu. Zatímco se zapojují čerstvé pluky, tak stahují veterány. Jsou tím už ošklivě poznamenáni.“

„Výborně. S čerstvými posilami se v plné síle udržíte. Neměl byste mít snad žádné větší potíže s odrážením případných útoků. Avšak prozatím budete jenom držet své pozice a nebudete postupovat kupředu. Zahajovací útok povedete vy, generále Lee. Vaše vojska se oklikou vynoří zpoza našeho levého křídla, tady, a budou postupovat, aby nepříteli uštědřila co nejtvrdší úder. Máme nyní dost děl na to, abychom je zcela zdemoralizovali palebnou clonou. Až se clona zvedne - vyrazíte. Britové budou obklíčeni. Západně od svých pozic budou čelit naší armádě. Tady na severu Grantově zakopané armádě - a na východ od nich teče řeka. Ani tam nenajdou klid, neboť dnes v noci dorazí flotila obrněnců. Jejich děla se připojí k bombardování. Až udeříte, budou nuceni ustoupit, jinak budou rozdrceni. A v okamžiku, kdy se dají na ústup, zaútočí i vojska generála Granta.“

Robert E. Lee se zachmuřeně usmál a rozmáchl se rukou nad mapou. „Takže na ně udeříme tady, tady a tady. Pokud se postaví na odpor, budou zničeni. Ustoupí-li na sever, což udělat musejí, bude tam naše kavalerie, aby jim uchystala přijetí. Jednoduchý plán, sire, a já ho srdečně schvaluji. Po odpočinku z dnešní noci budou vojáci mocně osvěženi a plně připraveni k útoku.“

Ulysses S. Grant jen vážně pokýval na souhlas. „Až příliš dlouho jsme setrvali v defenzivě, pánové, a už to začíná být únavné. Mám velikou radost, že konečně přecházíme do protiútoků.“ Ukousl špičku dlouhého černého doutníku a zažehl sirku, načež vyfoukl oblak dýmu do větví stromu nad sebou. „Vykouříme je a zaútočíme a pak znovu zaútočíme. Jen velmi málo jich najde cestu zpátky do Kanady, pokud to uděláme správně.“ Sherman kývl na souhlas.

„Tak se taky stane. Nikdy jsem neřídil důstojníky s tak velikou oddaností, nikdy jsem nevelal mužům s tak mohutným odhodláním. Zítřka tuto oddanost a odhodlání podrobíme zkoušce ohněm. V boji není žádná spravedlnost, ve válce žádná jistota. Jenže jsme připraveni jako nikdy. Myslím - totiž vím - že ráno každý muž této armády bude bojovat. Bojovat, aby zvítězil.“

• • •

Na dalším setkání měl prezident Lincoln pro Jeffersona Davise pár příjemných zpráv:

„Připravil jsem zprávu pro Kongres, ve které jsem nastínil poctivé dohody, k nimž jsme společně dospěli. Dnes to proberu se svým kabinetem a odpoledne ji nechám přečíst v Kongresu.“

Davis přikývl. „Počkám si na výsledky. Potom se vrátím do Richmondu, abych se zhostil téhož úkolu v konfederálním Kongresu. Musíme naše debaty završit, dokud zuří válka, a dospět tak ke konečným dohodám, dokud jsou sympatie veřejnosti na vrcholu.“

Lincoln vytáhl z kapsičky u kalhot hodinky a podíval se na ně. „Když už o tom mluvíme, požádal jsem Gustava Foxe, aby se k nám za pár minut připojil. Je to náměstek ministra námořnictva, ačkoli ve skutečnosti má ve vládě mnohem důležitější roli. Pan Fox hodně cestuje, na mnohá místa, kde se stýká s mnoha přáteli. Stará se především o to, abychom o nepřátelích Ameriky věděli mnohem více, než vědí oni o nás.“

Davis usrl kávu a křivě se usmál. „Myslel jsem, že vaši tajnou službu vede onen znamenitý pán, jenž sluje Pinkerton.“

Lincoln se rovněž usmál. „Kdyby tomu tak bylo, nebyla by už dávno tajná - a nejspíš ani služba. Věřím, že vaši lidé přesvědčili jeho agenty, že síly čelící generálu McClellanovi jsou dvakrát větší než ve skutečnosti.“

„Ne dvakrát, Abrahame, třikrát.“

„Není divu, že Malý Napoleon vždycky tak otálel s útokem. Kdepak, informace shromažďuje a vyhodnocuje Fox - a dosud se vždycky ukázalo, že byly korektní. Pojd'te dál,“ zavolal, když se ozvalo očekávané zaklepání na dveře.

Fox vešel a poctil oba muže mírnou poklonou.

„Pane Lincolne. Pane Davisi, je mi potěšením, že se s vámi konečně setkávám. Když dovolíte, pánové, poskytnu vám jisté detailní informace o našem nepříteli.“ Z kapsy u fraku vytáhl složený papír a četl z něj:

„V Anglii, Skotsku a Irsku byly položeny kýly pro devět velkých obrněnců. Je to zcela nový typ konstrukce, velkou měrou převzaté z francouzské La Gloire. Je to obrněná dřevěná loď, jež dokáže vydržet na moři po jeden měsíc při cestovní rychlosti osmi uzlů. Její maximální rychlost je třináct uzlů a veze 26 kanonů, všechno osmašedesátilibrovky. Impozantní válečná loď, jako budou i její britské kopie.“

„Za jak dlouho bude některá z nich spuštěna?“ otázal se Lincoln.

„Na přesný termín je ještě příliš brzy - jelikož konstrukční technologie jsou poměrně nové, loděnice s tímto druhem práce nemají zkušenosti. Dvacet měsíců trvalo, než postavili Warrior. Takže bych tipoval minimálně šest až devět měsíců. Britové rovněž dodávají pancíř pro svoje větší řadové lodě, u čtyř z nich nahrazují železným plátováním dvě horní paluby. A nyní ruční zbraně. Konečně pochopili důležitost pušek zadovek. Právě zdokonalují svůj vlastní návrh - předělávají drážkovaný Enfield 1853 na zadovku, tato konverze nese název Snider.“

Vytáhl další arch papíru. „Kvůli velkým vzdálenostem nejsou některé z mých informací dosud kompletní. Vím však o tom, co se děje v Indii. V přístavech jsou spousty britských vojáků, kteří čekají na transport. Jsou mezi nimi také indické pluky. Gurkhové, Dagrové a Sepojové. Někteří z nich dosud nebyli mimo Indii a o jejich schopnostech se můžeme jen dohadovat. Další bojovali v britských imperiálních válkách a je to síla, se kterou je třeba počítat. Skoro všichni disidenti v armádě byli po indické vzpouře eliminováni. Takže možnost nasazení indických vojáků musíme nahlížet jako reálnou.“

Poté co nastínil všechny další britské přípravy na rozsáhlou válku, pokračoval čtením výňatků z britského tisku:

„Veřejnost v této věci stojí za vládou - bezvýhradně, pokud lze věřit tisku. Mí lidé odsud mě ujistí, že je to pravda a žádné přehánění. Nezazní žádný hlas, který by mluvil o míru, žádné noviny si ani netroufnou to slovo použít. Jsou zakládány nové pluky, do armády byly povolány oddíly dobrovolníků. Byly zvýšeny i daně, nyní až na tři pence z libry. Buďte si jisti, pánové, že Británie to s pokračováním téhle války myslí vážně.“

„Stejně jako my,“ prohlásil Davis s neochvějnou jistotou. „V tom jsme zajedno.“

„Pokud ano, mohu být tak smělý a navrhnout vám, abyste se setkali s džentlmenem, jenž čeká dole? Jmenuje se Louis Joseph Papineau.“

„To jméno je mi povědomé,“ pravil Lincoln.

„Uvidíte proč, až vám o něm povím víc. Ale nejprve se vás musím zeptat, pánové - jak hodláte naložit s našimi britskými nepřáteli?“

„Porazit je, samozřejmě,“ řekl Lincoln; Davis rozhodně kývl na souhlas.

„Pak mi dovoluňte nastínit vám, co nám může budoucnost uchystat,“ řekl Fox. „Porazíme je na moři, kde se jejich dřevěné lodě nemohou rovnat našim ocelovým. Potom na souši. Naše masové útoky je zaženou nazpět do Kanady, odkud přišli, aby napadli tuto zemi. A co pak, pánové? Co se stane vzápětí? Budeme tu spokojeně sedět, zatímco budeme čelit ozbrojenému nepříteli na naší severní hranici, jehož síla může libovolně narůstat? Armádě, která může být posilována a podporována celým mocným Britským impériem? Budeme se v klidu dívat, jak budují armádu, která na tuto zemi jistě zaútočí znovu - pokud nebude existovat žádná mírová smlouva?“

„Předvídáte nám tu těžkou budoucnost, pane Foxi, o níž je třeba nutně uvažovat,“ řekl Lincoln a prohrábl si vousy.

„Jedno rozhodnutí, které byste v této věci mohli učinit, je setkat se s džentlmenem, jenž teď čeká venku. Pan Papineau je francouzský Kanadán -“

„No samozřejmě!“ Lincoln se v křesle pojednou napřímil. „To on vedl povstání v Quebecu v roce 1837. Britové ho potlačili a on uprchl.“

„Pak si budete zcela jistě pamatovat, že chtěl na řece svatého Vavřince zřídit francouzskou republiku. Kanada není oním poklidným, šťastně spravovaným státem, jak by nám Britové chtěli namluvit. Ve stejném roce vedl William Lyon Mackenzie podobnou vzpouru v Horní Kanadě proti vládnoucí byrokracii. Tahle touha po svobodě a nezávislosti je stále silná navzdory zákonu o Unii, jenž spojil Horní a Dolní Kanadu. Francouzští Kanadáné celkem oprávněně věří, že cílem tohoto zákona bylo je zastrašit a dostat pod kontrolu. Pan Papineau byl v Kanadě a mluvil se svými krajany. Ujišťuje mne, že francouzští Kanadáné dychtí po svobodě jako nikdy. Kdyby se jim dostalo pomoci...“

„Vy jste vskutku nevyzpytatelný muž, pane Foxi,“ pravil Davis. „Neřekl jste to nahlas, ale přiměl jste nás k zamyšlení nad budoucím během událostí. Nejen v této zemi, ale na tomhle kontinentě. To jsou vážné záležitosti. Já si určitě nemyslím, že dobří lidé této země budou v noci klidně spát, zatímco Kanada bude překypovat ozbrojenými Brity, připravenými kdykoli podniknout další invazi.“

„Namísto těch bezesných nocí by se naši krajané mohli těšit z alternativy,“ řekl Lincoln. „A tou je demokratická Kanada, spojená bratrskými pouty se svou sesterskou republikou na jihu. To určitě stojí za uvážení. Pozvěme pana Papineaua dovnitř, abychom si mohli vyslechnout, co má na srdci.“

Epochální projev

Modří vojáci toho dne bojovali tvrdě. Už jim nestačilo jen udržet linii, a na výzvu polnice se dychtivě vrhli do útoku. Vyzazili z roztržštěných zbytků obranných pozic u Saratogy a pustili se do ustupujících Britů, kteří již byli tvrdě zasaženi útočící konfедераční armádou. Nebyla to však snadná bitva, protože cizí vojáci byli profesionálové a nepodlehli panice ani se nedali na útek. Drželi své pozice a vytrvale pálili. Teprve až hrozilo, že budou jejich linie rozdrceny, zahájili boj na ústupu. Ani útočníci si nemohli dovolit nějaké chyby. Jakákoli slabina v jejich vlastní obraně byla okamžitě využita; britští vojáci se dokázali vzchopit a sekali kolem sebe jako raněná zvířata.

Ačkoli výsledek bitvy toho dne by měl být už jasný, byl to přesto zběsilý a vražedný střet. Na polích a v lesích státu New York zuřily boje, srážky rozsáhlé i ty menší, avšak o to vražednější. Nyní bylo pozdní odpoledne a unionističtí vojáci z 60. newyorského leželi ve stínu kamenné zdi a odpočívali, dokud mohli. Přes jejich řady právě prošel čerstvý pluk střelců z Maine a prozatím byli mimo bitvu. To však neznamenalo, že by si mohli dovolit polevit v ostražitosti, protože fronta teď byla velmi proměnlivá. Stále tu byly britské jednotky, které předtím obešli, a do toho přijížděly nové pluky.

Vojín P. J. O'Mahony byl jedním z mužů, kteří byli rozmístěni po obvodu jako předsunuté hlídky. Právě natáhl kohoutek své zbraně, když z cesty za zdi zaslechl zvuky koňských kopyt, pak cinkání postrojů, jak muži sesedali. Pomalu se zvedl a nakoukl úzkou štěrbinou ve zdi, načež kohoutek zase opatrně zajistil, vstal a zamával kloboukem na jezdce v šedých uniformách.

„Bud' zdrav, Rebe," zavolal na nejbližšího vojáka. Muž přitáhl oště a obdařil ho kolozubým úsměvem.

„Ty taky, Yanku." Sesedl a znaveně se protáhl. „Protrhl jsem si cestou čturu o keř. Byl bych strašně vděčný za pár doušků vody, máš-li nazbyt."

„Nazbyt mám a taky ti dám. No jasně, kápnul jsi na toho pravého. V duchu štědrosti ti musím sdělit, že u sebe mám hned dvě čtury."

„Ale ne!"

„Ano. Jednu plnou vody - a druhou potheenky."

„Můžu popravdě říci, že o nějaké potýnce jsem jaktěživo neslyšel."

„Je to národní nápoj všech Irů za oceánem v té zelené a daleké zemi. Ačkoli věřím, že oproti vašemu běžnému pití je mnohem lepší, budeš se muset přesvědčit sám. Slyšel jsem, že to přirovnávají k pití, co možná znáš, říká se mu moonshine7..."

„Zatraceně, ty jsi ale fajn chlap! Zapomeň na to, co jsem říkal o vodě, a podej mi tu druhou jako správný voják."

Kavalerista se zhluboka napil, vzdychl a nato si spokojeně říhl. „To je ta nejsladší samohonka, jakou jsem kdy koštoval - jen co je pravda. A to můj táta má nejlepší palírnu v Tennessee."

Vojín O'Mahony se hrdě usmál. „To proto, že je irská, hochu, nad tu není. Tajemství její výroby bylo sem do Nového světa převezeno ze staré irské hroudy. A měli bychom se představit. Neboť tento hrdý pluk, který vidíš před sebou, je Šedesátý newyorský - a všichni jsme Irové jako polena."

„Irové, říkáš? Slyšel jsem o tom. Nikdy jsem tam nebyl. Sakra, vždyť já jsem neopustil Tennessee, dokud nezačala tahle válka. Ale pokud si dobře vzpomínám, můj pradědeček z matčiny strany prý pocházel z Irska. Tuším, že jsme něco jako příbuzní."

„To bych taky řekl."

„Jíte nabijákový chleba?" zeptal se kavalerista, vytáhl ze sedlového vaku načernalý skrojek a podal mu ho. „Je to jen obyčejná pšeničná mouka naplácaná na nabiják a upečená nad ohněm."

O'Mahony se šťastně zakousl a usmál se. „Jézus - kdybys žil půl života jen z vařených brambor a slané vody, neptal by ses takhle. Je to chudá země, staré Irsko, a ještě víc ji ochudili ti bastardi Angličané, co ji okupují. Mám obrovskou radost, že proti nim teď můžu bojovat."

„S tím naprosto souhlasím. Nemáš ještě krapítek? Díky moc. Tuším, že víš o Britech víc než já, když jsi odtamtud a vůbec. Ale Willie Joe, ten umí fakt dobře číst, a četl nám z novin. O tom, co ti Britové napáchali v Mississippi. Při tom člověku dočista vzkypí krev. Jsem nesmírně rád, že jsme je dneska zaskočili. Dostali jsme je z boku, dali jim co proto."

„Jste fajn chlapi, jen co je pravda, máte i dobré koně..."

„Nasedat!" zazněl povel na cestě.

„To byla zatraceně dobrá kořalka," zavolal ještě kavalerista, když nasedal na koně, „na to nikdy v životě nezapomenu. A měl bys předat zprávu vašemu seržantovi, že tam dole v údolí jsme narazili na pár střeleckých kompanií. Byli na cestě na jih, vypadalo to na posily. Čerství a podlí jako hadi. Dávejte si pozor, nezapomeň."

Vojín O'Mahony poslušně předal informaci seržantovi, který ji zase tlumočil kapitánu Meagherovi.

„Další červenokabátníci - ty nám sesílá samo nebe. Musíme ty bastardy najít a všechny je pobít."

Meagher to myslel vážně. Býval revolucionář v Irsku, fenian, člen podzemního hnutí, které bojovalo za svobodu Irska. Jakmile dospěl, po většinu života bojoval proti Angličanům. Byl po celou dobu na útěku, máje se na pozoru před udavači. Nakonec byl dopaden, poněvadž na jeho hlavu vypsali takovou cenu, že v tak chudobou stíhané zemi se tomu prostě nedalo odolat. Jakmile byl ve vězení, obvinění proti němu se vršila, takže soudce mu bez váhání vyměřil nejkrutější možný trest. Léta Páně 1842, na počátku vlády královny Viktorie, byl odsouzen k smrti oběšením. Ale nejen to. Ještě než ho oprátka usmrtí, měl být ze šibenice sundán, aby byl zaživa vykuchán a rozčtvrcen. Ale shovívavější revizní soud byl tímto středověkým rozsudkem pohoršen a zmírnil ho na doživotní vyhnanství v Tasmánii. Skoro dvacet let se pak v té daleké zemi lopotil v řetězech, než se mu podařilo utéci a uprchnout do Ameriky. Bylo proto pochopitelné, že žádný člověk nepřivítal válku s Brity s větším nadšením než on.

„Ať hoši vyrazí, seržante," zavelel. „Tenhle kout lesa je od Angličanů prozatím vyčištěný. Uvidíme, zda se nám před setměním podaří připojit ke zbytku divize..."

Vtom se však nad linií rozezněla střelba. Ozvaly se výkřiky a další výstřely, zatímco jeden voják hlídky proběhl mezi stromy.

„Sire, červenokabátníci, je jich jako psů."

„Za zeď, hoši moji. Kryjte se za kameny a ukažte jim, jak umějí bojovat Irové."

Nepřítel se blížil zpoza stromů, stále ve větším počtu. Vojín O'Mahony hned zamířil svoji zbrusu novou pušku Spencer a střelil nejbližšího z nich.

„Tak to má být," zvolal radostně kapitán Meagher, jenž páčil jednu za druhou. „Jen pojd'te, vy angličtí bastardi, pospěšte si na setkání se svým Stvořitelem."

Jeden anglický důstojník zaslechl ten křik a zavile se při tom irském přízvuku usmál. Až do tohoto okamžiku byl poručík Saxby Athelstane s průběhem války velice spokojen. Jeho přidělení k nepravděpodobné kanadské jízdě, kterou si tolik hnusil, se posléze ukázalo být požehnáním. Jeho zpráva o záluďném a smrtícím nočním útoku Američanů se dostala až na vrchol velitelské hierarchie, k vévodovi z Cambridge, samotnému vrchnímu veliteli. Byl povolán zpátky na velitelství a tam dotazován na detaily invaze, které s převelikou ochotou poskytl. Jeho udatnost, s jakou si vedl proti

ohromné přesile, nezůstala bez povšimnutí a sám generál ho nechal povýšit do hodnosti kapitána.

S povýšením se dostal i k novému pluku, aby nahradil důstojníka, který onemocněl. Byl to 56. západoessexský pluk, který byl přeložen z Bermud, aby posílil invazní armádu. Ačkoli se jim říkalo „Pompadůrky“, byla to tvrdá a zocelená cháska a kapitán Athelstane je s radostí vedl do boje.

Přiložil si k ústům rozevřené dlaně a zavolal v odpověď: „Je to možné, slyším dobře feniany? Měl jsi zůstat na staré hroudě, Paddy, a ne se hrnout do Nového světa, aby tě tu zabili.“

Temné postavy proklouzávaly kupředu, zatímco palba sílila.

Byl to nerovný a nefér boj, v němž byli Irové přečíslení v poměru tři na jednoho. Měli však svoje pušky a svého ducha - a svoji nenávist. Zatímco umírali, skosili větší počet nepřátel, než čítali sami. Ani jeden Ir se nepokusil uniknout, ani jeden se nevzdal. Když jim nakonec došla munice, bili se na bodáky. Meagher se divoce zasmál, když se k němu přes zápolící vojáky protlačil jeden anglický kapitán a zaútočil na něj s mečem. Meagher zkušeně vykročil levou nohou vpřed a poté jedním prudkým výpadem, vedeným pod útočnickovým mečem, probodl překvapenému důstojníkovi srdce.

Když důstojník padl, Meagher zakroutil bajonetem a vytáhl mu ho z těla, načež se znovu vrhl do boje. Právě včas, aby uviděl hlaveň muškety mířící na něj - a to, jak mu z ní vyšlehly plameny do tváře. Plamen zčernal a ožehl mu kůži, kulka ho zasáhla do hlavy a srazila ho v bezvědomí na zem, oslepeného krví. Jeden anglický voják zatím pažbou utloukl k smrti vojína J. O'Mahonyho, který zrovna zabil jeho seržanta.

Pouze hrstka Irů ještě zůstávala naživu, když se po cestě přihnala šedě uniformovaná kavalerie, jež za jízdy střílela. Přezivší angličtí vojáci se vzápětí uchýlili do bezpečí lesa.

Kapitán Meagher zasténal, jak se mu s procitnutím ozvala v pohmožděné hlavě palčivá bolest. Otřel si z tváře krev, aby viděl, posadil se - a rozhlédl se kolem po zmasakrovaných irských vojácích. Jen velmi málo jich přežilo. Nebyli mezi nimi žádní ranění - protože byli všichni ještě na zemi pobiti. Do očí mu vyhrkly slzy, když hleděl na tu zkázu.

„Bojovali jste jako muži a zemřeli jste jako muži," řekl. „Tento den nebude zapomenut.“

• • •

Prezident Lincoln se jako obvykle chystal napsat prohlášení ke Kongresu a potom s ním poslat jednoho ze svých tajemníků do Kapitolu, kde by ho za něj přečetl nějaký úředník. Zamyslel se nad tím, pak si ale uvědomil, že tentokrát to musí být jiné. Tentokrát chtěl, aby Kongres pochopil hloubku jeho pocitů; chtěl rovněž posoudit jejich odezvu. Během svého krátkého působení v prezidentském křesle ještě nikdy necítil, že by jeho projev byl natolik závažný. Věděl, že Mill jim otevřel mysl a ukázal cestu k zářivé budoucnosti. Prezident Davis s tím bez výhrad souhlasil, a podle toho spolu také vytyčili plány. Nyní byl projev hotov.

„Seward se k tomu již vyjádřil," pronesl prezident, zatímco naposled pomalu procházel archy kancelářského papíru. „Četl to i Welles a Stanton. Všichni právníci v kabinetu jsou znepokojeni, poněvadž to, co navrhuji, je v přímém rozporu s rozhodnutím Nejvyššího soudu v kauze Dredda Scotta. Řekl jsem jim, že tyto právnícké malichernosti budou muset počkat, až skončí válka. Avšak zvážil jsem a provedl korekce tam, kde bylo třeba, a nyní je práce dokončená.“

Lincoln vložil projev do svého cylindru, nasadil si ho na hlavu a vstal.

„Pojď, Nikolayi, doprovázíš mne do Kongresu.“

„Sire. Nebylo by snad moudřejší jet kočárem? Je to méně únavné a gravitas situace zajisté vyžaduje formálnější příchod.“

„Vždy mě unavuje, když někdo používá tahle cizí slova, jako kdyby obyčejná angličtina, kterou mluví obyčejný drvoštěp, nebyla dost dobrá. A teď mi pověz, co je to ta kravy-tas, které se mi nedostává?“

„Myslel jsem tím, pane prezidente, že jste nejdůležitější muž ve Washingtonu a vaše způsoby by měly tento fakt reflektovat.“

Lincoln si povzdychl. „Vezmu si ten tvůj kočár, Nicolayi, zejména proto, že jsem v poslední době dost unavený. Málo odpočívám.“

A málo jíte, pomyslel si jeho tajemník. Prezident, soužený zácpou, konzumoval více medicíny než potravin. Někdy měl k večeři pouze jediné vejíčko, které jen pořád honil dokola po talíři. Jeho snědá plet měla nyní silně nažloutlý nádech a jeho ustavičně zmačkaný oblek byl ještě zmačkanější, jak visel na jeho až na kost vyzáblé postavě. Nicolay šel napřed, aby sehnal kočár.

Cestou do Kongresu ho doprovázel jízdní oddíl, takže to byl vskutku příjezd náležitě působivý. Vstup do budovy byl ohořelý a začouzený kouřem, jak se ho Britové na ústupu pokoušeli zapálit. Lincoln kráčel mezi kongresmany, prohodil pár slov se starými přáteli, zastavil se i na kus řeči se zarytými nepřáteli. Bylo třeba zacelit trhliny; potřeboval mít v Kongresu pevnou a věrnou oporu. A samozřejmě taky v lidech.

Rozložil před sebou papíry a vysokým hlasem spustil. Zatímco mluvil, hlas se mu ustálil a nabyl na přesvědčivosti a poctivosti:

„Zatímco zde k vám mluvím, Američané bojují a umírají za zachování svobody této země. Suverenitu našich břehů narušila cizí mocnost a cílem, o který musíme silou zbraní usilovat, je odražení tohoto vetřelce. Abychom toho docílili, dvě znesvářené strany se spolu dohodly na příměří ve válce mezi našimi státy. Nyní vás žádám o pomoc, abyste toto příměří formálně schválili, a co víc, abyste našli společně cestu, jak se vyhnout případnému pokračování této strašlivé bratrovražedné války, kterou jsme všichni zažívali. Abychom toho docílili, musíme zvážit onen aspekt naší historie, existenci otroctví, který byl jaksi příčinou této války. Za účelem posílení, zvětšení a rozšíření tohoto zájmu povstalci rozvrátili Unii i za pomoci války, zatímco vláda si nečinila větší nároky než jenom omezit jeho územní rozšiřování. Přesto obě strany čtou tutéž bibli a modlí se k témuž Bohu a každá se dovolává Jeho pomoci proti těm

druhým. Možná se zdá divné, že lidé žádají boží asistenci, aby mohli dobývat svůj chléb z potu tváří ostatních lidí. Leč - nesoudíme, abychom nebyli souzeni.

Nyní je čas si připomenout, že všichni američtí občané jsou bratři ve společné zemi a že naším nejvyšším cílem musí být společné soužití v bratrské sounáležitosti. Historii nelze uniknout. My, lidé z tohoto Kongresu a této státní správy, budeme jednou vzpomínáni, ať už se nám to líbí či ne. Víme jak zachránit Unii. Svět ví, že my víme, jak ji zachránit. Udělením svobody otrokovi zajistíme svobodu svobodným - což je záslužné jednak v tom, co dáváme, a jednak v tom, co zachováváme. Buď šlechetně zachráníme, nebo ostudně promarníme poslední zářivou naději Země. Proto naléhám na Kongres, aby přijal společnou rezoluci prohlašující, že Spojené státy se zavazují spolupracovat s každým státem, jenž by přistoupil na postupné zrušení otroctví, a poskytnou každému státu peněžní pomoc, s kterou by každý stát naložil podle vlastního uvážení, aby kompenzoval potíže ve veřejném i soukromém životě zapříčiněné touto změnou systému. Dále by měla obsahovat výrok, že každý stát, který s tímto souhlasí, bude pokládán za stát této Unie, a tudíž za způsobilý vyslat své zástupce do tohoto Kongresu.

Jeden každý z těchto států bude mít samostatně ponechán naprostou kontrolu nad vlastními záležitostmi a úplnou svobodu volby a uplatnění vlastních prostředků ochrany majetku a zachování míru a pořádku, jakou měly i pod jinou vládou.

Kromě toho nebude v této zemi žádný nárůst počtu otroků. Ze zahraničí nebudou importováni žádní další otroci. A žádní další otroci se tu už nebudou rodit. Počínaje tímto datem budou všechny děti narozené otrokům svobodné. Během jediné generace bude otroctví z naší země vypovězeno.

Bez nenávisti ke komukoli, s láskou vůči všem, s pevností zakotvenou v pravdě, protože Bůh nám umožňuje pravdu vidět, vynaložíme všechny své síly na to, abychom završili tuto práci, do níž jsme se pustili, abychom národu ovázali rány a udělali všechno pro dosažení a uchování spravedlivého a trvalého míru, mezi sebou a pak i se všemi národy.

Ač nerad, musím již končit. Připomínám vám, že v bitvě u Shilohu zahynulo více než dvacet tisíc Američanů. Američané již nikdy více nesmějí zabíjet Američany. My nejsme nepřátelé, ale přátelé. Nesmíme již více býti nepřáteli. Mystické struny vzpomínek, táhnoucí se napříč touhle širou zemí od všech bojišť a vlasteneckých hrobů ke všem živoucím srdcům a křbovým kamenům, se ještě rozezní v chóru hymny této Unie, až se znovu dotknou - jako že určitě ano - lepších andělů v nás.

Unie musí být opět jednotná."

Když prezident skončil, napjaté ticho, s jakým mu kongresmani naslouchali, propuklo v mohutný souhlasný jásot. I ti nejzapálenější abolitionisté, kteří dlouho usilovali o potrestání otrokářů a rebelů, se nechali unést duchem publika.

Návrh k přípravě zákona byl jednomyslně prosazen.

Porážka - a nová budoucnost

Bitva v údolí Hudson se blížila k závěru. A nad vyčerpanými britskými jednotkami visela pohroma. Angličtí, skotští, velšští a irští vojáci se teď mísili dohromady. Vládla mezi nimi jistá soudržnost, poslouchali své důstojníky, protože věděli, že všem jim jde o jednu věc. O únik. To však nebylo snadné, poněvadž americké síly početně narůstaly, zatímco ty jejich se ztenčovaly. Jelikož zezadu na ně bezprostředně tlačily Grantova a Leeova armáda, Britové neměli jinou možnost než prchnout na sever. Ale ani tam nebylo úniku. Americká jízda dotírala na jejich křídla a přerušovala jejich zásobovací linie. V době, kdy dospěli ke Glens Falls, jejich počet se snížil na polovinu o množství zraněných, padlých a zajatých. To poslední bylo pro obyčejného vojáka jedinou možností, když byli všichni důstojníci a poddůstojníci mrtví a všechna munice došla. Nebyla to žádná hanba, když vyčerpaný muž upustil zbraň a zvedl ruce k nebi. Znamenalo to odpočinek, to nepochybně, možná i jídlo a vodu. Definitivní konec cesty.

Některé z posil vytrvale bojovaly dál. 62. pěší do této války zasáhl pozdě, vlastně se vrátil z Indie domů, kde byl přezbrojen a poslán přes další oceán do boje. Byli to velmi houževnatí, profesionální vojáci, kteří bojovali v Afghánistánu a ostatních válčících zemích na nejzazších okrajích Britského impéria. Byli zvyklí na útoky ze strany nepravidelných jízdních oddílů, takže se tváří v tvář dotírající kavalerii dobře drželi. Bojovali na ústupu stejně jako na postupu. Jelikož nikdy nepřišli do styku s hlavními uskupeními armád pronásledovatelů, jejich řady byly relativně nedotčené.

Jejich velící důstojník plukovník Oliver Phipps-Hornby byl na své muže hrdý a litoval, že jim nezajistil lepší podmínky. Jezero Champlain slibovalo útočiště. Čluny, které je sem dopravily z Kanady, je měly přepravit zase zpátky. Avšak výzvědná hlídka, kterou vyslal napřed, se vrátila s nejhoršími možnými zprávami.

„Jsou pryč, sire," hlásil poručík Harding. „V přístavišti ani podél břehu není po člunech ani památky."

„Jste si jist?"

„Naprostě, plukovníku. V přístavišti čekali nějakí ranění, s doktorem, byli evakuováni do týlu jen před pár dny. Jeden z těch zraněných, nějaký seržant, mi řekl, že čluny tam byly, čekaly na nás, ale nepřátelské dělostřelectvo je odehnalo pryč. Museli se přiblížit pod příkrovem tmy, protože mi říkal, že dělostřelba byla zahájena za úsvitu. Některé z člunů byly potopeny, zbytek uprchl na sever. Seržant říkal, že nepřátelské dělostřelectvo pak zapráhlo do kolesen a vyrazilo na sever za čluny. Byla s nimi taky nějaká pěchota, možná jen pluk."

„Já to nechápu - jak se to mohlo stát? Nepřítel je jižně od nás, a taky na boku. Jak mohou být ještě v týlu?" Plukovník byl zmaten a přitom si uhlašoval dlouhé kníry, jak se snažil tyto hrozné zprávy strávit. Poručík před ním rozvěl složenou a zaprášenou mapu a ukázal na ni:

„Tady, sire. Myslím, že právě k tomu došlo. Musíte mít na paměti, že tohle je velká země s jen velmi malým počtem slušných šterkových cest, na rozdíl od Británie. To, co jednotlivé státy doopravdy spojuje, je železniční síť. Koukněte

tady, vidíte, jak je rozptýlená a do širě roztažená. Trať tady a tady, další tady. A nyní, když se podíváte na Plattsburgh, kde jsme bojovali minulý týden. Uvidíte tuto železniční trať, která začíná tady a míří na jihozápad státem New York a dále do Pensylvánie. Je docela dobře možné, že americká vojska a polní baterie byly vypraveny vlakem, aby obešly naše křídlo."

„Ale naše vojska stále okupují Plattsburgh."

„Na tom nezáleží. Nepřítel mohl z vlaku vystoupit kdekoli v těchto místech a přesunout se na jih do našeho týlu, a tady mohli dospět k jezeru Champlain. Jakmile zaujali pozice, spustili palbu, aby odehnali naše čluny. Pak je sledovali podél břehu jezera, aby jim zabránili v návratu."

„Tyhle vlaky, to je zatracená svízel. Ačkoliv musím připustit, že je ti kolonisté umějí vojensky velmi dobře využít."

„Vaše rozkazy, plukovníku?"

Jeho tichá slova vrátila Phippse-Hornbyho zpátky do přítomnosti. Zesílená střelba na jihu znamenala, že se blíží docela početný útok. Poručík Harding co nejzdvořilejším způsobem podotkl, že pluk je stále v ohrožení.

„Okrajovým skupinám, střílet na ústupu. Stáhneme se do poslední obranné pozice na tom hřebeni. Vydejte rozkaz."

Polnice zatroubily signál ke střelbě na ústupu. Muži z 62. pěšího se zkušeně odpoutali od nepřítele a stáhli se přes řady ostatních obránců dozadu. Linie za linií, až byli všichni v připravených pozicích.

V zádech měli jezero Champlain a za frontovou linií se možná nacházela celá americká armáda. Vojáci v modrých a šedých uniformách zaujímali pozice v polích, přes která se oni jen před chvílí ubírali. Na jejich křídla se kolem dokola přesouval stále větší počet jednotek. Zatímco bylo vidět průvody britských zajatců, jak jeden za druhým sklíčeně pochodují do nepřátelského týlu.

Na návrší za nepřátelskými liniemi plukovník mohl vidět skupinku důstojníků na koních. Stále pod dvěma prapory, ale v každém jiném ohledu jednotné. Ne poprvé se pozastavil nad tím, jak se to všechno mohlo stát. To, co začalo jako obyčejná invaze do oslabené a znesvářené země, mělo očividně skončit debaklem.

Vtom mu kulka provrtala rameno a utrhla z uniformy nárameník. Plukovník okamžitě padl k zemi. Příliš mnoho důstojníků zaplatilo životy za to, že se vystavovali nepřátelským střelcům. I na tisíc yardů si svou přesnou střelbou stále vybírali krvavou daň.

• • •

Generál Sherman mířil dalekohledem na nepřátelská vojska a podélně obhlížel jejich pozice. Viděl jednoho důstojníka, který dělal totéž, když vtom mu náhle vypadl ze zorného pole. Ostrostřelecký sbor Spojených států již způsobil mezi nepřátelskými vůdci hotovou spoušť a stále úspěšně prováděl svoji smrtící práci. Drželi se za první linii vojáků a postupovali spolu s nimi. Kdykoli nepřítel zalehl a linie se ustálila, vyrazili kupředu, aby praktikovali svoje vražedné umění.

Za zakopaným nepřítelem bylo vidět modrou skvrnu jezera Champlain, cíle ustupujících vojsk, kde bitva bezesporu skončí. Sherman dobře věděl, že to, co odstartoval, musí být dokončeno. Nepřítel musel být poražen - a nyní to tak bylo. Pojednou byl z toho zabíjení strašně unavený. Spustil dalekohled a obrátil se ke svým generálům, kteří se teď opět sešli, poprvé od doby, co bitva začala.

„Pánové, válka je peklo a já ji mám prozatím dost. Jejich ranění jsou roztroušeni podél celého břehu jezera a ten pluk na hřebeni je zřejmě jedinou kompletní jednotkou, která jim zůstala. Vyjděte k jejich veliteli s parlamentářskou vlajkou a uvidíme, jestli se nedá sjednat kapitulace, než budou zabiti další z našich dobrých hochů. O životy nepřátel se nestarám, avšak teď už bych se rmoutil pro další ztráty životů amerických. Ti muži si zaslouží nějakou odměnu za tu velkolepou bitvu, kterou svedli."

„Já s tím souhlasím," řekl generál Lee.

„I já," připojil se Grant. „A rád bych si popovídal s tím velícím důstojníkem. Od doby, co náš útok začal, jsem mezi nimi neviděl nikoho vyššího než poručíka."

• • •

Lincoln se probíral novinami a smutně potřásal hlavou.

„Nad touhle zemí visí stín, Nicolayi. Uprostřed vši té radosti nad našimi vítězstvími je patrný velký smutek. Jedna newyorská rota vyhlazena skoro do posledního muže. Zřejmě proto, že to byli Irové. Je to vůbec možné?"

„Nejen možné - ale i vysoce pravděpodobné, pane prezidente. Jistě i Irové v New Yorku o tom nepochybují, a ti vědí své. Skoro všichni se narodili ve staré zemi. Pokud je na tomhle masakru něco dobrého, pak je to konec tamních nepokojů. Nejen že se přestali bouřit, ale Irové se ve velkém počtu hrnou jako dobrovolníci, vše zdraví a naštvaní muži."

„On to dokázal!" zvolal Hay, jenž rozrazil dveře a zamával listem papíru. „Sherman rozdrtil vetřelce, odvedl tisíce zajatců. Je po bitvě, invaze skončila."

„To je vskutku báječná zpráva," řekl Lincoln a upustil noviny na podlahu, současně uchopil telegram. „Je to moc důležitá a včasná zpráva. Okamžitě ji pošlete Jeffu Davisovi. Bude jásat stejně jako my a bude zoufale potřebovat nějakou podporu."

• • •

Telegram, který prezident Jefferson Davis obdržel, ho naplnil nejen radostí a pocitem úlevy - ale přišel i velmi vhod.

„Nemohlo to přijít v lepší dobu," řekl a poklepal rukou na list papíru s tou přešťastnou zprávou. Jeho kočár již čekal u dveří, aby ho zavezl na zasedání kabinetu, které svolal do poradní místnosti v Richmondu. Chystal se projít s vládou podrobnosti projevu, který chtěl přednést v konfederálním Kongresu, a návrhů dohod, které hodlal předložit. Bylo mu jasné, že to nebude zrovna snadný úkol. Ale mohlo by být snazší získat je na svou stranu, až jim poví o velkém vítězství, k němuž právě došlo. Bitva v údolí Hudson byla skončena, poslední z vetřelců se vzdali. A byla to jižanská vojska stejně jako severská, jež završila porážku nepřítele. Biloxi bylo pomstěno. Musí jim to připomenout a v záři úspěchu s nimi projít svoje nové návrhy. Nyní měl začít další a rozhodující politický boj. Potřeboval veškerou podporu, již se mu mohlo dostat ze strany kabinetu, pokud se kampaň měla vést způsobem, který si přál Lincoln.

Jeden otrok mu pomohl s kabátem, druhý pak otevřel dveře a podepřel ho při nástupu do kočáru. Otroci, pomyslel si, když kočí zapráskal bičem a koně vesele vyrazili kupředu.

Vyřešit otázku otroctví a Unie bude zachráněna.

To ale nebude tak snadné, pomyslel si.

Většina členů kabinetu byla již na místě, když Davis dorazil. Obloustlý a podsaditý Judah P. Benjamin, státní tajemník, rozmlouval s Jamesem A. Seddonem, ministrem války. Vysoký a štíhlý Seddon, v černém obleku a s černou čapkou na hlavě, vypadal více židovsky než Benjamin, ačkoliv to byl virginský aristokrat. Davis od nich očekával podporu: Seddon kdysi zastával myšlenku ozbrojení černochů; jeho pojetí bylo ovšem nemyslitelné. Byl to muž sdostatek inteligentní na to, aby smýšlel pozitivně a snad i překonal vrozené předsudky.

Ano, Seddon by mu měl pomoci, ale Davis už si nebyl tolik jistý Christopherem G. Memmingerem z Jižní Karolíny. Byl to ministr financí a měl nepřijemnou povahu. Stejně jako Stephen Mallory, ministr námořnictva. Byl to syn connecticutského Yankeeho a kdysi pomáhal matce vést penzion pro námořníky v Key Westu. To určitě nebylo snadné; byl to však muž, jenž měl pohotové pěsti.

Otevřely se dveře a vešel John H. Reagan, ministr pošt, spolu s Thomasem Braggem, ministrem spravedlnosti.

„Vidím, že všichni členové kabinetu jsou přítomni," řekl Jefferson Davis a usadil se na konci dlouhého stolu. Z kapsy u saka vytáhl složené papíry se svým projevem a užuž je chtěl poslat okolo stolu, pak ale změnil názor. Znal projev z paměti a chtěl vidět jejich reakce na jeho návrhy. Otevřel tedy zásuvku a vložil je dovnitř, hned vedle revolveru, který tu měl schovaný.

„Pánové - má někdo z vás něco naléhavého, co bychom si měli vyslechnout, než se dostaneme k tématu dnešního zasedání?"

„Potřebuji více peněz do státní pokladny," řekl Memminger a vzápětí zazněl tlumený smích. V pokladně totiž vždycky chyběly finance.

„Někdo další?" zeptal se Davis a zbytek členů kabinetu zakroutil hlavami. „Dobrá. Pak tedy k navrhovanému zákonu. Sever nám poskytl jisté záruky, které musíme hluboce zvážít, než budeme uvažovat o zárukách, které musíme na oplátku poskytnout my. Musí skončit veškeré abolicionistické útoky a propaganda. To je nezbytné."

„Nejen nezbytné, ale životně důležité," řekl Bragg. „Zvláště když se budeme snažit přesvědčit plantážníky, aby prodali své otroky."

„Souhlasím..."

Davis se odmlčel, když se dveře do chodby prudce rozlétly, až praskly do zdi. Dovnitř vpadl Leroy P. Walker, bývalý ministr války. Davis tohoto Alabamana z kabinetu propustil a tím si z něj udělal pro zbytek života nepřítele.

„Tohle je uzavřené zasedání a vy tu nejste vítáni," řekl Davis.

„Ovšem že je uzavřené, poněvadž vy a ostatní zrádci se pokoušíte prodat Jih za řeku jako nějakou starou negerskou služku."

„Jak víte, čím se zde zabýváme?" zeptal se Davis, ústa semknutá hněvem.

„Vím to, protože aspoň jeden z vás není zrádce a řekl mi, co chystáte."

„Walkere - už nejste členem této vlády a nemáte tu co dělat," křikl Mallory, jenž vyskočil od stolu a vykročil kupředu.

„Možná že nejsem - jenomže nejdříve si vyslechnete, co vám řeknu. No tak - drž se ode mne stranou!" křikl Walker a ustoupil rychle bokem, takže se ocitl zády ke zdi. „A teď budete poslouchat, co vám řeknu - a to pozorně."

Vytáhl ze saka dlouhou jezdeckou pistoli a namířil na ně.

Seddon svým sytým virginským přízvukem pomalu a rozvážně řekl: „Dej to pryč, Leroyi. Tohle je zasedací místnost Konfederace a ne nějaký nuzácký saloon."

„Buď zticha a poslouchej mě -"

„Ne!" vykřikl Mallory, vrhl se kupředu a popadl ho za paže.

Pustili se do sebe, spílající jeden druhému, načež ze zbraně vyšel tlumený výstřel.

„Zastřelil mne..." vyjekl Mallory a padl na podlahu.

Jefferson Davis otevřel zásuvku u stolu a užuž vytahoval pistoli.

Walker to vmžiku spatřil, otočil se a vystřelil. Zrovna ve chvíli, kdy Davis zmáčkl spoušť své zbraně.

Po těchto výstřelech zavládlo užaslé ticho; v místnosti se převaloval dým. Walker ležel mrtev na podlaze s dírou po kulce uprostřed čela.

Seběhli se k Davisovi a natáhli ho na podlahu. Oči měl zavřené a sako prosáklé krví. Reagan rychle otevřel velký kapesní nůž a odřízl mu košili i sako. Kulka mu vnikla do hrudi těsně pod lopatkovou kostí a rána mokvala krví.

„Vezmi si tohle," pravil Seddon a vytáhl z kapsy u fraku velký bílý kapesník; Reagan ho přiložil na ránu.

„Běžte někdo pro lékaře!"

Davis vzdychl a otevřel oči, pohlédnuv na muže seskupené okolo něho. „Walker...?" zeptal se malátně.

„Mrtev," odvětil Judah Benjamin, který klečel vedle něj. „Memminger šel pro lékaře."

Jefferson Davis se rozhlédl po půlkruhu zneklidněných mužů. Musejí pokračovat, dokončit práci, kterou on započal.

Byli to všechno dobří lidé, jeho zastánci a přátelé. Občas ne moc bystří, občas příliš bigotní. Na koho by se mohl spolehnout? Jeho oči se v pohybu zarazily a spočinuly na korpulentní postavě a ustarané tváři Judaha P. Benjamina. Byl z nich nejchytřejší. Mírotvůrce. Dokáže se zasadit za větší mír v této zemi?

„Vezmi si ty věci na starost, Judahu,“ řekl Davis a pokusil se posadit. „Ty umíš šířit harmonii - a jsi tu ze všech nejchytřejší. Hleď, aby tahle válka skončila a byl nastolen mír.“ Pak trochu pozvedl hlas: „Slyšeli jste mě všichni? Souhlasíte se mnou?“ Jeden po druhém mlčky přikyvovali, jak na nich spočíval pohledem. „Pak je ujednáno. Já věřím v Judaha Benjamina a vy musíte také...“ Oči se mu zavřely a on se svezl zpátky na podlahu.

„Je... mrtev?“ zeptal se kdosi tichým hlasem. Benjamin sklonil hlavu až k Davisovým ústům.

„Stále dýchá. Kde je ten doktor?“

• • •

Dva dny nato Judah P. Benjamin povstal, aby promluvil před shromážděným Kongresem Konfederace. Prostudoval si Davisovu řeč, vylepšil ji, kde mohl, a ujistil se, že všechny návrhy jsou podány do nejmenších podrobností. Nyní ji musel přečíst s co největší upřímností. Kongresmani museli být přesvědčeni.

„Všichni víte, co se stalo na osudovém zasedání kabinetu. Dva muži mrtví, Jefferson Davis raněn, možná smrtelně. Jeho poslední vědomá slova patřila mně, abych promluvil za něj, a tak to nyní dělám. Požádal mě, abych vám přečetl tuhle zamýšlenou řeč a udělal všechno pro to, abych vás všechny přesvědčil, že tohle je ten nejmoudřejší a nejrozumnější kurs, jakým se lze dát.

Jak všichni tu shromáždění vědí, Kongres Spojených států souhlasil se znovusjednocením země způsobem, který bude uspokojivý pro všechny a pro nikoho nebude nepřijatelný. Vy všichni jste již zákon patrně četli a přemýšleli o jeho významu. Pokud se my zde, shromáždění v Kongresu, shodneme na jeho hlavních bodech, v podstatě prohlásíme, že válka mezi našimi státy skončila. Bratr už více nebude zabíjet bratra.

Je velice smutné, když si uvědomíme, že skutečné problémy v celém tomhle nešťastném boji povstávají spíše ze sobeckých pohnutek lidí nežli z nezbytnosti věci. Otroctví v hraničních státech je už z přirozených příčin na ústupu. Kdyby se jen na Severu zastavila nemírná a až příliš často bezzásadová abolicionistická agitace v této věci, jež má hlavně za cíl předvolební propagandu, otroctví v hraničních státech by do pěti let vymizelo. Prezident Spojených států mě ujistil, že se to stane.

Příčiny válek se obecně vysvětlují v souvislosti s velkými společenskými tlaky. Panuje názor, že je za tím něco přirozeného. Ale není. Lidé klopýtají do války z mnoha důvodů - z nichž některých si ani nejsou vědomi. Válka, která nás zaměstnávala, nyní skončila invazí nebezpečnějšího nepřítele.

Tahle válka, která byla nyní pozastavena uzavřením příměří, nezačala kvůli otrokářství nebo antiotrokářství, právům jednotlivých států či Lincolnově zvolení nebo otroctví v Kansasu. Pokud to chcete vysvětlit jedním slovem, žádné z nich by to nebylo. Byl by to fanatismus - na obou stranách - nepochopení, překrucování, ba i politikaření.

Proto vás žádám, abyste využili návrhu Kongresu Spojených států. Žádám vás, abyste nahlédli do svých srdcí a usilovali o porozumění. To, jak tu dnes rozhodnete, ovlivní životy tisíců žijících lidí, milionů dosud nenarozených. Svým rozhodnutím v podstatě ukončíte činnost tohoto konfедераčního Kongresu, ale také rovněž přivodíte znovuzrození poraněné země. Budeme zasedat bok po boku s našimi bratry ze Severu, abychom tyto Spojené státy uchránili většího nebezpečí. Nezapomínejte, že nám přišli na pomoc v hodině velikého nebezpečí. Nebyli o to požádáni, udělali to dobrovolně. S jejich pomocí - a díky životům, jež položili jejich vojáci - byl uzavřen krvavý pakt, že Biloxi bude pomstěno. A tak se taky stalo. Chopme se této skutečnosti a pamatujme na ni - a nesnažme se bazírovat na válce, která byla nyní pozastavena uzavřením příměří. Nahlédněme do hloubi svých srdcí a nalezneme čestnou cestu, jak toto příměří prodloužit a učinit válku minulostí. Oficiálně vás všechny žádám, abyste hlasovali pro přijetí návrhů předložených Kongresem Spojených států."

Když Judah Benjamin skončil s projevem, žádná otevřená reakce nenastala. Zazněly mumlavé komentáře, pak jeden hlas prudce přehlušil všechny ostatní:

„Judahu Benjamine, ty jsi prokletý Žid - stejně jako ostatní Židé, kteří zradili našeho Spasitele - zaprodáváš svoje dědické právo, své přátele a rodinu, svoji vlast - výměnou za sliby prokletých Yankeeů.“ Byl to Lawrence M. Keitt, neurvalý kongresman z Jižní Karolíny, otrokář, nesmírně bohatý a velice si jistý správností své věci.

„Já nic neprodávám, kongresmane Keitte. Nelíbí se mi však váš tón a odmítám vaše rasové výpady. Kdybychom nebyli ve válce s britskými vetřelci, vyzval bych vás na souboj, abych bránil svoji čest. Všichni jsme však viděli, jaké to má katastrofální následky, když se zbraně míchají do politiky. To, že nebudu výzvou reagovat na vaše urážlivé osočování, znamená, že musím zachovat pevný postoj a nenechat se vyprovokovat - stejně jako vy všichni ostatní. Osobní pocity a čest musíme dát stranou, abychom znovu sjednotili tuto zemi."

Keitt se při těch slovech ještě více rozlítil: „A mně se zase nelíbí váš tón a vaše argumenty. Mí otroci jsou mým majetkem a žádný člověk mi je nevezme. A pokud jde o mou čest, sire, cením si ji stejně jako vy tu vaši. S radostí bych čelil vaší zbrani, teď nebo kdykoli jindy."

„To má být výhrůžka, pane Keitte?"

„Spíše ujištění než výhrůžka." Ale arogance v jeho hlase byla v rozporu s jeho slovy. V kapse u fraku přitom odjistil pistoli. Benjamin na to upozornil:

„Přinesl jste si do Kongresu zbraň, abyste dodal váhu svým výhrůžkám? I po tom, co se stalo Jeffersonu Davisovi?"

„Džentlmen nechodí neozbrojen -"

„Seržante," zvolal Benjamin. „Zatkněte toho muže pro jeho nebezpečné chování."

S touhle eventualitou počítal, a četa vojáků byla tudíž připravena. Všechno to byli váleční veteráni, všichni se vrátili

domů, aby se zotavili ze svých zranění. A všichni zarytě dychtili učinit přítrž této válce. Keitt vztekla vykřikl a vytáhl pistoli - byl však rychle odzbrojen a napůl vyneseno, napůl vyvlečen ze sálu.

Zazněly námitky a zvýšené hlasy, ale Benjamin nepřipustil, aby zavládly neshody.

„Mrtví, myslíte na mrtvé. Což doopravdy chceme znovu zahájit válku, jež byla čestným způsobem ukončena? Musíme opět pozvedat zbraně, jež byly pokojně složeny, a znovu začínat zabíjet jeden druhého? Což jsme se nepoučili ze smrti našich drahých? To vy musíte rozhodnout - a vaše potomstvo nikdy nezapomene, o čem se tu dnes rozhodovalo.“

Jeden po druhém byli pak přesvědčováni, až krátce před půlnocí proběhlo závěrečné hlasování ve věci přijetí podmínek Kongresu.

Bylo to prosazeno nejmenší možnou většinou.

O jeden hlas. Ale stačilo to.

Občanská válka konečně skončila.

Špinavá válka

Fregata Speedfast nebyla první britskou lodí, která se střetla s Avengerem během krátké a krvavé bitvy na Potomaku. Ještě dvě další pocítily plný dopad jejích salv. Zachránila ji jediná skutečnost, že když po sobě obě plavidla střídala, na americké válečné lodi bylo dobito a vysunuto pouze jedno dělo. Zasáhl ji jen jeden čtyřlístkový granát. Avenger poté vyrazil, aby zaútočil na zbytek flotily - zanechávaje na palubě Speedfast mrtvé muže, vyvrácená děla, uštěřená kormidlo i s kormidelníkem. Kapitán Gaffney byl velice zkušený a kompetentní důstojník. Zatímco jeho loď bezmocně plula unášena proudem po řece, nechal odsekat poškozené stěžně a napojit uvolněnou takeláž na kormidlo. Byla to dost nešikovná úprava, ale fungovalo to. Povel z můstku se předávaly dál; námořníci v podpalubí tahali za lana a hýbali kormidlem. Bylo to dost pomalé a svízelné manévrování, ale šlo to. V době, kdy Speedfast připustila znovu páru a ocitla se opět pod kontrolou, bitva už zuřila notný kus cesty proti proudu od ní. Jakkoli chtěl, kapitán věděl, že by to byla sebevražda, vracet se do nerovného boje. Speedfast neměla jinou možnost než stočit příď po proudu řeky za přehajícími transportními loděmi, odšourat se líně zpátky na moře a zamířit do domovského přístavu v Kingstonu na Jamajce.

Výšetřující komise shledala, že kapitán Gaffney není vinen špatným vedením akce, když s lodí opustil bojiště. Přes to všechno se po tom střetnutí cítil být ponížen. A nyní, znovu vybavená a opravená, byla Speedfast opět na moři. Její poslání, jak to viděl Gaffney, bylo prosté.

Pomsta.

Poručík Wedge, velitel oddílu námořní pěchoty na palubě, zaklepal a vešel do kapitánské kajuty.

„Chystáme odvetu,“ řekl kapitán Gaffney. Byl to rozhněvaný muž. Rozhněvaný na nepřítele, který mu poškodil loď a usmrtil jeho muže. Byl si dobře vědom mnohem rozsáhlejší vojenské katastrofy, která v tu dobu stíhala Británii, ale své pocity v této věci si nepřipouštěl a měl je pod kontrolou. Ochotně se zapojil do boje a udělal maximum toho, co on, jeho muži a jeho loď dokázali. To bylo bez řečí. Ale nyní, když vyrážel na tuto misi, se velice těšil, jak vykoná osobní pomstu vůči zemi, která se jeho osobně pokusila zničit.

„Zde jsou naše rozkazy,“ řekl Gaffney a pozvedl arch papíru. „Jsou od tajemníka Královské komise admirality. Jasně a věcně, a já jsem si jist, že budou vykonány s velikou radostí. Můžete si je přečíst.“

Královská komise admirality,
Whitehall,
10. září 1862

Sire,

jsem pověřen Královskou komisí, abych vám sdělil, že jejich lordstvo si přeje, abyste co nejrychleji zamířil k pobřeží Spojených států. Na tomto pobřeží máte za úkol ničit a pustošit města a okrsky, jak sám uznáte za vhodné.

„Rozumím, sire. A budou uposlechnuty s převelikou radostí, sire!“

Wedge byl již ve vlasech prosedlý a ve tváři rudý od pití nebo taky vzteky - nejspíše následkem obojího. Až příliš často byl při povyšování přehlížen a nikdy se nedostal na vyšší post. Jeho muži ho nenáviděli, ale bili se pod ním dobře, poněvadž on nenáviděl nepřítele ještě víc. Byl to úžasný bojovník a tenhle druh boje byl pro něj jako stvořený.

„Máte na mysli nějaké konkrétní místo, kapitáne?“

„Mám. Zde.“ Sklonili hlavy nad mapou. „Na pobřeží Jižní Karolíny, městečko zvané Myrtle Beach. Kdysi jsem tam stavěl, abych nabral vodu. Jsou tam nějaká rybářská plavidla a železniční stanice na konci této tratě míří do vnitrozemí. Budovy, pokud si vzpomínám, byly většinou dřevěné.“

„Budou dobře hořet. Kdy zaútočíme?“

„Děláme šest uzlů, takže pevnina by se nám měla ukázat za úsvitu. Jakmile rozpoznáme cíl, okamžitě do toho půjdeme.“

• • •

Poštovník v Myrtle Beach právě vytahoval vlajku, když k němu od přístavu dolehlo nezaměnitelné hřmění kanonády.

Než zaběhl za roh, aby se z cesty podíval ke břehu, už se nad střechami valila temná kouřová mračna. Nyní bylo slyšet výkřiky a prchající lidi. Rybářské čluny uvázané v nevelkém přístavu všechny hořely. Ke břehu připlouvaly čluny plné vojáků v červených uniformách. Za nimi pojednou zazářila temná silueta válečné lodě, z jejíchž děl šlehaly plameny, a chvíli nato explodovala budova First Bank of South Carolina.

Poštovník se dal na útěk. Přes rozbité sklo doběhl na konečnou stanici vlaku a rozrazil dveře telegrafní kanceláře.

„Pošlete to po drátě. Jsou tu Britové, vše vypalují a vyhazují do povětří. Stílejí z kanonů, vyloďují vojáky. Dorazila sem válka...”

Vtom střelba z mušket mrštila poštovníka na telegrafistu a oba padli mrtví na zem.

Poručík Wedge a jeho mariňáci se v těžkých botách nahrnuli do místnosti a prošli jí až na prázdný peron vzadu za ní. Tam na kolejích čekala černá lokomotiva s hranatým komínem; posádka mezitím uprchla. Z komína stoupal tenký úponek kouře, z ventilu mírně syčela pára.

„To je ono, doufal jsem, že tu nějaká bude. Přiveďte pana McClouda.”

Když poručík mariňáků navrhl, aby je na břeh doprovázel lodní strojník, kapitán okamžitě souhlasil. Když se strojník objevil, Wedge ukázal na lokomotivu.

„Můžete si to vzít na starost? Vyhodte to do povětří. Budete potřebovat černý prach?”

„Vůbec ne, sire. Parní motor je parní motor, na moři či na souši, nijak zvlášť se od sebe neliší. Jen ho naláduji, až bude rudě sálat, pak zavřu všechny přetlakové ventily a utáhnu bezpečnostní ventil. Pak už se o sebe kotel postará sám.”

Město bylo v plamenech, rybářské čluny na vodě byly po čáry ponoru vyhořelé, měšťané, kteří nestačili utéci, leželi mrtví v ulicích. Uspokojivá dopolední práce, pomyslel si poručík Wedge, když šplhal zpátky na palubu Speedfast. Otočil se a pohlédl na hořící budovy, když tu se ozvala mohutná exploze a bílý oblak páry vystřelil vzhůru černá oblaka dýmu.

„Co to bylo?” zeptal se kapitán Gaffney. „Skladiště prachu?”

„Ne, sire. To byla parní lokomotiva, která se odpálila na onen svět.”

„Skutečně moc dobrá práce. Nezapomeňte se o tom zmínit v hlášení.”

• • •

„Další vypálené město, pane prezidente,” informoval Nicolay. „Myrtle Beach, nevelká lokalita na pláži Jižní Karolíny. A nejméně sedm amerických obchodních lodí bylo napadeno a ukořistěno na moři. A ještě hůř, proběhly dva další ozbrojené výpady přes kanadskou hranici. Nejvážnější je to ve Vermontu. Lidé tam panikaří, opouštějí domovy a prchají na jih.”

„To se tedy doslýchám strašné věci, Johnne. Strašné. Vojáci bojující s vojáky je jedna věc, ale Britové vyhlásili válku celé naší populaci. Běž okamžitě do Kongresu a nahlas tam úředníkovi, co se děje. Dnes by měli hlasovat o těch návrzích a možná ty kruté události mohou trochu podnítit jejich odhodlání.”

Nicolay většinu cesty ke Kapitolu běžel a při příchodu už sotva lapal po dechu. Nahlásil hlavnímu úředníkovi zprávy a sesul se do křesla. Kongresman Wade, zapálený abolitionista, zrovna stál a byl ve výborné řečnické formě:

„Nikdy, a znovu opakuji, že nikdy, nepřipojím svoje jméno k tomuto návrhu, který tolik oslabí naše odhodlání skoncovat s ďábelskou institucí otroctví v co nejkratším a nejrychlejším čase. Pro tuhle ideu umírali naši muži, vedly se bitvy. Osvobodit otroky prostě nestačí. To, že by jejich páni měli být vyplaceni za jejich osvobození, je krajně urážlivé. Bůh volá po potrestání těchto zlosynů. Musejí být svrženi ze svých vysokých postů a přinuceni trpět, stejně jako v jejich rukou trpěli bezmocní černoši. Božská spravedlnost...”

„Vaše řeč zavání velezradou!” křikl kongresman Trumbull, jenž vyskočil na nohy a v záchvatu vzteku zahrozil pěstí. „Zrazujete svoji zemi a zrazujete všechny mladé lidi, jak na Severu, tak na Jihu, kteří položili svoje životy, aby tuto zemi zbavili cizích vetřelců. My nyní doufáme, že si ovážeme rány způsobené válkou a sjednotíme se proti společnému nepříteli, a vy tomu chcete zabránit. Já říkám, že každý člověk, který mluví jako vy, je skutečný zrádce své vlasti. Kdyby to bylo v mé moci, nechal bych vás za vaše velezradné řeči pověsit.”

Zasedání Kongresu bylo velice bouřlivé a láteřivé a táhlo se dlouho do noci. Pouze následkem vyčerpání diskuse konečně uvázla na mrtvém bodě. Ovšem s vědomím, že bude na druhý den pokračovat. Zasedání mělo trvat, dokud nebude dosaženo té či oné dohody.

• • •

Daleko od Washingtonu, v nejsevernější části státu New York, postupovala rychle nocí ozbrojená kolona vojáků. Byla to nejmenší skupina, již měl generál Joseph E. Johnston v posledních mnoha letech na povel. A taky nejpodivnější. Pěší pluky, 2. a 13. louisianský, pod ním sloužily i v minulosti. Muži většinou pocházeli z New Orleansu a okolních farností. Samí štíhlí a zocelení chlapi; houževnatí bojovníci. V Pensylvánii se k nim připojily ještě čtyři dělostřelecké baterie. Byli to dobří a dobře vycvičení vojáci. Přesto ještě nebyl zvyklý na to, že má pod sebou Yankeeje.

A potom zde byly zásobovací vozy. Nejen vojenské, ale i pět dalších řízených missourskými koželuhy. Byli to zamlklí muži, kteří ustavičně žvýkali tabák a plivali s úžasnou přesností.

Dokud se s Johnstonem osobně nesešel generál Robert E. Lee a neřekl mu dopodrobna, co má udělat, málem už začal pochybovat o rozumnosti celé operace. Za čtyřicet hodin po jejich setkání se jeho vojáci, děla, vozy a koně sešli na seřaďovacím nádraží. Bylo po půlnoci a hustě přšelo, déšť syčel na kovových krytech petrolejových lamp, když nasedali na čekající vlaky. Povozy byly vystrkány na plošinové vozy, koně byli uklidněni a zavedeni do krytých vozů,

zatímco znavení vojáci víc než ochotně nasedli do osobních vagonů. Potom už zastavovali jedině proto, aby nabrali uhlí a vodu, ujíždějící směrem na sever. Do Woods Millsu ve státě New York, na železniční křižovatku, kde se křížily dvě trať. A nebezpečně blízko k nepříteli okupovanému Plattsburghu.

„Chci mít na všech stranách zvědy," zavelel generál Johnston. „A jízdu vpředu na cestách, po nichž se budeme ubírat."

„Máme tady, pane generále, dobrovolníka," řekl jeden kavalérista. „Jel támhle po hřebeni, když uviděl, kdo jsme." Ze tmy do světla lucerny vyjel na koni hromotluk na velkém koni.

„Jmenuji se Warner, pánové, šerif Warner a tady je můj odznak."

Generál se koukl a přikývl. „Žijete tu dlouho, šerife Warnere?" zeptal se generál.

„Narodil jsem se tady, trochu jsem cestoval, sloužil jsem u jízdy během indiánských válek, pane generále. Tou dobou už jsem měl armády po krk a vrátil jsem se zpátky sem. Tady nic moc, jen samé farmaření, a já se do toho nepustil. Šerif umřel na neštovice a já tu práci vzal. Můžu-li něco udělat, abych vám pomohl - pak jsem váš."

„Znáte místní cesty?"

„Znám to tu jako svoje boty. Dokázal bych se dostat kamkoli i se zavazanýma očima."

„Bude nám milejší, když to budete dělat s očima otevřenýma. Můžete se přidat tady k těm mužům." Generál Johnston si odvedl poručíka stranou, když už se chystal vyrazit za svými muži. „Mějte ho stále na očích, i cesty, po nichž pojedete. Opatrnosti není nikdy nazbyt."

Nicméně se ukázalo, že šerif je muž, který umí držet slovo. Objeli spící Plattsburgh a britské jednotky, které tu měly základnu, aniž byli spatřeni.

Zatímco šerif Warner ukazoval zvědům cestu, během noci nepozorovaně od jihu minuli město a ráno už vytrvale postupovali podél břehu jezera Champlain, aby ze zálohy napadli vojenské čluny Britů.

A vyšlo to přesně podle plánu. Ráno zaútočili s kanony, několik plavidel zničili, zbytek upláchl ve zmatku na sever. Potom se jeho skupina obrátila a cestou zpátky sledovala čluny plující na sever. Od západu však foukal poměrně silný vítr a trupy člunů byly brzy pod obzorem a z dohledu. Což bylo dobře, opravdu dobře. Vlaky už na ně čekaly, když se vrátili zpátky do Woods Millsu, a unavení muži i koně znovu šťastně nastoupili. Vozy civilistů, které tu zůstaly, byly stále na vagonech a koželuzi byli mrzutí a zamlklí jako vždy.

Na svém velitelství se generál Johnston sešel s podřízenými důstojníky.

„Výborná práce, pánové," pravil Johnston. „Noční přesuny se smíšenými silami jsou vždycky velice obtížné. Musím vás pochválit, že to všechno tak vyšlo."

„Urazili jsme nebezpečně dlouhou cestu, generále, pokud vám nevadí, že mluvím na rovinu," pravil plukovník Yancey a nalil si pořádnou sklenici kukuřičné whisky. „A to jen abychom vyhodili do povětří pár pitomých člunů, pak se zase otočili a maširovali pryč."

„Souhlasím s vámi, plukovníku - ovšem je-li tohle jediný cíl této operace," řekl Johnston a podržel ve výši svazek telegramů.

„Tyhle na mne čekaly ve Woods Millsu. Naši vojáci rozdrtili nepřítele po celé délce hudsonské fronty. Britové jsou na útěku. A ti, kteří dorazí k přístavišti u jezera, zjistí, že jejich transport je pryč. Takže budou brzy v pytlí. Udělali jsme přesně to, kvůli čemu nás sem vyslali, abychom jim odřízli ústup. Ale teď vám už mohu říci, že čluny byly to nejmenší z celé této akce. Ačkoli to, co jsme vykonali, bylo krajně důležité, byla to ve skutečnosti část většího plánu, který bude zakrátko uveden do pohybu. Nejdůležitější událostí teprve nadcházejí."

Generál se usmál, když ve vagonu najednou zavládlo ticho. Dával si načas, nalil si whisky a usrkl z ní. Měl velice pozorné posluchače.

„Zatím jsem vám o tom raději neřikal, protože skutečný účel nesměl být ani náznakem zmíněn. Generál Lee mě zavázal k mlčenlivosti - a já nyní čekám totéž od vás."

„Odpusťte, že vás přerušuji, sire," pravil kapitán DuBose, a když generál kývl hlavou, pokračoval: „Byly v telegramech nějaké další zprávy? Doslechl jste se něco více o stavu Jeffa Davise?"

„Ano, v poslední várce byla taková informace. Je naživu a zotavuje se - je však velmi oslabený. Vskutku dobrá zpráva. A nyní - zpátky k válce. Tohle byla skvělá operace, pánové, gratuluji vám. Yancey měl naprostou pravdu. Urazili jsme moc dlouhou cestu na to, abychom jenom vyhodili do povětří pár pitomých člunů. To už je za námi. Byla to perfektní zástěrka akce, kterou podnikneme teď. Právě sedíme v tomto vlaku, který se rozhodně nevrací zpátky do Pensylvánie." Vagony náhle zarachotily a otřásly se na řadě výhybek, takže jeho prohlášení jedině potvrdily. „Jsme na jiné koleji a míříme k našemu finálnímu místu určení, k městu Ogdenburg. Jestli se někdo z vás nevyzná v yankeeské geografii, mohu vám povědět, že Ogdenburg leží na břehu té veliké řeky, řeky svatého Vavřince. A samozřejmě víte, co je na druhém břehu..."

„Kanada!" zvolal kapitán DuBose a prudce vyskočil na nohy. „Kanada s těmi salaud Angličany, kteří se tam hromadí jako blechy na starém psovi. Nemůžeme tu být náhodou. Je to tak, generále? Jsme tady, abychom Angličanům pořádně přitížili?"

„Ano, pánové, je to tak."

Přenesení války k nepříteli

Lincoln se rozhlédl po členech svého kabinetu a potřásl nevěřičně hlavou. Přitáhl si k sobě svoje kostnaté nohy, spočinul patami na okraji židle a ovinul si končetiny rukama. „Tolik protáhlých tváří jsem neviděl od poslední návštěvy koňské stáje. My bychom měli oslavovat vítězství, pánové, a ne se tvářit, jako bychom utrpěli zdrcující porážku."

„Válka uvázla na mrtvém bodě," odpověděl ministr války Stanton. „Sherman se zastavil u kanadské hranice. Britové na moři potápějí naše obchodní lodě, pak se vyloží a libovolně si drancují naše pobřeží. Tyto akce ospravedlňují se slovy, že mezi naší zemí a jejich existuje válečný stav. Je to nesmysl. Oni nás napadli. Kongres prohlásil, že válečný stav existoval jedině po jejich invazích. Nyní, když byli z naší země vyhnáni, když byli poraženi na moři - jaký mají důvod k těmto neustálým vražedným útokům proti našim občanům?"

„Naprosto žádný, když vezmeme v úvahu, že souhlasili s mírovými rozhovory," řekl Seward, také zamračený. „Ale navzdory této dohodě se pruské rozhovory vůbec nehýbou z místa. Adams předložil naše podmínky, které jsou vskutku rozumné, ale Palmerstona a jeho lokaje nic neuspokojí. Britští zástupci v Berlíně neustále vznášejí nemožné požadavky ohledně reparací, omluv, cokoli je napadne - jen aby nemuseli vážně jednat o míru. Mám dojem, že toryovská vláda je odhodlaná v této válce pokračovat a s rozhovory souhlasila jen proto, aby umlčela opozici v parlamentě."

„Promluvme si též o dobrých zprávách," navrhl prezident. „Zákon o rekonstrukci prošel v Dolní sněmovně a bude jistě schválen i Senátem. Až ho podepíšete a uvede v platnost, budeme snad svědky počátku konce naší interní války. Co se týče pohraničního konfliktu, ujišťuji vás, že naši generálové nespí. Pokud Britové nechtějí mír, budou mít válku, až se jí nabaží do sytosti. Mám takový pocit, že vývojem událostí v blízké budoucnosti budou mnohem více překvapeni než my."

„Co tím myslíte?" zeptal se Seward. „Jako státní tajemník bych měl být do všech válečných plánů zasvěcen."

„To byste měl - i já bych měl být," řekl prezident. „Jsou však také časy, kdy je třeba hrát poker s kartami pěkně na hrudi. Město Washington je plné cizích agentů, kteří jenom dychtí vysledit jakékoli zrníčko informací a prodat ho dál. Ale měli byste alespoň vědět, že v pohybu jsou určité operace. Byly k nim vydány rozkazy, jež byly rozeslány ručně, neboť jsme odhalili nespočetné odposlechy na našich telegrafních linkách, na něž byli napojeni různí lidé. Ani já osobně neznám detaily těchto akcí, takže nikdo z tohoto kabinetu by se neměl cítit odstrčený. Mohu vám jen říci, že Britové v Kanadě čekají v nejbližší budoucnosti zajímavé zkušenosti."

Na jeho tváři přitom pohrával tajnůstkářský, takřka rozpuštělý úsměv, když opouštěl zasedací místnost vlády. Možná by bylo bezpečné povědět jim, co visí ve vzduchu, jenže Chase byl moc velká drbna. Seward by to nepochybně řekl své dceři; něco by mohlo prosáknout ven. Raději o tom nemluvit, ať už si kabinet připadá jakkoli odstrčený.

Když prezident opustil zasedací místnost, střetl se s ním na chodbě Hay.

„Je tu delegace černochů. Uvedl jsem je do prezidentské kanceláře, aby tam počkali. Řekl jsem jim, že přijdete, hned jak skončí zasedání kabinetu."

„Přijmu je hned. Máš nějaké tušení, co mají na srdci?"

„Vůbec žádné, ačkoli jsem vznesl dotazy, jak jste mě požádal."

„Potom tedy uvidíme." Otočil dveřním knoflíkem a vešel dovnitř.

Když Lincoln vešel, muži vstali. Svátečně vystrojení černoši brali tohle setkání nesmírně vážně a s velkým zájmem si prohlíželi muže, který měl na jejich životy tak drastický vliv.

„Mám dojem, že s některými z vás jsem se už setkal na nějaké předchozí poradě."

„To ano, pane prezidente," řekl jejich vůdce E. M. Thomas. „Vedli jsme s vámi vysoce zajímavou debatu zrovna v této místnosti."

„Máte pravdu. Pokud si vzpomínám, vaše skupina tehdy nebyla vůbec nadšená, když Kongres schválil plán na vysídlení černochů do Jižní Ameriky."

Lincoln mluvil zahořkle, ačkoliv koncepce vysídlení ho kdysi nadchla. Potom si uvědomil, že ve skupině se nachází jeden nováček, kterého nikdy předtím neviděl. Statný muž s hustým porostem na hlavě, zašpičatělou bradkou a velice zachmuřeným výrazem tváře - tak soustředěným a intenzivním, že to u žádného jiného člověka dosud neviděl. Onen muž se prodral skrze ostatní a napřáhl k němu svalnatou ruku.

„Jsem Frederick Douglass, pane prezidente," řekl. Když si s tím mužem potřásl rukou, bylo to, jako kdyby uchopil dřevěnou desku.

„Samozřejmě že vás znám podle pověsti, pane Douglassi. Je to už dlouho, co jsme se naposled viděli."

„Vskutku dlouho. Zákon o rekonstrukci, který jste předložil Kongresu, je stejně důležitý jako samotná ústava. Je to první krok na cestě, jež povede ke svobodě mého lidu. Mezi černochoy, ať na Severu nebo na Jihu, se těšíte takovému věhlasu, jakému se nikdy žádný jiný člověk netěšil. Strýček Linkum, jak vám otroci říkají, patří na samý vrchol Sionu. Každé nově narozené dítě se teď jmenuje Abraham na vaši počest."

„To je vskutku..." pravil prezident, jemuž se pro jednou nedostávalo slov. Ostatní ve skupině souhlasně zamumlali k tomu, co řekl Douglass.

„Právě proto musíte učinit ještě víc," pravil Douglass se svezepou naléhavostí; souhlasné mumlání přešlo v překvapeně zajíknutí. „Jakmile jste jednou spočinul nohou na cestě vedoucí ke svobodě, musíte ji ujít celou. Na samý konec, kde moji lidé budou mít stejná práva jako vaši lidé. Kde budou svobodní v každém ohledu, svobodní, aby mohli také mít vlastní majetek, svobodní, aby mohli hlasovat ve svobodných volbách."

Při těch silných slovech, která patřila vůdci země, mezi naslouchajícími muži zavládlo užaslé mlčení. Jeden z nich zatahal Douglassa za rukáv saka; ten ho odbyl trhnutím ramen.

Lincoln si jen popotáhl vousy, jeho tvář postrádala výraz. „Pronášíte poměrně jasné názory," řekl konečně. „A teď navrhuji, abychom se posadili a zjistili, kam až tato debata může vést. V některých vašich projevech, které jsem četl, jsem si všiml, že máte pěkně nízké mínění o této zemi, k níž se chcete připojit."

„Teď ano - ale může se to změnit."

„V to pevně doufám. Nechápu, jak může člověk, který nenávidí Čtvrtý červenec, být skutečný Američan."

Douglassův neustále zachmuřený výraz se ještě více prohloubil, pokud to vůbec šlo. „Prohlásil jsem, že tento svátek

nená žádný význam pro černé Američany. A je to pravda. Otroctví činí z vašeho republikánství klam, z vaší humanity obyčejnou zástěrku, z vašeho křesťanství lež."

„V otrokářských státech je to, co říkáte, pravda. Ale otroctví čeká brzký konec."

„Velice si přeji, abych se toho dne dožil. Jenomže se obávám, že v předsudcích hluboce vězíci otrokáři a plantážníci se svých otroků jen tak snadno nevzdají. Právě proto jsme za vámi dneska přišli. Abychom vám poskytli pomoc. Musíte si zajistit podporu bývalých otroků, abyste je ujistil o jejich vlastní svobodě. Černošské církve na jihu jsou jednotné a vy musíte usilovat o jejich kooperaci. Ostatní černošské organizace rovněž nabízejí pomoc."

Lincoln přikývl. „To uděláme. Zakládám také výbor, který bude mít prosazení emancipace na starost."

„V to bych opravdu rád doufal. Kolik černochoů v tom výboru bude?"

„Ještě jsem o tom neuvažoval..."

„Pak to zvažte hned!" řekl Douglass a vyskočil na nohy. „Pokud výbor pro nastolení rovnoprávnosti nebude rovnoprávný, pak jste od samého začátku ztracen. Tímto vás žádám, abyste mne do toho výboru jmenoval. Co na to říkáte, sire?"

„Já říkám," spustil Lincoln protahovanou řečí, „já říkám, že máte velmi přesvědčivou osobnost, pane Douglassi, a též velmi energickou. Někteří by možná řekli, že vaše troufalost hraničí s drzostí, ale já nebudu tak smělý, abych něco takového prohlašoval. Nevím, jaké jsou vaše životní ambice, ale říkám, že by z vás byl dobrý advokát."

Tento malý žertík uvolnil napětí v ovzduší; někteří ve skupině se dokonce usmáli. Mírné přikývnutí ze strany Douglassa bylo spíše uznáním důstojného protivníka než souhlasem. Než stačil něco říci, prezident pokračoval:

„Budu vaše slova tlumočit výboru, až bude ustaven, a povím jim, že se s vaším postojem shoduji."

Tímto smířlivým tónem setkání skončilo. Lincoln, který byl vždycky profesionální politik, ani neustoupil, ani neučinil nějaké sliby, které by nemohl dodržet. Třebaže věřil, že Douglassovy návrhy byly pro dobro věci. Kooperace osvobozených otroků byla nutností.

• • •

Rovná pole na březích řeky svatého Vavřince byla pro utáboření ideální. Poslední pšenice byla pokosená a pod nohama chrupalo strniště. Vzduch se v bledém slunečním světle počínal ohřívat, ale v brázdách byl stále rozptýlený sníh po vánici z minulé noci. Zima se blížila. Rychle byly postaveny stany a zřízen tábor.

Vojín Ducrocq právě odváděl plukovníkova koně; na cestě svažující se k vodě se připojil ke koňarům od artilerie. Bylo tady hezky - až na ten chlad mu řeka velmi připomínala Mississippi u Baton Rouge. I ta pramice támhle na vodě byla hodně podobná té, s níž bidloval v blátivých vodách doma. Se zájmem se díval, jak ji veslaři natáčeji přídí ke břehu, k němuž zvolna plula, a jak najíždějí na mělčinu poblíž napájejících se koní. Statný šedovlasý muž stojící na přídí pak opatrně vystoupil na břeh. Rozhlédl se po koních a vojácích a šťastně pokýval hlavou.

„C'est armée Americaine, n'est-ce pas?" zeptal se.

„Oui, certainment. Etes-vous Français?" odpověděl Ducrocq.

„Certainement pas, mon vieux! Je suis Français Canadien. Je suis ici pour parler à votre officier supérieur, le Général Johnston."

Ducrocq ukázal na důstojnický stan o kus výše na poli. Louis Joseph Papineau mu poděkoval a vykročil vzhůru na břeh. Voják se za ním díval a myslel si, jaká je to podivná náhoda, potkat tady na studeném severu, daleko od domova, někoho mluvícího francouzsky. Pak se nahlas zasmál.

I prostý garçon z bažin věděl, že v takové válce je jen málo šťastných shod. Hned za řekou byla francouzská Kanada - a na tomhle břehu byly dva pluky francouzsky mluvících amerických vojáků. A pak tu byly ještě dělostřelecké baterie a naložené vozy. Così velmi zajímavého viselo ve vzduchu.

„Pušky," řekl generál Johnston a ukázal na otevřenou krabici. „Nejnovější zadovky Spencer, opakovačky. Vystřílejí deset nábojů, než je třeba je dobít. Jsou samozřejmě jiné než pušky nabíjené zepředu. Ale ne zas tolik, aby se to nedalo zvládnout. Naši vojáci už s nimi mají jisté zkušenosti a s radostí vašim mužům ukáží, jak je co nejlépe používat."

„To zabere trochu času, generále. Bohužel většina mých loajálních stoupenců pochází z malých měst a farem a mluví pouze francouzsky."

„Myslím vás potěší zjištění, že to nebude problém. Kanada není jedinou částí Severní Ameriky, kde se mluví francouzsky."

„No jasně! Koupě Louisiany. Vy tu máte vojáky z té oblasti, z okolí New Orleansu."

„Ano."

„Mělo mi to dojít, když mi jeden z vašich vojáků odpověděl francouzsky. Děkuji za ty zbraně - a za vaše vojenské instruktory."

„Mám rovněž rozkaz být vám nápomocen v jakémkoli jiném ohledu. Plán bitvy a útoku bude samozřejmě na vás. Ale budete bojovat s pravidelnými jednotkami, a já vás ujišťuji, že k dosažení vítězství budete potřebovat kanony."

V dále zahoukala parní píšťala, pak ještě jednou. Johnston vytáhl z kapsy hodinky a pohlédl na ně.

„Přesně na minutu. Kéž by všechny válečné operace takhle vycházely."

Vynořili se ze stanu, právě když bitevní loď proplouvala ohbím řeky, zatímco v brázdě za ní supěly dvě další.

„Nákladní lodě z jezera Ontario. V Rochesteru jim přidali železné oplátování a děla. Původně byly postaveny, aby zarazily případnou britskou invazi po vodě. Ale myslím si, že pro účely útoku poslouží stejně dobře jako při obraně."

Tu se Papineaua zmocnila divoká radost a nejraději by byl Johnstona objal a políbil, kdyby generál pohotově neustoupil vzad.

„Jsem ohromen, mon général. Předtím, během naší rebelie, jsem měl pouze muže, vlastně chlapce, vyzbrojené

loveckými puškami svých otců. A tak jsme prohráli. Ale nyní máme ty báječné zbraně od vás. Vaši vojáci, veliké kanony - a teď tohle. Řeknu vám, že Montreal padne po jediném výstřelu, protože ve městě je jenom pár stovek anglických vojáků. A já tu mám už agenty, kteří vyjednávají s místní milicí, a ta ty Anglais vůbec nemá v lásce. Vzbouří se, všichni do jednoho půjdou za námi."

„A budou posílení o mé vojáky. Jelikož Britové podnikají z Kanady nájezdy na jih, nemám žádné výčitky, pokud jde o invazi do vaší země."

„To není žádná invaze. Jste převelice vítáni. Na tuto akci pohlížím jako na bratrskou pomoc."

„Budeme muset překročit řeku. Kde navrhujete, abychom se vylodili?"

„Zde. Jsou tu rovné louky a starý dřevěný dok, přímo zde, takže vylodění z vašich lodí bude poměrně snadné. A navíc - tenhle lesík ukryje vylodění před zraky města, položeného hned za tímto ohbím řeky. Není to daleko a mí muži dobře znají všechny zdejší stezky a cesty. Pochod by mohl proběhnout v noci, aby za úsvitu byli muži v pozicích před útokem."

„Dohodnuto. Přesně tak to uděláme."

Parní píšťala zahoukala, jak se obrněnec přiblížil k vylodění; vojáci propukli v jásot a běželi ho uvítat. Papineau měl rozostřený zrak, jako by se mu před očima odehrávaly ony neuvěřitelné události budoucnosti.

„Nejprve Montreal - a potom dále do Quebecu. Zcela jistě uspějeme, musíme uspět. Kanada bude znovu francouzská."

Generál Johnston přikývl, jako kdyby souhlasil. Jenomže ve skutečnosti mu nešlo o Kanadu, jestli bude nebo nebude francouzská. Bojoval v této válce, aby vyplatil Brity. Pokud by povstání ve francouzské Kanadě pomohlo zničit nepřítele, pak byl všemi deseti pro. Ve válce se člověk chopí jakékoli zbraně, jež je zrovna po ruce. V tom se velmi shodoval se svým velícím důstojníkem generálem Shermanem. Války se vedou, aby se vyhrávaly.

• • •

Daleko na jihu, v mnohem teplejším klimatu, se zrovna chýlila ke konci krátká, zato zběsilá bitva. Jediná opevnění v Britské Západní Indii byla na ostrovech Jamajka, Barbados a St. Lucia. Dva posledně jmenované menší ostrovy, důležité stanice, kde lodě nakládaly uhlí, padly rychle do rukou amerických útočníků, kteří potom sevřeli Jamajku. Velitelství imperiální posádky v Západní Indii bylo vždycky pokládáno za nedobytné při útoku z moře. V přístavu Kingston mezitím mohutně posílily dělostřelecké pozice střežící vstup do jeho vod; jakákoli nepřátelská loď pokoušející se o průnik by byla zničena kanonádou.

Totíž jakákoli dřevěná loď. Generál Ulysses S. Grant měl již zkušenosti s eliminací dělostřeleckých baterií za pomoci obrněných dělových člunů - a to z Fort Henry a Fort Donelsonu. Nyní měl Avenger s dvojicí jeho věží, z nichž každá ukrývala dvě čtyřlístková Parrotova děla, mnohem těžší než děla, jež používal předtím. Z paluby parní fregaty Roanoke se díval, jak je ničeno jedno stanoviště za druhým. Některé z dělostřeleckých pozic však byly chráněny kamennými zdmi, které se bortily jen pomalu, když do nich narážely plné dělové koule. Na ty Avenger použil třaskavé granáty, které v obraně vytrhávaly mohutné díry a ničily artilerii za nimi. Obránci pálili, bojující do posledního muže - ale každá dělová koule se neškodně odrazila od pancíře amerického obrněnce.

Když bylo umlčeno poslední dělo, dřevěná Roanoke zavedla do přístavu dvě dopravní lodě. Odpor byl jen mizivý - jak se ostatně předpokládalo. Zvědové odhalili, že posádka v Newcastlu sestává pouze ze čtyř rot Západníindického pluku. Ostatní pluky - pěchota, královští ženisté i královské dělostřelectvo - byly vyslány na americké tažení. Zbylý pluk byl rozptýlený po celém ostrově a nepodařilo se ho shromáždit včas, aby Američanům zabránil ve vylodění. Když byl dobyt přístav a byla zabrána rovněž vládní rezidence, Grant zakončil svoji zprávu o průběhu operace a předal ji osobně komodoru Goldsboroughovi na palubě Avengersa.

„Skvělá práce, komodore, skvělá práce."

„Děkuji, generále. Vím, že máte zkušenosti s kombinovanými armádními a námořními operacemi, ale pro mne to byla škola. Tohle je ta zpráva pro prezidenta?"

„Ano."

„Výborně. Nechám mu ji zatelegrafovat, hned jak dorazím na Floridu, abych nabral uhlí. V Baltimore si vyzvednu munici a prach, které budu potřebovat, a budu pokračovat v plavbě na sever. Pořád plnou rychlostí. Na těchto vlidných ostrovech je těžké si představit, že tam už dorazila zima."

„Je zapotřebí vykonat ještě hodně práce, než napadne sníh a zamrznou jezera a řeky. Generál Sherman má už nyní své vojáky v pozicích a jen čeká na zprávu, že jste na cestě."

„Už jedu, sire, už jedu - vítězství je na dohled!"

Bitva o Quebec

Atmosféru v místnosti vyplňovalo neustálé rachocení telegrafů a škrábání per telegrafistů, jak přepisovali záhadné, ale pro ně srozumitelné klapání. Nicolay popadl další papír a spěchal s ním za prezidentem.

„Montreal byl dobyt nečekaně snadno. Obrněnci bombardovali královskou baterii dole ve městě a pak Citadelu nahore. Baterie byla zničena a Citadela natolik ochromena, že Papineauovi muži se jí zmocnili při prvním útoku."

„A co Martellovy věže, jichž se tolik obával generál Johnston?"

„O to se postarali Papineauovi agenti. Věže byly obsazeny dělostřelci z místního dobrovolného pluku - až na jejich důstojníky všechno francouzští Kanadáné. Když bitva začala, vyhodili důstojníky ze střílen a obrátili zbraně proti

Britům. Do hodinky od zaznění prvního výstřelu se obránci buď vzdali nebo utekli. Městu nyní velí Kanadáné."

„Báječné - báječné! Dveře do Kanady se otevřely - zatímco Grant a Goldsborough vyčistili Západní Indii od nepřítelů. Doufám, že nepokouším osud, když řeknu, že konec je možná na dohled. Možná že po několika dalších vojenských pohromách Britové v Berlíně přehodnotí svoji zdržovací taktiku. Určitě už jim musí docházet, že jejich katastrofické dobrodružství tady musí jednou skončit."

„Ale v tisku o tom není ani zmínka. Viděl jste ty noviny, které včera přivezla ta francouzská loď?"

„No ovšem. Byl jsem zčásti okouzlen tou svou krásnou podobiznou s rohy a zašpičatělým ocasem. Moji nepřátelé v Kongresu si ji určitě nechají podlepit a zarámovat."

Prezident vstal a přešel k oknu, aby vyhlédl ven do ponurého zimního dne. Ale neviděl scenerii za oknem, nýbrž zářivé ostrovy v Karibiku, které už nebyly britské, už nesloužily jako základny pro nájezdy na americkou pevninu. A teď byl uchvácen i Montreal. Jako když se svírají železné čelisti, vojenská moc znovusjednocených Spojených států čistila kontinent od vetřelců.

„Podaří se to," řekl prezident se zarytým odhodláním. „Generál Sherman už zaujal pozice?"

„Dal se na pochod, hned jak obdržel zprávu od generála Granta, že Jamajka padla a že Avenger míří na sever."

„Kostky jsou vrženy, Nicolayi, a konec je blízko, jak říkají kazatelé. Nabídl jsem jim mír a oni ho odmítli. Takže nyní válku ukončíme podle našich podmínek."

„Snad bychom..."

„Nic takového. To my máme pravdu - a moc. Naše budoucnost je v absolutně kompetentních rukou generála Shermana. Naše spojené armády jsou pevné ve svém odhodlání zbavit tuhle zemi - ne-li tento kontinent - Britů. Myslím, že určitým způsobem bychom jim měli být vděční. Kdyby na nás nebyli zaútočili, stále bychom byli ve válce s jižanskými státy. Válka se strašlivými ztrátami je teď už díkybohu za námi. Snad brzy skončí všechno nepřátelství a my budeme moci začít opět pomýšlet na život země v míru."

• • •

Na střešní tyči stanu visela petrolejová lampa a osvětlovala mapy rozložené mezi dvěma generály. Sherman se zaklonil dozadu a zavrtěl nevěříčně hlavou.

„Generále Lee - to vy jste měl být na mém místě, a ne naopak. Váš plán je ve své jednoduchosti zničující; až zaútočíme na nepřítel, bude to smrtící a rozhodující úder."

„Jak si jistě vzpomenete, vypracovali jsme ho společně."

„Já jsem shromáždil síly - ale bitevní taktika je vaše."

„Řekněme, že já mám větší zkušenosti v poli - a téměř po celou dobu jsem se bránil proti lepším vojskům nepřítelů. Člověk za takových okolností povyroste. A vy zapomínáte ještě na jednu věc, Cumpe. Ani já, ani žádný jiný generál by nemohl zaujmout místo v čele našich spojených sil. Žádný další unionistický generál by nemohl velet jižanským a severanským vojskům zároveň. To, co jste pro nás udělal v Mississippi, nebude nikdy zapomenuto."

„Udělal jsem, co bylo třeba."

„Žádný jiný muž to neudělal," trval na svém Lee. „Žádný jiný muž by to nedokázal. A nyní je už válka mezi našimi státy u konce a zakrátko, s pomocí boží, z ní nebude nic než jen trpká vzpomínka."

Sherman kývl na souhlas. „Kéž byste mluvil pouze pravdu. Ale já znám Jih skoro stejně dobře jako vy. Nebude tam převládat zatrpklost kvůli zákonu na osvobození černochů?"

Lee se zatvářil poněkud zachmuřeně a posadil se do skládacího křesla, přitom si zamyšleně mnul svůj šedý plnovous. „Nebude to snadné," řekl posléze. „Je to snadné pro vojáka, řídit se rozkazy. Takže na straně justice máme vojsko, aby nové zákony prosadilo. A peníze jistě pomohou, aby všechny změny proběhly hladce, protože většina plantážníků byla válkou přivedena k bankrotu. Díky penězům za jejich otroky se budou moci znovu postavit na nohy."

„A co pak?" naléhal Sherman. „Kdo bude sklízet bavlnu? Svobodní lidé - nebo svobodní otroci?"

„Právě nad tím se musíme zamyslet - je jisté, že noviny o ničem jiném ani nepíší. Ale musí se to podařit. Jinak vyjdou všechny ty položené životy a tolikeré ničení nadarmo."

„Ono se to podaří," pravil s velkou upřímností Sherman. „Podívejte, jak se muži bijí bok po boku. Pokud spolu muži, kteří se jen nedávno zabíjeli mezi sebou, dokáží bojovat v jedné linii - pak jistě i muži, kteří válku nezakusili, mohou udělat totéž."

„Někteří to tak neviděli, když Kongres Konfederace zasedal naposledy."

„Horké hlavy - jak těmi já pohrdám. A chudák Jefferson Davis. Stále v péči doktorů, jeho zranění se nehojí moc dobře."

Lee seděl dlouhé minuty v klidu, potom zakroutil hlavou. „To vše, o čem jsme tu mluvili - jsem si jist, že dopadne dobře. Peníze pro plantážníky. Práce pro navrátilce z fronty, jelikož Jih se začíná industrializovat. Myslím, že všechny tyhle hmotné věci půjdou uskutečnit, že otroctví v této zemi jednou provždy skončí. Zneklidňují mne ovšem ty věci nehmotné."

„Já vám nerozumím."

„Mluvím o prisvojené autoritě bílé rasy. Bez ohledu na to, jak jsou chudí a co je to za chátru, jižané si nemyslí, nýbrž vědí, že jsou nadřazení černochům jen pro svoji barvu kůže. Jakmile se věci urovnají a muži přijdou domů, začnou se dívat po svobodných černoších chodících po ulicích - a nebude se jim to líbit. Budou problémy, určitě nastanou problémy."

Sherman nevěděl, co na to říci. Žil na Jihu dost dlouho na to, aby věděl, že Lee říká jediné pravdu. Pak už jen mlčky seděli, každý obestřen vlastními myšlenkami. Lee vytáhl hodinky a odcvakl víčko.

„Brzy bude svítat, je čas, abych se připojil ke svým vojákům," pravil a zvedl se na nohy. Také Sherman vstal - a impulzivně k němu napřáhl ruku. Lee ji stiskl a usmál se v odpověď.

„Ať dnes ráno zvítězíme," pravil. „Ať nepřítelé rozdrtíme."

Poté co generál Robert E. Lee odešel, generál William Tecumseh Sherman se ještě jednou zadíval na mapy a opět si prošel detaily útoku. Přišel za ním jeho pobočník plukovník Roberts.

Z jižního břehu řeky v ranním světle jasně vystupovalo město Quebec. Sherman sundal z očí dalekohled a ještě jednou pohlédl na mapu.

„Je to už víc než sto let od doby, co město dobyl Wolfe," řekl. „Zdá se, že se změnilo jen málo."

„Pokud vůbec, tak jeho obrana je silnější," řekl plukovník Roberts a ukázal na horní město ležící na mysu Cape Diamond. „Od té doby tu byly zbudovány hradby a dělostřelecké baterie. Řekl bych, že při frontálním útoku jsou nedobytné."

„Frontální útok jsme nikdy nezvažovali."

„Já vím - ale minulou noc byl na řece led."

„Jen tenký povlak. Svatý Vavřinec jen málokdy zamrzá do půli prosince, což je až za dva týdny. Co musíme udělat, bude uděláno dnes."

„Alespoň nemusíme vylodovat muže ve Wolfe's Cove a nechat je šplhat po cestě na Plains of Abraham - jako to udělal Wolfe."

Sherman se neusmál; válka pro něj nebyla ničím humorná. „Nesmíme se odchýlit od dohodnutého plánu operace, pokud k tomu nebude dostatečný důvod. Jsou už obrněnce v pozici?"

„Propluly kolem v průběhu noci. Pozorovatelé na březích hlásí, že kotví na přidělených místech."

„A co divize generála Leea?"

„Vyčistily některé britské pozice na Isle of Orléans nahoře nad městem. Jeho vojska jsou nyní v pozicích tam a na té straně města, kudy teče St. Charles."

„Dobrá. Teď už je dost světla. Zahajte útok na dělostřelecké pozice na Point Lévisu. Nahlaste mi, až budou dobyty, a naše děla zaujmou pozice."

Sherman opět zvedl k očím dalekohled, zatímco telegraf vytūkával jeho rozkaz. Okamžitě nato od jihu zaslechl hluboké hřmění děl, které se mísilo s praskáním ručních zbraní.

Britové budou jistě čekat útok ze severu, po rovině Plains of Abraham, odkud je nejsnazší přístup do Quebecu. Jejich zvědové již určitě ohlásili postup divizí generála Wallace z tohoto směru. Dosud šlo všechno podle plánu. Armády severně i jižně od města, obrněnce na řece, všechna děla v pozicích.

Z pole za telegrafním stanem se ozývaly výkřiky, rachot a lomoz, jak z cesty sjížděly vozy. Ještě než úplně zastavily, skupina cvičených vojáků už zevnitř vytahovala pomáchanou žlutou formu a jala se ji rozprostírat na zemi. Zakrátko prořal vzduch ostrý zápach kyseliny sírové, která byla nalévána do nádob s kovovými pilinami. Poté se jejich víka zaklapla a za několik minut byl už vodíkový plyn, jenž vznikl chemickou reakcí, pumpován skrze pogumovanou plátěnou hadici. Jak se balon nafukoval, další a další muži se chápali přídržných lan; bylo jich zapotřebí třicet, aby se neutrhli.

Když přivázali lano ke koši, pozorovatel a telegrafista vlezli dovnitř. Zatímco průzkumný balon stoupal k obloze, visel z něj k zemi telegrafní drát, celých osm set stop dlouhý.

Generál Sherman souhlasně pokýval hlavou. Nyní měl rozhled jako pták, něco, po čem generálové toužili po celá staletí. Telegraf v ocelovém rámu ve voze vytūkával první zprávy od telegrafisty nahoře.

Vypadalo to, že všechno půjde hladce podle plánu.

Za hodinu již americké kanony spolu s ukořistěnými britskými kanony vysílaly první salvy do obleženého města.

• • •

„Nedá se s tím zatraceným vynálezem něco udělat?" pravil generál Harcourt a vzápětí rychle ustoupil dozadu, když na nedaleký násep dopadl granát a vymrštil do všech stran kamenné úlomky. Žlutý pozorovatelský balon stále visel ve vzduchu a shlížel na obležené město.

„Je mi líto, sire," odvětil jeho pobočník. „Je z dostřelu našich pušek - a zasáhnout ho dělem není možné."

„Ale ten lump se dívá rovnou do našich pozic. Můžou tak zjistit dopad každého granátu..."

Vtom přiběhl posel, který už při příchodu salutoval. „Kapitán Gratton, sire. Hlásí vojska a děla mířící od severu. Jedna polní baterie už zahájila palbu."

„Já to věděl! Plains of Abraham. Oni umějí číst i historické knihy. Jenže já nejsem žádný Montcalm. Obranné pozice si rozstřílet nenecháme. Jdu se přesvědčit osobně." Generál Harcourt se vyšvihl do sedla a odváhal pryč městskými ulicemi, zatímco jeho štáb ujížděl za ním.

Město Quebec bylo nyní oblehnuto děly. Ty jeho části, které nebyly v dosahu kanonády z protilehlých břehů řeky, byly pokryty útoky obrněnců plovoucích na hladině. Na palubách některých z nich byly moždíře, které vystřelovaly pětisetlibrové granáty v pozvolném oblouku nad cimbuří, aby vzápětí s mohutným hřměním dopadaly na pozice vojáků za nimi. Žádná z obranných pozic nebyla bezpečná před těžkým bombardováním z těchto velikých děl.

Obrněnce byly neustále v pohybu, hledající další cíle. Tři z nich, ty nejvíce ozbrojené, připluly všechny současně přesně v jedenáct hodin. Opustily řeku svatého Vavřince a vpluly na řeku St. Charles, která protékala východní částí města. V tu samou dobu se ze zákrytu stromů vynořila žlutá silueta druhého pozorovatelského balonu a vznesla se vysoko k nebi za bitevními loděmi.

Kanonáda ještě zesílila a do obranných pozic na této straně města s velikou přesností dopadaly třaskavé granáty.

Telegrafní zprávy z hlídkového balonu byly ze břehu optickým telegrafem předávány na dělové loď.

Když bombardování dostoupilo vrcholu a hradby tonuly v neprůhledném oblaku dýmu, zaútočili muži generála Leea. Vylodili se ještě za tmy na té straně města, kudy protékala řeka, a zůstali v úkrytu pod stromy. Ranní bombardování přinutilo Brity držet hlavy při zemi, takže jejich přítomnost ani nezjistili. Jižanské síly dorazily k rozrušeným hradbám, zrovna když se britský generál Harcourt na protilehlé straně města dozvěděl o dalším útoku. Ještě než stačil vyslat posily, útočící střelci zalehli v sutinách k zemi a ostřelovali všechny britské vojáky, kteří se jim postavili do cesty.

Hned nato přes ně prošla vlna šedě uniformovaných vojáků a potom ještě další. Z nitra zdi Quebecu zazněl bouřlivý pokřik. Průlom se podařil. Zvenčí se řinuly dovnitř další a další posily, které se rozbíhaly do všech stran a za útoku střílely.

Nedalo se je zastavit. V době, kdy generál Sherman nastoupil na palubu obrněnce, aby se nechal přepravit přes řeku, o výsledku bitvy už nebylo pochyb.

Uvnitř městských zdí už nyní byla celá divize jižanských vojáků, kteří jako jeden postupovali do hloubi a šíře Quebecu. Předpokládalo se, že generál velící obraně bude muset stáhnout muže z obranných pozic na západě. Divize generála Lewa Wallace měla s sebou ženijní rotu. Horníky z Pensylvánie. Ti pak náložemi střelného prachu měli zdolat západní městské brány. Beznadějně přečíslení Britové, kteří byli uvízní v kleštích dvou postupujících armád, neměli jinou možnost než se vzdát nebo zemřít.

Do hodiny byl vztyčen bílý prapor.

Quebec padl. Poslední britská bašta v jižní Kanadě byla v amerických rukou.

Až příliš sladké vítězství

Zasedání kabinetu bylo svoláno na desátou hodinu. Nyní už bylo hodně po desáté a prezident stále nedorazil. Jen stěží však někomu chyběl - rozrušení muži na sebe pokřikovali, pak obrátili pozornost k ministru námořnictva Wellesovi, jenž právě vešel, a dožadovali se nejnovějších zpráv o flotile.

„Vítězství, jen samé vítězství. Nepřítel zdolán a přemožen silou zbraní, rozdrčen a poražen. Ostrovy, kterým se kdysi říkalo Britská Západní Indie, jsou nyní v našich rukou.“

„Jak jim tedy budeme říkat?“ optal se Edwin Stanton, ministr války. „Americká Západní Indie?“

„Skvělý nápad,“ odvětil William Seward. „Jakožto státní tajemník jim tento název uděluji.“

Ozval se hromový smích. I přísný Welles si dovilil nepatrný úsměv, zatímco na prstech ruky odpočítával jednotlivé body:

„Za prvé, Britové byli připraveni o jediné základny, které poblíž našich břehů měli. Jejich loď - ty, co jim zbyly - teď nemohou kotvit v žádném přístavu, nemají ani uhlí pro své lodní kotle, kdyby riskovali další útoky přes oceán.

Vražedné nájezdy na naše pobřežní města musí nyní skončit.“

„Mohou však stále podnikat nájezdy z Kanady.“ Ministr spravedlnosti Bates dokázal vždy ve všem nalézt to nejhorší.

„Kdybyste místo mohou dosadil mohli, byl byste blíže k pravdě,“ řekl Edwin Stanton. „Úspěšné povstání francouzských nacionalistů je připravilo o základnu v Montrealu. Nepřítel je na útěku před postupujícími vítěznými vojsky generála Shermana. A zatímco my tu hovoříme, utahuje smyčku okolo Quebecu. Až se ta smyčka zcela zaškrtí, Britové budou v koncích. Jejich vojska budou muset prchnout na sever a na východ do Nového Skotska, kde mají poslední námořní základnu v Halifaxu...“

Odměl se, neboť dveře do zasedací místnosti vlády se otevřely a vešel prezident. Těsně za ním šel Judah P. Benjamin.

„Pánové,“ řekl Lincoln a usadil se v čele stolu. „Všichni znáte pana Benjaminu. Prosím, nyní ho mezi sebou uvítejte jako nejnovějšího člena kabinetu - ministra pro jižní státy.“

Benjamin se mírně uklonil, akceptuje mumlavé pozdravy, potřásl si rukou se státním tajemníkem poté, co mu ji Seward velkoryse podal, a usedl na přidělenou židli.

„Na předchozích zasedáních,“ řekl Lincoln, „jsme probírali nutnost reprezentace z Jihu. Jen před pár dny pan Benjamin vystoupil jako nově jmenovaný vůdce Konfederace, když bylo svoláno poslední zasedání konfедераčního Kongresu. Nyní vám o tom povím.“

Zavládlo napjaté ticho, když se Judah P. Benjamin ujal slova; hovořil protahovaným louisianským akcentem a jeho řeč byla podbarvena smutkem:

„Nebudu vám lhát a říkat, že to bylo kdovíjak příjemné. Rozumnější džentlmeni z Jihu už nebyli přítomni, někteří z nich už jsou tady ve Washingtonu a zasedají ve Sněmovně reprezentantů. Nepůjdu tak daleko, abych říkal, že zůstali jen prchlívi a zatvrzelci, ale ovzduší bylo vskutku hodně prosyceno neurvalostí. Někteří z nich měli dojem, že byla zrazena čest Jihu. Byli jsme svědky mnohých prohlášení a návalů vášně. S lítostí musím oznámit, že byli zatčeni dva další kongresmani, kteří vyhrožovali násilím. Nakonec jsem musel povolát veterány, kteří už zažili krvavé peklo války a nestrpěli by, aby se tito muži stavěli do cesty míru. Jejich velitelem byl generál Jackson, jenž se rozkolníkům postavil jako kamenná zeď. Nehnuly s ním prosby ani kletby a pevně odhodlán se postaral, aby poslední zasedání konfедераčního Kongresu skončilo pokojně.“

Na chvíli se odmlčel, jak užel něco, co oni sami neviděli. Země, které dosud sloužil, nyní navždy zmizela. Snad viděl Jih, jak se brzy změní dočista k nepoznání. Zamračil se a potřásl hlavou.

„Nemyslete si, že pláči pro padlou Konfederaci. Já nepláči, jenomže mohu pouze doufat, modlit se, že se nám podaří na rozštěpení států zapomenout. Zakončil jsem zasedání, nechal vyhodit ty, kteří se pokoušeli zůstat, a prohlásil jsem,

že Kongres Konfederace tímto přestává existovat. A potom jsem nechal budovu zapečetit. Myslím, že v ozdravném procesu jsem svoji roli sehrál. A nyní vyzývám vás, džentlmeni, a Kongres Spojených států, abyste sehráli tu svoji. Dodržte sliby, které jste učinili. Postarejte se o to, aby zavládl opravdový mír. Když to neuděláte - pak jsem sehrál roli v té největší zradě v historii lidstva."

„Zmobilizujeme všechnu svou vůli i svoje síly, abychom právě to udělali," řekl prezident. „Teď, když státy Jihu vysílají své zástupce do Kongresu, musí se zhojit zranění z nedávné války. Ale tento proces bude obnášet problémy, nikdo by tu nebyl tak pošetilý, aby to popíral. Během uplynulých několika týdnů jsem s Judahem P. Benjaminem úzce spolupracoval a vytvořilo se mezi námi jisté pouto. V mnoha ohledech smýšlíme stejně a věřím, že tomu tak bude i v budoucnosti."

Abychom tuhle budoucnost zajistili, musíme vystupovat jednotně. Tento kabinet musí být pevný ve svém odhodlání. Znovusjednocení této země a ovázání našich ran nebude snadné. Z jižních států již dorazily zprávy o třenicích, pokud se jedná o vykupování otroků. Chceme mít jistotu, že pokud problémy vyvstanou, a až vyvstanou, bude je moci řešit pan Benjamin, který se v těchto záležitostech nejenom vyzná, ale zároveň se těší uznání a důvěře ve všech částech bývalé Konfederace."

„Vždycky se najdou horké hlavy a nespokojenci," pravil Benjamin. „Zvláště pak na Jihu, kde se chová čest ve vysoké účtě a v žilách koluje horká krev. Problémy, o nichž se zmiňuje prezident, se vyskytly v Mississippi a já už v této záležitosti vedl korespondenci. Stručně řečeno, jde o zákon o rekonstrukci. Zatímco detaily výkupu otroků jsou specifikovány, ceny, jež mají být vyplaceny, jsou natolik nejasné, že vznikají problémy. Hodlám při nejbližší příležitosti zajet do Mississippi, abych detaily prodiskutoval přímo na místě. Musíme vést politiku, která bude příznivá a přijatelná pro všechny. Pokud se mi podaří dosáhnout rozumné dohody s mississippskými plantážníky, pak vím, že ostatní majitelé plantáží na Jihu se přidrží pravidel, která tam stanovíme."

„Výtečně," řekl Lincoln. „Tohle je ústřední princip naší dohody a ten musí fungovat, a fungovat dobře." Sepjal před sebou bezděčně ruce jako při modlitbě. „Naše problémy se s časem znásobí. V minulosti jsme pomýšleli pouze na přežití, na vítězství ve válce. S uzavřením příměří jsme jednu válku ukončili, abychom mohli začít vést další. I tady jsme se ubírali pouze po jedné koleji. Museli jsme zničit našeho nepřítele a vyhnat ho ze země. S pomocí našeho Tvůrce se nám to daří. Ale co v budoucnu?"

Zavřel znaveně oči, pak je zase prudce otevřel a vsedě se napřímil. „Už tady není jenom jediná kolej. Před námi jsou odbočky a výhybky, jež vedou mnoha různými směry. Mohutný vlak Unie musí najít cestu přes všechna úskalí, vstříc triumfální budoucnosti."

„A jaká konkrétně bude?" optal se William Seward. V dohledu byly prezidentské volby a jeho ambice v tomto směru byly dobře známé.

„To přesně nevíme, pane Seward," odpověděl Lincoln. „V této záležitosti se musíme poohlédnout po vedení. Tentokrát ne ze strany Pána, ale muže velké moudrosti. Podělil se již o své znalosti s panem Davisem a se mnou, nedávno i s panem Benjaminem, a byl nám hodně nápomocen při přípravě emancipačního aktu¹⁰. Pozval jsem ho dnes sem, aby promluvil k vám všem, aby zodpověděl vážné otázky, jako byla ta poslední. Nyní pro něho pošleme." Kývl na svého tajemníka, který vzápětí vyklouzl z místnosti.

„Slyšeli jsme už o vašem poradci. Je to Angličan, nemám pravdu?" V hlase ministra spravedlnosti bylo znát nedůvěru.

„Ano, je," řekl rázně Lincoln. „Stejně jako byl i další velký politický poradce z tohoto národa, Tom Paine. A stejně jako otcové zakladatelé této republiky, pokud vím. To jest ti, kteří nebyli Skotové nebo Irové. Či Velšané."

Bates se zamračil v bouři smíchu, která následovala, ale zachoval klid, aniž slevil ze svého postoje.

„Pánové, pan John Stuart Mill," pravil Lincoln, když Hay dotyčného uvedl dovnitř.

„Vy umíte číst v budoucnosti?" zeptal se ministr spravedlnosti. „Dovedete předvídat, které události nastanou a které nenastanou?"

„Samozřejmě že ne, pane Batesi. Ale mohu poukázat na nástrahy na vaší cestě k budoucnosti a rovněž na dosažitelné cíle." Rozhlédl se klidně kolem, máje sám sebe a svá slova naprosto pod kontrolou. „Rád bych vás poznal mnohem lépe. Vy, džentlmeni, jste ti, kteří dají budoucnosti tvar, protože vy a prezident jste hvězdy určující kurs této země. Takže promluvíme obecně o těchto cílech a o tom, čeho lze reálně dosáhnout, a pak budu s radostí odpovídat na konkrétní otázky ohledně vašich aspirací."

Promluvíme k vám o důležitosti zastupitelské vlády, o nutnosti svobodné diskuse. Jsem proti nekultivované demokracii, což jste jistě i vy všichni, jak jsem si jist. Tohle jsou pojmy, na něž se nesmí nikdy zapomínat, cíle, jichž musí být dosaženo. Ale vaším prvním cílem musí být ekonomická síla. Tuto vojenskou válku vyhraje. Zjistíte, že je mnohem těžší vyhrát mír, vyhrát ekonomickou válku, jež musí nutně následovat."

Stanton zachmuřil své čelo. „Vy mluvíte v hádankách?" zeptal se.

„Vůbec ne. Když vedete tuto válku proti Britům, vedete rovněž válku proti Britskému impériu. Podívali jste se někdy na mapu tohoto Impéria, kde jsou země, které ho tvoří, zaznačeny růžově? Ta mapa je růžová, pánové, a je růžová na celém povrchu světa. Lze opsat obvod kolem světa měřící v kuse 25 000 mil, na němž vlaje britská vlajka. Růžová pokrývá jednu pětinu zemského povrchu, královna Viktorie vládne jedné čtvrtině světové populace. Impérium je silné, takže vy musíte být silnější. Já znám své krajany a vím, že nestrpí takovou porážku, jakou jste jim uštědřili vy. Nevím, jaké akce podniknou, ale vím, že se vrátí zpátky. Takže musíte být připraveni. Snadný život na Jihu skončil - ačkoli si uvědomuji, že většina toho o životním stylu na Jihu je mýtem a že jeho lid ve skutečnosti pracuje dobře a hodně. Vaše země je bohatá a váš lid, na Severu i na Jihu, zná pravý význam práce. Ale Jih musí být stejně industrializovaný jako Sever. Samozásobitelské farmaření neučiní zemi bohatou. Jih musí vyrábět víc než bavlnu, aby přispěl k národnímu bohatství. Pokud máte vůli, máte i prostředky. V půdě se nachází bohatství, bohatství, které nasytí všechny občany

této země. Bohatství též v železe, mědi, zlatě.

Musíte to bohatství dobýt a vybudovat silnou Ameriku. Pokud máte vůli, dokážete to. Chopte se příležitosti a řiďte svět svým příkladem. Lidé v utlačovaných zemích ve vás uvidí zářný příklad zastupitelské vlády. A jak mi moje drahá žena a dcera zdůrazňovaly, polovinu občanů světa tvoří ženy. Hodně jim dlužím. Kdokoli, ať už teď nebo v budoucnu, vzpomene mne a práci, kterou jsem vykonal, nesmí nikdy zapomínat, že je produktem ne jedné inteligence a jednoho vědomí, nýbrž tří. Proto musíte jednoho dne zvážit i možnost všeobecných hlasovacích práv."

„Mohli byste to objasnit?“ zahřímal Salmon Chase. „Nechápu, co tím myslíte."

„Pak to vysvětlím. Všichni tady určitě věří v pouto, které sjednocuje muže a ženu. Manželství je instituce, která spojuje obě pohlaví na rovnocenné bázi. Protože jeden nemůže existovat bez druhého. Inteligentní ženy se mohou rovnat svým mužským protějškům. Jsou jim rovny před zákonem. Mohou vlastnit majetek. Ale v jedné věci jim rovny nejsou. Nemohou volit."

„Ani nikdy nebudou!" zvolal Edward Bates.

„Proč ne, mohu-li se zeptat?" odvětil klidně Mill.

„Důvody jsou dobře známy. Je to jejich fyzická podřadnost vůči mužům. Jejich nervy, jejich nestálost."

S Millem to ani nehnulo. „Mám dojem, že je snižujete, sire. Ale nechci se teď přit. Prostě říkám, že jednoho dne musí být zváženo všeobecné volební právo, má-li tato země být skutečnou demokracií reprezentující všechny své občany. Nikoli teď hned, ale tomuto kroku se nelze vyhýbat navždy."

„My na Jihu chováme ženy ve velké úctě," prohlásil Judah P. Benjamin. „Ačkoliv mám to pokušení říci, že pustit je k volbám by tuto úctu ovlivnilo negativním způsobem. A sleduje-li člověk vaše výklady až do samého konce - nebudete vzápětí uvažovat o tom, že byste umožnili volit i černochům?"

„Ano. V dlouhodobém časovém měřítku musí být vzato v úvahu všeobecné hlasovací právo vskutku pro všechny. Aby byl člověk doopravdy svobodný, musí mít jistotu, že i ostatní jsou svobodní. Když jsou ostatní otroky, ať už ženy nebo černochi či jakákoli jiná skupina, pak svoboda není úplná. Skutečná demokracie vztahuje svobodu na všechny svoje členy."

Odmlčel se, aby nabral dech, a osušil si kapesníkem rty. Ještě než stačil pokračovat, ozvalo se diskrétní zaklepání na dveře a vešel tajemník Hay.

„Prezidente Lincolne, pánové z kabinetu, prosím, odpusťte mi to vyrušení. Avšak vím, že budete chtít znát obsah tohoto telegramu." Pozvedl ho v ruce a četl:

„Quebec je dobyt, nepřítel je na útěku. Podepsán, generál Sherman."

V tichu, které následovalo, všichni přítomní jasně uslyšeli prezidentova tichá slova:

„Tak je to za námi. Válka je vyhraná."

Triumf Unie

Ach, jak to slovo znělo. Ach, jak zářilo!

Muži ho provolávali, děti pokřikovaly, zvony vyzváněly do všech stran. Lidé halekali až do ochraptění, pak skřehotali pořád dál, ve sladké nevědomosti.

Vítězství vykřičené nahlas, vyplakané nahlas, vyzpívané nahlas. S pádem Quebecu byla britská moc zlomena. Ulice se plnily, jak se to slovo šířilo. Vítězství! Den, který začal jako vlhký a studený, se rázem proteplil hřejivostí vítězství, rozzářil se sluncem úspěchu.

Davy se kupily před Bílým domem, dovolávajíce se hlasitě prezidenta.

„Musím jít nyní ven a promluvit k nim, Mary," řekl Lincoln.

„Ale ne v tom starém pomačkaném černém obleku, v tak slavnostní den."

Nakonec prezidenta přesvědčila, aby aspoň pro tento den odložil svůj umaštěný a zchátralý černý oblek. Nový oblek byl černý frak ušitý z nejjemnějšího popelínu, jeho lněná košile byla sněhobílá a naškrobená, fulárová šála byla z nejjemnějšího hedvábí z Paříže.

„Jsem na tebe tak hrdá, otče," pravila Mary, spráskla ruce a usmála se. Lincoln její úsměv opětoval, šťasten, že ho na její tváři vidí, protože od Willieho smrti se usmívala jenom zřídka. I ona odložila svoji černou garderobu, alespoň pro tento den, a oblékla si bílé hedvábné plesové šaty ozdobené stovkami malých černých kvítků.

Vyšli ruku v ruce na balkon a dav uznale zahučel. Neměl co říci: kdyby promluvil, nikdo by ho nejspíš neslyšel. Ale oba jim mávali a usmívali se, než po pár minutách pocítili zimu. Když se odebrali dovnitř, na příjezdové cestě už rachotily první z mnoha kočárů.

Členové kabinetu mezitím našli cestu do Zeleného pokoje, kde se k nim připojila také malá skupina starších senátorů z Kapitolu. Uvnitř zdí se rozléhaly zvuky veselí a užaslé výkřiky. Hay se prodíral davem, až si ho prezident Lincoln všiml.

„Je tu ten ruský ambasador."

„Ten baron s nevyslovitelným jménem?"

„Ano, sire. Baron Stoeckl. Chce vám tlumočit své gratulace."

„Po tom, co Britové udělali Rusům na Krymu, se ani nedivím."

Baron byl elegantně vystrojený a kolem krku mu zářily zlaté ozdoby velikosti polévkových talířů. Uchopil Lincolna za ruku a zatřásl jí jako rukojetí pumpy; počínal si tak urputně, až hrozilo, že mu spadne paruka.

„Dovolte, abych vám blahopřál, pane prezidente, co nejsrdčněji blahopřál k vašemu vítězství na bitevním poli." Poté ukročil stranou a ukázal na elegantně oděného vojáka za sebou. „Smím vám představit admirála Paula S. Maxima,

který je tu i se svou vlajkovou lodí? Poněkud náhodná, ale přitom báječně načasovaná návštěva."

Admirál měl mozolnatou ruku a pevný stisk, ale angličtinu zvládal jenom omezeně. „Vy potápět lodi, já potápět angleski lodi. Da!"

„Admirál má na mysli svá vítězství na moři během poslední války."

Lincoln s jistými potížemi vyprostil ruku a kývl na souhlas. „Opravdu jsme potopili velké množství lodí."

Dotek na rameni odpoutal jeho pozornost. „Paní Lincolnová by ráda, abyste se k ní připojil při uvítání hostů," řekl Nicolay.

Jak se do Bílého domu hrnul stále větší počet gratulantů, spontánně se zde utvářela řada čekajících lidí. Lincoln je všechny přivítal jedním či dvěma slůvky a podáním ruky. Mary, která jen nerada přicházela do styku s tolika lidmi, před sebou v založených rukou držela kytici. Kývala a usmívala se.

Byli to většinou politici a jejich paničky, ačkoli mezi nimi bylo i pár generálů a onen ruský admirál; většina důstojníků však byla stále v poli nebo na moři. Byli zde také samozřejmě zahraniční hodnostáři a ambasadoři jakož i místní významní činitelé.

„Je to den plný hrdosti," řekla slečna Bettie Duvallová.

„To zajisté ano," odpověděla Mary Toddová-Lincolnová, jejíž hlas nyní zněl spíše jižansko-toddovsky než yankeesko-lincolnovsky. „Máte se dobře?"

Její hebká slova kontrastovala s jejich protivným obsahem. Poté, co jí ve Washingtonu bylo nejprve uloženo domácí vězení za otevřené prohlašování prokonfedačních názorů, byla slečna Duvallova nakonec poslána na Jih spolu s vdovou Greenhowovou, která nyní stála vedle ní. Stalo se tak poté, co se zjistilo, že nejenom vyjadřují svoje sympatie k Jihu - ale že též aktivně působí jako vyzvědačky ve službách Konfederace. Uvěznit ženy jejich postavení a pokročilého věku nepřipadalo v úvahu. Poslat je nazpět na ožebračený, válkou zkoušený Jih bylo samo o sobě postačujícím trestem.

„Velmi dobře. Naši chlapci to dokázali - vidíte?"

„To zajisté ano. Vojáci z Jihu a ze Severu bojovali bok po boku, aby vyhnali ze země cizí vetřelce. Je to báječný den."

Usmály se a alespoň na chvíli byla pro ně minulost minulostí. Tohle byla noc vítězství, a nikoli zášti.

V místnosti bylo brzy těsno a horko a Mary již začínala bolet hlava. Pošeptala něco manželovi a vytratila se pryč. Ten zatím vytrvale potřásl nabízenými rukama, ale sotva návštěvníky obdařoval pohledem.

„Den vítězství amerických zbraní," řekl jeden důstojník. Lincoln pohlédl na nevelkého uniformovaného muže, který stál před ním, jednou mu potřásl rukou a pak ji zase pustil.

„Upřímně doufám, že jste se mezitím zotavil z nemoci, generále McClellane."

„V každém ohledu," řekl pevně Malý Napoleon. „A jsem znovu připraven sloužit své vlasti na bitevním poli." Jeho hlas vůbec nepřipouštěl pomýšlení na to, s jakou zdráhavostí se vyhýbal boji, či na ztráty, když do boje konečně ve vši nerozhodnosti vytáhl.

„O tom nepochybuji. Ale zřekl jsem se zatím titulu vrchního velitele, který jsem si osvojil v průběhu vaší nemoci. Ten titul nyní patří někomu, kdo se ve vojenských věcech mnohem lépe vyzná než já." V jeho hlase byla snad i narážka na to, že generál Sherman je i mnohem lepší než McClellan. „Musíte se obrátit na našeho vítězného velitele, až se vrátí z fronty."

Té noci chtěl s prezidentem mluvit každý, dokonce i bývalý námořní poručík Gustavus Fox, který svou zpravodajskou službu na chvíli odložil stranou a na počest této slavnostní příležitosti se oblékl do námořní uniformy. Pokynul Lincolnovi a přitom vzal za paži nevelkého muže v tmavém obleku, který držel v ruce ebenovou hůlku. Jeho vzezření se vyznačovalo záměrnou lhovostí.

„Pane prezidente. Dovolte, abych vám představil nového francouzského ambasadora. Duc de Valenciennes."

Vévoda se v pase nepatrně uklonil, blahosklonně reaguje na své představení. Lincoln mu potřásl měkkou rukou jako držadlem pumpy, než ji Francouz stačil vyprostit.

Fox se usmál a řekl. „Vévoda mi právě vysvětloval, proč jeho země jen přednedávnem vylodila dalších třicet tisíc vojáků v mexickém přístavu Vera Cruz."

Valenciennes tu maličkost odbyl jedním trhnutím ruky. „Jen obchodní záležitosti. Mexická vláda nedodržuje své závazky ani Francouzům nesplácí jisté půjčky."

„Provádíte zúčtování velice zajímavým způsobem," řekl na to Lincoln.

„Bylo to čtrnáctého prosince minulého roku, co se francouzská vojska vylodila ve Vera Cruzu, nemám pravdu?" zeptal se Fox.

I tohle bylo odbyto nepatrným mávnutím ruky. „Obchod, jen a jen obchod. Dostalo se nám pomoci ze strany Španělů, kteří se dožadovali splacení téže půjčky. A též ze strany nějakých sedmi set britských vojáků, mám dojem. Jsou tam také proto, aby zinkasovali duh."

Lincoln přikývl. „Trochu si to vybavuji. Britové tou dobou působili velké potíže kvůli jedné z jejich lodí, Trentu, proto jsem trochu odbočil. Teď vám ale patří moje plná pozornost. Pokud vím, Mexiko má novou ústavu, která vychází z ústavy americké - je to tak, pane Foxi?"

„Přesně tak. Byla přijata roku 1857."

„Což z něj tuším činí naši sesterskou republiku. Třicet tisíc vojáků je ztracená spousta výběrčích povolanych na naši sestru. Myslím, že na tyto záležitosti se vztahuje Monroeova doktrína. Pane Foxi, mohl bych o tom dostat kompletní zprávu?"

„Samozřejmě."

„Gratuluji k vašim vojenským úspěchům," pravil Valenciennes, jenž náhle zatoužil změnit téma. „Mohl bych vidět i paní Lincolnovou, abych se připojil ke gratulantům?"

„Myslím, že se vzdálila, ale určitě ji nezapomenu sdělit, co jste říkal.“

Fox odvedl vévodu stranou a Lincoln se usmál. Zatímco jeho pozornost poutala válka s Brity, zadními dveřmi se do Spojených států vloudil další problém. Inu co, teď už se díval opět správným směrem.

Tou dobou už bylo hodně po půlnoci, a vzrušení jako by nechtělo polevit. Lincoln se prodral davem gratulantů a vyšel po schodech vzhůru, kde zaslechl klapání telegrafu z kanceláře vedle jeho pracovny. Byl tam Nicolay, který se pobíral tlustým svazkem papírů.

„Většinou samé gratulace, sire,“ pravil. „Jakož i návrhy, co bychom měli udělat, abychom nepřítele porazili, některé z nich velmi poučné. A obvyklé urgentní žádosti o jmenování.“

Lincoln se s povzdechem posadil do svého křesla. „A co zajatci? Kolik tisíc jich máme?“

„Počet ještě nebyl vyčíslen - ale po pádu Quebecu jich bude jistě mnohem víc. Irští zajatci uvítali náš zemědělský program a zůstanou v této zemi. Mají dojem, že pro ně bude mnohem lepší hospodařit na zdejší půdě než jít zpátky do své ožebračené vlasti. Ačkoli někteří z nich jsou na těžkou práci příliš mladí, jsem si jist, že všichni sem dobře zapadnou. Mezi irskými vojáky jsou jen osmi či desetiletí chlapci. Říkají, že dobrovolně nastoupili do britské armády. Buď tohle, anebo strádání. Ale stále se neví, co s anglickými zajatci.“

„Co tím myslíš?“

„Nabídka farmaření a možnost přidělení půdy byla zamýšlena pouze pro Iry. Ale nyní máme i anglické dobrovolníky, kteří by raději zůstali v této zemi, místo aby se vrátili domů.“

„Tak si je tu ponecháme, říkám já. Jeden dobrý jako druhý. Ale teď už jdu do postele, Nico. Byl to docela náročný den.“

„To určitě ano.“

Ale ještě úplně neskončil. V prezidentské kanceláři čekal Gideon Welles, jenž si mnul hustý plnovous, zatímco hleděl z okna. Když Lincoln vešel, otočil se. „Den, jenž se navždy zapíše do historie.“ Jakožto bývalý novinář občas mluvil jako novinové titulky.

„To jistě ano. Je to už hodně dlouho, co Britové naposled utrhli tak důkladný výprask.“

„Mám takový dojem, že je to vůbec poprvé. Invaze do Anglie proběhla v roce 1066. Od té doby napadena nebyla a bojovala v pěkném množství válek. Pohltila Wales, Cornwall, Skotsko a Irsko a stala se z ní Velká Británie. Aniž se s tím spokojila, jala se drancovat po celém světě, a tak vzniklo Britské impérium. Mám obavy o naše námořnictvo, pane prezidente.“

„Jako ministr byste i měl. Trápí vás však něco konkrétního?“

„Dělá mi starosti, co bude v době míru. Právě jsme položili kýly pro dalších osm ocelových lodí. Bude dostatek financí na jejich dostavbu?“

„Musí být. Budeme v tomto světě našlapovat zlehka, ale ne neozbrojeni. Silné námořnictvo a silná armáda nám zajistí bezpečí.“

„Lidé si budou stěžovat na daně a Kongres jim bude naslouchat.“

„Kongres bude naslouchat i mně. Nikdo z kabinetu nemá pochybnosti o ekonomických potřebách pro budoucnost, jež zdůraznil pan Mill.“

„Zdáli už slyším mumlat nespokojence.“

„Pokud zůstanou v dálí, je to v pořádku. Ale nikdo se nepostaví do cesty mohutné bitevní lodi Ameriky, až vypluje vstříc své úspěšné budoucnosti. Ti, kteří loď obsluhují, musí mluvit jednohlasně, usilovat o jeden cíl.“

„Musejí plout s dobrým větrem - nebo skočit přes palubu.“

„Přesně tak. V minulosti proběhly v kabinetu změny - jistě si pamatujete na bývalého ministra Simona Camerona.“

Welles se zasmál. „A jaký ho potkal osud - ambasador v Rusku.“

„Jak víte, hodně zasloužený osud, protože sám jste musel uklízet nepořádek, který v námořnictvu napáchal. Ale nechme tyto záležitosti až na ráno - a radujme se z této noci vítězství. Až se zítra sejde kabinet, bude dost času prodiskutovat naši mírovou budoucnost.“

Den vítězství

Válečná loď Avenger připlula jen dva dny před generálem Shermanem. Přiblížila se k pobřeží Nového Skotska u mysu Cape Sable, pak záměřila na sever. Její příjezd do přístavu Halifax vyvolal okamžitý poplach. Dvě britské fregaty v přístavu přidaly páru a vyrazily na moře, hned jak americkou válečnou loď identifikovaly. Kdyby byl foukal nějaký vítr, byly by mohly uniknout s využitím lodního šroubu i plachet. Jenže byl bezvětří, studený prosincový den a jejich provedené plachty jenom schlípely visely. Nově postavený Avenger měl motory, které byly mnohem lepší než ty jejich. A tak pro změnu ocel opět zvítězila nad dřevem a Chatelain byla ošklivě zasažena a poškozena jedinou salvou z dvojice věží na americké lodi. Kapitán britské fregaty nespustil vlajku, ačkoli pokračováním v boji nemohl vůbec nic získat. Avenger se neobtěžoval fregatu vyzvat, aby kapitulovala, a další boj mu zjevně nestál za to, neboť se pustil za její sesterskou loď. Kapitán fregaty Courageous byl moudřejší či praktičtější, nebo si prostě uvědomil, že nerovným bojem nemůže nic získat. Spustil vlajku, jakmile na něj byly vypáleny první střely. K lodi byla vypravena skupina námořníků, jež převzala velení a vyplula s fregatou zpátky do přístavu, z něhož jenom před chvílí uprchla. Avenger s nabitými děly přihlížel opodál, jak se ukořistěná loď vrací zpátky, pak hodil lano poškozené Chatelain a vzal ji do vleku. Jakmile dorazili do vnějšího přístavu, Courageous na rozkaz zastavila motory a pak spustila kotvu. Avenger kolem ní projel a zvolna pokračoval k plavbě ke břehu. Jakmile se ocitl na dostřel přístavních baterií, byla zahájena palba.

Dělové koule v blízkosti amerického obrněnce vyvrhovaly z moře gejzíry vody - a odrážely se od jeho

osmipalcového pancíře. Avenger, který si útoku očividně nevšímal, palbu baterií neopětoval, ale jen hlídkoval u nábreží. Nestřílel ani po obchodních a dopravních lodích, které tu kotvily. Místo toho se přesunul doprostřed přístavu, kde spustil kotvu a zůstal stát.

Nejbližší dělostřelecká baterie v ústí přístavu znovu vypálila. Tentokrát se dočkala odezvy. Čtyřistalibrové granáty vystřelené z jedné věže Avengers baterií rázem proměnily v dýmající roztříštěné ruiny. Žádná další baterie už nevypálila.

„Čím to ta věc střílí?" zeptal se vévoda z Cambridge. Ale nikdo dobrovolně nepřispěchal s odpovědí. Vévoda stál na balkoně vládní rezidence, kde měl své velitelství, zahalený v kožešinách proti krutému mrazu. Dorazil jen před pár dny, aby se ujal velení americké operace. Přiměla ho k tomu jeho sestřenice, samotná královna. Přítomnost vrchního velitele britské armády by prý mohla podpořit morálku a poněkud vojáky semknout; zatím to však na válečné operace nemělo žádný patrný vliv.

Samé špatné zprávy.

„Nejprve to katastrofické dobrodružství na americkém Jihu. Námořní porážka na Potomaku. Generál Champion zabit v boji. Naše základny v Západní Indii dobyté - Quebec padl. A teď tohle. Clive, ty jsi prý inteligentní muž. Umíš to vysvětlit?"

Brigádýr Clive Somerville zaváhal. Už to samo o sobě bylo dost jasnou odpovědí.

„No tak," naléhal vévoda.

„Inu, sire - já si myslím, že ta válečná loď je jako zátka v láhvi. Podle posledních zpráv byly hlášeny yankeeské obrněnce na řece svatého Vavřince mířící k moři."

„Led je zastaví."

„Není dost tvrdý ani tlustý na to, aby zastavil parní ocelovou loď. A jsem si jist, že v závěsu za nimi maširují nepřátelská vojska."

„Zátka v láhvi, říkáš?"

„Ano, sire. Ta řadová obrněná loď by mohla vybombardovat město, vyhnat nás ven, pokud by se jim zamlulo. Myslím, že nás mají přesně tam, kde nás chtěli mít."

Vévoda z Cambridge znovu pohlédl na temnou siluetu válečné lodě a zachvěl se. „Je tu zatracená zima. Pojdme k ohni. Přineste mi někdo velkou láhev brandy." A šel jako první dovnitř.

Krátce po rozbřesku na druhý den zrána se z oparu vynořila menší flotila obrněnců. Zakotvily hned vedle Avengers, který vzápětí spustil na vodu člun. Do něj pomalu sestoupila rozložitá postava v tmavém plášti, jež byla převezena k vedoucímu obrněnci. Krátce poté člun vyplul ke břehu. Voják na přídi držel ve výši bílý prapor.

„Pošlete někoho dolů," nařídil vévoda a natáhl se po sklenici brandy. Jeho štábní důstojníci se mezi sebou neklidně bavili a vyčkávali. Vévoda stále seděl v křesle, když se posel vrátil, následován šedě oděným důstojníkem. Měl na sobě parádní šedou uniformu, nablýskané boty, zlatou šerpu a zářivé pero za kloboukem. Postavil se před vévodu a zasalutoval.

„Generál Robert E. Lee," řekl. „Armáda Spojených států."

„Co chcete?" osopil se na něj vévoda.

Lee ho sjel ledovým pohledem od hlavy až k patě, jak tam seděl rozvalený v křesle. V jeho hlase bylo znát ne zrovna malé pohrdání, když řekl:

„Chci mluvit se zdejším velícím důstojníkem. Kdo jste vy?"

„Pozor na ten tón, nebo vás dám proklát mečem!"

„To je vévoda z Cambridge," řekl tiše brigádýr Somerville. „Vrchní velitel armády."

„Výborně, myslím, že taková šarže určitě postačí. Mám zprávu od generála Shermana, vrchního velitele našich sil. Rád by se s vámi sešel za účelem projednání podmínek kapitulace."

„To se s ním dřív potkám v pekle!" křikl vévoda, vyzunkl sklenici a mrštil jí do krbu. Lee se nedal vyvést z míry a vyrovnaným hlasem s jižanským přízvukem řekl:

„Pokud toto setkání odmítnete, všechny lodě v tomto přístavu, vojenské i civilní, budou zničeny. Tohle město bude vypáleno. Naše armáda, necelý den pochodu odsud, zajme všechny, kteří přežili, a pošleme je v řetězech do Spojených států. Musím vám zdůraznit, že v této záležitosti nemáte na výběr."

Brigádýr Somerville opět přerušil rozpačité ticho:

„Vévoda se s generálem Shermanem střetne tady..."

„Ne." Leeův hlas byl už nyní prost veškeré přívětivosti. „Setkání se uskuteční na nábreží přesně za půl hodiny. Vévodovi se vzkazuje, že s sebou nesmí mít víc než tři důstojníky."

Lee ani nezasalutoval, jen se otočil na patě a rázně odkráčel z místnosti. Oheň zapraskal, jak v něm náhle vzplál jeden uhlík; jinak bylo ticho.

• • •

Komodor Goldsborough na můstku Avengers pohlédl na lodní hodiny, pak opět zvedl dalekohled k očím. „Tam jsou, no konečně. Tělnatý důstojník v kožichu, pak tři další."

„Je čas jít," řekl zachmuřeně Sherman.

Dva čluny rychle vyrazily ke břehu. Došlo k menšímu zpoždění, když komodoru Goldsboroughovi pomáhali z člunu na břeh. Pak na molo vystoupil více než tucet dalších důstojníků, než se objevil generál Sherman. Muži se před ním rozestoupili a pak vykročili za ním, když se ubíral po studeném dláždění ke skupince čekajících mužů. Kolem nich řídce poletoval zvířený sníh.

„Jsem generál William Tecumseh Sherman, vrchní velitel spojených sil Spojených států. Bylo mi řečeno, že vy jste vévoda z Cambridge, vrchní velitel britské armády."

Mrazivý vzduch poněkud zchladil vévodovu bojechtivost. Prudce přikývl.

„Dobře. Jediná cesta, která se vám nabízí, je bezpodmínečná kapitulace. Budou vám odebrána všechna děla, zbraně a pistole. Pokud na to přistoupíte, máte mé slovo, že všichni vaši muži a důstojníci budou moci nastoupit na dopravní loď a bude jim umožněn návrat do Anglie. Vy a váš štáb nepojedete. Doprovodíte mne do Washingtonu na rozhovory s americkou vládou ohledně válečných reparací. Budou uhrazeny ve zlatě jako částečná kompenzace za škody, které jste způsobili americkým městům, jakož i bezdůvodné zabíjení amerických občanů."

„To se dřív střetneme v pekle!"

„Ne, nestřetneme." Sherman jen stěží držel na uzdě hněv, jeho jasné oči byly ledové jako smrt. „Zanesli jste tuhle válku na naše břehy a za ten nestoudný čin zaplatíte. Vaše síly v poli jsou rozdraceny nebo zajaty, vaše námořní základny dobyté. Válka je u konce."

Vévoda nyní sálal vzteky. „Válka nebude nikdy u konce, pokud jde o mne. Poslouchej mě, ty odporný yankeeský nafoukanče - tady nemáte co do činění s nějakou nicotnou zemičkou. Dopustili jste se urážky na největší zemi a největším Impériu světa. Děláte to na vlastní nebezpečí."

„Na vlastní nebezpečí? Což se k vaší pozornosti nedoneslo, že jste tuhle válku prohráli? Stejně jako jste na tomto kontinentu prohráli už předtím. Pokud se trochu vyznáte v historii, pak víte, že Amerika byla kdysi britskou kolonií. Byli jste z našich břehů silou vypuzeni. Na tu lekci jste zapomněli v roce 1812. A nyní jste zapomněli zase. Revoluční válku jsme vedli pod mnoha rozličnými prapory a standartami. Teď máme jen jednu vlajku, protože jsme jednotní jako nikdy předtím. Musím vám ovšem připomenout jeden z našich revolučních bitevních praporů. Zobrazoval hada s legendárním nápisem: „Nešlap na mě." Pamatujte si to do budoucna. Šlápli jste a byli jste poraženi. Abychom zachránili Ameriku, chopili jsme se zbraní, odrazili vaši invazi a zahnali vás zpátky."

Abychom zachránili Ameriku, uděláme to znovu, kdykoli budeme ohroženi."

Generál Sherman ukořčil stranou a zůstal stát tváří v tvář ostatním třem důstojníkům.

„Máte hodinu na to, abyste se rozhodli. Jednu hodinu. Poté začne bombardování. V této záležitosti už nebudou žádné další diskuse. Vaše kapitulace je bezpodmínečná."

Vykročil k odchodu, pak se prudce obrátil zpátky. Jeho úsměv a slova postrádaly veškerou hřejivost:

„Já osobně preferuji druhou možnost. V zájmu své země bych vás s radostí všechny oddělal, každou loď, každého vojáka, každého důstojníka, pak bych oddělal všechny vaše politiky i vaši královnu."

Rozhodnutí, pánové, je na vás."

Sněžení zhoustlo, jakož i šero, a vítr se ještě více ochladil, když se američtí důstojníci odebrali na svou loď a zanechali britské důstojníky v mlčení.

Konec všeho

Vévoda z Cambridge zůstal ve své kajutě, i když parník společnosti Cunard opustil město Washington. Zůstal dole v dusné, zatuchlé místnosti, pohlížeje nepřítomně na stíny vrhané světlem rozkomíhané závěsné petrolejky. Teprve až se pohyb lampy ustálil a až loď přešla do rytmičného kolébání ze strany na stranu, uvědomil si, kde je. Tohle byly vlny mohutného Atlantiku; museli už opustit řeku a nyní vyráželi na moře. Vstal, utáhl si límeček a oblékl si uniformu, načež vyšel na palubu.

Vzduch byl hřejivý a slaný, krásný červnový den k pohledání. Brigádýr Somerville stál u zábradlí; když za ním vévoda přišel, otočil se a zasalutoval. Opřeli se o dřevěné pažení a mlčky hleděli na americké pobřeží ztrácející se za lodní záď. Vévoda se odvrátil a ušklíbl se; byl mu milejší pohled do plachet a na lopotící se námořníky než na břehy Spojených států.

„Ať se toho teď chopí ti političtí frajírci," řekl. „Já už odvedl své. To plané žvanění trvalo až příliš dlouho."

„Odvedl jste určitě své, Vaše Milosti. Vypáčil jste z nich mnohem lepší podmínky než ty, se kterými původně přišli."

„Občas to bylo jako páčení zubů - a stejně tak bolestivé. Ale nesnižujte svoje zásluhy, Somerville. Já jim sice čelil za konferenčním stolem. Ale to vaše slova a vaše argumenty zvítězily."

„Byl jsem vám s radostí k službám, sire," odpověděl, mírně se ukloniv, a raději ihned změnil téma. Vládnoucí třídy Británie totiž shlížely spatra na chytré lidi a smýšlely níže o někom, kdo se oháněl svou inteligencí. „Naše armády jsou doma v bezpečí, zajatci budou brzy propuštěni, ta zapeklitá záležitost je bohudíky u konce. Jak už jste řekl, politici teď mohou sjednat veškeré detaily. Jinak celá věc dobře skončila."

„Opravdu?" Vévoda si mohutně odkašlal a plivl do oceánu. „Vzato z vojenského hlediska, byla to katastrofa. Naše invazní armády byly odraženy. Pohroma na moři. Kanadu jsme málem ztratili -"

„Angličané v Kanadě jsou loajální. Nepřipojí se k Francouzům v té jejich nové republice."

„Budou vystaveni tvrdému tlaku, aby to neudělali. A když půjdou - co nám na tomto kontinentu zůstane? Zamrzlá kolonie Newfoundland, tak je to. To v Novém světě není zrovna převratná pozice."

„Máme však mír - to nestačí?"

„Mír? Jsme ve válce od doby, co má sestřenka poprvé usedla na trůn. Malé války královny Viktorie, slyšel jsem říkat. Leč války nezbytné, jak Britské impérium expandovalo po celém světě. Všechny jsme je vyhrávali. Tu a tam jsme prohráli bitvu - ale nikdy ne válku. A teď tohle. Člověku to zanechává pachut' v ústech."

„Měli bychom si toho míru cenit -"

„Opravdu?“ obořil se vévoda z Cambridge na Somervilla, ústa semknutá zlostí. „Pokud tomu věříte, sire, pak je vás proklatě málo, sire. Americké noviny kokrhají o tom převelikém vítězství a lidé se tam naparují jako kohouti na hnojišti. Zatímco u nás doma je ustavičně slyšet nelibé vrčení, které jen tak nepřestane. Ano, tohle příměří a tento sprostý mír nám byly vnuceny. To však neznamená, že jsme tuhle rozsáhlou bitvu Británie o místo v tomto světě prohráli. Naše země je nedotčená, naše Impérium je úrodné a vzkvétající. Byli jsme uraženi, my všichni - uraženi!“

„Ale teď už se nedá nic dělat. Je po válce, vojáci se vrátili, musí se platit reparační...“

„Nikdy není po válce - nikdy, dokud na nás lpí stigma porážky. Zatímco tu mluvíme, pokládají se kýly pro ocelové válečné lodě. Ve Woolwichi hutě jenom žhnou, jak se tam vyrábějí děla a ostatní zbraně. A naši lidé nejsou zrovna nadšení, to určitě ne.“

Brigádýr Somerville mluvil klidně, bezbarvě, aby v této záležitosti nezaznělo jeho stanovisko: „Co tedy navrhuje, sire? Přezbrojíme, to už ostatně probíhá, jak říkáte. Lze naverbovat armády, vyzbrojit je a řádně připravit. Ale co pak? Není důvod začínat další válku.“

„Není důvod? Byl jste svědkem našeho ponižení. Něco se musí udělat. Co - to nevím. Ale musíme se o tom poradit, ano, to musíme. Ten nafoukaný generál, jakže se jen jmenuje? Sherman. On měl tu drzost vyhrožovat šlechtici britského království. Ty jeho řeči s tím pitomým hadem, nešlap prý na mě. Já už zašlápl hodně hadů a nemám strach to udělat znovu.“

Vévoda se otočil a pohlédl znovu na Ameriku, která se již nyní ztrácela na mlhavém horizontu. Cítil, jak mu krev zalévá tváře, když si připomněl utrpené porážky a příkoří. Bylo toho víc, než se dalo unést. Celý kypěl vzteky, když zahrozil pěstí ve směru té ničemné země.

„Něco se s tím udělat dá - něco se s tím udělá. Tahle záležitost ještě není skončena. To vám na mou duši slibuji. Tohle není žádný konec.“

Doslov

Kniha Ať žijí hvězdy a pruhy... by klidně mohla být pravdivým příběhem.

Události zde vyličené se doopravdy staly. Prezident Lincoln vskutku měl velmi utajenou tajnou službu, v jejíž čele stál ministr námořnictva Gustavus Vasa Fox.

Jistý kapitán Schultz, údajně z ruského námořnictva, skutečně předal plány britského kanonu Armstrong, jenž se nabíjel zezadu, zbrojaři Robertu Parkeru Parrottovi.

Britská vláda, tisk i veřejnost byly velice pobouřeny aférou s Trentem. Tato vláda vyslala vojska a děla do Kanady a vážně uvažovala o invazi do Spojených států.

Projevy, které zde byly otištěny, jakož i novinové články jsou všechny doložené historickými záznamy. Výhrůžné titulky a bombastické články zveřejněné v průběhu krize jsou uvedeny v doslovné citaci.

Kapitán Meagher, fenianský rebel, byl britskou vládou doopravdy odsouzen k oběšení, vykuchání a rozčtvrcení. Rozsudek byl v pozdější době změněn na doživotní vyhnanství v Austrálii. Byl vězněn v Tasmanii, jenže utekl a zamířil do Ameriky, kde sloužil v unionistické armádě.

Během války v roce 1812 Britové skutečně vydali rozkaz, v doslovném znění zde otištěném, k vyloďování, ničení majetku a usmrcování amerických civilistů.

V ostrostřeleckém sboru Spojených států sloužili excelentní střelci. Nepřátelské kanony ničili způsobem zde uvedeným.

Dopis Jeffersona Davise adresovaný guvernérů Louisiany je doložen autentickým záznamem.

V bitvě u Shilohu padlo přes 22 000 vojáků.

Souboj mezi Monitorem a Virginii byl prvním střetnutím dvou ocelových lodí v historii válečnictví.

Lincolnovy názory v otázce otroctví jsou pravdivé a vyňaté z dobových záznamů. Názory Johna Stuarta Milla na svobodu, americkou demokracii a stav úpadku v Evropě jsou detailně citovány z jeho prací.

Americká občanská válka byla první válkou moderního typu. Rychle střelící děla a pušky zadovky byly zavedeny do výzbroje v počátečních fázích konfliktu.

Asi týden po souboji Virginie s Monitorem zahájil Sever stavbu dvanácti dalších obrněných plavidel z kategorie Monitoru. Měly být vyzbrojeny zápalnými granáty, které byly „naplněny vznětlivou látkou, která po výbuchu granátu hoří třicet minut, aniž by bylo možné ji jakýmkoli prostředky uhasit“.

Pozorovatelské balony skutečně využívaly elektrické telegrafy k hlášení pohybů vojsk, zatímco železnice hrála důležitou roli při přemísťování jednotek a zásob.

Když občanská válka skončila, spojené síly Severu a Jihu čítaly stovky tisíců vycvičených vojáků. Tyto spojené armády by nejen mohly rozdrtit britskou invazi, ale nepochybně by těž mohly zvítězit v boji proti spojeným armádám Evropy - ne tak, že by je porážely jednu po druhé, ale mohly by nad nimi docela dobře zvítězit i tehdy, kdyby proti nim spojily všechny své síly.

Válka moderního typu začala již za americké občanské války, ačkoli trvalo mnoho let, než si to zbytek světa uvědomil.

Události, vyličené v této knize, by se byly staly, přesně jak jsou zde popsány.

HARRY HARRISON

Zima - 1862

SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ

Abraham Lincoln: Prezident Spojených států
Hannibal Hamlin: Viceprezident
William H. Seward: Státní tajemník
Edwin M. Stanton: Ministr války
Gideon Welles: Ministr válečného námořnictva
Salmon P. Chase: Ministr financí
Gustavus Fox: Náместek ministra válečného námořnictva
Edward Bates: Ministr spravedlnosti
John Nicolay: První tajemník prezidenta Lincolna
John Hay: Tajemník prezidenta Lincolna
William Parker Parrott: Zbrojař
Charles Francis Adams: Americký ambasador v Británii
John Ericsson: Konstruktor USS Monitoru
Kapitán Worden: Kapitán USS Monitoru

ARMÁDA SPOJENÝCH STÁTŮ

Generál William Tecumseh Sherman
Generál Ulysses S. Grant
Generál Henry W. Halleck
Generál George B. McClellan: Velitel potomacké armády
Generál Ramsay: Šéf vojenské zásobovací správy
Generálporučík Winfield Scott: Velitel West Pointu
Plukovník Hiram Berdan: Velitel pluku ostrostřelců Spojených států
Generál Benjamin F. Butler
Plukovník Appier: Velitel, 53. ohňový pluk
Generál John Pope: Potomacká armáda

VÁLEČNÉ NÁMOŘNICTVO SPOJENÝCH STÁTŮ

Komodor Goldsborough
Charles D. Wilkes: Kapitán USS San Jacinto
Poručík Fairfax: První důstojník na USS San Jacinto
David Glasgow Farragut: Vládkový důstojník, flotila Mississippi
Poručík John Worden: Velitel USS Monitoru

VELKÁ BRITÁNIE

Victoria Regina: Královna Velké Británie a Irska
Princ Albert: Její manžel
Lord Palmerston: Ministerský předseda
Lord John Russell: Ministr zahraničí
William Gladstone: Ministr financí
Lord Lyons: Britský ambasador ve Spojených státech
Lord Wellesley: Vévoda z Wellingtonu
Lady Kathleen Shiel: Dvorní dáma královny

BRITSKÁ ARMÁDA

Vévoda z Cambridge: Vrchní velitel
Generál Peter Champion: Vrchní velitel britských invazních sil
Generálmajor Bullers: Velitel pěchoty
Plukovník Oliver Phipps-Hornby: Velitel 62. pěšího pluku
Poručík Saxby Athelstane: Důstojník kavalérie
Generál Harcourt: Velitel posádky v Quebecu

BRITSKÉ VÁLEČNÉ NÁMOŘNICTVO

Admirál Alexander Milne
Kapitán Nicholas Roland: Velitel HMS Warrior
Kapitán Sydney Tredegar: Královská námořní pěchota

KONFEDEROVANÉ STÁTY AMERICKÉ

Jefferson Davis: Prezident
Judah P. Benjamin: Státní tajemník
Thomas Bragg: Ministr spravedlnosti
James A. Seddon: Ministr války
Christopher G. Memminger: Ministr financí

Stephen Mallory: Ministr válečného námořnictva
John H. Reagan: Ministr spravedlnosti a ministr pošt
Stephen Murray: Ministr válečného námořnictva
John Slidell: Konfедераční vyslanec ve Francii
William Murray Mason: Konfедераční vyslanec v Anglii

KONFEDERAČNÍ ARMÁDA

Generál Robert E. Lee: Vrchní velitel
Generál P. G. T. Beauregard
Generál Albert Sidney Johnston

KONFEDERAČNÍ VÁLEČNÉ NÁMOŘNICTVO

Vlajkový důstojník Franklin Buchanan: Kapitán CSS Virginie